ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರಮಠ:
ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ
ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕ
ಜಗನ್ನಾಥರಾವ ಗುರುನಾಥರಾವ ಜೋಶಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು
ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ
ವಚನ ಪಿತಾಮಹ ಡಾ. ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ
ವಿಜಾಪುರ-೫೮೬೧೦೩

೨೦೧೨

465 465

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರಮಠ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

(ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯಕ್ಕೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ)

ಸಂಶೋಧಕ

ಜಗನ್ನಾಥರಾವ ಗುರುನಾಥರಾವ ಜೋಶಿ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ

ವಚನ ಪಿತಾಮಹ ಡಾ. ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ

ವಿಜಾಪುರ-೫೮೬೧೦೩

೨೦೧೨

ದೃಢೀಕರಣ ಪತ್ರ

'ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಜಗನ್ನಾಥರಾವ ಗುರುನಾಥರಾವ ಜೋಶಿ ಅವರು ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಮೂಲ ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು; ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಎಂ. ಎಂ. ಪಡಶೆಟ್ಟಿ

ಸ್ಥಳ : ಸಿಂದಗಿ
ದಿನಾಂಕ : ೦೨.೦೭.೨೦೧೨

ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

'ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರಮಠ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಡಾ.ಎಂ.ಎಂ.ಪಡಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಪದವಿಗಾಗಿ ಭಾಷಾ ನಿಕಾಯ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಮೂಲ ಸಂಶೋಧನ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು; ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸ್ಥಳ : ಸಿಂದಗಿ

ದಿನಾಂಕ : ೦೨.೦೭.೨೦೧೨

ಜಗನ್ನಾಥರಾವ ಗುರುನಾಥರಾವ ಜೋಶಿ

ಸಂಶೋಧನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಅರಿಕೆ

'ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರಮಠ: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ' ಸಂಶೋಧನಾ ಮಹಾ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ವಿಜಾಪುರ ಬಿ.ಎಲ್.ಡಿ.ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಹಂಪಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಧ್ಯಯನ ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಹಲವಾರು ಮಹನೀಯರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಾನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದೆರಡು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಬೇಕು. ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಬಂದಿತು. ಅದರಂತೆ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ಪೂಜ್ಯಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೊಡಮಾಡಿದ 'ಸಿಂದಗಿ ಬಿಂದಗಿ' ಈ ಕೃತಿಯು ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಕನಾಗಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಂತೆ ಅದನ್ನು ಕೃತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ತರುವುದಕ್ಕೆ ವಿಜಾಪುರದ ಫ.ಗು.ಹಳಕಟ್ಟಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಈ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನೆನೆಯುವುದು ನನ್ನ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಹಾದಿ ತೋರಿಸಿದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರಾದ ಪ್ರೊ. ಅರವಿಂದ ಮನಗೂಳಿಯವರನ್ನು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವೆ.

ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನಾ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಿದ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನಂತೆ ತಿದ್ದಿತೀಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಸರಿದಾರಿಯತ್ತ ಸಾಗಿಸಿದ ನನ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರೂ, ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳೂ ಆದ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ. ಪಡಶೆಟ್ಟಿಯವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಬರವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಡಾ. ಚನ್ನಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿಯವರಿಗೂ ನಾನು ಚಿರಋಣಿ.

ಐದು ವರ್ಷದ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಗುಮುಖದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡ ಶ್ರೀ ಶಿವಯೋಗಿ ಸಿ. ತಂಬಾಕೆ ಅಣ್ಣಾ ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯಲೇಬೇಕು. ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು

ಪ್ರೀತಿ, ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಕಂಡು ಬೆನ್ನುತಟ್ಟಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಡಾ. ಎಂ.ಎಸ್.ಮದಭಾವಿಯವರ ಕಕ್ಕುಲಾತಿ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯವಾಗಿದೆ, ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯುವೆ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ನಾಡಿನ ಖ್ಯಾತ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ನಾಡೋಜ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು ನೀಡಿದ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳು ಅಪರೂಪವಾದವುಗಳು, ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುವೆ.

ಐದು ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ವರದಿಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವಾಗ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧ್ಯಯನ ಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾ ಗುರುಗಳಾದ ಪ್ರೊ. ಎ.ಎಸ್.ಹಿಪ್ಪರಗಿ ಗುರುಗಳು ನೀಡಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅನುಪಮ ಹಾಗೂ ಅನನ್ಯವಾದದು, ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯುವೆ.

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವಿಶ್ರಾಂತ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ಬಿ.ಎ.ವಿವೇಕ ರೈ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ಎ.ಮುರಿಗೆಪ್ಪ ಅವರಿಗೆ, ಇಂದಿನ ಪ್ರಭಾರ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಡಾ. ಹಿ.ಚಿ.ಬೋರಲಿಂಗಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅಧ್ಯಯನಾಂಗದ ಅಂದಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ವೀರೇಶ ಬಡಿಗೇರ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಡಾ. ಎಫ್.ಟಿ.ಹಳ್ಳಿಕೇರಿಯವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಡಾ. ಶಿವಾನಂದ ವಿರಕ್ತಮಠ ಅವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವೆ.

ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾಜಿ ಸಚಿವರಾದ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಎಂ.ಸಿ. ಮನಗೂಳಿಯವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರೇಮ ಅನನ್ಯವಾದದು, ಅವರನ್ನೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುವೆ, ಸ್ಥಳಿಯ ಹಿರಿಯರಾದ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಸ್.ಪಾಟೀಲರನ್ನು ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರಾದ ಡಾ. ವ್ಹಿ.ವ್ಹಿ.ಸಾಲಿಮಠ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಮಿತ್ರರಾದ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಜಿ.ಬಿರಾದಾರ, ಡಾ. ಎಸ್.ಎಂ.ಲೋಕಾಪೂರ ಅವರನ್ನು ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವೆ. ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ಬೋಧಕ ಮತ್ತು ಬೋಧಕೇತರ ವೃಂದವನ್ನೂ, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕರಾದ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಂ.ಕುಂಬಾರ ಅವರನ್ನೂ ನೆನೆಯುವೆ.

ನಿರಂತರ ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರೀಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದ ಶ್ರೀ ಬಂಡೂರಾವ್ ಆರ್.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪುತ್ರ ಕೃಷ್ಣಾಜಿ ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಶ್ರೀ ಆರ್.ಆರ್.ಪಾಟೀಲ, ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಾಥ ಜೋಶಿಯವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತೇನೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಾಗ ಸತತವಾಗಿ ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಬರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡ ಮಡದಿ ವತ್ಸಲಾ, ಮಕ್ಕಳಾದ ಹರಿಪ್ರಸಾದ ಮತ್ತು ಸೌಮ್ಯ ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯುವೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದ ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಯಾಜಿ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀಮತಿ ಸವಿತಾ ಯಾಜಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ ಯಾಜಿ ಅವರನ್ನು ತುಂಬು ಹೃದಯದಿಂದ ನೆನೆಯುವೆ.

ಜೆ.ಜಿ.ಜೋಶಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಆಕರಗಳು

೧.೧. ಪೀಠಿಕೆ

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ

೧.೫. ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿ

೧.೫.೧ ಮೂಲ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧.೫.೨ ಪೂರಕ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧.೫.೩ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ

ಅಧ್ಯಾಯ ಒಂದು

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಆಕರಗಳು

೧.೧. ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಗಳಷ್ಟೆ ಮಹತ್ವ ಗುರುಮನೆಗಳಿಗೆ ಇದೆ. ಗುರುಮನೆಗಳೇ ಮಠವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತ ಬಂದ ರಾಜಕೀಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅರಮನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದವು. ಆದರೆ ಗುರುಮನೆಗಳು ತಮ್ಮ ಒಡಲಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಲದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ.

ಭಾರತವು ಹಲವಾರು ಮತಪಂಥಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಮತಪಂಥಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ. ಮತಪಂಥಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಾರ ನೀಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆಯಾ ಮತಪಂಥಗಳ ಮಠಗಳು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಮೂಲಮತಪಂಥದ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಅನ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಮುಖಾಮುಖಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೊಡುವ ಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಮಠಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅಂಥ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವೂ ಒಂದು.

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಅವರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಶೈವಮೂಲದ ಮಠ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಆವ್ಹಾನಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

೧.೨. ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ

ಮಠಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು, ಯತಿಗಳು, ಮಹಾಂತರು, ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಸಂತರು, ಯೋಗಿಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಅಯ್ಯನವರು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಅವಧೂತರು, ಆರೂಢರು, ಸಿದ್ಧರು, ನಾಥರು ಆಗಿದ್ದರು. ವಿಜಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇವರನ್ನು ಸಾಧುಪಂಚಕರೆಂದು ಹಾಗೂ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ರೋಗಿ, ಯೋಗಿ, ತ್ಯಾಗಿ ಭೋಗಿ ಹಾಗೂ ಜೋಗಿ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಪಂಡಿತ, ಯಾಳಗಿಯ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯ, ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಮಹಿಪತಿಸ್ವಾಮಿ, ಅಗರಖೇಡದ ಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯನ, ಸಿಂದಗಿಯ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಜೇಷ್ಠ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಂದೆಯಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದ ಮಹಾ ಸಾಧಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗುರುಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠಕ್ಕೆ ತನ್ನದೆ ಆದ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯಿದೆ.

೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರ ದಾಳಿಯಿಂದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳು ಪತನವಾದ ಮೇಲೆ ಈ ಪ್ರಾಂತ ಹೇಳತೀರದಷ್ಟು ದುಃಸ್ಥಿತಿಗೆ ಈಡಾಯಿತು. ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕು ಬೇಗುದಿಯ ಬೀಡಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ೧೩ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಅನ್ಯಪ್ರಭುಗಳು, ಧರ್ಮಗಳು, ಭಾಷೆಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನೆಲೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಅವು ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಸ್ಥಳೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನ ಜತೆಕೂಡಿಕೊಂಡವು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡ ಸಂಕರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಯು ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕಾರು ಶತಮಾನಳಿಂದ ಬೆಳದುನಿಂತಿದೆ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸುಲಭವಾಗಿ, ಸರಳವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲ. ಜನಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿರಂತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿ ರೂಪಗೊಂಡಿದೆ. ಜನಸಮುದಾಯಗಳು ಪ್ರಭುಗಳ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕ್ರೌರ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿವೆ. ಧರ್ಮಗಳು ನೀಡಿರುವ ಹೊಡೆತಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿವೆ.[೧] ಈ ಕಾಲಮಾನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು ಹಾಗೂ ಗುರುಭಕ್ತಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಅಂಗವಾದ ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯಿತು. ~~ಆದರೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ~~ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದೊಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನಾಥ ಪಂಥವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠದ್ದಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಯೌಗಿಕ ಪಂಥದ ಅವಧೂತರು, ಆರೂಢರು, ಸಿದ್ಧರು, ನಾಥರು ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಂಥ ಅನುಭಾವಿಗಳು ೧೭, ೧೮, ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು ಎಂದು

ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದ ಅರಾಜಕತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಕಾರಣರಾದರು. ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಗಾಗಿ ಧ್ಯಾನ, ಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ಲೌಕಿಕದ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಯೋಗಿಗಳಾದವರು. ಇಂಥ ಯೋಗಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವುದೋ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಆ ಜಾತಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅಧಿಕಾರ, ಸಂಪತ್ತು, ಭೋಗವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಭಾವದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿದರು.[೨] ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರು ನಿದರ್ಶನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದ್ವೈತ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆದು ದತ್ತ, ಶಾಕ್ತ ಉಪಾಸನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಇವರು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾದರು ಹಾಗೂ ಅನಾಥರಿಗೆ, ಗುರುನಾಥರಾಗಿ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಉಳಿದು ಪೂಜ್ಯರಾದರು. ಹೀಗೆ ಉಪಾಸನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಅಲೌಕಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಾಗಿದೆ.

ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಯೋಗ ಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಈ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು. ಆದರೆ ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಅವರು ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವವು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳ ಜನರ ಮೇಲಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಕುರಿತು ಅವರು ತೋರಿದ ಪ್ರೀತಿ, ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂಥಹದ್ದು ಎಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರಂತೆಯೇ ಇವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಿವರಾಮರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಮಹಾಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರು ತಾವು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ 'ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ' ಹಾಗೂ 'ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನ' ಎಂಬ ಎರಡು ಖಂಡ ಕಾವ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡದ ಅಪರೂಪದ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸುವುದು ಅಧ್ಯಯನದ ಇನ್ನೊಂದು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

೧.೩. ಅಧ್ಯಯನದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ 'ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆ'ಯುಳ್ಳ ಆಚರಣೆ ಆರಾಧನೆ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವಾಗಿದೆ. ಈ ಆಚರಣೆ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಕಾರಣ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಈ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಾರಣಿಕ ಪುರುಷನಾದ ಹಾಗೂ ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರು ಶಿವಕಂಚಿಯಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಫಜಲಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಮಹಾಶಿವಾಲಯು ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಮಾಶ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲಿನ ಶಾಟಿಯನ್ನು(ವಸ್ತ್ರ) ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಹೊಲಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅಂಬಾಜಿರಾಯನು ಈ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದನು. ಆತನ ಮುಗ್ಧ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮನಸೋತು ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಬೇಡು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸಂತೋಷಭರಿತನಾದ ಕುಲಕರ್ಣಿಯು ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ ತನಗೆ ಗಂಡು ಸಂತಾನ ದಯಾಪಾಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ವರೆಗೆ ವಾಸವಿದ್ದ ಯೋಗಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಂಬಾಜಿರಾಯನಿಗೆ ಸಂತಾನ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಗುರುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನ ದೊಡ್ಡದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿ ತನಗೆ ಜ್ಞಾನಬೋದೆ ನೀಡುವಂತೆ ವಿನಯದಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರು ಅಂಬಾಜಿರಾಯನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ಗುರುಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ನಿರಂತರ ಗುರುಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯಾದಂದು ಗುರುವಿನ ಪಾದಪೂಜೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪಾಂಡುರಂಗನೆಂಬ ಮಗನು ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪಾಂಡುರಂಗನಿಗೆ ಗುರಪ್ಪನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಇವರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿ ತಮ್ಮ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಶ್ಯಾಳದಿಂದ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಭಿಂಗೊಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯರು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಚರಿಸುತ್ತ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಹೀಗೆ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಬಂದ 'ರಾಮಜಿ ಗೋಸಾವಿ' ಎಂಬ ಯೋಗಿಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹವಾಯಿತು. ಆ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಬಸವ, ರಾಮನಾಥ, ರಾಮಾನಂದ, ರಾಮದಾಸ ಎಂದು ಚರಿತ್ರೆಕಾರರು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಕಣ್ಣನು ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ೨೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಕಾರಕೂನನಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಗೆಳೆಯ ಭೀಮಣ್ಣ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಮೂಲಕ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಮಹಾಪುರುಷರಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರನ್ನು ನೋಡುವ ಹಂಬಲ ಹಾಗೂ

ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಗೆಳೆಯನೊಂದಿಗೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋದ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಅವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವ ಆಸೆ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಗೆಳೆಯನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಗೆಳೆಯನಿಗೂ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮನ ಒಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ದಯಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಆ ಸಂತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅವರು "ಈಗ ಬೇಡ ಕಾಲ ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದೆ ತಾವು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೬೦೨(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦)ರಲ್ಲಿ ರೌದ್ರ ನಾಮಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಧ್ಯ ತೃತೀಯಾದಂದು ಗುಹಾಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಣ್ಣ-ಸಂಕಣ್ಣರಿದ್ದ ಬಳಗಾನೂರಿಗೂ ಸುದ್ದಿ ತಲುಪಿತು. ಆಗ ಭೀಮಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಕಣ್ಣನೊಬ್ಬನೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಕೊನೆಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರದೆ ಇದ್ದ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ಮರುಕಪಟ್ಟು, ಸಂಕಣ್ಣನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು ನೀನೆ ಭೀಮ, ನೀನೆ ಶಂಕರ, ಭೀಮಾಶಂಕರ ಎಂದು ನಾಮಾಭಿಧಾನ ಮಾಡಿ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿವರುಷ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಬಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೬ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರವು ಔರಂಗಜೇಬನ ವಶವಾದಾಗ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಬರ ಹಾಗೂ ಬೇನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಬಹುಷಃ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತರಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋದರು. ಅವರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ನಂತರ ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ಹೆರಿಗೆಯಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮ ಅವರು ಎರಡನೆಯ ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತರು. ಅವರೇ ಶಿವರಾಮರು ಇವರೂ ಮಹಾ ಸಾಧಕರು ಹಾಗೂ ಮಹಾಮೇಧಾವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಾಸ ಮಾಡಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದು, ಆತನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಉಪಾಸನೆ ಕೈಕೊಂಡು ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ೧೨ ವರ್ಷ

ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದು ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ತವರೂರಾದ ಮರಳಿ ಗ್ರಾಮ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಮಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಭಾರತಿ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತರಾಷಾಢ ಶುಭಕೃಚ್ಛ್ರಾವಣ ತ್ರಯೋದಶಿ ಶನಿವಾರ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೨ರ ಅಗಸ್ಟ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮ ಪಡೆದು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ನಾಮಾಭಿದಾನ ಹೊಂದಿ ಶ್ರೀಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೫ರಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಆನಂತರ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಒಂದು ಸಲ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದು ಸುರಪುರ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸುರಪುರ, ಅಮರೇಶ್ವರ, ಕನಕಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಲಿಯೇ ಆನೆಗುಂದಿಯ ಅರಸರು ಆಸ್ಥಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಂಪಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ೭೧ ವರುಷಗಳ ಬದುಕನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೩೧ರಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದರು.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ನಂತರ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಇವರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಗಿರಿಜಾಂಬಾ ದಂಪತಿಗಳ ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೫ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ಚಿಕ್ಕವರಿರುವಾಗಲೇ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ವಾದ ಮಾಡಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಿಂದಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಅದರಂತೆ ಇವರಿಂದ ಅನೇಕ ಅಲೌಕಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗಿದವು. ಅವು ಪವಾಡ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತವು. ಇವರ ೪೭ ವರ್ಷಗಳ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೩(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೩೦) ಅಶ್ವೀನ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನ ತಂದೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಇವರನ್ನು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿದರು. ಇವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋಗಿ ರಾಜರು, ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಇವರ ಮಠಕ್ಕೆ ದತ್ತಿದಾನ ಉಂಬಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ಹೊಸ ಮಠದ ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಇವರಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ನೆಲೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಮಠದ ಕೀರ್ತಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ನಂತರ ಮೂರು ತಲೆಮಾರುಗಳು ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು, ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು, ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪೀಠಾಧೀಶರಾದರು. ಸದ್ಯ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪೀಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಕರ ಮಠ ಪರಂಪರೆಗೆ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪ್ರಥಮನಾಥ ಗುರು ರಾಮನಾಥರಿಂದ ಇಂದಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರವರೆಗೂ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿದೆ.

೧.೪. ಅಧ್ಯಯನದ ಸ್ವರೂಪ

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠಕ್ಕೆ ೩೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಇತಿಹಾಸವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಮಠದ ಕುರಿತಾದ "ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ತೊಂದರೆ ಎಂದರೆ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇಲ್ಲದಿರುವುದು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ನಿತ್ಯ ಪ್ರದಕ್ಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ವಿಧಿ ಇಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ"[೩] ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯವಾದರೂ ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ "ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬೆಳೆದುಬಂದ ಬಗೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ" ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾದ ಆಕರಗಳು ತುಂಬ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿಗೂ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ಆ ಸಂತರು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡಗಳ ವೈಭವಿಕರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಬಹುಷಃ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿಯವರು "ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆ ಪವಾಡಗಳ ಕಂತೆಯಾಗಬಾರದು"[೪] ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಮಾತು ಮೌಲಿಕವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಮಠದ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಲಿಖಿತ ಆಕರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಆ ಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ "ಸಿಂದಗಿ-ಬಿಂದಗಿ" ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಇದು ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುಬೆರಳಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ನಿಖರವಾದ ಹಾಗೂ ವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಕಲೆ ಹಾಕುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅವರು ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಳಪಡಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು ಹಾಗೂ ಸಿಂದಗಿಮಠದಿಂದ ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಿದರು. ಇವರಂತೆಯೇ ಈ ಹಿಂದೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಕುರಿತಾಗಿ "ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಮತ್ತು ನಾಥ ಪರಂಪರೆ" ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ನಾಡಿನ ಹೆಸರಾಂತ ಸಂಶೋಧಕರಾದ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಅನೇಕ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು. ಅವರು ನಾಥ ಪಂಥದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಹಿರಿಯ ಸಂಶೋಧಕರ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಆಕರಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರಿಂದ ಪಡೆದ ಮಠದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡವಾದರೂ ಲಿಪಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಲಿಪಿಯು ತೊಡಕು ತಲೆದೋರಿತು. ಆಗ ಸ್ಥಳೀಯರಾದ ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು. ಅವರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಕೃತ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಭಜನಮಾಲಾ ಹಾಗೂ ನಾಡಿನ ಹೆಸರಾಂತ ಲೇಖಕರ ಲೇಖನಗಳುಳ್ಳ 'ಅಮೃತ' ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಚರಿತ್ರೆ ಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೊರತೆಯ ಅನುಭವ ಕಾಡತೊಡಗಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಆಕರಗಳ ಹುಡುಕಾಟ ಮುಂದುವರೆಯಿತು. ಸ್ಥಳೀಯದಾರ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅವರಿಂದ ಮಠದ ಪ್ರಮುಖ ಆಕರಗಳಾದ ಸಮಗ್ರ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨೦, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ವಿರಚಿತ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಗುರುಲೀಲಾಮೃತಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಅವರು ಶ್ರೀಮಠದ ಮಹತ್ವದ ವಾಟ್ನಿ ಪತ್ರ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪತ್ರ ಕೊಡ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೂಲ ಆಕರಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಹಾಗೂ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲ ಆಕರಗಳು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಭದ್ರಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟವು. ಮಠದ ಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ವಿವಿಧ ಧಾರೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಸಂತರು ದತ್ತ, ಶಾಕ್ತ, ಆರಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವರು ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಾರಕರೀ ಪಂಥದ ರೂವಾರಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡವರಾದ್ದರಿಂದ ಈ ನಾಥ ಪಂಥದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂಚಲಿ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳ ಮೂಲಕ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ 'ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ' ಹಾಗೂ 'ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ' ಹೀಗೆ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಡಾ. ಎಚ್.ಜಿ.ಶ್ರೀಧರ ಅವರ ಮೂಲಕ ಕಡವ ಶಂಭು ಶರ್ಮರ ಕೃತಿ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆಯವರ ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಥ ಪಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಇನ್ನೂ ಮಹತ್ವದ ಲೇಖಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಮೂಲ ಆಕರಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂತರ ವಾಸಸ್ಥಳ, ಊರು ಹಾಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಸಂತರ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು.

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪ್ರಭಾವವು ಇಂದಿಗೂ ಭಕ್ತಜನರ ಮೇಲೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಆರಾಧನೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗುರು ಪಾದಪೂಜೆ

ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಿಂದಗಿ ಪೂಜೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾದಪೂಜೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಬಳಸಿದರೂ ಬಿಂದಿಗೆ ತುಂಬುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆಯಿಂದೇ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದಿದೆ. ಈ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಪದ್ಯಗಳು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತಿವೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನವು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ.

೧.೫. ಅಧ್ಯಯನದ ಆಕರಗಳು

ಗತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ಬದುಕಿನ ಚೇತನರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದರೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅಂದಿನ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾಲಮಾನದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುವ ಆಕಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಆಕರಗಳೇ ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿವೆ.

೧.೬. ಮೂಲ ಆಕರಗಳು

ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತು ಸದ್ಯ ೫ ಗ್ರಂಥಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಕರವಾಗಿವೆ.

೧. **ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ:** ಈ ಕೃತಿಯು ಕುಟನೂರ ಮಲ್ಲಕವಿಯ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲಿದೆ. (೧೭ನೇ ಶತಮಾನ) ಈ ಸೊಪ್ಪೆಬಸವ ಸಾಂಗತ್ಯ ೭ ಸಂಧಿ ೯೪೯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯವು ಇದಾಗಿದೆ. ಸೊಪ್ಪೆಬಸವ, ಸಿದ್ಧಬಸವ ಎಂಬ ಶರಣನ ದಿವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಇದರ ವಸ್ತು. ಸೊಪ್ಪೆಬಸವನು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಯತಿಗಳಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಮುಂಚೆಯೇ ಇದ್ದ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಶರಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಲಕ್ಕಣ್ಣದಂಡೇಶನು ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದನ್ನೇ ೧೭ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೂಟನೂರ ಮಲ್ಲ ಕವಿ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕಂಚಿಪುರದ ಅರಸನಾದ ಶಂಕರರಾಜ ಹಾಗೂ ಭಾನುಮತಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದಿರಲು ಶಿವನು ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಾನೇ ಶಿಶುವಾಗಿ ಅವರ ಉದರದಿಂದ ಭುವಿಗೆ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣಿಕ ಶಿಶುವಿಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹರುಷದಿಂದ ಸಿದ್ದಬಸವನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಗು ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆದು ಸಕಲಶಾಸ್ತ್ರ ಅರಿತು ಅಲ್ಲಮನ ಅವತಾರ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "ಬಾಲತ್ವಭಾವದ ಲೀಲೆಯ ನಟಿಸುತ ಆಲಿಯಲಿ ಕೀಲನರಿದು ತನ್ನೊಳೋಲಾಡುತ್ತ" ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಬಂದ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಸತ್ತ ಆಕಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹಾಲು ಕರೆದು ತಂದು ನೀಡಲು

ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಪ್ರರೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಕೆಲ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ, ತತ್ವಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸಮೃದ್ಧಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಕಂಚಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ದೇಶದತ್ತ ನಡೆದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ತಾಪಸಿಗಳಿಗೆ 'ಜ್ಞಾನವೇ ಜಪತಪ' 'ತತ್ವ ತರಗೆಲೆ' ಭಕ್ತಿಯೇ ಫಲ, ಸತ್ಯವೇ ಕಂದಮೂಲ, ಚಿತ್ತಶುದ್ದಿಯೇ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಭೋದಿಸಿ ಮಿರಜಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೆರೆವ ಕವಾಟಿಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹರದ ಸೋಮಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಲ್ಲದಿರಲು ನೀರು ಬರಿಸಿ ಅವನ ಹರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮುನ್ನಡೆದು ತ್ರಿಣಯಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸಗುವರಿ ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪತಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಮಡಿದಿರಲು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನವಿತ್ತು ಅವಳ ಮುತ್ತೈದೆತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಂಕಣ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಶಂಕರಶೆಟ್ಟ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಂಕದಿಂದ ಹೊರಟಿರಲು ಹೇರಿದ ಸರಕೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ ಅವನ ಸರಕನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಳ್ಳುಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕರುಣಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಸಿವಾಳ(ಮಹಾಶಿವಾಲಯ)ಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಫಜಲಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಶ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳದ ದಂಡಿಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಸನಹಾಕಿ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಶಾಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಜಪಾನಂದದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಹೊಲದ ಮಾಲೀಕ ಅಂಬಾಜಿರಾಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಕಂಡು ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ "ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡ್ಡುಕುರುಹು ದೋರೆನಲು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ಪೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವ ಹೇಳಿ ಜಲವದು ತುಂಬದೆಂದಾದರೂ ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತುಂಬುವುದೆಂದುಃ ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಫಿರೋಜಾಬಾದಿಗೆ ಬಂದು ಫಿರೋಜಖಾನನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಆತನಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಕೋಳಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದನು. ಇಂದಿಗೂ ಸಿಂದಗಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಆರಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ಶ್ರೀ ಪರಮಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನಾಥ ಕೃತ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಭಜನಮಾಲಾ. ಈ ಕೃತಿಯು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಹಾಡುವ ಪದ್ಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ದಿ. ಮಲ್ಹಾರರಾವ್ ಸೋಲಾಪೂರಕರ ಇವರು ಮೌಖಿಕ ಹಾಗೂ ಲಿಖಿತ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೬೯ರಲ್ಲಿ ಮಠದ ಪ್ರಥಮ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಹೇಳುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯನೇಮಾನುಸಾರದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಂತೆ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯ ಆರಂಭಿಕ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಥಗುರುಪರಂಪರೆ ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತ ಗುರುಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಕಾಕಡಾರತಿ, ಕರ್ಪೂರಾರತಿ, ಧೂಪಾರತಿ ಪದ್ಯಗಳು, ಜೋಗುಳ ಪದ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಭಜನಾ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ೧೯ ಪದ್ಯಗಳು, ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ೨೨ ಪದ್ಯಗಳು, ಶಿವರಾಮರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಇವು ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಬೀರದಾಸ, ತುಕಾರಾಮ, ಕಲ್ಯಾಣಪೂರ್ಣ ಶಿವರಾಮ, ಪುರಂದರದಾಸ, ಮಹಿಪತಿದಾಸ, ಚಿದಾನಂದವಧೂತರ ಒಂದೊಂದು ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ४२ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ವಿಠ್ಠಲ, ದತ್ತ, ಬನಶಂಕರಿ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ, ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭ ಹಾಗೂ ದೇವಿಯರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳಿವೆ. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ "ಸದ್ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ" ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ "ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ" ಹಾಗೂ ಅಂಕಿತವಿಲ್ಲದ "ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಚರಿತ್ರೆ" ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಕನ್ನಡದ ಶ್ರೀಪತಿ ಗುರುವಿಠ್ಠಲಾಂಕಿತ "ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ" ಇವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ೮೨ ಪದ್ಯಗಳು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇದು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಸಮಗ್ರದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ-೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತ ಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು(೨೦೦೩)ಈ ಗ್ರಂಥವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕರು ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಆರ್.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು. ಇವರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತಕವಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮನೆತನದ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಮಲ್ಹಾರಿ-ಮಾಳಸಾ ದಂಪತಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಲಿಂಗರಸ-ಗಂಗಾ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿ ಲಿಂಗರಸನಿಂದ ೧೨ನೆಯ ತಲೆಮಾರಿನವರಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯರಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಾಮನಾಥರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ರಾಮನಾಥರು ಕೋಳಕೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಶ್ಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ರಾಮನಾಥ-ಗುರಪ್ಪಯ್ಯ-ಭೀಮಾಶಂಕರ-ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಿವರಾಮರ ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ ಕೊಡಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಒಟ್ಟು ೧೦ ಜನ ಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಜನಾಮಾಲಾದಲ್ಲಿರುವ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ೧೯ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ೨ ಪದ್ಯಗಳು

ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ೨೨ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ೨೩ ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಶಿವರಾಮರ ಒಂದು ಪದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ೨೬ ಪದ್ಯಗಳು, ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ೪೫ ಪದ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಶಿವರಾಮರ ೨ ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆ ಹಾಗೂ ಭಜನಮಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಪತಿ ಗುರುವಿಠ್ಠಲ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಗುರು ತ್ರಿಪುರಾತಕರ ಅಂಕಿತವುಳ್ಳ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಉಳಿದಂತೆ ರಾಮಲಿಂಗರ ೩ ಪದ್ಯ ನರಸಿಂಹಕವಿಯ ೧ ಪದ್ಯ, ವಿಶ್ವಪತಿಯ ೧ ಪದ್ಯ, ಅಜ್ಞಾತ ೧ ಪದ್ಯ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ೮೫ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಎರಡು ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನ ಮತ್ತು ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ೨೮ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಪರಮಾರ್ಥದತ್ತ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಎಳೆದೊಯ್ಯುವ ಕಾರಣಗಳು ಸದ್ಗುರುಸ್ತವನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿ ಭಗವನ್ನಾಮ ಮಹಿಮೆ ಮತ್ತು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ದಿವ್ಯ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ೪೫ ಪದ್ಯಗಳ ವಿಷಯಗಳೆಂದರೆ ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ನಿರೂಪಣೆ ಸದ್ಗುರು ಸ್ತವನ ದೇವದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿ ಹಾಗೂ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಅನುಭವಗಳು ಹಾಗೂ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಠಯೋಗದ ವಿವರಣೆ ಇದೆ. ಅದರಂತೆ ನೈತಿಕ ಉಪದೇಶ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.

ಶಿವರಾಮರ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಅದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಹೇಳುವ ಪದ್ಯವಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರವೃತ್ತಿ ನಿರೋಧವಾಗದ ಹೊರತು ನಿಜವಾದ ಧ್ಯಾನವಾಗಲಾರದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳುವ ವಸ್ತುವಿದೆ.

೪. ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ- ರಾಮಲಿಂಗಕವಿ ವಿರಚಿತ(೨೦೦೩) ಇದೊಂದು ಗದ್ಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿಯು. ಇದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ. ಈ ಕೃತಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೨೦೦೩ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶನಗೊಂಡಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆಯು ೨೩ ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮನೆತನದ ಮೂಲಪುರುಷರಾದ ಮಲ್ಹಾರಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗರಸ ಇವರ ಕಥೆ ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಭಾಗವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಆನಂತರ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಕೋಳಕೂರು ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಕಾಲುಭಾಗ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಉಳಿದ ಕಾಲುಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಶಿವರಾಮರ ಕಥೆ ಇದೆ. ಆದರೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ

ಕಥೆ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಆಕರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

೫. **ಶ್ರೀ ಗುರುಲೀಲಾಮೃತ**(೧೯೯೦) ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಎಂ.ಆರ್.ಜೋಶಿಯವರು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಗುರು ಚರಿತ್ರೆಯಾದುದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತರ ಪಾರಾಯಣಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕೂಲ ಆಗುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಗುರುಮಹಿಮೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿ ೧೯೯೦ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯು ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಅವರ ಲೀಲೆಗಳು ನಂತರ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪವಾಡಗಳು ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ವಂಶವನ್ನು ಹೇಳಿ ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಗರ ಊರಿನ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೧೪ನೆಯ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಾಂಬಾ ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಸುಧೀರ್ಘವಾಗಿದೆ.

ಲೇಖಕರು ೫೩ ಅಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಲೀಲೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗುರುಪರಂಪರೆ ನಂತರ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನಂತರದ ಕಥೆಯು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರದಾಗಿದೆ. ಗುರು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗಕ್ಕೆ ತಂದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಿಂದಗಿಯ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ನಂತರ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಗಂವ್ಹಾರದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಯವರು ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದು ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದ ಮಠವಾಗಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಮಠವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಡೆದ ಅಧ್ಯಯನ

೧. **ಅಮೃತ:** (ಸಂ) ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ(೧೯೮೦) ಈ ಕೃತಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಂಡಳಿ ಸಿಂದಗಿ ಇವರು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ ಯವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ೧೩ ಲೇಖನಗಳು, ಹಿಂದಿಯ ೬ ಲೇಖನಗಳು, ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ೪ ಲೇಖನಗಳು ಹೀಗೆ ಮೂರು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡ ಲೇಖನಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ೩ ಲೇಖನಗಳು ಮಠ ಪರಂಪರೆ ಕುರಿತಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠ ಮತ್ತು ಪರಂಪರೆ: ಈ ಲೇಖಕರು ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ. ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠವು ನಾಥಪರಂಪರೆಯ ಮಠವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಪರಾಕು ಹಾಗೂ ಜೈಕಾರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಾಥರು: ಶ್ರೀ ದೇಸಾಯಿ ಪಾಂಡುರಂಗರಾಯರು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧನಾಥರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾಣಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಸೋಲಾಪೂರ, ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಹಠಯೋಗ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಸಿದ್ಧರಾಮ, ಅಮೋಘದೇವ ಮರುಳನಾಥ, ಅಲೇಖನಾಥ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವೀರಶೈವ ಶರಣರು ಮೊದಲು ನಾಥರಾಗಿದ್ದರು. ನಂತರ ವೀರಶೈವಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿತರಾದರು. ಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಇಳಿಗಾಲದ ಅವಶೇಷವಾಗಿ ದೊರಕುವ ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಸಿದ್ಧರ ಗವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧರ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಜಾಪುರ ನೆರೆಭಾಗದಲ್ಲಿ ೧೪ರಿಂದ ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದ್ದು ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ಉಮದಿಯ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಇಲ್ಲವೆ ಮುತ್ತಪ್ಪಸಿದ್ದ ಮತ್ತು ಅಮಕಸಿದ್ಧ(ಅಮೋಘಸಿದ್ಧ) ಇವರ ಗುಡಿಗಳು ಉಮದಿಯಿಂದ ಕೆಲ ಅಂತರದಲ್ಲಿ ಹುಲಜಂತಿ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಂದು ಊರಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮಾಳಪ್ಪ ಇಲ್ಲವೆ ಮಾಳಿಂಗರಾಯ ಈತನ ಕಥೆ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧರ ಕುರಿತಾದ ಈ ಲೇಖನವು ಆಕರವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಒಂದು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ವಿವರಣೆ: ಲೇಖಕರು ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ. ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸಕರು ಶ್ರೀಚಕ್ರವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಶ್ರೀಚಕ್ರದ ಕುರಿತಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತ ತ್ರಿಪುರೋಪನಿಷತ್ತು ಅರುಣೋಪನಿಷತ್ತು ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವಾಮಕೇಶ್ವರ, ರುದ್ರಯಾಮಲ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಪೂಜೆಯ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಿಮಂದಿರ ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರದ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ವಾಮಕೇಶ್ವರ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಚಕ್ರದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿಯ ಅದರ ಸ್ವರೂಪದ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಷಟ್ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಉಪಾಸನೆಯ ನಾಮರೂಪದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ದಾಟಿ ಪರತತ್ವದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ಕುರಿತಾದ ಈ ಲೇಖನ ಆಕರವಾಗಿದೆ.

೨. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಗಿ: ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ(೧೯೮೭) ಈ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೮೭ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮಠದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಠದ ಕುರಿತಾಗಿ ರಚಿಸಿದ ಮೊದಲ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ-ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಆಗಿಹೋದ ಸಾಧುಪಂಚಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು

ನಾಥಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದನ್ನು ನಾಥ ಪಂಥದ ಹಿನ್ನಲೆ ವಿವರದೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಕಾವೇರಿ ತೀರ ಮತ್ತು ಸಿಂದಗಿ ಹೀಗೆ ಎರಡು ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯ ಶಾಖೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಈ ಶಾಖೆಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿನ ನಾಥಗುರು ರಾಮನಾಥ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂತರ ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂತರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಸನದಿನ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನ ಅವತರಣಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ೧೮೮೪ರ ಗೆಝಿಟಿಯರ್‌ನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

೩. ಕಾಖಂಡಕಿ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು: ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ(೧೯೮೯)

ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು (ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ) ಈ ಕೃತಿಯು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಸಂಶೋಧನ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೮೯ರಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯ ಮರಾಠಿ ಕನ್ನಡ ಸ್ನೇಹವರ್ಧನ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನರು ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಪಂಡಿತರ ನಂತರ ಅಯ್ಯನವರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ, ಈ ಮಠವು ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿನ ಪರಕೀಯರ ಅಕ್ರಮಣದಿಂದ ಹಿಂದೂಧರ್ಮ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ನಶಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಪರಿಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸಫಲವಾಗಿದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಭಗೆಯ ಅಭ್ಯಾಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾದಂತೆ ಇಂಥದ್ದೇ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಂತರ ಕಂಚಿಯ ಬಸವೇಶ್ವರ ಮಾಶ್ಯಾಳಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಆತನ ಮೂಲಕ ಮಾಶ್ಯಾಳ ಕುಲಕರ್ಣಿ ರಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ಬಿಂದಗಿಯ ಮಹಿಮೆಯ ಗುರು ಪಾದಪೂಜೆ ನಡೆಸುವ ಬಗೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಬೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಂಕದಕಟ್ಟೆಯ ಕಾರಕೂನನಾಗಿದ್ದ ಸಂಕಣ್ಣ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮೂಲಕ ಬೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಗುರುಗಳು ಮಹಾಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ದಿನದಂದು ಊರಲ್ಲಿ ಗೆಳೆಯನಿಲ್ಲದೆ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಹೋದ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ನೀನೇ ಭೀಮಾ ನೀನೇ ಶಂಕರ ಭೀಮಾಶಂಕರರೆಂದು ನಾಮಾಭಿದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಮರಳಿದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಕೆಲದಿನಗಳ ನಂತರ ವಾನಪ್ರಸ್ತ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಆಗ ಸಿಂದಗಿಯ ಊರಿನ ಅಂತ್ಯಜರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಭಿನ್ನವಿಸಿದರು. ಅವರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಂತ್ಯಜರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಅವರ ಮನವಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರರಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷ ಇದ್ದು ತಿರುಗಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಊರ ಅಂತ್ಯಜರು ಕೊಟ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಅವರ ಮಠವು ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

೧೨ ವರ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ಮೂಲಕ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಿಂದ ತಿರುಗಿಬಂದು ಅವರು ಹಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಚತುರ್ಥಾಶ್ರಮದ ಅವರ ಹೆಸರು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದು ಇದೆ. ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳು ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠಕ್ಕೆ ಹಗಲು ದಿವಟಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಡ್ಡಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆನಂತರ ಯಾರು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು. ಅಂತೆಯೇ ಇಂದಿಗೂ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೇಸರಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥ ರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶಕೆ ೧೬೪೪(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೨) ಶುಭಕೃತು ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶಿ ಶನಿವಾರದಂದು ಉತ್ತರಾಷಾಡ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಂನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಶಕೆ ೧೬೪೬ರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಪತ್ನಿ ವಿಯೋಗವಾಯಿತು. ಶಕೆ ೧೬೫೩ರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವೀನ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಸಮಾಧಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಶ್ವೀನವದ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಾದಂದು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮಠದ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹಿರಿಯಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಂದಿನ ಆಳುವ ಅರಸರ ಮಾನ್ಯತೆಯು ಇದ್ದಿತು. ಅವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯವು ಅಂತ್ಯಗೊಂಡು ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲ ಮೊಗಲರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಮಠಕ್ಕೆ ಮೊಗಲರಿಂದ ಸನದು ದೊರೆತಿದೆ. ಆ ಸನದು ಅಜೀಜುದ್ದೀನ್ ಅಲಂಗೀರನು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೪-

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

೧೭೫೫ ದಿನಾಂಕ ೨೫.೭.೧೭೫೨ರಂದು ಜಿಲ್ಹಾದ ೧೧ ಹಿಜರಿ ಶಕೆ ೧೧೬೦ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯ ಒಕ್ಕಣಿಕೆ ಮಠದ ಕುರಿತು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಇದ್ದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದ್ದರೂ ಸಿದ್ಧಿಯ ಮೋಹದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದು ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೆಂದು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ನಡೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪ್ರಭಾವವು ಎಲ್ಲ ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳ ಜನರ ಮೇಲಾಗಿತ್ತು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಆದರ ಅಂತಃಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆನೆದಾಗ ಅವರ ಹಿರಿಮೆಯ ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಶಿವರಾಮರು ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಂಚಪವಾಡ ಪುರುಷರು: ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಆರ್.ರೋಹಿಡೆಕರ್(೨೦೦೪)

ಈ ಕೃತಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೨೦೦೪ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರುಕ್ಮ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು ಇವರಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇದು ವಿಜಾಪುರದ ಶ್ರೀರುಕ್ಮಾಂಗದರು, ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಶ್ರೀಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಯಾಳಗಿಯ ಶ್ರೀ ರಾಮಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಿಂದಗಿಯ ಶ್ರೀಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು, ಅಗರ ಖೇಡದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯನರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ವಂಶಾವಳಿಯೊಂದಿಗೆ, ಈ ಮಠದ ಗುರು ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿವಕಂಚಿಯ ರಾಮನಾಥರನ್ನು ಪ್ರಥಮ ಗುರುವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಂದ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ರಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರ ದೀಕ್ಷೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಗುರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಬಿಂದಿಗೆ ಪೂಜೆಯ ವಿಧಾನದಂತೆ ಅವರು ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ರಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರದ ದೀಕ್ಷೆ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರು ಹಾಗೂ ಸಿಂದಗಿ ಬಿಂದಗಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಕರವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಂಶಕರ ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕೊಡ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಒಂದು ಪವಾಡವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯನರಿಗೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಅಗರಖೇಡದ ಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯನರ ಅಜ್ಜನ ತಿಥಿಯ ದಿನವಿತ್ತು. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಊಟದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅಗರಖೇಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಆಚಾರೆಪ್ಪ ತಡ ಆಗೆದ ಸ್ನಾನಾ ಗೀನಾ ಬ್ಯಾಡ ಬಿಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಡಿಸಲಿಕ್ಕ ಹೇಳು ಅಂದರು

ಆಗ ಮಡಿವಂತ ಆಚಾರ್ಯರರಿಗೆ ಇದು ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ದ್ವೈಯಪಾಯನರೇ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿ ಎಂದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಆಗಲೆಪ್ಪ ಅವರೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಸತೀವಿ ಅಂತಹೇಳಿದ ಮ್ಯಾಲ ನಾನ್ಯಾಕ ಬ್ಯಾಡನಬೇಕು ಎಂದು ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತರು. ಶಿಷ್ಯರು ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರವತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಆ ನೀರು ನೆಲಕ್ಕಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ನಮ್ಮದು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಆಗಲಿ ನಡೀರಿ ಭಾಳ ಹೊತ್ತಾಗ್ಯದ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಮ್ಮತಲೆಯ ಜಡೆಬಿಚ್ಚಿ ಕೂದಲು ಕೊಡಹಿದರು. ಆಗ ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಅವರ ಜಡೆಯಿಂದ ಗಂಗೆಯಂತೆ ನೀರಿನ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹವೇ ಓಣಿಯ ತುಂಬ ಹರಿಯ ತೊಡಗಿತು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರ ಊಟವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪವಾಡವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪೂರಕ ಆಕರಗಳು

ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪೂರಕ ಆಕರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

೧. **ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಥಪಂಥ-** ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ(೨೦೦೬) ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಥಪಂಥ ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರಿಕೇರೆ ಅವರ ಈ ಕೃತಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೨೦೦೬ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ ಪ್ರಸಾರಾಂಗದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಥರು, ಆರೂಢಸಿದ್ಧರು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧರು ಹಾಗೂ ಯೋಗಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ನಾಥಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಿಂದಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ದಲಿತರು ಕೊಟ್ಟ ಜಾಗದ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತ ಇದು ಸಿದ್ದರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಈಗ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀಕರಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

೨. **ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ-** ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ, ಕನ್ನಡ ಅನು: ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ(೨೦೦೯) ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ: ಈ ಕೃತಿಯು ಡಾ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ ಅವರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದವಾದವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ರಾ.ಚಿಂ.ಢೇರೆಯವರ ಮರಾಠಿ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾವತಾರದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ದತ್ತೋಪಾಸನೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಬಗೆ ನಂತರ ಅದರ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯವರ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ದತ್ತೋಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಸಾಧು-ಸಂತರಲ್ಲಿ ಹರಡಿದ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ದತ್ತೋಪಾಸನೆ ಪ್ರಸರಣಗೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪ್ರಮುಖ ದತ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದತ್ತೋಪಾಸನೆ ಮತ್ತು ದತ್ತ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರಿತು ಮತ್ತಷ್ಟು

ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯು ಕ್ರಿ.ಶ. ೨೦೦೯ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜಾಗೃತ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ ಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ, ಚಿಂಚಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒದಗಿದ ಮೂಲ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪೂರಕ ಆಕರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿವೆ.

೧. ಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ- ಮ.ಸೂ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ(೧೯೮೨)

೨. ನಾಥಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ- ಮೂಲ ಮರಾಠಿ- ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ, ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ- ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ(೨೦೦೪)

೩. ಕಡವ ಶಂಭು ಶರ್ಮರ ಕೃತಿ- ೩, ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ಎಚ್.ಜಿ.(೨೦೦೫)

೪. ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ- ಚಿದಂಬರಾನಂದ(೧೯೭೯)

೫. ಶ್ರೀ ಚಕ್ರ- ಶ್ರೀ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಿಃ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎಚ್.ಶಂಕರನಾರಾಯಣ(೨೦೦೯)

೬. ಪರಮಾರ್ಥ ಪಥ- ಡಾ. ಆರ್.ಡಿ.ರಾನಡೆ, ಅನುಃ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎಸ್.ದೇಶಪಾಂಡೆ(೧೯೭೬)

೭. ಕುಂಡಲಿನಿ ಯೋಗಃ ಆರ್.ಎನ್.ಕುಲಕರ್ಣಿ

೮. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳುಃ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ(೨೦೦೬)

ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯ

ಇಂಥ ಸಂತರ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಂತರಾದವರು ಒಂದು ಕಡೆ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಮಠ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳದೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಠಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜನ ಸಮೂಹದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತ ಜನರನ್ನು ರುಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುನ್ನಡೆಯುವಂತೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೌಖಿಕವಾಗಿ ಇವರ ಕುರಿತಾದ ಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವರು ನೆಲೆ ನಿಂತ ಸ್ಥಳಗಳು ಜಾಗೃತ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಆರಾಧನೆ, ಆಚರಣೆಗಳು ಏರ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೋಳಕೂರಃ ಈ ಊರು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕು ಜೇವರಗಿಯಿಂದ ೭ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಳವಿದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರು ೧೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಂಚಿಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಫಜಲಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮವಾದ ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಮಾಶ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅಂಬಾಜಿರಾಯನು ಇವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾರುಹೋಗಿ

ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಗುರುವಿನ ಆಣತಿಯಂತೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಗುರುಪಾದ ಪೂಜೆಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಇದನ್ನು ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರು ಮಾಶ್ಯಾಳದಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಕೋಳಕೂರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪವಾಡಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವರು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂದು ಕೋಳಕೂರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಭವ್ಯ ದೇವಾಲಯ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿಯಂದು ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ದೇವಾಲಯದ ಪೂಜಾರಿಗಳಾದ ವೇ॥ ಸಿದ್ಧಯ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಿಮಠ ಅವರಿಂದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಪುರಾಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯ ಲಿಂಗದ ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಕೋಳಕೂರದಿಂದ ೨ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರು ಗಾಣಾ ಹೊಡೆದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯ ಗಾಣದ ಕಲ್ಲು ಹಾಗೂ ವಿಶ್ರಾಂತ ಕಟ್ಟೆಯ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಮಾಶ್ಯಾಳ: ಇಂದು ಈ ಊರು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕು ಅಫಜಲಪೂರದಿಂದ ೪೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಗುರುಗಳಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದರು. ಇವರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಭಿಂಗೊಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದರು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದರು. ಇವರಂತೆಯೇ ಇವರ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಸಮಾಧಿ ಮಾಶ್ಯಾಳದ ಮಠದಲ್ಲಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮನೆ ಇದೆ. ಇವರ ವಂಶಜರಾದ ಶಂಕರರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮನೆ ತನದ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರು ಕೊಡಮಾಡಿದ ಲೋಹದ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಪಾದಪೂಜೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳದ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದರು. ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ವಾಸದ ಮನೆ, ನಂದಿವಿಗ್ರಹ, ಪೂಜಾಸ್ಥಳಗಳ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಠ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಮಾಧಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪಾದಪೂಜಾ ಸ್ಥಳದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯುಳ್ಳ ಸ್ಮಾರಕದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಬಳಗಾನೂರ: ಈ ಊರು ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ೨೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸುಂಕದಕಟ್ಟೆಯ ಕಾರಕೂನರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಭೀಮರಾಯನ ಮೂಲಕ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಪಡೆದರು ಹಾಗೂ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇಂದಿಗೂ ಅವರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹದ ಚಿಕ್ಕ ದೇವಾಲಯ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ನಂದಿ ವಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ ಆ ದೇವಾಲಯದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ: ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರಿನಿಂದ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರುವಾಗ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡ ಊರು ಈ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ. ಅಲ್ಲಿಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಮೂಲದ ಪ್ರಕಾರ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಊರ ಹೊರಗಿನ ದೇವಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರರ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಊರ ಹೊರಗಿನ ಯಲ್ಲಮ್ಮನ ಗುಡಿಯ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಮಳ್ಳಿ(ಮರಳಿ): ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ೪೫ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಗ್ರಾಮ ಇಂದು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ೧೨ ವರ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿ ನಂತರ ಮರಳಿಗೆ ಬಂದು ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಈ ಊರು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಪತ್ನಿ ಭಾಗೀರಥಿಬಾಯಿಯವರ ತೌರೂರು. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಕಾಲೀನರಾದ ತುಳಜಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಠ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮಠದ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಇರದೆ ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಳು ಬಿದ್ದ ಅರೆಬರೆ ಗೋಡೆಗಳುಳ್ಳ ಸ್ಥಳವೊಂದನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಯರಗಲ್ಲ: ಈ ಗ್ರಾಮವು ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ೫ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಹೋದರ ಮಠವಿದೆ. ಈ ಮಠವನ್ನು ಶಂಕ್ರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ರಾಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ವಂಶಜರಾದ ಶಂಕ್ರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ೧೨ ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಇವರ ಮಠ ಯರಗಲ್ಲ ಊರಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇವರ ಆರಾಧನೆಯು ಪೌಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಠದ ಸಧ್ಯದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಸಿದ್ದರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆಯೇ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಯರಗಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಂಕ್ರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಠವನ್ನು ಸಿದ್ಧಶಂಕರಾನಂದರ ಮಠವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಿದ್ಧಶಂಕರಾನಂದರು ಹಾಗೂ ನಾಲವಾರದ ಕೋರಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರರು ಗುರು ಬಂಧುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರೀರ್ವರ ಗುರುಗಳು ಕಾಖಂಡಕಿಯ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧಶಂಕರಾನಂದರ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯ ಸ್ಮಾರಕದ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಅವರು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದ ಕಾಲವನ್ನು ಶಕೆ ೧೭೪೯(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೭೭) ಎಂದು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಯರಗಲ್ಲದಲ್ಲಿಯ ಸಿದ್ಧಶಂಕರಾನಂದ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ಸಿದ್ಧರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮಠದ ಕುರಿತಾದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದು ಸಿದ್ಧಶಂಕರಾನಂದ ಮಠ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯ ಲಿಂಗ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯ ಹಾಗೂ ಸಧ್ಯದ ಪೀಠಾಧೀಶರ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಗಂವ್ಹಾರ: ಈ ಗ್ರಾಮವು ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೇವರಗಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ೬ನೆಯ ಪೀಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಮಠವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಮಾಘ ಮಾಸದ ಕೃ.ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಆರಾಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದರ ನಂತರ ಅವರ ಮಗ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಪೀಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠದ ೮ನೇ ಪೀಠಧೀಶರಾದ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಕಾಲೀನರು. ಈಗ ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಸೋಮನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಶ್ರೀ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಮಠದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಗೊಂಡ ಶ್ರೀ ಗುರು ತತ್ವಾಮಾಲಾ ಪದ್ಯ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಎರಡೂ ಕೃತಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೀ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದರ ಹಾಗೂ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸಮಾಧಿಯುಳ್ಳ ದೇವಾಲಯಗಳ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಸಧ್ಯದ ಪೀಠಾಧೀಶರ ಮತ್ತು ಮಠದ ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಸಿಂದಗಿ ಮಠವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಆರಾಧನೆಯು ಮಠದ ಮಹತ್ವದ ಉತ್ಸವವಾಗಿದೆ. ಈ ಉತ್ಸವದ ಕುರಿತಾದ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳನ್ನು(ಫೋಟೋಗ್ರಾಫಿ) ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಮೌಖಿಕವಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಆರಾಧನಾ ಸಮಯದ ವೃತ ನೇಮಾದಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಸಿಂದಗಿ ಬಿಂದಗಿಯ ಪಾದಪೂಜೆಯ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಲೆ ಹಾಕಲಾಗಿದೆ.

ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ ವಕ್ತೃಗಳು

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಪರಂಪರೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕಾರರನ್ನು, ಅನುಭಾವಿಗಳನ್ನು, ಗ್ರಂಥಕಾರರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲಾಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾದವರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು. ಗಂವ್ಹಾರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸೋಪಾನನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳು,

ಯರಗಲ್ಲ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಪ್ರೊ. ಎ.ಎಸ್.ಹಿಪ್ಪರಗಿ, ನಾಡೋಜ ಡಾ. ಎಂ.ಎಂ.ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಡಾ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಆಳಂದ, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಭಟ್ಟ ಜೋಶಿ, ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಕೇಶವರಾವ್ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆಯಲಾಯ್ತು.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಡು-ಪಾಡು, ಡಾ. ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ, ಪುಟ ೧೦೩

೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೩೨

೩. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಗಿ, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೧

೪. ಅದೇ, ಮುನ್ನುಡಿ ಪುಟ ೨

ಅಧ್ಯಾಯ ಎರಡು

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆ

೨.೧. ಸಿದ್ಧಬಸವ

೨.೨. ರಾಮನಾಥ

೨.೩. ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು

೨.೪. ಭೀಮಾಶಂಕರರು

೨.೫. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು

೨.೬. ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು

೨.೭ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು

೨.೮. ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು

೨.೯. ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು

ಅಧ್ಯಾಯ ಎರಡು

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆ

ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ದಾಖಲೆಯಂತೆ ಬರೆದಿಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಸಂತ ಮಹಂತರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇಹಲೋಕದ ಚಿಂತೆಗಿಂತ ಪರಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದು ಮಹತ್ವವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಂಡ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬರೆದಿಟ್ಟರು. ಹೀಗಾಗಿ ತಾವು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು-ಬಳಗ, ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಇವುಗಳತ್ತ ಅವರ ಲಕ್ಷವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಮನಸನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಹೊರಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು ಭಗವಂತನೇ ಅವರಿಗೆ ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಬಂಧು-ಬಳಗ ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

'ಮಠ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮೂಲತಃ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. 'ಮಠ-ಮಠತಿ' ಎಂದರೆ 'ವಾಸಿಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಮಠವೆಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಅರ್ಥವು 'ವಾಸಸ್ಥಾನ' ಎಂದಿದ್ದರೂ ತದನಂತರ ಅದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಇಲ್ಲವೆ ಗುರುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂದೇ ಬಳಕೆಯಾದಂತಿದೆ.[೧] ಇಂಥ ಮಠಗಳ ಕಟ್ಟಡ-ಗದ್ದುಗೆಗಳು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕವಾದವುಗಳು. ಆದರೆ ಮಠಗಳ ಆತ್ಮವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಿಹೋದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಅವಲೋಕನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಮಠವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಪುತ್ರಪರಂಪರೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಾಲಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನಾದವನು ತಂದೆಯನ್ನು ಗುರುವೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ನೆನಪನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನಾಥರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದವರು ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು, ಅವರಿಂದ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದವರು ಭೀಮಾಶಂಕರರು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುತ್ರವರ್ಗ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿದು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಬರುತ್ತದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವನನ್ನು ರಾಮನಾಥನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸುತ್ತ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ 'ಬಿಂದಿಗೆ ಮಹಿಮೆ'ಗೆ ಆತ ಕಾರಣಿಕ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಆರಾಧ್ಯದೈವವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಠದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು ಅವಶ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಈ ಪರಂಪರೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಯ ಪರಿಚಯದೊಂದಿಗೆ ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿದೆ.

ಸಿದ್ದಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೂಟನೂರ ಮಲ್ಲಕವಿ ರಚಿಸಿದ ಅಪ್ರಕಟಿತ 'ಸಿದ್ದಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ' ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಪತಿ ಗುರುವಿಠ್ಠಲಾಂಕಿತ ೧೩ ಪದ್ಯಗಳ 'ಸಿದ್ಧಬಸವ'ನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ದಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು.

ಕಂಚಿಪುರದ ಅರಸನಾದ ಶಂಕರರಾಜ ಹಾಗೂ ಭಾನುಮತಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗದಿರಲು ಶಿವನು ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ತಾನೇ ಶಿಶುವಾಗಿ ಅವರ ಉದರದಿಂದ ಭುವಿಗೆ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕಾರಣಿಕ ಶಿಶುವಿಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಹರುಷದಿಂದ ಸಿದ್ದಬಸವನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಗು ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬೆಳೆದು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅರಿತು ಅಲ್ಲಮನ ಅವತಾರ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. "ಬಾಲತ್ವಭಾವದ ಲೀಲೆಯ ನಟಿಸುತ ಆಲಿಯಲಿ ಕೀಲನರಿದು ತನ್ನೊಳೋಲಾಡುತ್ತ" ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಬಂದ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಸತ್ತ ಆಕಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಹಾಲು ಕರೆದು ತಂದು ನೀಡಲು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಪ್ರರೆಲ್ಲಾ ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ ಕೆಲ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ದೇಶಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ, ತತ್ವಪ್ರಚಾರ ಕಾರ್ಯ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ಸಮೃದ್ಧಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ. ಕಂಚಿಯಿಂದ ಉತ್ತರ ದೇಶದತ್ತ ನಡೆದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಗು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ತಾಪಸಿಗಳಿಗೆ 'ಜ್ಞಾನವೆ ಜಪತಪ' 'ತತ್ವ ತರಗೆಲೆ' ಭಕ್ತಿಯೇ ಫಲ, ಸತ್ಯವೇ ಕಂದಮೂಲ, ಚಿತ್ತಶುದ್ದಿಯೇ ಮುಕ್ತಿ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ ಮಿರಜಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೆರೆವ ಕವಾಟಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹರದ ಸೋಮಣ್ಣ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಲ್ಲದಿರಲು ನೀರು ಬರಿಸಿ ಅವನ ಹರಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮುನ್ನಡೆದು ತ್ರಿಣಯಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸಗುವರಿ ಸೋಮಲಾಂಬಿಕೆಯ ಪತಿ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಮಡಿದಿರಲು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನವಿತ್ತು ಅವಳ ಮುತ್ತೈದೆತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೊಂಕಣ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಶಂಕರಶೆಟ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಂಕದಿಂದ ಹೊರಟಿರಲು ಹೇರಿದ ಸರಕೇನೆಂದು ಕೇಳಲು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದ ಅವನ ಸರಕನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಳ್ಳುಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕರುಣಿಸಿದನು.[೨]

[illegible]

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಸಿವಾಳ(ಮಹಾಶಿವಾಲಯ)ಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಫಜಲಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಮಾಶ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಹಳ್ಳದ ದಂಡಿಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಸನಹಾಕಿ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಶಾಟಿಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಜಪಾನಂದದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಹೊಲದ ಮಾಲೀಕ ಅಂಬಾಜಿರಾಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಕಂಡು ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತ "ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡ್ವುಕುರುಹು ದೋರೆನಲು ಮನ್ನಿಸಿ ಅವರೊಡನೆ ಪೇಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನವ ಹೇಳಿ ಜಲವದು ತುಂಬದೆಂದಾದರೂ ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತುಂಬುವುದೆಂದು[೩] ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಫಿರೋಜಾಬಾದಿಗೆ ಬಂದು ಫಿರೋಜಖಾನನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ ಆತನಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಕೋಳಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದನು. ಇಂದಿಗೂ ಕೋಳಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಯುಗಾದಿಯಂದು ಸಿದ್ದಬಸವೇಶ್ವರನ ಜಾತ್ರೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

೨.೧. ಸಿದ್ಧಬಸವ

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಬಸವ ಹಾಗೂ ರಾಮನಾಥರು ಅಭಿನ್ನರು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಭಿನ್ನ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧಕರ ವಿವರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಡಾ. ವಿ.ಶಿವಾನಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ 'ಸಗರನಾಡಿನ ಶಿವಶರಣ' ಎಂಬ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ದಬಸವನ ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ ಅವರು ತೋಂಟದ ಸಿದ್ದಲಿಂಗ ಯತಿಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ(೧೪೭೦) ತುಸು ಮುಂಚೆ ಇದ್ದವರು.[೪] ಇವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸಂದೇಶ ಬೀರಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಲಕ್ಕಣ್ಣ ದಂಡೇಶನ ಶಿವತತ್ವ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸೊಪ್ಪಿಬಸವನ ಒಂದು ಪವಾಡವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಲ್ಲಕವಿ ರಚಿಸಿದ ಸಿದ್ದಬಸವೇಶ್ವರನ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪವಾಡಗಳ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ ಸುರಿತ್ರಾಣ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೊರೆ ಫಿರೋಜಶಹಾನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಗುರುಗಳಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಈ ಸಿದ್ಧಬಸವನು ಮಾಶ್ಯಾಳಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿದರು. ಇವರೆ ರಾಮನಾಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಕಾಲಮಾನವು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದ ಕಾಲವನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ,

ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ಸೋಳಾಸೇವರಿ ರೌದ್ರೀ ಸಂವತ್ಸರೀ
ವರ್ಷೀದುಸರೀ ಪರಂಧಾಮ ಗುರುನಾಥ ಹರ್ಷನಿಭರೀ
ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ಬ್ರಮರಾಪುರೀ ಸಮಾದಿಸ್ಥ ಗುರುನಾಥ
ಬೃಂಗವಳೀ ವಾಸೀ ಅಶ್ವತ್ಥಾವೃಕ್ಷೆ ಛಾಯಾ ಸಮರಸೀ[೯]

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦ರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಗುರುಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ;

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೀ ಸದ್ಗುರು ತಾರೀ ವೈರಾಗ್ಯಮಂದಿರೀರೆ
ಕಾಶೀಪುರೀ ವಾಸಕರೀ ರಾಮಜೀ ಗೋಸಾವಿರೆ
ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀ ಭೋದಕರೀ ಮ್ಹುನವುಣೆ ತ್ಯಾಚಾ ಶಿಷ್ಯಾರೆ
ಆತ್ಮವಿಚಾರೀ ಜಗತ್ರಯ ತಾರೀ ರಾಹೂನಿ ಬ್ರಮರಾಪುರೀರೆ[೬]

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗುರುಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು ರಾಮಜಿ ಗೋಸಾವಿ ಎಂದು ಹಾಗೂ ಅವರು ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದವರು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಟ್ಟ ಗುರುವಿನ ಹೆಸರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ ಸಿದ್ದಬಸವ, ರಾಮಾನಂದ, ಎಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ರಾಮಜೀ ಗೋಸಾವಿಯನ್ನು ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ರಾಮನಾಥನೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಆದಿಗುರು ಆದಿನಾಥ ಮೂಲಸಂತತೀ ನಾಥಮೂಲಸಂತತೀ
ಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ತೇಥೂನಿ ಜಾಲ ಆನಂದಮೂರ್ತಿ
ಆದಿವೋವಾಳು ಆರತಿ ಗುರುಸಂಪ್ರದಾ ಸದ್ಗುರು ಸಾಂಪ್ರದಾ
ಸದ್ಭಾವ ಸ್ವಾನಂದ ಪ್ರೇಮನಾಥ ಸರ್ವದಾ
ಗೋರಕ್ಷ ಶಿಷ್ಯಾಚ ತ್ಯಾಚ ಗಹಿಣೆ ನಾಥಾಲಾ
ತ್ಯಾಚ ಗಹಿಣೆ ನಾಥಾಲಾ ನಿವೃತ್ತಿನಾಥಸ ತೇಣೆ ಉಪದೇಶ ಕೇಲಾ
ಜ್ಞಾನದೇವ ಸೋಪಾನ ಮುಕುಂದ ಮುನೀನಾಥ
ಮುಕುಂದ ಮುನೀಅಲಕ್ಷ ಅಚಿಂತ ತೇಚ ಅವ್ಯಕ್ತ ಮುನೀ

ಭಿಕ್ಷುಕನಾಥ ರಾಮನಾಥ ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ
ಚರಣಕಮಲ ವಂದುನಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮುಕ್ತಾ[2]

ಈ ಪದ್ಯವು ಆದಿಗುರು ಆದಿನಾಥನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಥ ರಾಮನಾಥ ಸದ್ಗುರುನಾಥ ಎಂದು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರುನಾಥ(ಗುರಪ್ಪಯ್ಯ)ರ ಗುರುಗಳನ್ನು ರಾಮನಾಥ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ರಾಮನಾಥರು ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಗುರುಗಳು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಿದ್ದಬಸವನು ಗುರುಮಹಿಮೆ(ಬಿಂದಿಗೆ ಮಹಿಮೆ)ಯನ್ನು ಹೇಳಿದವನು ಹಾಗೂ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯದೈವವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

೨.೨. ರಾಮನಾಥ

ನಾಥ ಗುರುಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಗುರುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾಮನಾಥರ ಕುರಿತಾಗಿ ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮನಾಥಾಚಾ ರಾಮ ಅವತಾರ
ರಾಕ್ಷಸ ಮರ್ದುನೀ ಕ್ರೋದಾಂತ ವೀರ
ಹಾ ವರ್ಣವಾಚಾ ಕೇಲಾ ಸಂಹಾರ
ವಾಸಕೇಲಾ ಕಾಶೀ ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರೆ[3]

ರಾಮನಾಥರು ರಾಮಾವತಾರಿಗಳು. ಜಾತಿ ಮತಭೇದಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಿದವರು ಹಾಗೂ ಇವರು ಕಾಶಿ ಮತ್ತು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರಾಮನಾಥರು ಉತ್ತರದ ಕಾಶಿಯಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅಫಜಲಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಮ್ಯಾಶ್ಯಾಳ. ಗ್ರಾಮದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯತಾಳೀ ಮಗನಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಪದ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಬಿಂಗೊಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಈ ರಾಮನಾಥರು ಬಂದು ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

೨.೩. ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು

ಮಹಾಶಿವಾಲಯದ ಅಂದರೆ ಇಂದಿನ ಮ್ಯಾಶ್ಯಾಳ ಗ್ರಾಮದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಅಂಬಾಜಿರಾಯನಿಗೆ ಸಿದ್ದಬಸವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಾಂಡುರಂಗನೆಂಬ ಮಗ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪಾಂಡುರಂಗನಿಗೆ ಗುರಪ್ಪ

[illegible]

ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಈ ಗುರಪ್ಪನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹೊಂದಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗನಾದ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ೪ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ವಾಸಮಾಡಿದರು ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಜರು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದ ಸಿದ್ದಬಸವನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಕುರುಹಾಗಿ ಗುರುಪಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಮಾಡುತ್ತ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೆಂದೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇವರ ಆಶ್ರಮ ಕುರಿತಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ವಾಸಿಸುವ ಆಶ್ರಮವು ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಸುಂದರವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಇದ್ದ ಜಾಗ ಅಂದರೆ ಮಹಾಕೈಲಾಸ ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಅಶ್ವತ್ಥನಾರಾಯಣ ವೃಕ್ಷದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಶಂಕರಿ ಉಭಯೇತರರು ಮಲ್ಲೇಶ, ಬಸವೇಶ, ಭೈರವ, ಮಲ್ಹಾರಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಬಾ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುರಂಗ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಸಹಿತ ನಿಂತಿರುವರು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಗರುಡ ಮತ್ತು ಪಾಂಡುರಂಗನ ಭಕ್ತ ಪುಂಡಲೀಕ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವರು. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಜಾಜಿ, ಗುಲಾಭಿ, ಬಕುಲ, ಪಾರಿಜಾತ, ನಾಗಸಂಪಿಗೆ, ಸೇವಂತಿಗೆ, ಬಿಲ್ವ, ತುಳಸಿದಳ ಅನೇಕ ತರದ ಸುವಾಸಿಕ ಗಿಡಗಳು ತೆಂಗು, ಮಾವು, ಪೇರಲ, ಅಂಜುರಿ ಗಿಡಗಳು ಈ ರೀತಿ ಅನೇಕ ತರದ ಗಿಡಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಚುಂಬನ ಕೊಡುತಾವೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂಥಹ ಸುಂದರವಾದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ನಿತ್ಯ ನಿಯಮ ಮಾಡಿ ಜಪತಪಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಯೋಗಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು ಜೊತೆಗೆ ಗುರುವಿನ ಆದೇಶದಂತೆ ನಡೆದು ಗುರುಸ್ಮರಣೆಯ ಕುರುಹಾದ ಗುರುಪಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಆಚರಿಸುತ್ತ ನಡೆದರು. ಹೀಗೆ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಿದ್ದಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಸಿದ್ದಪುರುಷರೆಂದು ಜನರು ಗುರುತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಜನಸಮೂಹವು ನಿರಂತರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸಹಜವಾಯಿತು. ಇವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಧನ್ಯ ಜಗಮಾನ್ಯ
ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನ ವಸ್ತುವಾದವ
ಉತ್ತಮ ದೇಹದಿ ಬಂದು । ವಯೋಬಂದೂ
ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು ಹಾಯೆಂದು
ಮಿಥ್ಯಾ ವಿಷಯದಿ ಬೆಂದೂ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದವ
ವೇದೋಪನಿಷದಳಿಂದ ಬಹು
ಸಾಧಿಸಿ ತಿಳಿಯದರಿಂದ
ಮೋಹದಲ್ಲಿಹ ಸ್ವಾನಂದ
ತದ್ಭೋದದಿ ಪರಮಾನಂದ ರಮೀಪನು
ಜನ್ಮ ಮರಣ ಭಯ ನೀಗಿ
ಘನ ಉನ್ಮನಿ ಸ್ಥಾನದಿ ತೂಗಿ
ತನ್ಮಯವೇ ತಾನಾಗಿ
ಚಿನ್ಮಯ ರಾಮನೊಳೈಕ್ಯವ ಪಡೆದವ್

ಹೀಗೆ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಸಿದ್ದಪುರುಷರಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅನ್ನ-ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದವರ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಮಹಾಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಊರಿನ ಜನರು ಬರಹತ್ತಿದರು. ಬಳಗಾನೂರಿನ ಕಣ್ವಶಾಖೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಭೀಮಣ್ಣಾ ಕುಲಕರ್ಣಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಿಂದಗಿಯ ಗುರುನಾಥ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಮಗ ಸಂಕಣ್ಣನು ಅದೇ ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಕಾರಕೂನನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೆ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ಭೀಮಣ್ಣನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರುಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿವುಳ್ಳ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಗುರುಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ಹುಟ್ಟಿತು. ಒಂದು ಸಲ ಭೀಮಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಮೊದಲ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಗುರುಗಳ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ ದೇಹದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಸಂಕಣ್ಣನು ತಾನು ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಇವರಿಂದಲೇ ಪಡೆದು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯ ಸಾಲಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಲುಗೆ ಇರುವ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮೂಲಕ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸಂಕಣ್ಣನಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲೇ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆದರೆ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೆ ಇಂತಹ ಯಾವುದೇ ಅನುಭವ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಐಹಿಕ ಅಪೇಕ್ಷೆವುಳ್ಳ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೆ ಬೇಕಾದದ್ದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನಗಳು ದೂರಾಗಿ ಐಹಿಕ ಅಭಿವೃದ್ದಿಯ ಬಯಕೆ ಹೀಗಾಗಿ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮಹತ್ವ ಗೌಣವಾಗಿತ್ತು. ದೊಡ್ಡ ಗುರುಗಳಿಂದ ಸಂತಾನ ಸಂಪತ್ತು ಭೂಮಿ ಸೀಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಲೌಕಿಕ ಭೋಗ-ಭಾಗ್ಯವನ್ನು

ದೊರೆಯುವ ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡುವ ಬದಲು ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಬೇಡುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವಿದೆ ಎಂಬ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳ ಅವನಿಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ನಿಜ ಸುಖವಾಗಲಿ ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವಾಗಲಿ ತಿಳಿಯುವ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಸಂಕಣ್ಣನು ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಈ ದೇಹ ಶಾಶ್ವತವಾದುದಲ್ಲ. ಲೌಕಿಕ ಸಂತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖದತ್ತ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿ ಇಡುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆ ಶಾಶ್ವತ ಸುಖದ ಮಾರ್ಗ ಲಭಿಸುವುದು ಬಹು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಗುರುಗಳು ದೊರೆಯುವುದು ಒಂದು ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಪುಣ್ಯ. ಇಂಥಹ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳು ದೊರೆತದ್ದು ಒಂದು ಮಹಾಯೋಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಂಕಣ್ಣನು ಸವಿವರವಾಗಿ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮನಕ್ಕೆ ನಾಟುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿಹೇಳಿದನು ಹಾಗೂ ತಾವಿಬ್ಬರೂ ಈ ಗುರುಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಕೇಳೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹೀಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಅಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಿಕ್ಕ ಗುರುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಲಾಭದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಕಣ್ಣನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೂ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದಲೇ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯುವ ಆಸೆ ಅಂಕುರಿಸಿತು.

ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸ್ನೇಹಿತರಿಬ್ಬರೂ ಜೊತೆಗೂಡಿ ಬೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದು ಗುರುದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಅನುಗ್ರಹ ಪಡೆಯುವ ಮಹದಾಸೆಯನ್ನು ಗುರುಗಳ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುವ ಬಯಕೆಯುಳ್ಳ ಇವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಗುರುಗಳು ತುಂಬ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ, ಈಗ ದೀಕ್ಷೆಗೆ ಕಾಲ ಕೂಡಿಬಂದಿಲ್ಲ, ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನ ಕಾಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ನಾನು ಮಹಾಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸುವೆ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೀವು ಕಾಯಬೇಕು” ಎಂದಾಗ ನಿರಾಶೆಯಾದರೂ ಅನುಗ್ರಹ ದಯಪಾಲಿಸುವ ಭರವಸೆ ಗುರುಗಳಿಂದ ದೊರೆತುದದರಿಂದ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು ಇಬ್ಬರೂ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದರು. ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಗುರುದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ವಿಚಾರ ಮನದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡರೆ ದೈಹಿಕವಾಗಿರುವ ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಚಿಂತೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ದೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಯೋಚಿಸದೆ ಗುರುಸ್ಮರಣೆ ಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುದರ್ಶನದ ಚಿಂತೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಕಾಲ ಗತಿಸಿದ ನಂತರ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಾವು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ದಿನ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ದಿನ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸಮಾಧಿ

ಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಟ್ಟಿದ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ನಂತರ ತಾವು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ದಿನವನ್ನು ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿ ಆ ದಿನವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಜನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ತಂದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಹಾಗೂ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಷ್ಯರು ಹಾಗೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಗಳು ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ಸುದ್ದಿ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜನಸಮೂಹ ತಂಡೋಪತಂಡವಾಗಿ ಧಾವಿಸಿ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಸಂದೇಶ ತಲುಪಿದಾಗ ಭೀಮಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯನ ಬರುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕಾದುಕಾದು ಗುರುಗಳ ಮಹಾಸಮಾಧಿಯ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಕಣ್ಣನು ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ಕುದುರೆ ಹತ್ತಿ ಗುರುದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೊರಟನು.

ಅತ್ತಕಡೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಧಿಯ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ, ಗುರುಗಳ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಚಾಂಚಲ್ಯತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಯ ಮೀರುತ್ತಿದಂತೆ ಅವರ ಆತಂಕ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚತೊಡಗಿತು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿ ಒಮ್ಮೆ ಸಮಾಧಿದ್ವಾರದತ್ತ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಯಾರೋ ಬರುತ್ತಿರುವವರ ದಾರಿ ಕಾಯುವಂತೆ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಕಾಣತೊಡಗಿತು, ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ ಕೆಲವರು ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸತೊಡಗಿದರು, ಅವರಿಂದಲೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಜನ ಬರುವ ಹಾದಿಯತ್ತ ತದೇಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ "ಬರಬೇಕಾದವರು ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ" ಎಂದು ನಿರಾಸೆಯಿಂದ ನುಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಜನ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರಾದರು. ಬರಬೇಕಾಗಿರುವವರು ಯಾರು ಎಂದು ಕೇಳುವ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವರು ಎಂದುಕೊಂಡ ಶಿಷ್ಯರು ಕಾಯ್ದಿದ್ದರು. ಆದರೆ, ಮಗನಿಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡಿ ಸಶರೀರರಾಗಿ ಗುಹೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆತಂಕ ಅಧಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಂತರ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವಂತೆ ಶಿಷ್ಯರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸದೇ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತ ಸಮೂಹದತ್ತ ತಮ್ಮ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣ ಬುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕು, ಅಂಥವರಿಗಾಗಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆ, ಇನ್ನು ಬಂದಾರೆಂಬ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ, ನಾನು ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳು ಹೇಳುತ್ತ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನನ್ನು ಕರೆದು ನಾನು ಸಮಾಧಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನೀನು ಕೊನೆಯ ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಡು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಾನು ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಲು ಸೂಚಿಸಿದರೆ ಕಲ್ಲನ್ನು ಸರಿಸು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ರೌದ್ರನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾರ್ಗಶಿರ ವದ್ಯ

ತೃತಿಯಾದಂದು(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦) ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆವಾಗ ಸೂರ್ಯ ದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ

ಗುರುಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನು ಬಾಗಿಲನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಅಂತಿಮ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸಾವಿರಾರು ಭಕ್ತಜನರ ಜಯಘೋಷ ಮೊಳಗತೊಡಗಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಬಳಗಾನೂರದಿಂದ ಬಂದ ಸಂಕಣ್ಣನು ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಪರಿವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗಲೇ ಕಲ್ಲು ಮುಚ್ಚಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಪೂಜೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ದುಃಖದ ಕಟ್ಟೆ ಒಡೆಯಿತು. ಆವೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಹಣೆಯನ್ನು ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಗುರುವೇ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ಕೊಟ್ಟ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಹ ನೀಡದೆ ಸಮಾಧಿ ಸೇರಿದಿರಿ, ಇದು ನ್ಯಾಯ ಸಮ್ಮತವೇ. ಇನ್ನು ನಾನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು ಎಂದು ರೋಧಿಸುತ್ತ ಹಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಚಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ಆತನ ಹಣೆಗೆ ಗಾಯವಾಗದೆ ರಕ್ತವೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಂಕಣ್ಣನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಜನ ಮರುಕಪಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಮುಂದಾದರೂ ಆತನ ದುಃಖ ಶಮನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಷ್ಟು ಆತನ ದುಃಖ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು.

ಆಗಲೇ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಗುರುಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಾಗಿಲ ಕಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿದ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಲಘುಬಗೆಯಿಂದ ಕಲ್ಲನ್ನು ಸರಿಸಿದರು. ಆಗ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಗುರುಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನ ಪಡೆದ ಸಂಕಣ್ಣನು ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಆನಂದಪರವಶನಾದನು. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಆತನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತ ಏಳು ಸಂಕಣ್ಣ, ನಿನ್ನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾದು ಕಾದು ಗುಹೆ ಸೇರಿದೆ. ನೀನು ಏಕೆ ತಡಮಾಡಿದೆ? ಭೀಮಣ್ಣ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತ ಸಂಕಣ್ಣನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಆತನಿಗೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಚಾರವಾದ ಅನುಭವವಾಯಿತು. ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯರ ತೇಜ ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಗುರುಗಳ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಾಡಹತ್ತಿದನು. ಗುರುಗಳ ಕೈ ತಲೆಯಿಂದ ಬೆನ್ನಿನತ್ತ ಸವರುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಒಂದು ತರಹದ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನ ಪಡೆದ ಅನುಭವವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಗುರುಗಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸ ತೇಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗುರುಗಳು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಭೀಮಣ್ಣ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಸಂಕಣ್ಣನು ಊರಿಗೆ ಹೋದ ಅವನಿಗಾಗಿ ಹಾದಿ ಕಾಯ್ದು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೂ ತಡವಾಯಿತು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಆಯ್ತು "ನೀನೇ ಭೀಮ, ನೀನೇ ಶಂಕರ" ನೀನು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಎಂದು ನಾಮಾಭಿದಾನವಿತ್ತು ರಾಮತಾರತ

ಮಂತ್ರದ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಅಂದೇ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಈ ಕುರಿತು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲಮಾನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ;

ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ಸೋಳಾಶೇವರಿ ರೌದ್ರೀ ಸಂವತ್ಸರೀ
ವರ್ಷಿದುಸರಿ ಪರಂಧಾಮ ಗುರುನಾಥ ಹರ್ಷೆನಿರ್ಭರೀ
ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ಭ್ರಮರಾಪುರೀ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಗುರುನಾಥ
ಭೃಂಗವಳ್ಳೀ ವಾಸೀ ಅಶ್ವತ್ಥಾವೃಕ್ಷ ಛಾಯಾ ಸಮರಸೀ[೧೦]

ಹೀಗೆ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶಕೆ ೧೬೦೨ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦ರಲ್ಲಿ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

೨.೩. ಭೀಮಾಶಂಕರರು

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬರೆದ ೬೪ ನುಡಿಗಳ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯ ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತರ ಕೀರ್ತನೆಗಳು ಹಾಗೂ ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿಯ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಸಿಂದಗಿ ಬಿಂದಗಿ ಕೃತಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸಿದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಿಂದಗಿಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮನೆತನದವರು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಗೋತ್ರದ ಸ್ಮಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಇವರ ಮನೆತನ ಕುಲದೇವತೆ ಬದಾಮಿಯ ಬನಶಂಕರಿ. ಕುಲದೇವರು ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಕುರಿತಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಉಪಾಸನೆಗೆ ಆರು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಇದೆ. ಇವರ ಮನೆತನದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಮಲ್ಹಾರಿ ಎಂಬುವವರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದಾದರೂ ನಿಖರವಾದ ವಂಶಾವಳಿಯು ಲಿಂಗರಸರಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗರಸನು ಮಹಾಪುರುಷನಾಗಿದ್ದನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಆಚರಸ ನೀ ಬಾಚರಸ ನೀ ಈಚಿಯೊಳು
ಕಟ್ಟಿರುವ ಪೆಸರಿದ ನೆರೆದು ಸುವಾಚ್ಯ ಸಂಪನ್ನ
ಸತ್ಕೀರ್ತಿಕರನೆನಿಪ ಲಿಂಗರಸ ಪೂರ್ಣ ಪುರುಷ[೧೧]

ಈ ಲಿಂಗರಸನಿಗೆ ಆರು ಜನ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು ಅವರುಗಳ ಹೆಸರು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

(ಹಿರಿಯ) ಮಗ ಮುದ್ದಣ್ಣ ಖೊಬ್ಬರಸ ಕಮಲರಸ
..... ಹಿ ರಮಣ ಮೋಬರಸ ಬಾಲರಸ ತಿಪ್ಪರಸ
ಸಿರಿವಂತರಿವರು ಪೂರ್ವಜ ಲಿಂಗರಸನ ಸತಿ ಗುಜಾಯಿ
ಕುವರರೆನಿಸಿ ಮೆರೆವ ಸಿಂಧಾಪುರದಿ ಕರಣಿಕಿರ್ಪ[೧೨]

ಲಿಂಗರಸನ ಆರು ಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯುವ ಮುದ್ದಣ್ಣ ನಂತರ ಖೊಬ್ಬರಸ, ಕಮಲರಸ, ಮೊಬರಸ, ಬಾಲರಸ, ತಿಪ್ಪರಸ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗರಸನ ಸತಿ ಗುಜಾಯಿ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ.

ಲಿಂಗರಸನು ಮಹಾಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದು ಆತನು ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವಾಗ ಮೈಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿರುವೆ ಮುತ್ತಿದರೂ ಬಾಹ್ಯದ ಪರಿವು ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕಟಿಲಿಂಗರಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂಬುದಾಗಿ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ;

ಮಹಾಲಿಂಗಾಚಾ ಅವತಾರ ಲಿಂಗರಸ ಪಾಹಾ
ಮಹಾಗುರೂಚೀ ಸಪ್ತಮ ಶೀರ್ಷ ಮೂಳಪುರುಷ ತೋಹಾ ।
ಲಿಂಗರಸ ನಾಮಧಾರೀ ಮೂಳ ಪುರುಷ ಯಾಚಾ
ಮುಂಗೀ ಸಮೂಹ ಲಿಂಗೀಧರುನೀ ನಾಮತೇಚಿತ್ಯಾಚಾ[೧೩]

ಲಿಂಗರಸನ ಆರುಜನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯವನು ಮುದ್ದಣ್ಣ ಈತನ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯನು ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದನು.

ತ್ಯಾಚಾ ಪೋಟೀ ಥಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯಾ ಜಗದುದ್ಧಾರ ಕೇಲಾ
ಆಚರೋನಿ ಚೌಥಾಶ್ರಮಿ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಝಾಲಾ[೧೪]

ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದವರು ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣದೊಂದಿಗೆ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸಿದವರು. ಇವರ ಸಮಾಧಿಯು ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಪಶ್ಚಿಮ ಗೋಡೆಯ ಒಂದು ಕಮಾನಿನಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸೀಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮರುದಿನ ಪ್ರತಿಪದಿಯೆಂದು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಗುರುನಾಥ ಎಂಬ ಮಗನಿದ್ದ. ಇವರ ಮಗ ಗುರುದೇವನು. ಈ ಗುರುದೇವನ ಮಗನ ಹೆಸರು ಸಂಗೋಪಂಥ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಸಂಗೋಪಂಥ ಹಾಗೂ ಚಂದಾಬಾಯಿ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಗುರುನಾಥರು. ಇವರು ಪಾರಮಾರ್ಥದತ್ತ ಒಲಿದು ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿವನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರ ಪತ್ನಿ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿ ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ

[illegible]

ಸತಿಶಿರೋಮಣಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರು. ಈ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವರು ಭೀಮಾಶಂಕರರು. ಇವರ ಜನನದ ಕುರಿತಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ;

ತತ್ಪುತ್ರ ಗುರುದೇವ ತ್ಯಾಚಾ ಉದರೀ ಸಂಗೋಪಂಥ
ತತ್ಪತ್ನಿ ಚಂದಾಯೀ ಗರ್ಭೀ ಗುರುನಾಥ ಮ್ಹಣವೀತ
ಧನ್ಯತೋ ಗುರುನಾಥ ಧನ್ಯ ಸಾವಿತ್ರೀ ಚೀ ಕೂಸಿ
ಧನ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಕಟಿಲಾ ಭೀಮಾಶಂಕರ ವೇಶೀ[೧೫]

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಜನನದ ತೇದಿ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರುನಾಥರ ಮಹಾಸಮಾಧಿಯ ಕಾಲ "ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ಸೋಳಾಸೇವರಿ ರೌದ್ರಿಸಂವತ್ಸರೀ ವರ್ಷೆ ದೂಸರೀ ಪರಂಧಾಮ ಗುರುನಾಥ ಹರ್ಷಿಭರೀ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೬೦೨(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦)" ರೌದ್ರಿನಾಮಸಂವತ್ಸರವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಲ್ಲೇಖ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಗುರುಗಳು ಸಮಾಧಿ ಹೊಂದುವ ದಿನದಂದು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದರೆಂಬುದನ್ನು ಚರಿತ್ರಕಾರ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಆಗ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ೨೦ರಿಂದ ೨೨ ವರ್ಷಗಳು ಎಂದು ಗ್ರಹಿಸಿದರೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೮-೧೬೬೦ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ದೈವಿಭಾವವುಳ್ಳ ಗುರುನಾಥ ಸಾವಿತ್ರಿಬಾಯಿಗೆ ಜನಿಸಿದ ಮಗುವಿಗೆ ಸಂಕಣ್ಣ(ಶಂಕರ) ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಮಗು ಜನಿಸುವ ಮೊದಲೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭವಿಷ್ಯ ನುಡಿದ ಯೋಗಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಂಕಣ್ಣನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ಕುರಿತಾದ ಒಲವು ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಸಂಕಣ್ಣನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವನ್ನು ಪೂಜಾ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ವಾತಾವರಣವೂ ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮೌಂಜವಿ ಬಂಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಜ್ಞಾನ ಬಲಿತಂತೆ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಜಪತಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಇಂದಿನ ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮರಳಿ(ಮಳ್ಳಿ) ಗ್ರಾಮದ ವೆಂಕುಬಾಯಿಯ ಮಗಳು ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಿರಿಯರು ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಇವರ ಮದುವೆಯಾದದ್ದು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೭೫ರಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ಬಳಗಾನೂರಿನತ್ತ

ಸಂಕಣ್ಣನು ಮದುವೆಯ ನಂತರ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ೨೦ ಕಿ.ಮೀ. ಅಂತರದಲ್ಲಿರುವ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಕಾರಕೂನನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಂಕದ ಸಂಕಣ್ಣ ಎಂದು ಕರೆಯತೊಡಗಿದರು.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಸಂಕಣ್ಣನು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಬಂದರೂ ನಿತ್ಯನೇಮಾದಿನಗಳನ್ನು ಚಾಚೂತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತ ನಡೆದನು. ತಾನು ಮಾಡುವ ಪೂಜೆ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗದಂತೆ ಪ್ರಪಂಚ ಪಾರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ ಅದೇ ಊರಿನ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಭೀಮಣ್ಣನ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಸಂಪರ್ಕ ಹೆಚ್ಚದಾದಂತೆ ಸ್ನೇಹವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು. ಈ ಸ್ನೇಹಿತನಿಂದ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಭಾಗ್ಯ ದೊರಕಿತು. ಗುರುಗಳು ಮಹಾಸಮಾಧಿಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ರಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶದ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು ಹಾಗೂ ತಾವು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಹೆಗಲಿಗೇರಿಸಿದರು.

ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಮಹಾಸಮಾಧಿಯ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಗುರುಸೇವಾಭಾವದಿಂದ ಮಾಡಿಮುಗಿಸಿದರು. ನಂತರ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಬಂದು ಎಂದಿನಂತೆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಆದರೆ ಗುರುಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಮೂಡತೊಡಗಿತು. ಆದರೂ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಸುವದನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿದಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸಮಯಾನುಸಾರ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸ ತೊಡಗಿದರು. ಹೀಗೆ ದಿನಗಳು ಕಳೆದಂತೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕುಳಿತಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಏನು ಬಂದಿತು ಅಥವಾ ಏನು ಹೋಯಿತು ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ವರ್ತಕರು ಲಾಭ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಕುರಿತು ದಂತಕಥೆಗಳು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಂದಸ ವಸ್ತುವೇ ಬೇರೆ ಸುಂಕದ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ವಸ್ತುವೇ ಬೇರೆ, ಅರಳಿದಿಂಡವನ್ನು ಹುಣಸೆಯ ದಿಂಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಡಿಮೆ ಸುಂಕಕೊಟ್ಟು ವರ್ತಕರು ಆಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಸ್ತು ಹುಣಸೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾದಾಗ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಪಟ್ಟ ಫಜೀತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಲೀಲೆಗಳು ನಡೆಯತೊಡಗಿದವು. ಈ ಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರೆಂದು ಮಹಿಮಾಪುರುಷರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ ಜನ ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರತೊಡಗಿದರು ಇದನ್ನು ಅವರ ಮಗನಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಲೀಲಾರೋಳ ಬಳಗಾನೂರೀ ಸದ್ಗುರು ಕೇಲೀಘಾರ
ಭೌಳಾಲೋಕ ಗುರುಭಕಿತನೇ ಝಾಲಾಹೋ ಉದ್ಧಾರ

ಕೋಳಕೂರ ಬಸವೇಶಾಸೀ ಸ್ವಹಸ್ತ ಸಂಸ್ಥಾಪೀ
ಟಾಳಗೋಳ ನಾಮ ರೋಳ ಹೋ ತೋ ನಿತ್ಯಾಧ್ಯಾಪೀ
ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಕಾದಿ ಸದಾ ಸತ್ಯಶ್ರವಣ ಆವಡೀ
ಕಾಶಿಕ ಕರುಣಿಕ ಇತರ ತನುಮನಧನ ಕುರಮಡೀ
ಭಕ್ತರಾಜ ಮ್ಹಣುನೀ ಜಗೀ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಹೋ ಖ್ಯಾತಿ
ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಚರಣ ಲೋಳ ಮಹಿಮಾ ಶ್ರೀಗುರು ಜೀಚಿ[೧೭]

ಹೀಗೆ ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಒಂದು ಸಲ ಕೋಳಕೂರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಸಿದ್ಧಬಸವನು ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದು 'ನೀನು ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಳಕೂರಿಗೆ ಬರುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ' ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದುದಕ್ಕೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಲಿಂಗ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ದಿನಾಲೂ ತಪ್ಪದೇ ಪೂಜೆ ಆರತಿ ಭಜನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಯಿತು. ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಪರಊರಿನ ಜನರು ಬರಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬಂದ ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅಂತ್ಯಜರೆನ್ನದೆ ಏಕೋಭಾವದಿಂದ ಭಕ್ತಿಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಜನರ ಕಷ್ಟ-ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ದೂರಾಗಿ ಸುಖೀ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯುವಂತಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ಪತಿಯಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುವ ಸತಿ ಸಾತ್ವಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ಕ್ರಿ.ಶ.ಸು. ೧೬೮೫ರಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತರು. ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸುಂಕದ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದುಸಲ ಇವರ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ತಪಾಸಣೆಗಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬಳಗಾನೂರಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವು ಜನರನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವರು ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ವರದಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಕುರಿತು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರನಿಗೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವುದರಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಮಂತ ಜನರಿಗೆ ಯಾರೂ ಕೇಳದಂತಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಸಾಮಾನು ಸರಕುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ನಾವು

ಯಾರಿಗೆ ಸುಂಕ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅಮಲದಾರರು ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದನು. ಭೀಮಾಶಂಕರ ಕಾರಕೂನ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಚೇರಿಗೆ ಬರದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಸುಂಕ ಕೇಳುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಲುಕ್ಸಾನು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತಮ್ಮ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪತ್ರ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.[೯೭]

ಹೀಗೆ ವಿವರವುಳ್ಳ ಲಕೋಟೆಯನ್ನು ಬಳಗಾನೂರಿನ ತಳವಾರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ತಳವಾರನು ವಿಜಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಾದಶಹಾನಿಗೆ ಮುಜರಿ ಮಾಡಿ ಲಕೋಟೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಬಾದಶಹಾ ಆ ಲಕೋಟೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನೋಡಲಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪತ್ರಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಮಲದಾರ ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡ ಬಾದಶಹಾನು ಎರಡನೆಯ ಪತ್ರ ಓದುತ್ತಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ವಿಷಯ ಹೀಗಿದೆ. 'ಖಾವಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆ ಏನೆಂದರೆ ಈ ವರೆಗೂ ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ನೌಕರಿಯಿಂದ ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ತಮ್ಮ ಅನ್ನದ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದಯಮಾಲಿಸುವಂತಹ ಗುರು ಭೇಟಿಯಾದ. ಆ ಗುರು ಕೊಟ್ಟ ಮಹಾಮಂತ್ರದಿಂದ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ಬಹಳ ಲುಕ್ಸಾನು ಆಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಕ್ಷಮಾ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನನ್ನಿಂದ ನೌಕರಿ ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಈ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಬೇಕು.'

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಓದಿದ ಬಾದಶಹಾನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಈತನ ವಿರುದ್ಧ ಅಮಲದಾರ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ ಲಕೋಟೆ ಒಳಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಇದು ಭೀಮಾಶಂಕರನ ತಪೋಬಲಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನ ಗುರುಗಳೇ ಅವನ ಪರವಾಗಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಂದುಕೊಂಡು ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ತಾನೂ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದು ಭೀಮಾಶಂಕರನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಪತ್ರದ ವಿಷಯ ಹೀಗಿದೆ. 'ನೀನು ಕಳುಹಿಸಿದ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ಈವರೆಗೆ ನಿನ್ನಿಂದಾದ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಾ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಗುರುಪುತ್ರನಾಗಿ ತಪ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆನಂದವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಪಂಚ ಸುರುಳಿತ ನಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಭೂಮಿ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸನದು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ.' ಎಂದು ಬರೆದು ಪತ್ರವನ್ನು ಲಕೋಟೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪತ್ರ ತಂದಿದ್ದ ತಳವಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೦ರಲ್ಲಿ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಸುಂಕದ ಸಂಕಣ್ಣ ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ನೌಕರಿ ಮಾಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೬ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿ ರಾಜ್ಯ ನಶಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ಕೊನೆಯ ರಾಜ ಸಿಕಂದರ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಸನದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೨-೮೩ರಲ್ಲಿ ರದ್ದಾಗಿರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ವಿರುದ್ಧ ಪತ್ರ ಬರೆಯಲು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದ ಅಮಲದಾರ ನಬೀಸಾಬನಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಪತ್ರದ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತನಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಕವಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಸಂಗಮನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ

ಸಿಂದಗಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವಿದೆ. ಇದು ತುಂಬಾ ವಿಶಾಲವಾದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಕಲ್ಯಾಣ, ಚಾಲುಕ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಸುಮಾರು ೧೨೨೦ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೨೦ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸೂರಿಗೆಯ ಸೋವರಸನು ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ದೇವಾಲಯವೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಕುಮಾರ ಜಯಕರ್ಣದೇವ ಮನ್ನೆಯ ಸಿಂಗರಸರು. ನೈವೇದ್ಯ, ದೀಪ ಮತ್ತು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಶಾಲವಾದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಈ ದೇವಾಲಯ ಗರ್ಭಗ್ರಹ, ಅಂತರಾಳ ಮತ್ತು ಸಭಾಮಂಟಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗರ್ಭಗ್ರಹದ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಧಗಂಬ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಿವೆ. ಒಳಗೆ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಂತರಾಳದ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರವೂ ಇದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಭಾಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಕಂಬಗಳು ಕೆಳಗೆ, ಮೇಲೆ, ಚೌಕ, ಮಧ್ಯ, ಅಷ್ಟಭಾಗ, ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಪಟ್ಟಿಗೆ, ಮೇಲೆ ವೃತ್ತಾಕಾರದ ಮುಚ್ಚಳ, ಚೌಕಾಕಾರದ ಫಲಕ, ಬೋಧಿಗೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗೋಡೆಗೆ ಅರ್ಧಗಂಬ ಪಟ್ಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಕೃಂತಗೊಂಡ ದೇವ ಕೋಷ್ಟಕಗಳಿವೆ. ಒಂದರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಶಿಲ್ಪವನ್ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಸರಳ ಶೈಲಿಯ ಹೊರಗೋಡೆ ಗರ್ಭಗ್ರಹದ ಮೇಲೆ ಶಿಖರವಿದೆ.[೧೮]

ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮನಾಥನು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮನೆತನದ ಕುಲದೈವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರ ಬಿಟ್ಟು ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರ ಸಂಗಮವಾದ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಚರಿತ್ರೆ ಕಾಲ ಹೇಳುವಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರಿನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸನದಿನ ಪ್ರಕಾರ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಊರಾದ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಜಿತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದರು ಹಾಗೂ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕುಲದೈವವಾದ ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇವರು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುದನ್ನು ದೆಹಲಿಯ ಅಲಿಂಗೀರ ಬಾದಶಹಾ ಖಾಜಿಯು ಮತಕ್ಕೆ

ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಸನದಿನಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ದಿನಾಂಕ: ೨೫.೭.೧೭೫೭ರಂದು ಹಿಜರಿ ಸನ್ ೧೧೭೦ ಜಿಲ್ಹಾದ ೧೧ನೆಯ ದಿನ ದೆಹಲಿಯ ಬಾದಶಾನ ಪರವಾಗಿ ಸಾತಾರೆಯ ಮೀರ್ ಮಹ್ಮದ್ ಶರೀಫ್‌ಖಾನ ಬಹಾದ್ದೂರ ಬಸಾಲತ್‌ಜಂಗ್ ಇಮೌದ್ದೌಲನು ಹಳೆಯ ಸನದನ್ನು ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ. ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಹತ್ತಿದ್ದರು.

ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಂಡ ವಿಷಯ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. "ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೬ರಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪೂರ ಔರಂಗಜೇಬನ ವಶವಾದಾಗ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲಾ ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಬರ ಹಾಗೂ ಬೇನೆಗಳು ಹಬ್ಬಿದವು. ಬಹುಷ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತರಾಗಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿರುವ ಸಂಭವವಿದೆ"[೧೮] ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ನಂತರ ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಹೆಂಡತಿ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯವರಿಗೆ ದಿನ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಇಂದು ನಾಳೆಯೆ ಹೆರಿಗೆಯಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ಎರಡನೆಯ ಗಂಡುಮಗುವಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತರು. ಅವರೇ ಶಿವರಾಮರು. ಇವರು ಸಾಧಕರು ಹಾಗೂ ಮಹಾಮೇಧಾವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ ವಾಸ್ತವ್ಯ

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ವರಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಾನಪ್ರಸ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ೧೨ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಾಸ ಮಾಡಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಆತನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ದೇವಿ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ದೀರ್ಘಾವಧಿಯವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕವಿ ರಾಮಲಿಂಗನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಗೋಕರ್ಣ ಬಿಟ್ಟು ತಿರುಗುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಊರ ಹೊರಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ದೇವಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅದೇ ದೇವಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನು ಪ್ರತಿದಿನ ಪರಶುರಾಮ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ದೇವಿಗೆ ಅರ್ಚನಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮರುದಿವಸ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನನ್ನು ಕಂಡು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ತಮ್ಮದು ಯಾವ ಸ್ಥಳ, ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೀರಿ, ಉದ್ಯೋಗ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ, ಯಾವತ್ತೂ ಈ ಪಾಮರನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ ಮನ ಆನಂದ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತಾ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಆಡಿದ ಮಾತು

ಕೇಳಿ ಆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಇದೇ ಗ್ರಾಮದವನು. ಇಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳದೀನಿ. ನನಗೆ ಉಪನಯನವಾದ ೪ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಗುರು ಬಂದು ನನಗೆ ಷಡಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ ಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪದೇ ಮಾಡೆಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ ಹೋದ ನಂತರ ಕೆಲದಿವಸ ಮಾಡಿದೆನು. ಇದರಿಂದ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಅಂದರೆ ೩೬ ವರ್ಷ ನಡೆಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನವರೆಗೂ ನೀನು ಮಹಾತಾಯಿಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ವಸ್ತು ಪೂಜಾ ಮಾಡು ಎಂದು ಆಜ್ಞಾ ಆದ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಚನಾ ಮಾಡುತ್ತ ದೇವಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತೀನಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧನು ಹೇಳಿದನು. ಹೀಗೆ ಪರಿಚಯವಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸಕನಾಗಿದ್ದನು. ಭೃಂಗವಳ್ಳಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಾದದ್ದು ಜೀವನದ ಮಹತ್ವದ ಮೊದಲ ಘಟ್ಟವಾದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಪರಿಚಯದ ಮೂಲಕ ದೇವಿ ಉಪಾಸನೆ ಕೈಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾದುದು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆ

ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ರೀತಿ-ನೀತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. "ಭೀಮಾಶಂಕರರು ದೇವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ದೇವಿ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೂತಗೊಂಡು ಸಿದ್ಧರೆ 'ಇದು ಏನು' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಸಿದ್ಧರು ಹೇಳಿತಾರಲ್ಲಾ 'ಇದು ದೇವಿ ಪಂಚದಶಿ ಪೂಜಾ, ಜಪಾ ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂಜಾ ಏಕಚಿತ್ತದಿಂದ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ದೇವಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಗುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಲಾ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶ ಅಥವಾ ಪಂಚದಶೀ ಬಗಳಾ. ಈ ಎರಡರ ಪೈಕಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಂತ್ರ ಗುರುದ್ವಾರದಿಂದ ಉಪದೇಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಧಾನಪೂರ್ವಕ ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತಾ, ಹರಿದ್ರಾ, ಕುಂಕುಮ ಅನೇಕ ತರದ ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ನೀರಾಜನ, ನಾರೀ ಕೇಳ, ರಂಭಾಫಲ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಅಂಬು, ದಾಡಿಮ, ಅಂಜೀರ, ಅನಾರ, ಫಣಸ ಮುಂತಾದ ಉಡಿ ತುಂಬುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಯಾವುದೂ ಪದಾರ್ಥ ನ್ಯೂನ ಪೂರ್ಣ ಬೀಳದಂತೆ ತಯಾರ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ದೇವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಸುರಾ ಅಥವಾ ಕದಂಬ ಎರಡರ ಪೈಕಿ ಒಂದಾದರೂ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೀಜಾಕ್ಷರದಿಂದ ಅರ್ಚನಾ ಮಾಡಿ ಬಲೀಕೊಡಬೇಕು. ಉಚ್ಚಿಷ್ಟಪಾತ್ರ ತಾನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ನ್ಯಾಸಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಪಂಚ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು'"[೯] ಹೀಗೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಸಾಷಾತ್ಕಾರದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರು. ಜೊತೆಗೆ ಅಷ್ಟಮಹಾಸಿದ್ದಿಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ ಹಾಗೂ ಕೋಲಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸಿದರು. ನಿರಂತರ ಗುರು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಮನವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಮಹಾಯೋಗಿಯಾಗಿಯಾದರು.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಜನಿಸಿದ ಅವರ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಶಿವರಾಮನ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿದರು. ಆಗಲೇ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪುರಾಣ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಹ ಕುಟುಂಬ ಸಮೇತರಾಗಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮದುವೆಯನ್ನು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವೇಸಿ, ನಂತರ ಕೆಲವುಕಾಲ ಹೆಂಡತಿಯ ತವರೂರಾದ ಮರಳಿ(ಇಂದಿನ ಮಳ್ಳಿ)ಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮರಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಕ್ಷೇತ್ರ ಮರಳೀ ಮಠೀ ತುಯಾಶ್ರಮಿ ಅಂಗೀಕಾರು, ಉತ್ತರಾಪಾಡ ಶುಭ ಕೃಪ್ರಾವಣ ತ್ರಿಯೋದಸಿ ಶನಿವಾರು, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಯೇವುನಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕೇಲಾ, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ನಾಮಸಂಸ್ಥಾಪಿಲಾ"[೨೦] ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮರಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠಸ್ಥಾನರಾದ ನರಸಿಂಹಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅವಸಾನ ಕಾಲ ಸಮೀಪ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರನ್ನು ಕರೆದು ಕಾಯಿಕೊಟ್ಟು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ನಾಮಾಭಿದಾನವನಿಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಉತ್ತರಾಷಾಢ ಶ್ರಾವಣ ಶುಭಕೃತ ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು ಎಂದು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಹೇಳಿಕೆ ಸರಿಯೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮರಳಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಹಂಪಿಯ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿ

ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಹೇಳುವಂತೆ "ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮರಳಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಶ್ರೀ ಪಂಪಾಕೇತ್ರ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠಸ್ಥರಾದ ನರಸಿಂಹಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅವಸಾನ ಕಾಲ ಸಮೀಪ ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರನ್ನು ಕರೆದು ಕಾಯಿಟ್ಟು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ನಾಮಾಭಿದಾನವನಿಟ್ಟು ಶ್ರೀ ಉತ್ತರಾಶಾಡ ಶ್ರಾವಣ ಶುಭಕೃತು ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಸ್ಥಾನ ಲವಾಜಮೆ ಇದರ ಕಡೆಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಪೂರ್ವದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಾಲ್ಯವತಿ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟರು. "ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಕೊನೆ ಕೊನೆಗೆ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು "ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ" ಎಂದು ನಾಮ ಧರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಅವರಿಗೂ ಹಂಪಿಯ ಮಠಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಪರಿಚಯವಿರಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹಾಗೂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹಲವಾರು ಸಲ ಹಂಪಿಗೆ ಹೋಗಿರಲೂಬಹುದು. ಅವರು ಆಶ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಶುಭಕೃತು ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ತಿಂಗಳು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೨೨ರ ಆಗಸ್ಟ್

[illegible]

ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ"[೨೧] ಎಂದು ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಮರಾಠಿ ಸಂಶೋಧಕರು ಹಾಗೂ ವಂಶಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಹಂಪಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದ 'ಡಾ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ- ಯತಿ ಹೆ ಹಂಪಿ ಪೀಠಾವರ ಹೋತೆ ಆಸೆ ಮಂಟಲೆಡ ಅಹೆ ಪಣ ಯಾ ಮಠಾಚೆ ಉಪಪದ ಭಾರತಿ ಯಾ ನಾಪವುಡೆ ನಾ ತ್ಯಾನಿ ತೆಥೆ ೩೪ ವರ್ಷ ಸಾಧನಾ ಕೇಲಿ ಅಸಾವಿ ವ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನೆತ ಸಹಭಾಗ ಅಸೆಲ ಪಣತೆ ಪೀಠಾವರ ನಾವತೆ ಅಸೆ ಇತಿಹಾಸ ವರೂನ ವಾಟತೆ ತ್ಯಾಮಠಾಚಾ ಮಾನದನಿರೀಕ್ಷಕ ಮಣ್ಣುನ ಮಾರ್ಝಾಸಂಬಂದ ಆಲಾವಮಿ ತೆಲುಗು ಗ್ರಂಥಧಾರೆ ತ್ಯಾ ಮಠಾಚಾ ಇತಿಹಾಸಪಣ ಅಹಿಲೇಲಾ ಆಹೆ ಪೀಠಾಚೆ ಅಮ್ಹಿ ವಂಶಪರಂಪರೆನೆಯಾ ವಿಭಾಗಾಚೆ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರಿ ಆಹೋತ'.[೨೧] ಇದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಬಹುದು.

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬರೆದ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಹೇಳುವಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಂಪಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು 'ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಹಂಪಿ ಪೀಠಾಧೀಶರನ್ನು 'ಸರಸ್ವತಿ' ಎಂಬ ಉಪಪದದೊಂದಿಗೆ ಕರೆಯದೆ ಅವರನ್ನು 'ಭಾರತಿ' ಎಂಬ ಉಪಪದದಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಆ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಠದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಬಹುದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಂಪಿಯ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕುರಿತಂತೆ ವಿಭಿನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗಳೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಲೇಖಕನಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವಾಗಿರುವ ಶ್ರೀ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ 'ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ' ೬೫ ನುಡಿಗಳ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಜನನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅವರ ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮುಖ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಡಾ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ದೇಶಪಾಂಡೆಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಂಪಿಯ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಪೀಠಾಧಿಕಾರ ಬಯಸದ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳ ಇವರು ಕೆಲವು ಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಮಠದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಶುಭಕೃತ ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ತಿಂಗಳು ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೨ರಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಶಂಕರ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ನಾಮಾಭಿದೇಯರಾಗಿ ಮರಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಠ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರೆಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗಾಗಿ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದಲೆ ಸಂಚಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೫ರಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ತೀರಿಕೊಂಡರು. ಅವರ ದಿನಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಾಡಿ ತಿರುಗಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಒಂದು ಸಲ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದು ಸುರಪುರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಸುರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಮರೇಶ್ವರ, ಕನಕಗಿರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಿದ್ಧಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆನೆಗುಂದಿಯ ಅರಸರು ಆಸ್ಥಾನ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಂಪಿಯ ವಿರುಪಾಕ್ಷನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಚತುರ್ಮಾಸಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು.

ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠತ್ಯಾಗ

ಚರಿತ್ರೆಕಾರನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ ಕೈಕೊಂಡ ಅವಧಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಪೀಠದಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಾತುರ್ಮಾಸವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೇ ಪೀಠದ ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಆಗಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಪೀಠದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪೀಠದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆ ಪಡೆದ ಮನೋಧರ್ಮದವರಾದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿ ಇವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಭಾವವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಡಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ಇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕಾಂತವನ್ನು ಬಯಸುವ ಹಾಗೂ ಯೋಗಾಸಕ್ತರಾದ ಅವರಿಗೆ ಆ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವರು ಹಂಪಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಸುಮಾರು ೧೭೨೫ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೯ರವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಹಂಪಿ ಮಠದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಶೃಂಗೇರಿ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಇವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಹಗಲು ದಿವಟಿಗೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ನಂತರ ತಮ್ಮ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಚರಿತ್ರಕಾರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂದಿಗೂ ಮಠದ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೇಸರಿ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಗ್ರಹಸ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಈ ಮಹಿಮೆ ಪವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹುಟ್ಟು ಸಾವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮ, ಮನುಷ್ಯ ಇರುವಷ್ಟೆ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗಿ ಬದುಕಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಂಪಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಹೆಂಡತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಬಾಯಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಆಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು ಅವರು ಸಂಶಿ, ಕುಂದಗೋಳ, ಗುಡಗೇರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ ಸೂರಣಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ.

ಸೂರಣಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದಂಪತಿಗಳಾದ ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕಾಂತಾಬಾಯಿ ತಮ್ಮ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ಟ ಹಾವು ಕಡಿದು ಸಾಯುತ್ತಾನೆ. ಶೋಕಗ್ರಸ್ಥಳಾದ ಕಾಂತಾಬಾಯಿ ಗಂಡನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾಳೆ. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಃಖತಪ್ತಳಾಗಿದ್ದ ಅವಳು ಏನನ್ನು ಹೇಳಲಾಗದೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ನಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವರ ಸಹಜವಾಗಿ "ಸೌಭಾಗ್ಯವತೀಭವ" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ದುಃಖ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಯರು ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅಣಿ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲಿನ ಶಾಟಿಯನ್ನು ಶವದ ಮೇಲೆ ಹೊದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಶವದ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ ಎಳೆದರು. ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಶಿವರಾಮ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಕೃತಾರ್ಥರಾದ ದಂಪತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರು[೨೧] ಎಂದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸೂರಣಗಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಜಮೀನುಗಳು ಇದ್ದದ್ದು ಸತ್ಯ ಆದರೆ ಈ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಪವಾಡದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಾಡಿದ ಪವಾಡವು ಅವರ ಕಿವಿಯನ್ನು ತಲುಪಿತ್ತು ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಂದು ತಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಕ್ಷಣ "ಭಾಳ ಛಲೋ ಮಾಡಿದೆಪ್ಪಾ ಸತ್ತ ಜೀವ ಪಡೀತಿದಂತ ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ಮನೀ ಮುಂದ ಹೆಣದ್ದು ಒಂದು ಗುಡ್ಡಾನೇ ತಂದು ವಟ್ಟತಾರ. ಅದಕ್ಕೆ ಸೋ ಅಂತಾ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಮೂರು ದಿನಾ ವಂಟಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಇನ್ನು ಮುಂದ ಇಂಥಾಕಾರ್ಯ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಾ ಅಂತಾ ನಮ್ಮ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಕೈ ಇಟ್ಟು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡಿ ಒಳಗ ಬರಬೇಕು ಅಂತಾ ತಂದಿಗಳ ಆಜ್ಞಾ ಪ್ರಕಾರ ಮೂರು ದಿವಸ ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಮುಂದೆ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯ ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ ಅಂತಾ ಹೇಳಿ ಮನೀವಳಿಕೆ ಬಂದರು"[೨೩] ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಪವಾಡಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ಇರುವ ಮನೋಧೋರಣೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

[illegible]

[illegible]

ಸಕಲ ಮತೋದ್ಧಾರಕ

ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಭಾವವಿತ್ತು. ಜಾತಿ, ಮತ, ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಧ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವ ಮನೋಧರ್ಮ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಅಂತ್ಯಜ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರ ಸಮಾನರು ಎಂಬ ತತ್ವವುಳ್ಳವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರು ಆರಾಧನೆಯ ಮೊದಲ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅಂತ್ಯಜರಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇಂದು ಅವರು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆದ ಮಠದ ಸ್ಥಳ ಅಂತ್ಯಜರದಾಗಿದೆ. "ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಊರ ಅಂತ್ಯಜರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ" "ಸ್ವಾಮಿ ನೀವು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸುತ್ತೇವೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಂದ ವಚನ ಪಡೆದಿದ್ದರಂತೆ. ಈ ಕುರಿತು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ರಚಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ "ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಾಹ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಎಂಬಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಬರುವದರಿಂದ ಅದನ್ನೇ ಮುಂದೆ ದೆಹಲಿ ಬಾದಶಹ ಉರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿರಬಹುದಾಗಿದೆ." ಆ ಸನದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೫೭ರಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸನದು ಉಪಲಬ್ಧವಿದೆ.[೨೪]

ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದು, ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದೊಂದಿಗೆ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ೭೧ ವರ್ಷಗಳ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೩೧ರಲ್ಲಿ ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಪರಂಪರೆ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು

ಸಿಂದಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಗಿರಿಜಾಂಬಾ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೫ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಆಗ ಇವರ ತಂದೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ೨೦ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಕಾರಕೂನರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಯೋಮಾನಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಮೌಂಜೀ ಬಂಧನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಂದೆಯವರು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿಯೇ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಾದಿಗಳ ತಿಳಿಯುವ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಇವರಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯವರೇ ಗುರುವಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೬ರಲ್ಲಿ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ರಾಜ್ಯವು ಪತನವಾದ ನಂತರ ಉಂಟಾದ ರಾಜಕೀಯ ವೈಪರಿತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೈದೋರಿದ ಬರಗಾಲದ ವಿಷಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ಕುಟುಂಬ ಸಹಿತ ಗೋಕರ್ಣದತ್ತ ಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದು ತಿರುಗು ಊರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣವು ಪತ್ನಿ ಗಿರುಜಾಂಬಾ ಅವರು ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವುದು. ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ಭೇಟಿಯಾದದ್ದು, ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಶಿವರಾಮರು ಜನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾದ ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾವೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮಗೆ ದೊರಕಿದ ಶಾಕ್ತ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಹೀಗೆ ೧೨ ವರುಷಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರ ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರುವರು. ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಗುರುಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಗುರುಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಗುರುಕೋಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು "ತಾವು ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಿದ್ದೀರಿ ಕದ್ದು ಮುಚ್ಚಿ ಯಾಕೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಿ" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಭೀಮಾಶಂಕರರು "ಆಗಲಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಲಿ" ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಗುರುಪೂಜೆಯು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವರು ಹಾಗೂ ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಕುವರ ಬಾರೆಂದಭಯ ಕರವ ಶಿರದಲ್ಲಿರಿಸಿ
ನೆರೆ ಸುಬೋಧೆಯಗೈದ ನರಭಾವ ಕಳೆದು
ಮರಣ ಭಯ ಹರಸಿ । ಬಹು ಹರುಷದಿಂದಿರು
ಎಂದ ಚಿರ ಸಿಂಧುಗಿಯವಾಸ । ಗುರು ಶಂಕರನ ಪಾದ[೨೫]

ಹೀಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಪಡೆದು ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಜಪ-ತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಲೋಕಾಂತಗೊಳಿಸಿ ಸರ್ವಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಬೀಜ ಅಂಕುರಿಸಲು ಕಾರಣೀಭೂತರಾದರು. ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇವರ ವಿವಾಹವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯರೊಂದಿಗೆ ನೆರವೇರಿಸಿದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ತೌರೂರಾದ ಮರಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಠ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಮಾಡಿದರು.

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮನೆತನ ಕುಲಕರ್ಣಿಕೆ(ಕರಣಿಕ) ಮನೆತನದವರಾದುದರಿಂದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೆಲವು ದಿನ ಅದನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಿದರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಉಲ್ಲೇಖ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಹುಕುಂ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಲೇಖನಿ ಹಿಡಿಯುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಭಾಗಿದಾರರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಅದೇ ದಿವಸ ದವತಿ ಲೇಖನಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಮರುದಿವಸ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರ ಸಮೇತ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಸಂಶಿ, ಕಂದಗಲ್, ಗುಡಗೇರಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಸೂರಣಗಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘಟನೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಸೂರಣಗಿ ಶಿವರಾಮ ಭಟ್ಟನು ತನ್ನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮನೆಕಟ್ಟಿ ಅಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಹಾವು ಕಚ್ಚಿ ಮೃತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಶೋಕಗ್ರಸ್ಥಳಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜನರನ್ನು ಹುಡುಕುವಳು. ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವರು "ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಭವ" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತಾ ತನ್ನ ಗಂಡ ಸತ್ತ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶವದ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ಶಾಟಿಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ತಮ್ಮ ಕೈಲಿದ್ದ ಬೆತ್ತದಿಂದ ಅಂಗುಷ್ಠದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ ಎಳೆದರು. ಆಗ ಶಿವರಾಮ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತವನಂತೆ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಶಿರಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ತಾವು ಇರುತಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ದಂಪತಿಗಳು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆಂದು ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸೂರಣಗಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠಕ್ಕೆ ಧಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಭೂಮಿಗಳು ಇದ್ದದ್ದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಸತ್ತ ಶಿವರಾಮನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದ ಕುರುಹಾಗಿ ಆಧಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ನಿರಂತರ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಆರ್ತ ಜನರ ಕಷ್ಟ-ಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ತುಂಬಿದರು.

ಅದರಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆಯು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಗರದ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯ ಕರುಣಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಮರುಜೀವಗೊಳಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸುರಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿದು ಬಂದ ಸಗರದ ಮುದ್ದಣ್ಣನು ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ತನ್ನ ಊರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮಣಿದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಗರದ ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರಲು ತಯಾರಾದ ಗುರುಗಳು "ಇನ್ನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರತೀನಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ಕೇಳ ತಕ್ಕದ್ದು ಇದ್ದರೆ ಬೇಡಬೇಕು" ಅಂದಾಗ ಮುದ್ದಣ್ಣನು "ನಾನು ಏನು ಬೇಡಲಿ ತಾವೇ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಇರೋಣವಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿಗೆ ಏನು ಇಲ್ಲದ್ದು ಕಂಡಿತೋ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು" ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅರ್ಪಣಾ ಮನೋಭಾವ ಅರಿತ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು "ಅಪ್ಪಾ ನಿನ್ನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಶಿವಾಯ ಯಾವುದೂ ಕೊರತೆ ಇಲ್ಲ, ಬರುವ ವರ್ಷದೊಳಗೆ ನಿನಗೆ ಒಬ್ಬ ಗಂಡು ಮಗ ಆಗತಾನ ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬೇಡ" ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದ ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದ ದಂಪತಿಗಳು ಆ ಮಗುವಿನ ಜಾವಳವನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠದಲ್ಲಿ

ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಆರಾಧನೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಭಕ್ತರು ಸೇರಿದ್ದರು. ರಾತ್ರಿ ಪಾದಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಈ ಸಗರ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗು ಆಟವಾಡುತ್ತ ಸಾಂಬಾರಿನ ಗಚ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವವ ಸಾಂಬಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೋದಾಗ ಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಾಲಕನ ಹೆಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ನೇರವಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯತ್ತ ಧಾವಿಸಿದ ಅವರು ಆ ಹೆಣವನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ತಮಗೆ ಕೊಡುವಂತೆ ಹೇಳುವರು. ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ತಂದ ಆ ಮಗುವಿನನ್ನು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೈಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರ ಹೊದಿಸಿ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಊಟವನ್ನು ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಹುಡುಕಾಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಮುದ್ದಣ್ಣನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮಗು ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ ಅದು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ನೀನು ಮೊದಲು ಊಟ ಮಾಡು ಎಂದು ಆಕೆಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ಹೇಳಿ ನಂತರ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಗುಡಿಗೆ ತಂದು ಬಾಗಲು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಮರು ಜೀವ ಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಮುದ್ದಣ್ಣ ಮತ್ತು ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆಸಿ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.[೨೬] ಈ ಪವಾಡಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇಂದಿಗೂ ಸಗರದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಸಿದ್ದಿಯ ಬಲದಿಂದ ಆತ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತ ಲೋಕಾನಂದವನ್ನು ನಿರಂತರ ಬಯಸಿದ ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೬೯ರಲ್ಲಿ ಗುರುಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ದೇಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಡುಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟರು ಎಂದು ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂದು ಅವರ ಸಮಾಧಿಯು ದಂಪತಿ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಈ ಸಮಾಧಿ ಇರುವ ತೋಟವನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ತೋಟವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಭೀಮಾಶಂಕರನ್ನು ಗುರುವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಪಾರಮಾರ್ಥದ ಸುಖ ಲಭಿಸಬೇಕಾದರೆ ಗುರುವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಗುರುವನ್ನು ನಮ್ಮಂತೆ ಆತ ನರ ಮಾನವನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಆತ ಸ್ವತಃ ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವಿದ್ಯೆಗೆ ನಿಜಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನ ಅನನ್ಯವಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

> ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವ ಜಗದೊಳಗೆ ಭವದಿ ಬಂದಿರೆ ಬಳಿಗೆ
> ನರನಲ್ಲಾ ನರನಲ್ಲಾ ಗುರುವರ ಪರನು ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ
> ಅಲ್ಲಹುದೆಂಬುದು ಭ್ರಾಂತೀ

ಗುರುವಿಂದಲ್ಲದೆ ಆಗದು ಶಾಂತೀ ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ
ತಮ್ಮಂತಲೆ ನೋಡುವರು । ದೇಹದ
ಹಮ್ಮಿಂದಲೆ ಕೆಡುತಿಹರೂ । ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ
ಭ್ರಾಂತದ ಮಾತೂ ಗುಹ್ಯೇಕಾಂತದಿ
ಇಹುದೇನೋ । ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ
ಗುರುಶಂಕರ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೆ ಎಂದೊದರಿತೊ
ಶ್ರುತಿ ನಿಯಮಾ ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ[೨೭]

ಹೀಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇಹದಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಪರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟರೂ ಇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಸರಿದವರಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಮಾಯಾಮೋಹದಲ್ಲಿ ತೊಳಲಾಡುತ್ತ ದುಃಖಮಯವಾದ ಅಶಾಂತಿ ಜೀವನವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಮನುಜರಲ್ಲಿ ಸುಜ್ಞಾನದ, ಸದ್ಭಕ್ತಿಯ, ಸನ್ನಡತೆಯ ಬೀಜವನ್ನು ಊರುತ್ತ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದವರು.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮಹಾ ಸಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರಿಂದ ಅನೇಕ ಅಘಟಿತ ಘಟನೆಗಳು ಆದ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ದಂತ ಕಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿವೆ. ಅವುಗಳ ಆಶಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಗಾಧವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಠಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಷ್ಟದಳದ ಕಮಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೀ
ಸ್ಪಷ್ಟ ತೋರುವವೆರಡೂ ದಳದಲ್ಲೀ
ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವರು ಮಹಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲೀ
ಬಟ್ಟ ಬಯಲಿನ ಹಾದಿ ಬೆಳಗಿಲ್ಲೀ
ಭೃಕುಟ ದಾಟಿಯಲಿ ಹತ್ತಂಗುಲ ಸ್ಥಾನ
ತ್ರಿಕೂಟ ಶ್ರೀಹಾಟ ಗೋಲ್ಹಾಟ ಕಾರಣಾ
ಔಟ ಪೀಠದಿಂದ ಭ್ರಮರ ಗುಂಫಾಸ್ಥಾನಾ[೨೮]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹಠಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಂತೆ ಮುಂದುವರಿದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು. ಇವರೂ ಸಹ ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಅನುಭವದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕರನು ಪರಬ್ರಹ್ಮದಿಚ್ಛೆಲಿ ಪಡೆದಳಮ್ಮ
ಪರಂಜೋತಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೀ
ವಾಣಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಫಣಿ ವೇಣಿ । ರುದ್ರಾಣಿ
ಶರ್ವಾಣಿ ಸುವಾಣಿ ಗೀರ್ವಾಣಿ ವರದೆ । ಗಾಣಿ
ತ್ರಿನಯನ ಅಜನ ರಾಣಿ ಶಂಕರ ಪ್ರಾಣಿ ಪುಸ್ತಕ
ಪಾಣಿ ನಾರಾಯಣೀ
ಅಂಬೆ ಲೋಕಾಂಬೆ ಭ್ರಮರಾಂಬೆ ಮೂಕಾಂಬೆ
ಹರಡಿಂಬೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬೆ ಕುಚಕುಂಬೆ ಸಾಂಬೆ
ರಂಬೆ ಹೇರಂಬೆ ಶರಣೆಂಬೆ ವರಗೊಂಬೆ ಭಕ್ತರ
ಬೊಂಬೆ ಹೊಳೆವ ಗೊಂಬೆ
ಕಾಳಿ ಹಿಮಬಾಳಿ ಭೂಪಾಳಿ ಕುಸುಮಾಳಿ
ವನಮೊಳಿ ಕಂದರ ಮೌಳಿ ಕುಟಿಲ ಕುರುಳಿ । ಕೇಳಿ
ನಿನ್ನಯ ಲೀಲೆ ಕಾಲಿಗೆರನುವರಘವ ಮೂಲಕೆತ್ತಿತ್ತಿ
ಬಿಸುಟುವ ಕೃಪಾಳಿ[೨೯]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಪದ್ಯದ ಮೂಲಕ ಶಕ್ತಿರೂಪದ ವಿವಿಧ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಅವರ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಕವಿತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನುಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ವಿವಿಧ ಉಪಾಸನೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. ಇವರು ಶಕ್ತಿ ಉಪಾಸಕರಾದಂತೆ ದತ್ತರಾಧಕರು ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮಾ
ನಿತ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಸಾಧು ದಯ ಸರ್ವಭೌಮ
ಪ್ರತ್ಯಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಐಕ್ಯಮೇಕಾತ್ಮಾ
ನಿತ್ಯ ಅಪರೋಕ್ಷ ನಿರ್ಗುರ್ಣ ನಿಜಧಾಮಾ[೩೦]

ಹೀಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಅಲೌಕಿಕ ಸಿದ್ದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಜಾತಿ ಮತ ಪಂಥಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತವರು. ಇವರು ನಾಥರಾದರೂ ನಾಥತ್ವವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ.

ನಾಥನೆಂಬುವ ಭಾವವನಳಿಯೊ
ಚಿನ್ಮಯ ಜ್ಞಪ್ತಿ, ಪ್ರಕಾಶದಿ ಸುಳಿಯೊ
ಮೋಹ ಮಹತ್ವದ ಕೋಹಂ ಅಳಿಯೋ
ಸೋಹಂ ಚಿನ್ಮಯ ಸ್ತುತಿ ತಿಳಿಯೋ[೧೧]

ಇಂಥ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಅವರ ಅನುಭವವು ಅವರ ನಿಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನೇರ ಸದೃಶ್ಯ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು. ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಪಾಲಿಗೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅವರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಘಟಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳು ಮಹಿಮೆ ಪವಾಡಗಳಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಅಂತಹ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೀಗಿವೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಜಾತಿ-ಮತ, ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬ ಬೇಧ ಭಾವವನ್ನು ದೂರಿಕರಿಸಲು ತಾವು ನಿರಂತರ ಪ್ರಯೋಗಶೀಲರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಅವರ ಜೀವನದ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಅತ್ಯಾಶ್ರಮಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ: ಗಾಣಗಾಪುರದ ದಿವಾಕರ ಭಟ್ಟ ಎಂಬುವ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ರೋಗ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗಾಣಗಾಪುರದ ದತ್ತನ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ಬಂದು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಅಂತ ಯೋಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು ನಿನ್ನ ರೋಗ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ದಿವಾಕರ ಭಟ್ಟರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ತನಗೆ ಇದ್ದ ರೋಗ ಹಾಗೂ ದತ್ತನು ಮಾಡಿದ ಅಪ್ಪಣೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹತ್ತು ಹರದಾರಿ ಮೇಲೆ ಶಿವಪುರ ಅಂತ ಗ್ರಾಮವಿದ್ದು, ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಗುರುಪಾದಪ್ಪನವರು ಅಂತ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇದ್ದು, ನೀನು ಅವರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ನಾನು ಕಳಿಸೀನಿ ಅಂತ ಹೇಳು ಎಂದು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ದಿವಾಕರ ಭಟ್ಟ ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಗುರುಪಾದಪ್ಪನವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿ ತಾನು ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಗುರುಪಾದಪ್ಪನವರು ತಾವು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದ ತಾಟಿನಲ್ಲಿಯ ಎರಡು ತುತ್ತಿಗಾಗುವ ಭಕ್ಕರಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಉಡಿಯೊಳಗೆ ಹಾಕಿ ತಾವು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಆ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚದೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಿಂದಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಗುರುಪಾದಪ್ಪನವರು ಪರಸ್ಪರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ತುತ್ತು ಹಾಕುತ್ತಿರುವ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಂತಾಯಿತು. ನಂತರ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ದಿವಾಕರ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ನೀನು ಗುರುಪಾದಪ್ಪನವರು ಕೊಟ್ಟ ಪ್ರಸಾದ ಕೂಡಲೇ ಸೇವಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ರೋಗ ತಕ್ಷಣ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮ

ಅಡ್ಡಬಂದು ನಿಂತಿತು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅವರು ಲಿಂಗಾಯತ ಅನ್ನುವ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿ ಬಂತು ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ರೋಗ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗ ಸಿಗದೇ ಹೋಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ದೇಹದ ರೋಗಕ್ಕಿಂತ ಕರ್ಮದ ರೋಗ ಹೇಗೆ ಹೋದೀತು ಅಂತ ವಿಚಾರ ಮಾಡು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು.[೪೩]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತೋರಿಸಿದ ಪವಾಡದ ಇನ್ನೊಂದು ಘಟನೆ ಹೀಗಿದೆ. ಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯನರಿಗೂ ಸಿಂದಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅನನ್ಯ ಸ್ನೇಹವಿತ್ತು. ಅಜ್ಜ ಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯನರ ಅಜ್ಜನ ತಿಥಿಯ ದಿನ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯಾದರೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಊಟಕ್ಕೆಂದು ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಅವರ ಸಲುವಾಗಿ ದಾರಿ ಕಾಯಬೇಕಾಯಿತು. ಇದು ಶಿಷ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಅವರು ಗೊಣಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಟಾಧಾರಿಗಳು ಹಣೆತುಂಬ ವಿಭೂತಿ ಧರಿಸಿದವರೂ ಆದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಂದರು. ಬಂದವರೇ ಎಲೆ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು "ಆಚಾರಪ್ಪಾ, ತಡಾ ಆಗ್ಯದ ಸ್ನಾನಾ ಗೀನಾ ಬ್ಯಾಡ ಬಿಡು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳು" ಎಂದರು. ಮಡಿವಂತ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ಇದು ಸರಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು "ದ್ವಯಪಾಯನರೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿ" ಎಂದರು. ಆಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಆಗಲೆಪ್ಪ ಅವರೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸ್ತೀವಿ ಅಂತ ಹೇಳಿದ ಮ್ಯಾಗ ನಾನ್ಯಾಕ ಬ್ಯಾಡ ಅನಬೇಕು? ದೇಹಾನು ಬಿಸಲಾಗ ಬಹಳ ದಣದದ. ನೀರು ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಪ್ಪಾ ಅಂದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತರು. ಶಿಷ್ಯರು ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಆ ನೀರು ನೆಲಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಜಡೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿತು. ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರೆಲ್ಲ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗಿದರು. ಅವರು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ನಮ್ಮದು ತಪ್ಪಾಯಿತು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಎಂದರು. ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತರಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿದರು. ಕೂಡಲೇ ಎದುರು ನಿಂತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣ ದ್ವಯಪಾನರನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕು 'ಪಾಡು ಮಾಡಿದಿ ಬಿಡು ದ್ವಯಪಾಯನ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣರತ್ತ ತಿರುಗಿ "ಸಾಕ್ರೇನಪ್ಪ ಸ್ನಾನ ನಿಮ್ಮ ನೀರಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕೂದಲು ಸುದ್ದಾ ತೊಯಿದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮೈ ಹ್ಯಾಂಗ ತೋಯಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಊಟ ಹ್ಯಾಂಗ ಆಗಬೇಕು" ಎಂದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು "ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರೇ ನಮ್ಮದು ಸರ್ವಾಪರಾಧವಾಯಿತು. ದಯವಿಟ್ಟು ಬಂದು ಭೋಜನ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು" ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು "ಆಗಲಿ ನಡೆಯಿರಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಗೇದ ಅಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಜಡೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಕೂದಲು ಕೊಡಹಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ! ಅವರ ಜಡೆಯಿಂದ ಗಂಗೆಯಂತೆ ನೀರಿನ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹವೇ ಹರಿದು ಓಣಿಯ ತುಂಬ ಹರಿಯತೊಡಗಿತು. ಆಮೇಲೆ ಎಲ್ಲರೂ ಊಟ ಮಾಡಿದರು.[೪೪]

[illegible]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ತರುವಾಯ ಜಗನ್ನಾಥಪ್ಪಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು, ಹಾಗೂ ಐದನೆಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಆರನೆಯ ತಲೆಮಾರಿನವರಾದ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಈ ಮಠದ ಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು

ಇವರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಇವರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಬೆಳೆಯಿತು ಎಂದು ಗುರುಲೀಲಾಮೃತ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಇವರ ನಿಖರವಾದ ಚರಿತ್ರೆ ಲಭ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂವ್ಹಾರ ಮಠದ ಸ್ಥಾಪಕರಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಇವರ ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಈಗ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಗಂವ್ಹಾರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾಗಿ ಸೋಪಾನಾಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಠವು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದ ಮಠವಾಗಿದೆ. ಈ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೮೭ರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು

ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ಬಾಪಯ್ಯನವರೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೫೭ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ೧೭ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಾಡಿದರು. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೮೯೮ರಲ್ಲಿ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಪೀಠಾಧೀಕಾರದ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಕುರಿತು ತಾವು ಹೊರಡಿಸಿದ(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೪) ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. "ಯಾರ ಕಾಲ ಕಿರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಸರಕಾರ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರ ತರ್ಫೆಯಿಂದ ಇದ್ದ ಬಡೆ ಆಫೀಸರಿಗೆ ಗಾದಿ ಆರೋಹಣದ ಮಿತಿ ತಾರೀಖು ನಿಯಮಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಸರಕಾರದ ತರ್ಫೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವಸ ಸುಮೂಹರ್ತದ ಮೇಲೆ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಅನುಸರಿಸಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡತಕ್ಕ ನಿಯಮ ಇದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಕಿರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹ ಇಂಗ್ರೇಜಿ ಸರಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಥೈಲಿ ಕಳಿಸಿದನ್ವಯ ಸರ್ಕಾರ ಹುಕುಂ ಅನುಸರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ರಾವಸಾಹೇಬ್ ರಾಜಾಚಾರ್ಯ, ಬಿಂದಾಚಾರ್ಯ, ಮಾಮ್ಲೇದಾರ ದೀಪದ ಇವರು ಸರಕಾರಿ ಹುಕುಂ ಅನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ನಿಯಮ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಕೆ ೧೮೧೦(೧೮೮೮)ನೇ ಸಾಲಿನ ಆಶ್ವೀನ ಶುದ್ಧ ೧೫ ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಹರದ ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಸಭಾ ಜನರು ಕೂಡಿ ಮತ್ತು ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಾರಭಾರಿಗಳು ಬಂದು ಸುಮೂಹರ್ತದ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದರು ಎಂದು ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಾಧಿಕಾರದ ವಿವರದೊಂದಿಗೆ ಪೀಠಾಧೀಕಾರದ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅದರಂತೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಪೇಶ್ವೆ ಮಠ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ಇದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಶ್ರೀಮಂತ ಪೇಶ್ವೆ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಸರಕಾರರರಾದ ಆನಂದರಾವ ಬಿಕಾಜಿರಾವ ರಾಸ್ತೆ, ಮುಕ್ಕಾಂ ಪುಣೆ ಮತ್ತು ತಾಳಿಕೋಟಿ ಇವರು ಮುಖ್ಯ ಸತ್‌ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದವರು. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಶಕೆ ೧೬೬೮ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೪೬ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇಮಾರತು ತಯಾರಿಸಿ ಅರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ರಾಸ್ತೆ ಸರದಾರರಾವ ಇವರು ತಯಾರಿಸಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಇಮಾರತು ಈ ಹೊತ್ತಿನ ವರೆಗೆ ತೋಡ ಮೋಡ ಆಗದೆ ಮಜಬೂತ ಇದ್ದು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಶಕೆ ೧೮೪೦ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೮ರಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಮಳೆಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇಮಾರತು ಏಕದಮ್ ಬಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಟ್ಟಡದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇವರು ೧೯೨೩ರಲ್ಲಿ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಂಚರ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೬ರಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಪತ್ರ ಬರೆಸಿ ತಮ್ಮ ನಂತರ ತಮ್ಮನ ಸಹೋದರ ಶಂಕ್ರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಮಗನಾದ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಮಠದ ಪೀಠಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಲು ಹೆಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅದೇ ವರ್ಷ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಸದಾಶಿಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ಮುಂದೆ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದರು ಹಾಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಇವರು ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಹೆಸರಿಸಿದ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಸಹೋದರರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುರಿತ ವಿಷಯವು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿಯ ವಾಟ್ನಿ ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದ ಇನಾಮಿ ಜಮೀನುಗಳ ವಿವರವೂ ಅಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು

ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶ್ರೀ ಶಂಕ್ರಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ತಾಯಿ ಗೋದಾವರಿ ದಂಪತಿಗಳ ಉದರದಿಂದ ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಾಡಮಾಲ್ ಎಂಬ ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೧೦ರ ಹೊಸ್ತಿಲ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಗುರುವಾರದಂದು ಜನಿಸಿದ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬೇಗನೆ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. ತಂದೆ ಶಂಕ್ರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪತ್ನಿಯ ನಿಧನದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ತಾಳಿ ದೇಶ ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಗುಜರಾತ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ವರ್ರ್ಹಾಡದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾದರು.

ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬೆಳೆದು ದೊಡ್ಡವರಾದಂತೆ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದರು. ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರೆಲ್ಲ ಅನಾಥ ಬಾಲಕನೆಂದು ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಪ್ರೌಢಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರ ವಿವಾಹವು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಹಾಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ಗೋಗಿಯ ಚಂದೋಪಂಥ ಹಾಗೂ ಶಾಮಕ್ಕ ದಂಪತಿಗಳ ಮಗಳಾದ ಭಾಗೀರಥಿ ಬಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ನೆರವೇರಿತು. ಆಗಿನ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ಸದ್ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರನ್ನು ಪೀಠಕ್ಕೆ ತಂದು ಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಇವರಿಗೆ ೧೭ ವರ್ಷಗಳು. ಇವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೨೭ರಲ್ಲಿ ಪೀಠವೇರಿದರು.

ಹೀಗೆ ಸದ್ಗುರು ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಆನೇಯ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದರು. ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮೃದು ಸ್ವಭಾದವರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾಧಕರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ ಆಶೆ, ವ್ಯಾಮೋಹಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಕ್ಷೆಗೆ ಇವರು ಸುರಪೂರ ತಾಲೂಕಿನ ರಂಗಂಪೇಟೆ, ಸುರಪೂರ, ಸಗರ, ಗೋಗಿ, ಶಹಾಪೂರ, ಬಾಗಲಕೋಟ, ಕಮತಗಿ, ವಿಜಾಪೂರ, ಜಮಖಂಡಿ, ರಾಮತೀರ್ಥ, ಮುಧೋಳ, ಕಲಾದಗಿ, ಬೀಳಗಿ, ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಇದಲ್ಲದೇ ಧಾರವಾಡ, ಬದಾಮಿ, ಇಲಕಲ್, ಹುನಗುಂದ, ಮುದ್ದೇಬಿಹಾಳ, ಬಾಗೇವಾಡಿ, ಇಂಡಿ, ಯಾದಗಿರಿ, ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗೆ ಸದ್ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಹಳ್ಳಿ ಶಹರು ತಿರುಗಾಡಿ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ನೇರವಾಗಿ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ಅವರೆದುರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಬರುವ ಅವರು ಹಣ ಎಷ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಖರ್ಚಿಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ಆರಾಧನೆಯಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಣವಿರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಕ್ತರು ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದರೆ 'ನಮಗ್ಯಾಕೆ ಅದರ ಚಿಂತೆ, ಚಿಂತಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಾಡ್ತಾನ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಉತ್ತರ ನೀಡಿ ಸಮಾಧಾನ ಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವರು ತಾರ್ಕಿಕರು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೭೫ರಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು

ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಪೀಠ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ೯ನೇ ಪೀಠಾಧೀಶರು. ಇವರ ತಂದೆ ಚಿಂತಾಮಣಿ ತಾಯಿ ಕೌಶಲ್ಯಾದೇವಿ. ಇವರ ತಂದೆ ೧೯೭೨ರಲ್ಲಿ ವಿಧಿವಶರಾದಾಗ ಇವರ ವಯಸ್ಸು ಸುಮಾರು ೧೫ ವರ್ಷ. ಈ ಬಾಲಕನ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ ಬಿತ್ತು. ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಇವರ ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ಗುರುಗಳ ಕೃಪೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವನ ಮೇಲೆ ಇದೆ. ನೀನೇನು ಕಾಳಜಿ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ಹುಡುಗನ ಬೆನ್ನು ಹಾಗೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯ್ಯಾಡಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಇವರೆ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದರು.

ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೯೭೫ರ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದೆಯೆಂದು ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಪರಂಪರಾಗತ ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪೀಠಾರೋಹನ ಮಾಡಿದರು. ಪೀಠವನ್ನು ಏರಿದಾಗ ಇವರ ವಯಸ್ಸು ೧೮, ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುರುತರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇವರ ಹೆಗಲೇರಿತು. ಇವರು ಪೀಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ನಂತರ ಮಠದ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ನಡೆಯಿತು. ಈಗ ಇರುವ ಭವ್ಯ ಕಟ್ಟಡವು ೧೯೮೩ರಲ್ಲಿ ರೂಪತಳೆದಿದ್ದು ಇವರ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ.

ಇವರ ವಿವಾಹವು ೧೯೮೫ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರಾದ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಪಾದ ದಿಕ್ಷಿತ್ ತಾಪಸ್ ಮುಳಗುಂದ ಇವರ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಯ ಜೊತೆ ವೈಭವದಿಂದ ನೆರವೇರಿತು. ಇವರ ಸಮರ್ಥ ಸಾರಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಠವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯತ್ತ ಸಾಗಿತು. ಪ್ರತಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯೆಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಂದ ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾಠದೊಂದಿಗೆ ಕುಂಕುಮಾರ್ಚಣೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ಬಿಂದಿಗೆ ಪೂಜೆ ಪವಾಡ ಇಂದಿಗೂ ನಡೆದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ ಭಕ್ತಜನರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಪವಾಡ ಸದೃಷ್ಯ ಘಟನೆಗಳೂ ಇಂದಿಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ಶಿಷ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಕಲ್ಪದೃಮರೆಂದೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಗುರುಗಳ ಖ್ಯಾತಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಠ ಮಾನ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಇವರ ಸಂಪರ್ಕವಿದ್ದುದರಿಂದ ಅನೇಕ ಮಠಾಧೀಶರು ಆಗಾಗ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಸಹಜವಾಗಿತ್ತು. ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಭಾರತಿತೀರ್ಥರು, ರಾಮಚಂದ್ರಪುರ ಮಠದ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಶ ತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ಯೋಗಾನಂದೇಶ್ವರ ಸರಸ್ವತಿ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಭಾರತಿಗಳು ಕೂಡಲಗಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀ ವಾಲುಕೇಶ್ವರ ಭಾರತಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಶ್ರೀ ಜಗದ್ಗುರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಹಂಪಿ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಧೀಶ್ವರ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ ಭಾರತಿ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅಗಡಿಯ ಶ್ರೀ ಚಿದಂಬರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು, ಉಡುಪಿಯ ಪುತ್ತಿಗೆ ಮಠದ ಶ್ರೀ ಸುಗುಣೇಂದ್ರತೀರ್ಥ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು. ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ಸದಾಕಾಲ ಮಠದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೧.೧೨.೨೦೧೦ರಲ್ಲಿ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತರಾದರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶ್ರೀ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ೨೭.೦೮.೨೦೧೦ರಂದು ಪೀಠಾಧೀಶರಾಗಿ ಮಠವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಕರ್ನಾಟಕ ಮಠಗಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೇ. ಡಾ. ಕೆ.ರವೀಂದ್ರನಾಥ, ಪುಟ ೯

೨. ಕನ್ನಡ ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೇ.: ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ಪುಟ ೫೬೬

೩. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಕೂಟನೂರ ಮಲ್ಲಕವಿ, ಪುಟ ೪೫

೪. ಸಗರ ನಾಡಿನ ಶಿವಶರಣರು, ಲೇ. ಡಾ. ವಿ.ಶಿವಾನಂದ, ಪುಟ ೩೨

೫. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಿಗೆ, ಲೇ.: ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೫೮

೬. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಿಗೆ, ಲೇ.: ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೫೭

೭. ನಿತ್ಯಭಜನಾಮಾಲಾ, (ಸಂ) ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೭

೮. ನಿತ್ಯಭಜನಾಮಾಲಾ, (ಸಂ) ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೫೨

೯. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦- ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೧೧

೧೦. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಗಿ, ಲೇ: ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೫೮

೧೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦- ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೧೦

೧೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧೦

೧೩. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಿಗೆ, ಲೇ : ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೬೦

೧೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೬೦

೧೫. ಅದೇ, ಪುಟ ೬೦

೧೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೬೧

೧೭. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ, ಪುಟ, ೧೪೧

೧೮. ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ(ವಿಜಾಪೂರ ಜಿಲ್ಲೆ), ಲೇ. ಡಾ. ವಾಸುದೇವ ಬಡಿಗೇರ ಪುಟ ೭೫

೧೯. ಸಿಂದಿಗಿ ಬಿಂದಿಗಿ, ಪುಟ ೩೬

೨೦. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಪುಟ ೧೪೯

೨೧. ಅದೇ ಪುಟ ೧೯೬

೨೨. ಕರ್ನಾಟಕತೀಲ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಪರಂಪರಾ, ಲೇ. ಡಾ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಪುಟ ೭

೨೩. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ, ಪುಟ ೧೫೬

೨೪. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಿಗೆ, ಲೇ : ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೩೬

೨೫. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦- ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೦೮

೨೬. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ, ಪುಟ ೧೭೩

೨೭. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦- ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೦೪

೨೮. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೦

೨೯. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೨೧

೩೦. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧೩

೩೧. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೨೭

೩೨. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಪುಟ, ೧೭೫

೩೩. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಂಚ ಪವಾಡ ಪುರುಷರು, ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಆರ್.ರೋಹಿಡೇಕರ, ಪುಟ ೬೩

ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರು

ಸಿದ್ಧ, ನಾಥ, ಶಾಕ್ತ ಹಾಗೂ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಅಧ್ಯಾಯ ಮೂರು

ಸಿದ್ಧ, ನಾಥ, ಶಾಕ್ತ ಹಾಗೂ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯ

೩.೧. ಪೀಠಿಕೆ

ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಜನತೆ ಅವರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಲೌಕಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರು. ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ರಕ್ಷಕರು ಅನುಭಾವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲ ಸಮರ್ಥರು ಪ್ರಪಂಚದ ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳಿಂದಲೂ ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನಗಳಿಂದಲೂ ಪಾರಾಗಿ ಲೌಕಿಕಕ್ಕೆ ಹೊರತಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಅವರು ಜನತೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಪೂಜ್ಯರಾದವರು. ಅವರ ವಾಸಸ್ಥಾನವು ಮಠವೆಂದು ಪರಿಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಪವಿತ್ರಜೀವಿಯ ವಾಸ್ತವ್ಯದಿಂದ ಪವಿತ್ರಸ್ಥಾನವೂ ಆಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾದರಿಯ ಮಠಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದವರು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು. ಇವರು ಅಖಂಡ ಭಾರತದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಠಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪುರಿ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಕ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬದರಿ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗೇರಿ ಮಠಗಳಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ಅದ್ವೈತ, ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ, ದ್ವೈತ ಎಂಬ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಆಚಾರ್ಯತ್ರಯರಿಂದ ಮಠಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಾಧ್ವ ಮಠಗಳಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ಮಠಗಳು ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಶೃಂಗೇರಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠದ ಅನುಯಾಯಿ ಮಠವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀ ವಿರುಪಾಕ್ಷ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ ಹಂಪಿ, ಶ್ರೀ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಕೂಡಲಗಿ, ಶ್ರೀ ಸಂಸ್ಥಾನಮಠ ಸಂಕೇಶ್ವರ ಮಠಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರ ಸಂಪರ್ಕವುಳ್ಳ ಅದ್ವೈತ ಪರಂಪರೆಯ ಮಠವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯ ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಂಕರ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಂ । ಕೇಶವಂ ಬಾದರಾಯಣಂ । ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯಂ ಕೃತೌವಂದೇ ।
ಭಗವಂತೌ ಪುನಃ ಪುನಃ । ನಾರಾಯಣಂ ಪದ್ಮಭವಂ ವಶಿಷ್ಟಂ ಶಕ್ತಿಂಚ ತತ್ಪುತ್ರ
ಪರಾಶರಂಚ ವ್ಯಾಸಂಶುಕಂ ಗೌಡಪಾದಂ ಮಹತಂ । ಗೋವಿಂದ ಯೋಗೀಂದ್ರ
ಮಥಾಸ್ಯಶಿಷ್ಯಂ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಮಥಾಸ್ಯ ಪದ್ಮಪಾದಂ ಚ ಹಸ್ತಾಮಲಂ
ಕಂಚಶಿಷ್ಯಂ ತಂತ್ರೋಟಕಂ ವಾರ್ತಿಕಕಾರ ಮನ್ಯಾನ್‌ಅಸ್ಮದ್ ಗುರುನ್ ಸತತಂ ಮಾನತೋಸ್ಮಿ[೧]

ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರು ಅದ್ವೈತ ಮತಾವಲಂಬಿಗಳಾಗಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನಾ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ನಾಥರಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಆರತಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಿಗುರು ಆದಿನಾಥ ಮೂಲ ಸಂತತಿ ನಾಥ ಮೂಲ ಸಂತತಿ ಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ತೇಥೂನಿ ಝೂಲ ಆನಂದ ಮೂರ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಹಾಡುವಾಗ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯ ಸಂತರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ತಮ್ಮದು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರೂ ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತೋರುವುದು ಘನ ತೋರದಡಗದು
ಸಹಜವಾದುದೆ
ಶ್ರೋತೃವಕ್ತ್ರವೆಂಬ ಭರಣಿಗಳು
ಸೂತ್ರ ಸುಮನದಿ ಮಂಥನ ಮಾಡಲು
ಸಂತ ಸಾಧು ಮಹಂತಸಿದ್ಧವೇ
ದಾಂತ ಚರ್ಚದಿ ಭಕುತಿ ನೋಡಲು
ಆದಿನಾಥ ಪರಂಪರೆ ಶಂಕರ
ಬೋಧ ಸದ್ಗುರು ಸತ್ಶೀಲದಲ್ಲಿ[೨]

ಹೀಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯನವರು ಹೇಳಿದ ಆದಿನಾಥ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಭೋಪರಾಕ ಪದ್ಯವು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಳೆದ ನಾಥ ನಿಲುವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಶಿಷ್ಯ ಕಾರ್ಯಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಯೋಗಿ ಮಹಾರಾಜ

ಅದ್ವೈತ ಅಭೇದ ನಿರಂಜನ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ
ನಿತ್ಯಶುದ್ಧ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ
ಸಕಲ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶ್ರೀ ಸಿಂಧಾಪುರನಿವಾಸ
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಹಾರಾಜ ಭೋಪರಾಕ್[೩]

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಪರಾಕು ಹಾಗೂ ಜೈಕಾರಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಸಕಲ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶ್ರೀ ಸಿಂಧಾಪುರ ನಿವಾಸ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ ಎಂಬುದು ಒಂದಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸಬ್ ಸಂತಾನ ಕೀ ಜೈ ಎಂಬುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠವು ಪ್ರಗತಿಪರವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಸ್ಮಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಂಶದ ಪೀಠಸ್ಥರಾದ ಈ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಭಿಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹರಿಜನ ಕೇರಿಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಕಲ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬಹುಪರಾಕ್ ಪದ್ಯವು ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾದ ಚಲನಶೀಲತೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

“ನಾಥ ಮಾರ್ಗವು ಅದ್ವೈತಪರವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಅದ್ವೈತಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವೆಂದು ತೋರಿಸಲು ಇವರು ತಮ್ಮನ್ನು ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದಿ ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಥ ತತ್ವವು ದ್ವೈತ ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಮೀರಿದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಯೇ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಭೇದಾಬೇಧ ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ”[೪] ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಅದ್ವೈತ ಮಠವಾದರೂ ಈ ಸಂತರು ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತಗಳ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾಗಿ ಶಾಕ್ತರಾಗಿ ದತ್ತಾರಾಧಕರಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ನಾಥರಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

೩.೨. ಸಿದ್ಧ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಸಿದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ, ಪಕ್ವವಾದ ಸಾಧನೆಯ ಗುರಿಮುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧಿಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು. ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಿ ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಸಾಧಕ ಸಿದ್ಧನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಿದ್ಧಿಗಳಲ್ಲೂ ಹಲವು ವಿಧ, ವಾಕ್‌ಸಿದ್ಧಿ, ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು. ಕೆಲವು ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಬರಿಯ ಚಮತ್ಕಾರ ಪ್ರಧಾನವಾದವು. ಆದರೆ ಉತ್ತಮ ಸಿದ್ಧಿ ಎಂದರೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಿದ್ಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.[೫]

ಭಾರತೀಯ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ನೋಡಿದಾಗ ಹಲವು ತೆರನಾದ ಸಿದ್ಧರಿದ್ದರೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಬೌದ್ಧ ಸಿದ್ಧರು, ಜೈನಸಿದ್ಧರು, ನಾಥಸಿದ್ಧರು, ರಸ ಸಿದ್ಧರು ಮಹೇಶ್ವರಸಿದ್ಧರು, ಕಾಪಾಲಸಿದ್ಧರು ಮೊದಲಾಗಿ ಇವರನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.[೬] ಹೀಗೆ

[illegible]

ಸಿದ್ಧಪರಂಪರೆಯು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರವಾಗಿತ್ತು ನಾಥ ಅವರ ಒಂದು ಶಾಖೆ. ನಾಥವು ಸಿದ್ಧರ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದವಾಗಿದೆ. ನಾಥ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಂಥ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ನಾಥರ ಅನೇಕ ಮಠಗಳು ಸಿದ್ಧಪೀಠದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿವೆ.[೭] ಮಂಗಳೂರಿನ ಕದರಿಯ ಗೋರಕ್ಷಮಠ, ವಿಟ್ಲದ ಮಠ, ಬೆಡಕಿಹಾಳ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸುಡುಗಾಡು ಸಿದ್ಧರು ಇವರೆಲ್ಲರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಮತದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.[೮] ನಾಥರು ತಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಜಯಘೋಷ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಹಲವು ಇಂಥ ಸಿದ್ಧರ ಪರಂಪರೆಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಸಿದ್ಧ, ಜೈನಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಶೈವಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾದವು. ವೀರಶೈವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಹರಿಹರ ರಾಘವಾಂಕ ಮೊದಲಾದವರ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಿದ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಮರುಳುಸಿದ್ಧ, ಸಿದ್ಧರಾಮ ಮೊದಲಾದವರು ಶೈವಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವರು. ವಿಕಾರೀ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ರಸಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರಸಸಿದ್ಧ ನಾಗಾರ್ಜುನನ ಹೆಸರು ಚೌರಾಸಿ ಸಿದ್ಧರ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಹರಿಹರನ ಪ್ರಭುದೇವರಿಗೂ ಗೋರಖನಾಥನಿಗೂ ನಡೆದ ದ್ವಂದ್ವ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನ ಹೆಸರು ಹಠಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಗೋರಖನಾಥನು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನವನು. ಚೌರಾಸಿ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಕಣ್ಣಪಾ ಕರ್ನಾಟಕದವನು ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.[೯] ನಾಥ ಸಿದ್ಧರಿಗೂ ರೇವಣ, ಅಲ್ಲಮರೇ ಮೊದಲಾದ ಶೈವಸಿದ್ಧರಿಗೂ ಸಂಬಂಧ ವಿದ್ದಿರಬೇಕು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೆ ನಾಥಸಿದ್ಧರೇ ಆಗಿದ್ದರೆಂದು ಶ್ರೀ ಕುಂದಣಗಾರ, ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾಯ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಿರಂಜನ ಸಿದ್ಧನೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಕನ್ನಡ ಕವಿ ರತ್ನಾಕರನು ಸಿದ್ಧಮತದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಿತ್ಯಾತ್ಮಶುಕಯೋಗಿ ಕೂಡ ನಾಥಪಂಥದವನಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಊಹೆಯೊಂದು ಇದೆ. ಹರಿದಾಸರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರಾದ ಮಹಿಪತಿದಾಸ ಅಣ್ಣಾವಧೂತ ಮತ್ತು ಚಿದಾನಂದಾವಧೂತ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಮುಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದವರು.[೧೦]

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧ ಬಸವನ ಪ್ರಭಾವ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಿಂದಗಿ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಈತನು ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷ ಎಂಬುದು ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಈತನು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಲೌಕಿಕ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಿದ್ಧನನ್ನು ಕುರಿತು ಶ್ರೀಪತಿ ಗುರುವಿಠ್ಠಲನು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ-

> ಸಿದ್ಧ ಬಸವನ ಪ್ರಸಿದ್ಧನ ಮಹಿಮೆಯು ಕೇಳಿರಿ ನೀವಿನ್ನು
> ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧೀ ಧನ ಧಾನ್ಯವನು ಸಿದ್ಧಿಸುವವಿನ್ನು[೧೧]

ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಲೋಕದ ಉದ್ಧಾರ ಗೈಯುವ ಈ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ತನ್ನ ಸ್ವಸುಖವನ್ನು ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಬಯುಸದೆ ಆತನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ನಿಜ ಪಾರಮಾರ್ಥ ಹೀಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನವೇ ಜಪತಪ ತತ್ವ ತರಗೆಲೆ ಭಕ್ತಿಯೇಫಲ, ಸತ್ಯವೇ ಕಂದಮೂಲ, ಚಿತ್ತ ಶುದ್ಧಿಯೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದು ಅರಿತು ಸಿದ್ಧಬಸವನು ಸಕಲವನ್ನು ಅಬೇಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಚರಿತ್ರೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಸಿದ್ಧ ಬಸವನು ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಆರೋಗಣೆಗೆ ಬಂದ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಸತ್ತ ಆಕಳನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಹಾಲು ಕರೆದು ತಂದು ನೀಡಲು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ತಮ್ಮ ಕುಲ ಕೆಟ್ಟಿತೆಂದು ಊಟ ಮಾಡದೆ ಹೊರಡಲು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಉಣಬಡಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಮೆರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅಲೌಕಿಕ ಲೋಕದ ಈ ಸಿದ್ಧ ಲೌಕಿಕ ಮೋಹದಿಂದ ಬಹುದೂರ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರತತ್ವದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಯಾವಾಗಲೂಲೋಕ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಿದ್ಧ ಬಸವನು ಶಿವಕಂಚಿಯನ್ನು ತೊರೆಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ.

ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಪೇಳಿದನಾಗ ಪೋಗುವೆ ನಾನೆಂದು
ಕಂದ ನಮ್ಮನು ಬಿಟ್ಟು ಪೋಗುವುಚಿತವೆ ನಿನಗೆಂದು
ಅಂದ ತಾಯಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಮಗುವಾಗುವನೆಂದು
ಸಂದೇಹವು ಬೇಡೆಂದು ಪೇಳುತ ತೆರಳಿದ ದಯಾಸಿಂಧು[೨೨]

ಹೀಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊರಟ ಸಿದ್ಧ ಬಸವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲು ತಾಯಿ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಸಿದ್ಧನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಜನಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ತಾಯಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ಸಿದ್ಧ ಬಸವನು ಇಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿರಾಗಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧನು ಆತ್ಮ ಕಲ್ಯಾಣದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಬಯಸುವ ಸಿದ್ಧನು ಒಂದೆಡೆ ನಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಹೊರಟನು. ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಸಿದ್ದನು ಲೋಕ ಸಂಕಟವೇ ತನ್ನ ಸಂಕಟವೆಂದು ಬಯಸಿ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಿಗಳ ಬಲದಿಂದ ಅನೇಕ ಆರ್ತರ ದುಃಖ ದುಮ್ಮಾನವನ್ನು ಕಳೆಯುವ ಮಾತೃ ಹೃದಯಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಚಂಚಲವಾದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ವಾಯು ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಿ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿ ಕಳಿಸಿ ಯೋಗ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸುವುದೇ ಮೋಕ್ಷ ಎಂದು ನಂಬುವ ಸಿದ್ದರು ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಗಾಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಿದ್ಧಬಸವ ಯೋಗ ನಿರತನಾದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಮಹಾಶಿವಾಲಯು ಕಂಡನು ಸಿದ್ಧನು ದೇಶ ತಿರುಗುತಲಿ
ಆ ಸೀಮೆಯಲಿ ಹಳ್ಳದ ನೀರು ನಿರ್ಮಲ ನೋಡುತಲಿ
ಆಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತನು ಶಿವನ ಧ್ಯಾನವ ಮಾಡುತಲಿ[೧೩]

ಮಹಾಶಿವಾಲಯದ(ಮಾಶ್ಯಾಳ) ಹಳ್ಳದ ದಂಡೆಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ನಿರತನಾದ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಈ ಯೋಗಿಯಿಂದ ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಅಲೌಕಿಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಘಾದ ಮಹಿಮಗೆ । ಅಗಣಿತಗಣಿತಗೆ । ನಿಗಮಕೆ
ನಿಲುಕದ ನಿರ್ಲೇಪಗೆ । ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ
ಮಹಾತ್ಮಗೆ । ಮಗ ಭೀಮಾಶಂಕರನ ಪಾಲಿಪಗೆ[೧೪]

ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರುಗಳಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡು ತಾವು ಸಾಧನಾ ಪಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದರು ಎಂಬುದು ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧರು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿ ಪಡೆಯುವ ಅನುಭವ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾನುಭವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಆನಂದಧನಿಯುಂಟು ಸ್ವಾನಂದನುಭವವುಂಟು
ಧ್ಯಾನವೇ ಉಂಟು ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುವಿನ
ಮೌನದಾ ಮನೆಯುಂಟು । ಜ್ಞಾನದಾಪ್ರಭುವುಂಟು
ಮನ್ನಣೇಯುಂಟು ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರ[೧೫]

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ವೈರಾಗ್ಯಪರವಾದ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತಿಯ ಬಯಕೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ನಿಲುವು ಸಹಜವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಸಿದ್ಧರು ಸ್ವತಂತ್ರಪ್ರಿಯರು ವಿರಕ್ತರಾದ ಅವರು ಸಂಚಾರ ಪ್ರಿಯರು ಹಾಗೂ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನುಣ್ಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪರರ ಹಂಗಿನೊಳು ಇರಲು ಬಯಸುವವರಲ್ಲ ಭಿಕ್ಷೆಯು ಒಂದು ಪವಿತ್ರ ವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಭಿಕ್ಷುಕನ ನಿಜಸುಖವು ಲಕ್ಷಕನಿಗೆಲ್ಲಿಹುದು
ಮೋಕ್ಷದಾ ಮಾರ್ಗವು ಅವಗಿಲ್ಲವು
ಮೋಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂಟು ಅಕ್ಷಯಧನವುಂಟು
ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಗುಂಟು ವಾ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವು[೧೬]

ಇಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಲಕ್ಷಾಧಿಪತಿಗೆ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವರು ಯೋಗದಿಂದ ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯ ಮನೋಸ್ಥಿತಿ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಯೌಗಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಫಕೀರಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತರ ಪ್ರೇಮಿ ಫಕೀರಸ್ವಾಮಿ । ಭಕ್ತರ ನಿರ್ಮಿಸಿ
ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿ । ಯುಕ್ತಿಯ ಬೋಧಿಸಿ । ಶಕ್ತಿಯ
ನೊದಗಿಸಿ । ತ್ಯಕ್ತ ವಿಷಯ ವಿರಕ್ತಿಯ ಸೇರಿಸಿ ।
ಮುಕ್ತನೆನೆಸಿ ಅವ್ಯಕ್ತವ ಕರಗಿಸಿ[೧೭]

ಫಕೀರನಂತೆ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ನಿರಂತರ ಸಂಚರಿಸುವ ಅವರನ್ನು ಸಿದ್ಧರು ಬಯಸುವ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಂದೆ ಸ್ವಸಿದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗಲಾ ಸ್ವಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧಗೆ ಮಂಗಲಾ ಸ್ವಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧಗೆ
ಮಂಗಲಾ ಸ್ವಬುದ್ಧಬುದ್ಧಗೆ ಸದ್ಗುರೇಂದ್ರನಿಗೆ[೧೮]

ಹೀಗೆ ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧರು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇರುವ ಭೀಮಾಶಂಕರರನ್ನು ಶಾಕ್ತ ಆರಾಧಕರಾದುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಡಾ. ರಹಮತ್ ತರಿಕೇರಿಯವರು ಇವರನ್ನು ಬಹುರೂಪಿ ಸಿದ್ಧರು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಈ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ದರ್ಶನಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಚಿದಾನಂದವಧೂತ, ಗೋವಿಂದಭಟ್ಟ, ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರಂತೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರನ್ನು ಶಾಕ್ತ ಸಿದ್ಧ ಪರಂಪರೆಯ ಸಿದ್ಧರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುರುವಿಗೆ ಮಹತ್ವಕೊಡುವುದು, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ ತಾಳುವುದು, ಜಾತಿವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪದಿರುವುದು ಸಿದ್ಧರ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಅವರ ಧ್ಯೇಯವೆಂದರೆ ತನ್ನ ತಾನು ಅರಿಯುವುದು ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಮನೋಧರ್ಮವು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯನವರ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಸ್ವಾಮಿಶಂಕರನಿರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಮದ ಕಳವಳವೇಕೆ
ಗುರುನಾಮ ನಿಧಾನಿರಲಿಕ್ಕೆ ಎನಗಿಲ್ಲೆಂಬುವದೇಕೆ
ಅನಾಥಬಂಧು ಅನುದಿನ ಎನಗಿರೆ
ಅನುಕೂಲದ ಚಿಂತ್ಯಾಕೆ
ತನಮನಧನದೊಳು ತಾನೆ ತಾನಿರಲು

ಅನುಮಾನಿಸಲಿನ್ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ

ದೊಡ್ಡದು ಸಣ್ಣದು ಧಡ್ಡನು ಜಾಣನು

ಎಂದೆಣಿಸುವದಿನ್ಯಾಕೆ ಗುಡ್ಡದ್ಹಾಂಗ

ಶ್ರೀ ಶಂಕರನಿರಲು ದುಡ್ಡಿನ ಹಂಗುಗಳ್ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ[೧೯]

ಇಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಗುರುನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಕು ಉಳಿದ ಚಿಂತೆಯಾಕೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಯೋಗಿ ಪಡೆದ ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

೩.೩. ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಕ್ರಿ.ಶ. ೬೦೦ರಿಂದ ೧೨೦೦ರವರೆಗಿನ ಈ ಕಾಲದ ಭಾರತೀಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನೆಗಳು ತಲೆದೋರಿದವು. ಅವು ಎಷ್ಟು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡವೆಂದರೆ ಈ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೂ ಅವು ವೈದಿಕವಾಗಲೀ ಅವೈದಿಕವಾಗಲಿ ವೈಷ್ಣವವಾಗಲಿ ಶೈವವಾಗಲಿ, ಬೌದ್ಧವಾಗಲಿ, ಜೈನವಾಗಲೀ ಅವೆಲ್ಲ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸೃಷ್ಟಿತತ್ವ, ತಾಂತ್ರಿಕ ದೇವ ಮಂಡಲ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಯಂತ್ರ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಹಠಯೋಗಿ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿಯೋ ಆಶ್ರಯ ನೀಡತೊಡಗಿದವು. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕಾಲವನ್ನು ತಂತ್ರಯುಗ ಇಲ್ಲವೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕಾಲ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.[೨೦] ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಸಿದ್ಧರು ವಾಮಾಚಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡು ಗುಹ್ಯಸಾಧ್ಯನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ ಜನ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತರಾಗಿರಬೇಕು ಅವರ ಗುಹ್ಯ ಸಾಧನೆಗಳ ಅರ್ಥ ಅವರ ಗಂಟಲಿಗಿಳಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ಗೊಂದಲದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಲು ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಒಂದು ಹೊಸಪಂಥ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಅದುವೇ ನಾಥ ಪಂಥ.[೨೧]

'ನಾಥ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಶೈವ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ, ವೈಷ್ಣವ ಮೊದಲಾದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ ಅಥರ್ವವೇದ ಮತ್ತು ತೈತ್ತರೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಕ, ಆಶ್ರಯದಾತ ಎಂದಿದೆ. ಜೈನ ಮತ್ತು ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೇವರು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಬೌದ್ಧರ ಗ್ರಂಥ ಬೋಧಿಚರ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದೆ. ಶೈವ ಪರಂಪರೆಯ ರಾಜಗುಹ್ಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ

ನಕಾರೋನಾದಿರೂಪಃ ಥಕಾರಃ ಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ ಸದಾ

ಭುವನತ್ರಯ ಮೇವೈಕ ಶ್ರೀ ಗೋರಕ್ಷ ನಮೋಸ್ತುತೆ

ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ 'ನಾ' ಎಂದರೆ ಅನಾದಿರೂಪ 'ಥ' ಎಂದರೆ ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ ಅಂದರೆ ಅನಾದಿಯ ಪರಶಿವನಿಗೆ 'ನಾಥ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಬಂದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೋರಖನಾಥರ ಅನುಯಾಯಿಗಳನ್ನು ನಾಥ ಪಂಥದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.[೨೨]

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ನಾಥ ಪಂಥವು ನೇಪಾಳ, ಟಿಬೇಟ, ಅಪಘಾನಿಸ್ಥಾನ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಹೀಗೆ ಹಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿದೆ. ನೇಪಾಳವಂತೂ ನಾಥ ಪಂಥದ ತೊಟ್ಟಿಲು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.[೨೩] ಹೀಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಏಷಿಯಾ ತುಂಬ ಹರಡಿರುವ ಈ ಪಂಥವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ಬಂಗಾಲ, ಅಸ್ಸಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೌದ್ಧ ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಶೈವರ, ಶಾಕ್ತರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವಿದ್ದ ಮತ್ತು ಇಂದು ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಾನಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮರಾಠಿ ಸಂತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನಿಂದ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಬಂದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರವು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಗಮವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆ ಇದೆ.[೨೪] ಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ಗೋರಖನಾಥರ ಕಥೆಯ ಮೂಲವು ಶ್ರೀಶೈಲದ ಕದಳೀವನದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇದೆ.[೨೫]

ಈ ನಾಥಪಂಥವನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚಳುವಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಮ-ಬಸವಣ್ಣನವರ ಜೋಡಿಯಂತೆ ಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ಗೋರಖರಿಬ್ಬರೂ ಕರ್ತೃಗಳಾದರೂ ಪಂಥದ ತಾತ್ವಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೋರಖ ಎಷ್ಟು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ. ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಾನ್ ದಾರ್ಶನಿಕರು ಹಾಗೂ ಯೋಗಿಗಳು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿಲ್ಲದ ಪ್ರದೇಶವೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಹುದು. 'ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಗೋರಖನ ದರ್ಶನವಾಯಿತು' ಎಂದು ಚರಿತ್ರಕಾರ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನವನಾಥರ ಪಟ್ಟಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆ ಇಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಖ್ಯಾತನಾಮರಾದ ಇವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಿವರಗಳು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗೋರಖ ಮಚ್ಛೇಂದ್ರರ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಳ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಸೇರಿದ ಪಂಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಿವೆ ಇವರು ನಮ್ಮ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು ಎಂದು ಹಲವಾರು ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಕ್ಕು ಸಾಧಿಸುತ್ತವೆ[೨೬] ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕವು ಕೈಜೋಡಿಸದೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ವಾರಕರಿ ಪಂಥದ ರೂವಾರಿ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಮಠವಾಗಿದೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಇನ್ನೊಂದು ಶಾಖೆ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡಿದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಪರಂಪರೆಯ ಅಚಿಂತ್ಯನಾಥರಿಂದ ತ್ರ್ಯಂಬಕನಾಥನು ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದ್ದರೆ ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಅಚಿಂತ್ಯನಾಥರ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಷ್ಯ ಅವ್ಯಕ್ತ ನಾಥ ಹಾಗೂ ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರಶಿಷ್ಯ ಭಿಕ್ಷುಕನಾಥ ಹಾಗೂ ರಾಮನಾಥರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೀಗಿದೆ.

ಓಂ ಆದಿನಾಥಾಯ ದೇವಾಯ ನಮೋಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ರೂಪಿಣೆ
ಗೋರಕ್ಷ ಪ್ರಭುವೆ ಗಹಿಣೆ । ನಾಥಾಸ್ಮಿನ್ ನಿವೃತ್ತಯ । ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ
ಸೋಪಾನಾಯ ಮುಕುಂದಾಯ ನಮೋನಮಃ । ಅಲಕ್ಷಾಚಿಂತ್ಯ
ರೂಪಾಯ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಾಯತೇ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಭಿಕ್ಷುಕಾಯ ರಾಮಾಯ
ಗುರುನಾಥ ಭೃಂಗವಳೀ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರೋರ್ವಂದೇ
ಭೀಮಾಶಂಕರ ಯತಯೇ ನಮಃ[೨೭]

ಆದಿಲಶಾಹಿಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳು ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಮುಸ್ಲಿಮರ ಜೊತೆಗೆ ಇಸ್ಲಾಮ ಧರ್ಮದ ಪ್ರವೇಶವಾಯಿತು. ಮರಾಠಿಗರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ನೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಕಾರಂಜಾದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಳೆದ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿಜಾಪುರದ ಕೋಟೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನರಸಿಂಹದತ್ತ ಮಂದಿರವು ನಿಂತುಕೊಂಡದ್ದು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಠವು ಭೀಮಾಶಂಕರಮಠ ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಈ ಪ್ರಭಾವಲಯದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನೆಯಬೇಕು.[೨೮] ಹೀಗೆ ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದತ್ತ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಪ್ರಸರಣಗೊಂಡಿತು.

ಈ ನಾಥ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಕಪಾಲಮತ ಸಿದ್ಧಮಾರ್ಗ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ, ಅವಧೂತ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಗೋರಖಪಂಥ ಎಂಬೆಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ. ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಸಂತರನ್ನು ಸಿದ್ಧರು, ನಾಥರು, ಅವಧೂತರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯೋಗ ಪ್ರಧಾನ ಚಟುವಟಿಕೆಯುಳ್ಳ ಈ ನಾಥಪಂಥವು ಒಂದು ಗುರುಪಂಥವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯು ಆದಿನಾಥನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರುನಾಥರಿಂದ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

ಈ ಗುರುಪಂಥಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಗುರುವಾದವನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ದೀಕ್ಷೆಕೊಟ್ಟು ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಹೆಸರು ಅಳಿಸಿ ಹೊಸ ನಾಮಕರಣ ಮಾಡುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನಂತೆ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿದೆ ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಕಣ್ಣ(ಶಂಕರ) ಭಿಂಗೊಳ್ಳಿ(ಭೃಂಗವಳ್ಳಿ)ಯ ಯೋಗಿಯಾದ ಗುರುನಾಥರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮಾರು ಹೋದನು. ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಜೊತೆಗಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಿತ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗೆ ಗುರುಗಳಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ ಭೀಮಣ್ಣನು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಈಗ ಸಮಯ ಕೂಡಿಬಂದಿಲ್ಲ. ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ನಾನೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುಶಃ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಇದು ಗುರುವಾದವನು ಶಿಷ್ಯರಾಗುವವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಮೊದಲ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಒಂದು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಸುದ್ದಿಮುಟ್ಟಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂಕಣ್ಣನ ಗೆಳೆಯ ಭೀಮಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗೆಳೆಯನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಸಂಕಣ್ಣನು ಸಮಯ ಮೀರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಭೃಂಗಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಸಮಯಕ್ಕೆ ಒದಗದ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ಮರುಕಪಟ್ಟು ಸಂಕಣ್ಣನನ್ನು ಮುಂದೆ ಕರೆದು 'ನೀನೆ ಭೀಮ', 'ನೀನೆ ಶಂಕರ', 'ಭೀಮಾಶಂಕರ' ಎಂದು ನಾಮಾಭಿದಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಸಂಕಣ್ಣನು 'ಭೀಮಾಶಂಕರ' ನಾದನು.

ಹೀಗೆ ಗುರು ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುತ್ತಾರೆ. ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸಾಧಕನು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢನಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ನಾಥರು ಶರೀರದ ಮೂಲಕವೇ ಉನ್ನತವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಾಧಕನು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸುವ ಆನಂದ ಹಾಗೂ ಪರತತ್ವಾನುಭೂತಿಯು ದೇಹ ನಿಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಥ ಪಂಥವನ್ನು ಕಾಯವಾದಿ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳ ಪಂಥವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಯೋಗಿಗಳು ದೇಹವನ್ನು ವಜ್ರಕಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ರಸ ಔಷಧಿಯ ಮೊರೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಗೋರಖನು ಹೀಗಳೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೇಹದ ಕುರಿತಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಅಪರೂಪದ ನಿಜ ತನುವಿದು ನೋಡೋ
ಸೆಡಗರದಿ ಪಾಡೋ
ಅಪಹಾಸ್ಯವ ಮಾಡದೆ ನೀ ಕೂಡೋ
ಘನ ಚಿನ್ಮಯ ಗೂಡೋ[೨೯]

ಈ ದೇಹ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು, ಗುರುವಿನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡು ಭಜನೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಡ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ನೋಡು. ಅದೇ ಪೂರ್ಣೈಕ್ಯದ ಜ್ಞಾನ ನರದೇಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ದುರುಪಯೋಗಬೇಡ ಚಿನ್ಮಯ ಸ್ಥಾನ ಸೇರುವುದು ಜೀವನದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಯೋಗವು ಶರೀರ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಂಡರೂ ಅದು ಕೇವಲ ದೈಹಿಕವಲ್ಲ. ದೈಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಉಸಿರಿನ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಪಡೆಯಲು ಅದು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರೋಧ ಮೂಡುವುದೇ ಯೋಗ. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕಾದರೆ ಉಸಿರಾಟವನ್ನು

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ನಿಯಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಉಸಿರು ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಲ್ಲಿತನಕ ದೇಹ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಂಚಲತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಚಂಚಲತೆ ಇರುವ ತನಕ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಸಿಗದೆ ಪರತತ್ವದ ಜೊತೆ ವಿಲೀನ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧಾರಣ, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಉಸಿರಾಟದ ನಿಯಂತ್ರಣ ಸಾಧ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಚಂಚಲತೆಯು ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯೋಗ ಎಂದರೆ ಎರಡು ಸಂಗತಿಗಳ ಕೂಡುವಿಕೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಚೈತನ್ಯಶಕ್ತಿಯು ಮಾನವ ದೇಹದ ಬೆನ್ನುಹುರಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿನಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಎಚ್ಚರಿಸಬೇಕು. ಆಸನವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮದಿಂದ ವಾಯುವಿನ ನಿರ್ಬಂಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಸುಶುಮ್ನಾ ಎಂಬು ನಾಡಿಯು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಕುಂಡಲಿನಿಯನ್ನು ಮೂಲಾಧಾರ ಸ್ವಾಧಿಷ್ಠಾನ ಮಣಿಪುರ ಅನಾಹತ, ವಿಶುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಆಜ್ಞಾ ಎಂಬ ಆರು ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಏರಿ ಅದು ಸಹಸ್ರಾರಕ್ಕೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಹಸ್ರಾರದಲ್ಲಿ ಶಿವನಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಅಲ್ಲಿರುವ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಸಮಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈದೇ ಮೋಕ್ಷ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಶಿವಶಿವೆಯರ ಮಿಲನದ ರೂಪಕವು ದೈಹಿಕ ಮಿಲನದ ಅರ್ಥದ ಜೊತೆಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ ಯೋಗಾನುಭವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರದ ಬಳಿಯಲ್ಲೀ
ಎರಡೂ ಕಮಲದಲ್ಲೀ
ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಝಗ ಝಗಿಸುವ ಬೆಳಕಲ್ಲೀ
ತಿಳಿ ನಿನ್ನೊಳಗಿಲ್ಲೀ
ಮೇಲಿನಸ್ಥಾನದ ಸಹಸ್ರಾರ । ಗುರುತತ್ವದ ಸಾರಾ ॥
ಪೇಳಲಳವಲ್ಲವು ಸುಖಪೂರಾ[೩೦]

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಯೋಗಾನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಆಜ್ಞಾ ಚಕ್ರದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಭ್ರೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಡು. ಅಲ್ಲಿ ಅತೀ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಕಾಣುವುದು. ಅಂತರಂಗದ ಕದವನ್ನು ತೆರೆಯುವುದೇ ಗುರುತತ್ವಸಾರ ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಆನಂದವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡ ಯೋಗಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಅನುಭವಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನಿಟ್ಟು ಬೆಳಕನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ತಾನೇ ಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪಿ ಆಗುವಂತೆ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಸ್ವರೂಪ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ನಾಸಿಕಾಗ್ರದಲಿ ವಾಸವಾಗಿದೆ
ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಗೆ ಭಿನ್ನವಿಲ್ಲದೆ
ಏಸೇಸು ದಿನ ತಪವ ಮಾಡಿದರೂ ಯೋ
ಗೇಶ್ವರ ಮುನಿಗೆ ದುರ್ಲಭ[೧೧]

ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ವರ್ಣಿಸುವ ಯೋಗಾನುಭವದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವರು ಪಡೆದ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವದ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯ ಅಂತಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯಾದ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಆನಂದದ ಅನುಭವವನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

ಆರತಿಗಾರತಿ ಬೆಳಗಿತು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ
ಮಹ ಗುರುವಿಗೆ । ತನ್ನಿ । ಅರವೂ
ಮರವೂ ಎರಡಾದರುವಿಗೆ ಬೆಳಗುವ ತಾನೇ
ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಭೆಗಳ ಕಲೆತು ಕೋಟಿ ಶಶಿಕಿರಣಾ
ಮಹತೇಜ ಥಾಕಿಸಿ ಮುಟ್ಟಿತು ಅಡಗಿತು ಗಗನಾ
ಎತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ಸ್ವಪ್ರಕಾಶವೇ
ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನ ನಿಃಶಬ್ದ ಮೂಲಕ ಬೆಳಗುವ ತಾನೇ
ಪರಮ ಪ್ರಕಾಶ ಪರತರ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಗುರುನಾಥಾ
ತೆರವಿಲ್ಲದಾರುತಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಬೆಳಗುತ[೨೨]

ಇಲ್ಲಿ ಆರತಿಗೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವವಿದೆ. ಪರಂಜ್ಯೋತಿಯು ಆತ್ಮ ತೇಜಕ್ಕೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸ್ವಪ್ರಕಾಶದ ಆನಂದ. ಈ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಅರವು ಮರವು ಇಲ್ಲವಾದವು. ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯ ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಿತು. ಶತಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರ ಪ್ರಭೆ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನ ನಿಃಶಬ್ದ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಅಂದರೆ ಆತ್ಮ ಜ್ಯೋತಿಯು ಬೆಳಗುತ್ತದೆ. ಪಿಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಆ ಪರಮ ಪ್ರಕಾಶವು ಚಿದ್ ಗಗನವನ್ನೇ ನುಂಗಿತು ಎಂಬುದು ಪಿಂಡವು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸಮರಸಗೊಳಿಸುವ ನಾಥರ ಯೋಗಿಕ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

ಯೋಗಿಗಳು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ನಾಥವು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಯೋಗದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ನೀರಿನಿಂದ ಕಬ್ಬಿಣ ಶುದ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಸಾಧನೆಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ರಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಭೀಮಾಶಂಕರರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವಾಗ "ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ

ಉದ್ಧರುನೀ ರಾಜರಂಕ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮನೀ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಗುರುಕರುಣೆಯಿಂದ ಲಭಿಸಿದ ಅಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಭೇದಾ ಭೇದ ಓಡಿಸಿದಾ
ಸ್ಥಿರಚರ ಜಗವೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ
ಪರಶಿವ ತಾನೆ ಆದ[೩೩]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭೇದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ದೊಡ್ಡದು ಸಣ್ಣದು ಧಡ್ಡನು ಜಾಣನು
ಎಂದೆಣಿಸುವದಿನ್ಯಾಕೆ । ಗುಡ್ಡದ್ವ್ಯಾಂಗ
ಶ್ರೀ ಶಂಕರನಿರಲು ದುಡ್ಡಿನ ಹಂಗುಗಳ್ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ[೩೪]

ಹೀಗೆ "ಸಮಾನ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ನಾಥರು ಒಬ್ಬ ನಾಥನನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಾಥ ಕಂಡರೆ 'ಆದೇಶ' ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಇದರ ಅರ್ಥ ಜೀವಶಿವ ಎರಡೂ ಸಮಾನ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪುರುಷ. ಜೀವ ಶಿವೆಗಳ ಮಿಲನವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಒಬ್ಬ ನಾಥ ಯೋಗಿ ವಿವರಿಸಿದ."[೩೫] ಇಂದಿಗೂ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆಗೆ ಬಂದ ಸಗರ ಎಂಬ ಊರಿನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುವಾಗ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂದುವರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಾದವನು ಸ್ವಾನುಭವದಿಂದಲೇ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಗುರುಮುಖೇನ ವಿದ್ಯೆ ಪಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಪಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕನಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಸ್ಥ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ತರ್ಕವೇ ನಾಥವು ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಒಪ್ಪದಿರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ನಾಥ ಗುರುವಿನ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ವೇದೋಪನಿಷದಗಳಿಂದ ಬಹು
ಸಾಧಿಸಿ ತಿಳಿಯದರಿಂದ
ಮೋದದಲ್ಲಿಹ ಸ್ವಾನಂದ
ತದ್ಬೋಧದಿ ಪರಮಾನಂದದಿ ರಮಿಪನು[೩೬]

ನಾಥ ಪಂಥದಲ್ಲಿ 'ಗುರುವಾಕ್ಯವೇ ವೇದವಾಕ್ಯ' ವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುರು ಮಾತನಾಡುವ ನುಡಿಗಳು ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದವುಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭಕ್ತರ ಪ್ರೇಮಿ ಫಕೀರ ಸ್ವಾಮಿ । ಭಕ್ತರ ನಿರ್ಮಿಸಿ
ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿ । ಯುಕ್ತಿಯ ಬೋಧಿಸಿ । ಶಕ್ತಿಯ
ನೊದಗಿಸಿ । ತ್ಯಕ್ತ ವಿಷಯ ವಿರಕ್ತಿಯ ಸೇರಿಸಿ ।
ಮುಕ್ತನೆನಿಸಿ ಅವ್ಯಕ್ತ ಕರಗಿಸಿ,
ಬೋಧವ ಬೋಧಿಸಿ ಭೇದವ ಭೇದಿಸಿ
ವಾದವ ಅರಗಿಸಿ ಕ್ರೋಧವ ಕರಗಿಸಿ
ಛೇದ-ವಿಚ್ಛೇದದ ಹಾದಿಯ ಹಾರಿಸಿ
ಓದುವ ನುಡಿ ವೇದಾಗಮವಾದವು[೩೭]

ನಾಥವು ಒಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಪಂಥ ಹಳೆಯ ಚಿಂದಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಥೆಯಿಂದ ದೇಹ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹಾಳುದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಗಿರಿಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇರುವ ಅವಧೂತನು ಗುರು ಪೂಜಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಚರ್ಪತಿ ನಾಥ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಯಾವ ಹಂಗು ಇಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಲೌಕಿಕ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸದೆ ಇರುವುದು ಯೋಗಿ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಇದು ವಿರಕ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವಾಗಿದೆ.[೩೮] ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ವಿದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭಿಕ್ಷುಕನ ನಿಜ ಸುಖವು ಲಕ್ಷಕಗದೆಲ್ಲಿಹುದು
ಮೋಕ್ಷದಾ ಮಾರ್ಗವು ಅವನಿಗಿಲ್ಲವು
ಮೋಕ್ಷ ಲಕ್ಷಯುಂಟು । ಅಕ್ಷಯಧನವುಂಟು
ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಗುಂಟು ವಾಭಿಕ್ಷಾನ್ನವು
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟು
ಬ್ರಹ್ಮಾಹಮಸ್ಮಿಯುಂಟು ಬ್ರಹ್ಮವೇತಾನುಂಟು
ಭೀಮಾಶಂಕರ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲುಂಟು[೩೯]

ಹೀಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ಯೋಗಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷಕುನಂತೆ ಕಾಣಿಸುವನು. ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಕೊರತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಅವನೇ ಅಕ್ಷಯ ಆತ್ಮಾನಂದ ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಿಗೆ ಇದು ಸಿಗದು. ಅವನಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಇರುವಳು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಜಗನ್ಮಿಥ್ಯವಾಗಿದೆ. ವೈರಾಗ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಯೋಗಿಗಳು ತಾವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಥರ ವೇಷಭೂಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯ ಪಳಿಯುಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಚರಿತ್ರೆಯ ಆದಿಗುರುಗಳ ಹೆಸರು ರಾಮನಾಥನೆಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಕುಲದೈವವಾದ ಮನೆಯ ದೇವರ ಹೆಸರೂ ಸಂಗಮನಾಥನೆಂದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಜರುಗುವ ಆರಾಧನೆಯು ಗುರುಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ. ಗುರುಭಕ್ತಿ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪರಾಕುಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಬಿಂದಗಿ ಪೂಜೆಗೆ ಬಳಸುವ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಥ ನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಮಠದ ಸಂತರ ಪದ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಗುರು ಭಕ್ತಿಯು ಭಕ್ತಿ ರಸವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಮಠದಲ್ಲಿ ಪಂಕ್ತಿ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿ ಮಠವು ತನ್ನ ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ.

೩.೪. ಶಾಕ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ವಿಕಸಿತವಾದಂತೆ ತನ್ನ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಅರಿವು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಆಯಿತು. ಈ ದುರ್ಬಲತೆಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ವಿಚಾರ ಮಂಥನಕ್ಕೆ ಎಡೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತಶಕ್ತಿ ಜಗತ್ತಿನ ಒಳ ಹೊರಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವೇ ಉಪಾಸನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪಾಸಕರನ್ನು ಶೈವ, ಶಾಕ್ತ, ಸೌರ, ಗಾಣಪತ್ಯ, ವೈಷ್ಣವ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಕ್ತಿ ಉಪಾಸಕರನ್ನು ಶಾಕ್ತರು, ಶಾಕ್ತ ಮತದವರು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ಅನುಭವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಂಖ್ಯದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಶಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಮಹಾಮಾಯೆಯಾಗಿ ವಿಶ್ವದ ಹುಟ್ಟು, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಶ್ವತತ್ವವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಪಂಥ ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಮತಗಳ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು. ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಚಕ್ರಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸರ್ಪರೂಪಿಣಿಯಾದ ಕುಂಡಲಿನಿಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೇಲಿನ ಸಹಸ್ರಾರು ಚಕ್ರದವರೆಗೆ ಒಯ್ದರೆ ಮುಕ್ತಿಲಭಿಸುವದೆಂದು ಶಕ್ತಿ ಪಂಥ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿಪಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ, ಪುರುಷ, ಜಾತಿ ಮತಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ ಪಂಥದ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅದ್ವೈತ ಪರವಾದುದಾಗಿದೆ.[೬೦]

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸ್ಮಾರ್ಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಂದರೆ ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವರು. ಇವರು ಶಿವೋಪಾಸನೆಯೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ದೇವರ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಎಲ್ಲ ದೇವರೂ ಒಂದೇ ಅವರವರ ನಂಬಿಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಬಹುದು ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡವರು. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಶಕ್ತಿ ಆರಾಧಕರು ಹಾಗೂ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ವಾಸವಾಗಿದ್ದ ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಅವರ ವಾನಪ್ರಸ್ತವೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸವಾದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಪರಿಚಯವಾಯಿತು. ಅವನಿಂದ ದೇವಿ ಉಪಾಸನಾ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಆ ಗುರುಗಳು ದೇವಿ ಉಪಾಸನೆಯ ವಿಧಿ ವಿಧಾನವನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿಯು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾನೆ" ಇದು ದೇವಿ ಪಂಚದಶಿ ಪೂಜಾ, ಜಪಾ ಇದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆ ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂಜಾ ಏಕಚಿತ್ರದಿಂದ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ದೇವಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಆಗುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಬಾಲಾ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶ ಅಥವಾ ಪಂಚದಶಿಬಗಳಾ ಈ ಎರಡರ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗುರುದ್ವಾರಾ ಉಪದೇಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಪಂಚದಶಿ ಮಂತ್ರಾಧಾರಿತವಾದುದು. ಪಂಚದಶಿ ಎಂದರೆ ಹದಿನೈದು ಬೀಜಾಕ್ಷರಗಳು ಆ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಮೂರು ಕೂಟಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ವಾಗ್ಭಟ ಕೂಟದಲ್ಲಿ - ಕ, ಎ, ಈ, ಲ ಹ್ರೀಂ = ೫ ಅಕ್ಷರಗಳು

ಕಾಮರಾಜ ಕೂಟದಲ್ಲಿ - ಹ, ಸ, ಕ, ಹ, ಲಹ್ರೀಂ = ೬ ಅಕ್ಷರಗಳು

ಶಕ್ತಿ ಕೂಟದಲ್ಲಿ - ಸ, ಕ, ಲ, ಹ್ರೀಂ = ೪ ಅಕ್ಷರಗಳು[೯]

ಹೀಗೆ ಪಂಚದಶಿ ಬೀಜಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಗುರುಮುಖೇನ ಉಪದೇಶ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಗಂಧ ಅಕ್ಷತಾ, ಹರಿದ್ರಾ, ಕುಂಕುಮ ಅನೇಕ ತರಹದ ಸುಗಂಧ ಪುಷ್ಪ ಧೂಪದಿಂದ ನೀರಾಂಜನ ನಾರೀಕೇಳ ವಸ್ತುಗಳ ಸಹಿತವಾದ ಯಾವುದೂ ಪದಾರ್ಥ ಮಾನ ಪೂರ್ಣ ಬೀಳದಂತೆ ತಯಾರು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ದೇವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪದಾರ್ಥ ಸುರಾ ಅಥವಾ ಕದಂಬ ಎರಡರ ಪೈಕಿ ಒಂದಾದರೂ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೀಜಾಕ್ಷರದಿಂದ ಅರ್ಚನಾ ಮಾಡಿ ಬಲಿಕೊಡಬೇಕು. ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ ಪಾತ್ರ ತಾನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಇಂದಿಗೂ ಶ್ರೀ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಸುಮಂಗಲೆಯ ಪಾದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಆಕೆಗೆ ಮಧ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಆಕೆಯು ಕೊಟ್ಟ ಉಚ್ಛಿಷ್ಟ ಮಧ್ಯವನ್ನು ಪೀಠಾಧೀಶರು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಪುನಃ ನ್ಯಾಸಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಶಂಕೋದಕದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಆಸನ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಪ್ರಪಂಚ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನೇ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ಗುರುವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಸತ್ಯಕಾಮರು ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ ಮತ ಸಾಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬಾಹೀರ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ಒಂದು ಸಂಘಟಿತ ಸಾಧನಾ ಕ್ರಮ ನಡೆದು ರೂಢಿಗೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದಾಳಿಯಿಂದ ಮುರಿದುಬಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಶರಣರ ಸಂಘಟನೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇನ್ನೂ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವಾಗ ಅದರ ಯಶಸ್ಸು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು ಪ್ರಚಂಡವಾಗಿದ್ದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕರಗಿಯೋಯಿತು.

೧. ಶಹನುಂಗ ಹಾಗೂ ಘರುದುಲ್ಲಾ

೨. ಮಹಿಪತಿ ದಾಸರು, ಕೃಷ್ಣದ್ವಯಪಾಯಣರು, ರುಕ್ಮಿಣಿಪಂಡಿತರು

೩. ಸಿಂದಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ

ಇವರೆಲ್ಲ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಮಯಮಾರ್ಗದ ತಾಂತ್ರಿಕರೆ. ಆದರೆ ಅವರಿರುವಾಗಲೇ ಮತದ ಎಲ್ಲೆ ದಾಟಿದ ಮಾತು ಕೃತಿಗಳಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮತಧರ್ಮದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಸಂಕೋಲೆ ತೊಡಿಸಲಾಯಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವರು ತಂತ್ರಾವಲಂಬಿತರು ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಪಾಪ ಇವರಂತೂ ಅವಧೂತ ಕಲ್ಪರಾಗಿಯೆ ಬದುಕಿದರು. ಸಿಂದಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶುದ್ಧಾವಧೂತರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ವಾಮ, ದಕ್ಷಿಣ ಎಂಬ ಮಾರ್ಗಗಳು ತಂತ್ರದ ಹಲವು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಸತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ತಾವು ವಾಮದವರು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲ ಮಠದ ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಶ್ರೀ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಅವಧೂತರೆ ಆಗಿದ್ದರು. ಶಂಕರರ "ಚಾಂಡಾಲೋಸ್ತು ಸತುದ್ವಿಜೋಸ್ತು ಗುರುಃ ಇತ್ಯೆಷಾ ಮನಿಷಾಮಮಃ" ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದವರು. ಅವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯಂತ್ರವಿದೆ.

ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪೀಠ ಛಿನ್ನಮಸ್ತಾ ಉಪಾಸನೆಯ ಪೀಠವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಶ್ರೀ ಭಿಡೆ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಶೃಂಗೇರಿ ಅದ್ವೈತ ಪೀಠ ಶಾರದೆಯ ಅಧೀಷ್ಠಾನವಾಗಿ ಇದು ಉಳಿಯಿತು. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮದ್ಯವು ಪೂಜೋಪಯೋಗಿ ವಸ್ತು. ಆದರೆ ಕೆಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದರ ಪದ್ಧತಿ, ಪ್ರಯೋಗಗಳು ವಿನಿಯೋಗರಹಿತವಾಗಿ ಈಗ ಲುಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಸುಹಾಸಿನಿಯರ ಪಾದೋದಕ ಎಂಬ ತಂತ್ರವಿಧಾನ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಹಾಸಿನಿಯರ ಪಾದ್ಯ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚುರವಿದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಶಾಮಾ ಮಾತಂಗಿ ಛಿನ್ನಮಸ್ತಕಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಹಾಸಿನಿಯರ ಪಾದ ಪೂಜೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.[೨] ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ದೇವಿ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆ ಎಂತಲೂ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಆರಾಧನೆಯೂ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಉಪಾಸನೆಯು ನಾಮರೂಪದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು

[illegible]

ದಾಟಿ ಪರತತ್ವದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಪಡೆಯುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ತಾನು ಯಾರು? ಏತಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಬೇಕು? ಇವು ಅನವರತ ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಬಂದುದೇ ಶ್ರೀ ಚಕ್ರದ ಉಪಾಸನೆಯ ವಿಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಶಕ್ತಿ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಅಲೌಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾನುಭಾವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತ್ರಿಪುರೋಪ ನಿಷತ್ತು, ಶ್ರೀಚಕ್ರೋಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ಅರುಣೋಪನಿಷತ್ತು ಪ್ರಮುಖ. ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವಾಮಕೇಶ್ವರ ತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ರುದ್ರಯಾಮಲ ತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಪೂಜೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ನಾಲ್ಕು ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚಕ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯಲಹರಿ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ೪೧ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಚಕ್ರದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಚಕ್ರವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರು ಅದರ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ಬಂಗಾರ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ ಹಾಗೂ ಸ್ಫಟಿಕ ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲದೆ ಭೂರ್ಜಿ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಬರೆದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು ಶಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಶ್ರೀಚಕ್ರವಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಪೀಠಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಅತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಿ ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅದ್ವೈತ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಆಕೃತಿಯ ವಾಮಕೇಶ್ವರ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ.[೪೩]

ಪರಮ ಸತ್ಯದಿಂದ ವಿಶ್ವದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು ಮತ್ತು ಮಾನವನು ತಿರುಗಿ ಆ ಚರಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀಚಕ್ರವು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀಚಕ್ರವು ತ್ರಿಕೋನಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ರೇಖಾಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಂದುವಿರುವ ವೃತ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ತುದಿಯುಳ್ಳ ಐದು ತ್ರಿಕೋನಗಳೂ ಮತ್ತು ಮೇಲುಗಡೆ ತುದಿಯುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ತ್ರಿಕೋನಗಳು ಇವೆ. ಈ ಒಂಭತ್ತು ತ್ರಿಕೋನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ವೃತ್ತವು ಪುನಃ ಪದ್ಮಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಮಾನ ಕೇಂದ್ರವುಳ್ಳ ಎರಡು ವೃತ್ತಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ವೃತ್ತವು ಅಷ್ಟದಳ ಪದ್ಮವುಳ್ಳದ್ದು ಎರಡನೆಯ ವೃತ್ತ ಷೋಡಶದಳ ಪದ್ಮವುಳ್ಳದ್ದು, ನಾಲ್ಕು ಆವರಣ ರೇಖೆಗಳು ಷೋಡಶದಳ ಪದ್ಮವನ್ನು ಸುತ್ತುವರೆದಿವೆ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಆಕೃತಿಯು ಮೂರು ರೇಖೆಗಳುಳ್ಳ ಚಚ್ಚೌಕದಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಯೋಗಮಾರ್ಗದ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು ಷಟ್‌ಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಶರೀರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಶ್ರೀಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಬಿಂದುವು ಸಹಸ್ರದಳಪದ್ಮ ಮೂಲ ತ್ರಿಕೋನವು ಆಜ್ಞಾಚಕ್ರ ಅಷ್ಟಕೋನವು ವಿಶುದ್ಧಿಚಕ್ರ ಅಂತರ್ದಶಾರವು ಅನಾಹತಚಕ್ರ ಬಹಿರ್ದಶಾರವು ಮಣಿಪುರ ಚಕ್ರ, ಚತುರ್ದಶಾರವು ಸಾಧಿಷ್ಠಾನಚಕ್ರ ಭೂಪುರವು ಮೂಲಧಾರಚಕ್ರ,

[illegible]

ಚಕ್ರದ ಪ್ರವೇಶ ದ್ವಾರಗಳು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ನಾದದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಾದ ಪರಾ, ಪಶ್ಯಂತಿ, ಮಧ್ಯಮಾ ವೈಖರಿಗೂ, ಜೀವನದ ನಾಲ್ಕು ಅವಸ್ಥೆಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಜಾಗೃತ, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ, ತುರಿಯಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಚಕ್ರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಬಿಂದುವಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶವು ತುರೀಯಾವಸ್ಥೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ.[೪೪]

ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಸಂತರು ಶಕ್ತಿ ಆರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಶಕ್ತಿ ಆರಾಧಕನು ಸಾಧನೆಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತ್ರಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅವಿರತವಾಗಿ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಶಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಅವಿದ್ಯಾ ಮಾಯೆಯಿಂದ ತ್ರಿಗುಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಜೀವಿಯನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿರಿಸುವಳು. ಅವಳೇ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜೀವಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಜೀವಿಯನ್ನು ಅಷ್ಟಪಾಶಗಳಿಂದ ಷಡ್ರಿಪುಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಳು. ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಶಕ್ತಿರೂಪಿಣಿಯಾದ ಶಾಂಭವಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಾಂಭವಿ ದಯಮಾಡೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಿಡು
ಮುನಿಯದೆ ಎನ್ನಕೂಡ
ಕೋಪವು ಮಾಡಬೇಡ ಎನಗಾರ
ಕರುಣ ದೃಷ್ಟಿಲಿ ನೋಡ[೪೫]

ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಸಂತರು ಶಕ್ತಿ ಉಪಾಸನೆಯ ಅನುಸಂಧಾನದೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಜಯಜಯ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಮೂರ್ತಿ ಓವಾಳು
ತುರುಝುಲಾ ಆರತಿ ಜಯ ಸದ್ಗುರು ಪ್ರೀತಿ
ಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ವರೂಪಿ ಚಿದಾನಂದಿ ನಿಷ್ಕಲ್ಪಿ
ಚೈತನ್ಯ ಆದಿಕಲ್ಪಿ ಚೇತನಾಚೇತನ ಸ್ವರೂಪೀ
ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸುವರ್ಣರೂಪೀ ಅಹಂಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪೀ
ಶಿವಜೀವ ಭೇದ ಸ್ಥಾಪೀ । ವಿಶ್ವಮಂಗಳ ವ್ಯಾಪಿ
ಭ್ರಾಂತಿ ಭ್ರಮಣನಾಶೀ । ಭ್ರಮರಪುರೀನಿವಾಸೀ
ಭಕ್ತಜನ ಸಂತೋಷಿನೀ । ಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಿ ಭೀಮಾಶಂಕರಾಸೀ[೪೬]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಶಕ್ತಿಯಾದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಆರಾಧನೆಯ ಮೂಲಕ ಆಕೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು 'ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಣಿ' ಯಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹಠಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರೇ ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯದಿಂದ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಾಂಭವಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರದಿಂದೆ
ಕಾಂಬುವೆ ಕರಣೇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಕ ತಾಯಿ ತಂದೆ
ಅಷ್ಟದಳ ಕಮಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೀ
ಸ್ಪಷ್ಟ ತೋರುವವೆರಡೂ ದಳದಲ್ಲೀ
ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವರು ಮಹಾತ್ಮರು ಅಲ್ಲೀ
ಬಟ್ಟ ಬಯಲಿನ ಹಾದಿ ಬೆಳಗಿಲ್ಲೀ
ಭೃಕುಟ ದಾಟಿಯಲಿ ಹತ್ತಂಗಲ ಸ್ಥಾನಾ
ತ್ರಿಕೂಟ ಶ್ರೀಹಾಟ ಗೊಲ್ಹಾಟ ಕಾರಣಾ
ಚೌಟ ಪೀಠದಿಂದ ಧ್ಯಾನಾ
ಪ್ರಕಟವಾಗುವಳು ಭ್ರಮರ ಗುಂಫಾ ಸ್ಥಾನಾ
ಏಕಾಕಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪಿಂಡ ಮೀರಿ
ಓಂಕಾರ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲಾಧಾರಿ
ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ ಶಕ್ತಿ ಅವತಾರೀ ಶಾಕಂಭರಿ
ಶಂಕರಗೆ ಶಂಕರೀ ಶಾಂಭವಿ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದಿಂದೆ[೪೭]

ಇಲ್ಲಿ ಕುಂಡಲಿನಿಯನ್ನೇ 'ಶಾಂಭವಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆಕೆಯೇ ಪರಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿವನು ಬಿಂದು ರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಆಕೆಯನ್ನು ಶಾಕಂಬರಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮೂಲಾಧಾರವು ಶಕ್ತಿಯ ವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಸಹಸ್ರಾರ ಶಿವನ ನೆಲೆವೀಡಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ದೇವಿಯ ಶರೀರವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರು ಅಂತಸ್ತುಗಳಿವೆ. ಇವೇ ಆರು ಚಕ್ರಗಳು, ಪಿಂಡಾಂಡವಾದ ಈ ಮಾನವ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಆರು ಚಕ್ರಗಳಿವೆ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಸ್ರಾರ ಚಕ್ರವೇ ಶಿವನ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ಸಹಸ್ರಾರ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ತತ್ವಗಳು ಒಂದರಲ್ಲೊಂದು ಲಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಇದೇ ಶ್ರೀಚಕ್ರವಾಗಿದೆ. ಮಂತ್ರ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸಿ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡುವುದೇ ಶಕ್ತಿ ಸಾಧನ ಪರಮೋದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಅಷ್ಟದಳ ಕಮಲ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ದ್ವಿದಲ(ಅಗ್ನಿಚಕ್ರ) ಇದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದವರೆಗೆ ಹಾದಿ ಇದೆ. ಆ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ತ್ರಿಕೂಟ, ಶ್ರೀಹಾಟ, ಗೋಲ್ಹಾಟ, ಔಟಪೀಠ, ಭ್ರಮರ ಗುಂಫಾ ಇವೆ. ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಏಕಾಗ್ರವಾದರೆ ಶಾಂಭವಿದೇವಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗುವಳು ಎಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ರಿಪುಟಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಯೋಗಾನುಭವವನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜಯಮಾಯ ಜಯತ್ರಿಪುರಿ । ಜಯ ಆನಂದ ಲಹರೀ । ಆರತಿ
ಓವಾಳೀನ । ಜಯ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ॥ಜಯ॥ ಓಂಕಾರ ರೂಪಿಣೇ
ಹೋ ವರದ ವೈಭವ ಮಾತೆ । ವಾಗ್ದೇವಿ ಸತ್ಯಸಿಂಧೋ । ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ
ಚಿನ್ಮಾತೆ ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ಭವಾನೀ । ಪರಮಪಾವನಮೂರ್ತಿ ॥೧॥

ಅಷ್ಟದಳೀ ಕಮಳೀ ಶೋಭಾ ದ್ವಿದಳಿತಗಾಭಾ । ಸ್ವಪ್ರಭೆಣೆ ಪ್ರಭಾಸತ
ನಾನಾ ವರ್ಣೀಚೆಗಾಭಾ । ರಕ್ತಶ್ವೇತ ಕೃಷ್ಣ । ನಿಳಾಚಾ ನೀಭಾ ॥ಜ ॥೨॥

ಸುನೀಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮಧಾರಿ ಸುದ್ಧಪೀತ ಝುಳಕತ ತ್ರೈಲೋಕ ವ್ಯಾಮನೀಯಾ
ಅಸತೀ ತ್ಯಾಘರಾಂತ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಕ್ರೀಡವ ಜಯಜಯಕಾರ ಗರ್ಜನ
ಶಿಖರಹೇ ಸಿದ್ಧಸ್ಥಾನ ಗುರುಮಂಡಲ ಜಾಣ ದೇವ ತತ್ತಿಸಕೋಟಿ ಬ್ರಹ್ಮ
ವಿಷ್ಣು ಆಪಣ ಕರಜೋಡುನಿ ಉಭೆ ವಂದುನಿ ಚರಣ ॥ ಜಯ ॥೪॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪಿಂಡ ದೋನಿ ಜೀವಶಿವ ಕರೂನಿ ಖೇಳತಾಖೇಳ ತುರ್ಝಾ
ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಿಧಾನಿ ತ್ಯಾಮಾಝು ಭೀಮಾಶಂಕರಮ್ಹಣೆ ನಮೋ ನಮೋ ಜನನಿ[೬೮]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಶಕ್ತಿ ಒಂದಾಗುವ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪಿಂಡಾಡ, ಜೀವಶಿವ ಯೋಗವಾಗುವ ಯೋಗಾನುಭವ ವನ್ನು ನಿರ್ವಚನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿ ಸಂತರು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಸಾಧನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಆರಾಧನೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರಬಹುದಾದರೂ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಸಗುಣದಿಂದ ನಿರ್ಗುಣದತ್ತ ಸಾಗಿ ನಿರ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ನಿಜ ಸುಖವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು.

ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯ

ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ಇದು ಭಾರತೀಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅದ್ಭುತ ನಿರ್ಮಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ, ಶಾಕ್ತ ಈ ಮೂರು ಉಪಾಸನಾ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಅದರಾಚೆಗೆ ಇದರ ಪ್ರಭಾವ ಕಳೆದ

ಸಾವಿರ-ಹನ್ನೆರಡನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ಭಕ್ತಿಯ ಪ್ರಸಾರವು ಜಾತಿಭೇದಾತೀತ, ಸಂಪ್ರದಾಯಾತೀತ ವಾದುದಾಗಿದೆ. ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಮಹಾನುಭವ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ವಾರ್ಕರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಬಗೆಗೆ ಉತ್ಕಟವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಾವವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಖಾಸಾ ದತ್ತ ಭಕ್ತಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಕಳೆದ ಐದನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದೆ. ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರಯನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಸ್ಥಾನವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಉಪಾಸಕರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರದೂ ಸಮಾವೇಶವಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಈ ಮೂರು ಘಟಕದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸತ್ವ, ರಜ, ತಮ ಈ ತ್ರಿಗುಣಗಳು ಅವರಿಂದ ಸೂಚಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.[೪೯] ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯ ಉಗಮ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಮ್ಮೆದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯ ಮತ್ತು ದತ್ತಾತ್ರೆಯನ ಏಕೀಕರಣವು ಎಂದು ಮತ್ತು ಹೇಗಾಯಿತೆಂದರೆ ಮೊದಲು ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಸ್ವರೂಪವು ಏಕಮುಖಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗಾಧರನು ರಚಿಸಿದ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ದತ್ತಾತ್ರಯನನ್ನು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯೆಂದು ಒಪ್ಪಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ದತ್ತ ಜನ್ಮದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾಗಿದ್ದು ಮೂರು ದೇವತೆಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದ ದತ್ತ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿದೆ.[೫೦]

ದತ್ತಾವತಾರದ ಪ್ರಭಾವವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಮೂರು ತಲೆ, ಆರು ಭುಜ ಈ ಸ್ವರೂಪದ ದತ್ತ ದೇವತೆಯು ಅಖಿಲ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಿದರೂ ದತ್ತ ಭಕ್ತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಇಂದಿಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಕರ್ನಾಟಕದಾಚೆಗೆ ಪಸರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯ ಗಾಣಗಾಪೂರದ ವಾಸ್ತವ್ಯದಿಂದ ಔದುಂಬರ, ನರಸೋಬವಾಡಿ, ಗಾಣಗಾಪೂರ, ದತ್ತಪೀಠ, ಬಾಬಾ ಬುಡನಗಿರಿ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರಾಧನಾ ಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈಗ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಜಾಗರಣೆಗೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ದತ್ತೋಪಾಸನೆ ಪ್ರಸಾರವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಂತೆಯೇ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಫುಲವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯ ಕರ್ತೃ ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗಾಧರನು ಕರ್ನಾಟಕದವನೇ ಆಗಿದ್ದು ಇವತ್ತಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ.[೫೧] ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇಲೆ ದತ್ತ ದೇವತೆಯ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಭಾವ ಇರುವದಾದರೂ ಅದರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ, ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾವತಾರಿ ಮಹಾಪುರುಷರದೂ ದೊಡ್ಡ ಪಾಲಿದೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪಥದಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ಹಲವು ದೈವಗಳ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದತ್ತನ ಉಪಾಸನೆಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇವರು ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ

[illegible]

ಸಾಧಕರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೂಲ ದತ್ತನು ಗುರುಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಂತೆ ದತ್ತಾವತಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭರು ಹಾಗೂ ಗಾಣಗಾಪೂರದ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳನ್ನು ದತ್ತನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಇವರು ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಘರಾಕಿನೊಂದಿಗೆ ಅವಧೂತ ಚಿಂತನ ಶ್ರೀಗುರುದೇವ ದತ್ತ ಎಂಬುದು ಇವರ ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಜಯಘೋಷವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭರಿಗಿಂತ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಇವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಸಿಂದಗಿಯಿಂದ ಗಾಣಗಾಪುರ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣವಾದರೆ. ಕನ್ನಡದವನೇ ಆದ ಕಡಗಂಚಿಯ(ಆಳಂದ ಸಮೀಪ) ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗಾಧರನು ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಗುರು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ದತ್ತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಗ್ರಂಥವಾಗಿ ಪಾರಾಯಣವೆಂದು ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದುತ್ತಾರೆ. ಸಿಂದಗಿ ಸಂತರಿಗೆ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾದುದರಿಂದ ಮರಾಠಿ ಗುರು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅವರು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಓಂ ನಮೋ ಆದಿಮೂರ್ತಿ ಮಹಾವೇದಾಂತ ಸಾರಾ
ಅವ್ಯಕ್ತ ವಿಶ್ವಕಂದಾ । ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕಾರಾ । ಸ್ವಾನಂದ ಸತ್ಯ ಸಿಂಧೊ
ಮಹಾರಾಜ ಶ್ರೀಧರಾ ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭಾ । ಭಕ್ತಜನ ಕೈವಾರಾ
ಜಯಜಯಾ ಜಯದೇವಾ ಮುನಿಮಾನ ಜ್ಞಾನಜೋತೀ । ಆರತಿ ಊಜಳೀನ
ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ ಜಯಜಯಾ ಜಯದೇವಾ[೫೨]

ದತ್ತವತಾರಿ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಕಾಶಿಗೆ ಬಂದು ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕುಂದರವಾಡಿಗೆ ಬಂದು ನಂತರ ಗಾಣಗನೂರಿಗೆ(ಗಾಣಗಾಪುರ) ಬರುವದನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಧ್ಯಂದಿನ ಶಾಖೀ ಅವತಾರ ಧರುನಿ ಗುರುವರ
ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರ । ರಾಮಕೃಷ್ಣವಪು ಸಾಕಾರ । ತೈಸೆ ಸುಖಕರು
ಬಾಳಲೀಳ ಅಪಾರು । ಜಾವುನಿ ನಮಿತಾಸಿ ಮನೋಹರೂ
ಮೌಜಿ ವಿಸ್ತಾರು । ಝಾಲ್ಯಾ ನಂತರ ತ್ವರೂ । ಯೇವುನೀಕಾಶೀ
ವಿಶೇಶ್ವರೂನಮುನಿ ಸತ್ವರು । ಚೌತಾಶ್ರಮ ಅಂಗೀಕಾರೂ
ಕುಂದರವಾಡೇಸೀ ಯೇವುನೀ । ತೇಥರಾಹುನೀ
ನಾನಾಚರಿತ್ರದಾವುನೀ । ಮಗ ಗಾಣಗಾನೂರ ಯೇವುನೀ[೫೩]

ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ವಾಸವಿದ್ದ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಅಲೌಕಿಕ ಮಹಿಮೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯ, ಮೃತನಿಗೆ ಜೀವ ಬರಿಸಿದ್ದು, ಬರಡೆಮ್ಮೆಗೆ ಹಾಲು ಕರೆಸಿದ್ದು, ಅಂತ್ಯಜನಿಂದ ವೇದ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಸಿದುದು, ಒಣಗಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಚಿಗಿಸಿದುದು, ಕುಮಸಗಿಯ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ಭಾರತಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪ ತೋರಿಸಿದುದು, ಕಣ್ಣು ಕಾಣದ ಕುರುಡಗೆ ಕಣ್ಣು, ಮಾತು ಬಾರದ ಮೂಕನಿಗೆ ಮಾತು, ಅನೇಕ ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮಹಿಮೆಗಳಿರುವ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅನುಪಮ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾಮ ಗಾಣಗಾಪುರೀ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಯೋಗಿ ರಾಹೊ
ಭೀಮಾಮರಜಾತೀರೀ । ಅವತಾರ ಸ್ಥಾನ ಸ್ಥಾನೀ । ಯತೀನಾಥ ವೇಶಧಾರೀ
ಅಭಿನವ ಕಾಯ ಸಾಂಗು । ಮೂಢ ಜನ ಉದ್ಧಾರಿ
ವಾಚಾಂಸೀ ಪುತ್ರವಂತಿ॥ ನಿಧನವಾಳಿ ಜೀವವರೀ । ಕ್ಷೀರಾಳವಾಂಜೀ ಮಹೀಷೀ
ಅಂತಜಾವೇದ ಮಣ್ಣವೀ । ಸುವೃಕ್ಷ ಶುಷ್ಕ ಕಾಷ್ಟ । ಮೃತಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉಠವೀ
ಆಪರಲೋಕಕಾರೀ । ನಾನಾ ಕೌತುಕ ದಾವೀ
ವಿಶ್ವರೂಪದಾಖವೂನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯೇತೀ । ದಾರಿದ್ರಬ್ರಾಹ್ಮಣಲಾ ಧನಧಾನ್ಯ ಸಂಪತ್ತೀ
ಜ್ಯಾತ್ಯಂಧ ದಿವಚಕ್ಷು । ಮೂಕವಾಚಾಳ ಪ್ರಾಪ್ತೀ ಕೈವಲ್ಯ ಪದರಂಕ
ಲಾಭ ಹೋಯ ನಿಜ ಭಕ್ತೀ[೫೪]

ಹೀಗೆ ದತ್ತನ ಮಹಿಮೆ ಸಾರುವ ಗುರು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪಠನ ಮಾಡುತ್ತ ಆತನನ್ನು ಗುರುಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

"ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಪಾಸ್ಯದೈವವಾದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಒಬ್ಬ ಗುರುದೇವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಗುರುಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಶ್ರೀಗುರು ದತ್ತ' ಇಲ್ಲವೇ ಗುರುದೇವದತ್ತ" ಇದು ಅವನ ಜಯಘೋಷ ಹೀಗಾಗಿ ಗುರುಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಿದ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನಾ ಪ್ರಣಾಲಿಯಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಪೂಜ್ಯತೆ ರೂಢಿಗೊಂಡಿತು. ಪರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗುರು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಮಹತ್ವ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧವಾದುದು. ವಿಕಲ್ಪಕಾರಿ ತಿಮಿರನ್ನು ದೂರ ಸರಿಸಿ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಸದ್ಗುರುವಿನ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ದತ್ತಾತ್ರೆಯನು ಪರಮಗುರು ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶಕ ಗುರು ಮತ್ತು ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಪರಮಪ್ರಾಪ್ತಿ ಈ ಎರಡು ವಿಶೇಷತೆ ಅವನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿದೆ"[೫೫] ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ "ಸೈ ಸೈ ಸದ್ಗುರುವಿನ ದಯದಿಂದೆಲ್ಲಾ ಮೈಮರೆತೆನೆ" ಎಂಬ ಪದ್ಯದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭೃಕುಟಿ ಮಧ್ಯದಿ ವಸ್ತು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದನೆ
ಆಸನದ್ವಾರ ಕವಾಟವ ಬಲಿಸಿ ಶ್ವಾಸಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಲಿಸಿದನೆ
ನಾಸಿಕಾಗ್ರದ ಕೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾನು ಪ್ರಕಾಶವ ತೋರಿದನೆ
ಈಶನು ದತ್ತ ಮಹೇಶ ದಿಗಂಬರ ಘೋಷದೊಳಗೆ ಮನವೀಸಿದನೆ[೫೬]

ಹೀಗೆ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉಪಾಸ್ಯ ದೇವತೆಯಾದ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿ ಆಗಿದ್ದರಿಂದ ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ನಾಥ ಪಂಥದಲ್ಲಂತೂ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನು ಯೋಗ ಪ್ರದಾಯಕ ದೇವತೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗಿದ್ದ ಚೆರ್ಯೆಯ ತಂದು
ಪಿಂಡಾಂಡದೊಳಗೆಲ್ಲ ತೋರಬೇಕೆಂದು
ತನ್ನ ವಾಯು ಸಾಧು ಸಂತರೊಳಾಡಿ ।
ತನ್ನ ಸ್ಫುರಣೆ ಮಾಯಗಳಿತವೆಕೂಡಿ ।
ತನ್ನ ಸ್ವ ಸುಖವೆ ಭೋಧರಿಯೆತ್ತಿ ನೋಡಿ ।
ತನ್ನಿಂದುತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯವು ತೋರಡಗಿ ।
ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮ.
ಸತ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಸಾಧು ದಯ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ
ಪ್ರತ್ಯಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಐಕ್ಯಮೇಕಾತ್ಮಾ
ನಿತ್ಯ ಅಪರೋಕ್ಷ ನಿರ್ಗುಣ ನಿಜಧಾಮಾ
ಕಾಶೀ ನಿವಾಸಿ ವಿಶ್ವೇಶ ವೃಷಾತ್ಮಾ
ನಾಸಿಕ ತ್ರ್ಯಂಬಕ ನೀನೆ ಮಹಾತ್ಮಾ
ವಾಸುದೇವನ ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಿಯ ಪರಮಾತ್ಮಾ
ಕ್ಲೇಶ ಭಕ್ತರಿಗಾಗಿ ವಾಸಿಸುವಾತ್ಮಾ[೫೭]

ಪಿಂಡಾಂಡದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಜೀವಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತೋರಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆಂದು ನಾಮರೂಪ ಧರಿಸಿ ಇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವನ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲಾ ಅವನ ಚಿದ್‌ವಿಲಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನ ಆನಂದವೆಂದರೆ ಉಚ್ಚ ಬೋಧಾನಂದ ಅಂದರೆ ಚಿದಾನಂದ ಅವನು

ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ, ಬುದ್ಧ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಅವನೇ ಶಿವಶಕ್ತಿಗಳ ಐಕ್ಯವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿಯಿಂದಲೇ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗಾಗುವುದು.

ಗಾಣಗಾಪುರ ದತ್ತ ಸ್ಥಾನದ ಭಕ್ತಿ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ನಂತರ ಅವರ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಪ್ತತೆ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಕುರಿತು ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ಹೀಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ಶ್ರೀಶೈಲದತ್ತ ನಿಜಾನಂದಗಮನ ಮಾಡುವಾಗ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಗುಣ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಮಠದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಹೋದರು. ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಕ್ತರು ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಪಾದುಕಾ ಪೂಜೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಮಹ್ಮದ್ ಖ್ವಾಜಾ ಹುಸೇನಿ ಎಂಬ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸರದಾರನೊಬ್ಬನು ಗಾಣಗಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದನು. ಆಗ ಅರ್ಚಕರು ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲು ತೋಚದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಹುಸೇನಿಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬೆದರಿಸಿ ನೀವು ತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ ನಾವೇ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದನು. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬಂದ ನೂರಾರು ಸೈನಿಕರು ತಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳೊಂದಿಗೆ 'ದೋಸ್ತರಾ ಹೋದಿನ್ ಎಂದು ದೀನ' ಹಾಕುತ್ತ ಮಠದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಕ್ಕರು. ಈ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಭಾಕರ ಭಟ್ಟನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೊರಗಿನ ಗದ್ದಲವನ್ನು ಕಂಡು ಎರಡೂ ಪಾದುಕೆಗಳ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಒಂದು ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಬಗಲಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಹಜ ಭಾವದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದೇವರ ಗುಡಿಯನ್ನು ಬಲಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಣಾ ಭಾವದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೇರವಾಗಿ ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ರುದ್ರಪಾದದ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಗಲ್ಲಿನ ಬುಡದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ನದಿಯ ನೀರಿಯ ಪಾತಳಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆ ಪಾದುಕೆಗಳು ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದುಬಿಟ್ಟವು. ಈ ಕುರಿತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಧಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲವಾದರೂ ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಣಗಾಪುರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಿಂದಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಗಾಣಗಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತಮ್ಮ ಅಲೌಕಿಕ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ಹೊರತಂದು ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯವರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಿಗೆ ಗಾಣಗಾಪುರದ ದತ್ತ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆಯ ಒಂದು ದಿನ ಪಾದುಕಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು ಹಾಗೂ ಅಂದು ಸಿಂದಗಿ ಪೀಠಾಧೀಶರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಪಾದಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.[೫೮] ಈ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದೆ.

ಇಂದಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಅನೇಕ ದತ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಪದ್ಯವು ಕೇಳಿಬರುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ನೃಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಮಂಗಳಾ
ಕಾಮಿತ ಕಾಮ ಫಲ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಮಂಗಳಾ
ನಿರುಪಮ ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಾಯಗೆ ಮಂಗಳಾ
ನಿರ್ವಾಣ ಸುಖ ಯತಿರಾಯಗೆ ಮಂಗಳಾ
ಭಕ್ತಜನರ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗೆ ಮಂಗಳಾ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುವ ಮೋಕ್ಷಗೆ ಮಂಗಳಾ
ಭೀಮಾ ಗಂಧರ್ವಪುರ ವಾಸಗೆ ಮಂಗಳಾ
ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಗುರು ಈಶಗೆ ಮಂಗಳಾ[೧೪]

ಹೀಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ದತ್ತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ 'ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ' ಈ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು 'ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ' ಅವತಾರದ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ ಇವರ ವರ್ಣನೆ ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, (ಸಂ) ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೨

೨. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೧೧

೩. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, (ಸಂ) ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೩

೪. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಗಿ, ಲೇ. ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೬

೫. ಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೇ. ಮ.ಸೂ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪುಟ ೨

೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೫

೭. ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಥಪಂಥ, ಲೇ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಪುಟ ೧೬೫

೮. ಸಿದ್ಧಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೇ. ಮ.ಸೂ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪುಟ ೯

೯. ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಥ ಪಂಥ, ಲೇ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಪುಟ ೧೭೮

೧೦. ಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೇ. ಮ.ಸೂ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಪುಟ ೯

೧೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೪೭

೧೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೪೭

೧೩. ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ, ಲೇ. ಕೂಟನೂರ ಮಲ್ಲಕವಿ, ಪುಟ ೪೪

೧೪. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೮

೧೫. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦

೧೬. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦

೧೭. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦೭

೧೮. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦೮

೧೯. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦೫

೨೦. ಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಲೇ. ಮ.ಸೂ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ಮಟ ೮೫

೨೧. ಅದೇ, ಮಟ ೧೪೯

೨೨. ಕಡವ ಶಂಭುಶರ್ಮ ಕೃತಿ ಸಂಚಯ, ಲೇ. ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ಎಚ್.ಜಿ., ಮಟ ೯

೨೩. ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಥ ಪಂಥ, ಲೇ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಮಟ ೧

೨೪. ಸಿಂದಗಿಯ ಬಿಂದಗಿ, ಲೇ. ಡಾ. ಕೃಷ್ಣ ಕೊಲ್ಹಾರಕುಲಕರ್ಣಿ, ಮಟ ೧೦

೨೫. ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಥಪಂಥ, ಲೇ. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಮಟ ೨೦

೨೬. ಅದೇ, ಮಟ ೨೧

೨೭. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಮಟ ೧

೨೮. ಮಹಿಪತಿರಾಯರು, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಮಟ ೨೪

೨೯. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಮಟ ೧೨

೩೦. ಅದೇ, ಮಟ ೧೨

೩೧. ಅದೇ, ಮಟ ೧೩

೩೨. ಅದೇ, ಮಟ ೨೦

೩೩. ಅದೇ, ಮಟ ೯

೩೪. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦೫

೩೫. ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಥ ಪಂಥ, ಪುಟ ೨೬

೩೬. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಮಟ ೧೧

೩೭. ಅದೇ, ಮಟ ೧೦೭

೩೮. ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಥ ಪಂಥ, ಪುಟ ೨೨

೩೯. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಮಟ ೯

೪೦. ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ಮತ್ತು ಸಂತ ಕಬೀರ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಡಾ. ಆರ್.ಪಿ.ಹೆಗಡೆ, ಮಟ ೬೩

೪೧. ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಿ, ಲೇ. ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎಚ್.ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಮಟ ೧೬

೪೨. ತಂತ್ರಯೋನಿ, ಲೇ. ಸತ್ಯಕಾಮ, ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಪುಟ ೩೪

೪೩. ಅಮೃತ, ಲೇ. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ/ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೪೮

೪೪. ಅಮೃತ, ಲೇ. ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ/ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೫೦

೪೫. ಸಮಗ್ರದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೫

೪೬. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೩೭

೪೭. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೦೦

೪೮. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೩೬

೪೯. ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ(ಮರಾಠಿ ಮೂಲ) ಲೇ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಅನುವಾದಃ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ, ಪುಟ ೧

೫೦. ಅದೇ, ಪುಟ ೩೧

೫೧. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೬೯

೫೨. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೪೨

೫೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೪೨

೫೪. ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ, ಅನು. ಡಾ. ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ, ಪುಟ ೨೬

೫೫. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೪೩

೫೬. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೮

೫೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧೩

೫೮. ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ, ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ, ಪುಟ ೧೭೭

೫೯. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂ. ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೨೨

ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕು

ಆರಾಧನೆ, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯ

೪.೩.೧೦. ಪಾದಪೂಜೆ

೪.೩.೧೧. ಗೋಪಾಳಕಾಲಾ

೪.೩.೧೨. ಕಳ್ಳೂಟ

೪.೩.೧೩. ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ

೪.೪. ಗಾಣಗಾಪುರದ ಅಗ್ರಪೂಜೆ

೪.೫. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಆರಾಧನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ ನಾಲ್ಕು

ಆರಾಧನೆ, ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯ

೪.೧. ಪೀಠಿಕೆ

ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವು ಅಲ್ಲಿಯ ಜಾತ್ರೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಕಲ್ಪದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಆರಾಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪುರುಷನೊಬ್ಬನ ಕುರಿತಾದ ಆರಾಧನ ಮನಸ್ಸುಗಳೇ ಬಹಿರಂಗದ ಆಚರಣೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಆಚರಣೆಗಳ ಅಂತಸತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶಗಳಿಂದ ಅರಿತು ಆಚರಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಬದುಕಿನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇಂತಹ ಆರಾಧನ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆಚರಣಾ ಕ್ರಿಯೆ ಅವಶ್ಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವು ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆ ಬೆಳೆಸುಕೊಂಡು ಬರುವಲ್ಲಿ ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳ ಪಾತ್ರ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೪.೨. ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಗಳು

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಆಚರಣೆಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಚೈತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಫಾಲ್ಗುಣದವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಮಠದ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಆರಾಧನೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಉಳಿದಂತೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗುತ್ತದೆ.

೧. ಚೈತ್ರ: ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯ ಧ್ವಜವಂದನ

೨. ವೈಶಾಖ: ರಾಮನವಮಿ ಆಚರಣೆ

೩. ಆಷಾಢ: ವದ್ಯ ಚತುರ್ದಶಿ: ಸೂಚನಾರಾಧನಾ

೪. ಗುರುಪೌರ್ಣಿಮಾ: ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಠಣ ಹಾಗೂ ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನೆ

೫. ಶ್ರಾವಣ: ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಪೂರ್ಣ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷ ಬಿಲ್ವಾರ್ಚನೆ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು.

೬. ಆಶ್ವೀನ: ಆಶ್ವೀನ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮಾದಿಂದ ಅಶ್ವೀನ ವದ್ಯ ತೃತೀಯಾದವರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಆರಾಧನೆ.

೭. ಕಾರ್ತಿಕ: ಕಾರ್ತಿಕ ಪೌರ್ಣಿಮಾಕ್ಕೆ ನಂದಿ ಕಳಿಸುವುದು(ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ). ಸಂಗಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ದೀಪೋತ್ಸವ.

೮. ಮಾಘ: ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಗುರುಪ್ರತಿಪದಾ ದಿವಸ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರ ಪೂಜೆ.

೯. ಫಾಲ್ಗುಣ: ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದ ಶುದ್ಧ ಚೌತಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಮಿ ಎರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಆರಾಧನೆ.

ಪ್ರಮುಖ ಆಚರಣೆಗಳ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ

೪.೨.೧. ನಂದಿ ಧ್ವಜವಂದನ

ಚೈತ್ರ: ಹೊಸ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಆಚರಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯುಗಾದಿಯು ಚಂದ್ರಮಾನ ಪದ್ಧತಿಯ ಹೊಸವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನ. ಈ ಹಬ್ಬದ ಹಿರಿಮೆ ಗರಿಮೆ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಅಥರ್ವಣವೇದ, ಶತಪಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಧರ್ಮಸಿಂಧು ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಅಸುರಿ ಶಕ್ತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ವಿಜಯವೇ ಯುಗಾದಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಈ ದಿನ ಶ್ರೀರಾಮ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದು ರಾಮರಾಜ್ಯವಾಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದ. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ವಿಜಯ ಪತಾಕೆ ಹಾರಿಸಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ಈ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಬಾವುಟ ಹಾರಿಸಿ ನಲಿಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಗುಡಿಪಾಡ್ಯ(ಗುಡಿ-ಬಾವುಟ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ.

ಯುಗಾದಿ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆಯ ಆರಂಭದ ದಿನ. ನಿರ್ಣಯ ಸಿಂಧುವಿನ ಪ್ರಕಾರ ಯುಗಾದಿ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ದಿನ. ಬ್ರಹ್ಮನು ಜಗತ್ತಿನ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದೆಯೆಂದು ಸುರ್ಯೋದಯದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಅಂದೇ ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಮಾಸ, ಋತು, ವರ್ಷ ವರ್ಷಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಕಾಲಗಣನೆ ಆರಂಭಿಸಿದ. ರೋಮನ್ನರಿಗೆ ಜನವರಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನವಿದ್ದಂತೆ, ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ

'ಯುಗದ' ಆದಿಯ ದಿನ. ಯುಗಾದಿ ಶಕ್ತಿ ಉಪಾಸನೆಯ ಆರಂಭದ ದಿನ. ಈ ದಿನದಿಂದ ವಸಂತ ನವರಾತ್ರಿ ಆರಂಭ, ವಸಂತ ಮತ್ತು ವರ್ಷ ಮಧ್ಯಮ ಶರಧೃತುಗಳ ಆರಂಭ ಕಾಲ. ದೇವತಾನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.[೧]

ಯುಗಾದಿ ಪಾಡ್ಯದ ದಿನದಂದು ಬೆಳಗಿನ ದಿನದಂದು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಸಮಾಧಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕಾಕಡಾರತಿ ಹಾಗೂ ಮುಂಜಾನೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕದೊಂದಿಗೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಮಠದ ಗುರುಗಳು ಭಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಗುಡಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಮಠದ ಮುಂದುಗಡೆ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಮೇಲೆ ಏರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಂದಿಧ್ವಜವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಹೊಸ ನಂದಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ಭಕ್ತರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿ ಧ್ವಜವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ವಿತರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಈ ನಂದಿ ಧ್ವಜದ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಹೀಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಂದಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಈ ಮಠದ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಶೈವೋಪಾಸನೆಗೂ ಮಹತ್ವವಿರುವುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಈ ನಂದಿ ಧ್ವಜವು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶೈವಧ್ವಜವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ದೇಶವಾದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ನಂದಿ ಪೂಜೆಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಈ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಬಸವನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸೊಪ್ಪೆ ಬಸವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನವಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ವರ್ಷದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಂದಿ ಧ್ವಜವಂದನೆ ಮಾಡುವುದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಆಚರಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೪.೨.೨. ರಾಮನವಮಿ ಆಚರಣೆ

ಚೈತ್ರ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಯುಗಾದಿಯ ನಂತರ ಬರುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಬ್ಬ ಶ್ರೀ ರಾಮನವಮಿ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸಡಗರದಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಜನರು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಅಗ್ಗಳಿಕೆಯ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ರಾಮನು ನಾರಾಯಣನ ಅವತಾರ. ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ದಶರಥನ ಮಗನಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಲು ವೇದವು ಕೂಡ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತಾಗಿ ರಾಮಾಯಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಹೊಂದಿತು ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕ. ವಸಂತ ಮತ್ತು ಶರತ್‌ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ನವರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಸಂತ ನವರಾತ್ರಿ ಮತ್ತು ಶರನ್ನವರಾತ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಯುಗಾದಿಯಿಂದ ವಸಂತ ನವರಾತ್ರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಗರ್ಭ ನವರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಕೊನೆಯ ದಿನವಾದ ನವಮಿಯಂದು ಶ್ರೀರಾಮ ಜನಿಸಿದನೆಂದು ಪ್ರತೀತಿ ಇದೆ. ಕಾರಣ ಇದು ರಾಮನ ಜನ್ಮದಿನದ ಸ್ಮರಣೆಯ ಹಬ್ಬವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಪುರುಷೋತ್ತಮನೆಂದು ಆರ್ಷೇಯ ಚಿಂತನೆಗಳು ವರ್ಣಿಸಿವೆ. ಆದರ್ಶ ಮಗ, ಸಹೋದರ, ಪತಿ, ಪ್ರಭುವಾಗಿ ಅವನು ಮನುಜರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಬದುಕಿನ ದಾರಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಚಿಂತನೆಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಅನಾಥರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆ, ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷಣೆ, ಧರ್ಮಾನುಸರಣೆ, ಸತ್ಯಸಂಧತೆ, ಪಿತೃವಾಕ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಆತ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ರೀತಿ ಸದಾ ಚೇತನಶಾಲಿ. ಇದಲ್ಲದೇ ಶ್ರೀರಾಮ ತನ್ನ ಅವತಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿದನು. ರಾಕ್ಷಸರ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದವನು. ಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಈ ಎಲ್ಲದರ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ರಾಮನವಮಿ ಆಚರಣೆಯ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.[೨]

ಅಂದು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಸೇರಿ ಮಠವನ್ನು ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಜನ್ಮೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಆ ಸುಮಂಗಲೆಯರ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಶ್ರೀರಾಮನ ಗುಣಗಾನವು ರಾಮಯಣವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತರುತ್ತವೆ. ಈ ತೊಟ್ಟಿಲು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪೂರ್ಣವಾದ ಬಳಿಕ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಕೋಸಂಬ್ರಿ ಹಾಗೂ ಶರಬತ್ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತೆ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಸಾದ ವಿತರಣೆಯಾದ ನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕುರಿತಾಗಿ ಪ್ರವಚನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇದಾದ ಬಳಿಕ ಸಂಗೀತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಹ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಆದರಿಸಿ ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸುವ ರಾಮನವಮಿಯಂದು ಕೊನೆಗೆ ಮಠದ ಶ್ರೀಗಳ ಆಶೀರ್ವಚನ ವಿರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತೀಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಾವತಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀರಾಮನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕುರಿತು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದು ಹರಿ-ಹರ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಠ ಪರಂಪರೆಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

೪.೨.೩. ಸೂಚನಾರಾಧನೆ

ಆಷಾಢ: ಆಷಾಢ ವದ್ಯ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಸೂಚನಾರಾಧನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ವಿಶೇಷತೆ ಯೆಂದರೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಆರಾಧನೆಗೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ತಯಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆ, ಅಭಿಷೇಕ, ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆರಾಧನೆ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮರುದಿನದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಮಠದ ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣ ಇತರ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

೪.೨.೪. ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮಾ: ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಠಣ ಹಾಗೂ ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನೆ

ಆಷಾಢಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮೆಗೆ 'ಗುರುಪೂರ್ಣಿಮೆ' ಅಥವಾ ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅಂದು ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದ ಗುರುಗಳ ಸ್ಮರಿಸುವ ದಿನ. ಗ್ರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಗುರುಗ್ರಹ ದೊಡ್ಡದು. 'ಗು'ಕಾರ ಅಂಧಕಾರ(ಕತ್ತಲು)ವಾದರೆ 'ರು'ಕಾರ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರತೀಕ. ಅಂಥ ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖರಾದವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ, ಬಾಳಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧಿ ಖಚಿತ. ದೇವರಿಗಿಂತ ಗುರು, ಗುರುಕೃಪೆ ಹೆಚ್ಚಿನದು.[೩] ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸಮಾಧಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಯುಕ್ತ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಠಣವನ್ನು ಸುಮಂಗಲೆಯರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಲಲಿತಾ ದೇವಿಯು ಶ್ರೀಚಕ್ರದ ಆವರಣ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲಿರುವ ಬಿಂದುವಿನಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಶೋಭೆಯಿಂದಿರುವ ಮಾತೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಲಿತಾದೇವಿಯ ಅವತಾರ, ಭಂಡಾಸುರ ಸಂಹಾರ ಮೊದಲಾದ ಲೀಲೆಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ, ತ್ರಿಶತೀ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಗಳು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಫಲಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿವೆ. ಈಕೆಯು ಶ್ರೀಚಕ್ರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುವಳು. ಗುರುರೂಪಳು, ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಿಣಿ, ಲೋಕಾತೀತಳಾಗಿ ಲೀಲಾ ವಿನೋದದಿಂದಿರುವಳು. ಲಲಿತ, ಲಲಿತಾ, ಎಂಬ ನಾಮದ ಮಾಧುರ್ಯವು ಅಮೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ನಾಲಿಗೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಮಧುರವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀಲಲಿತಾದೇವಿಯ ಅವತಾರದ ಕಥೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪುರಾಣದ ಉತ್ತರ ಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಸಂವಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಶಿವನಿಗೂ ಲಲಿತೆಗೂ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಲಲಿತಾದೇವಿಯ ಮೂಲ ಮಂತ್ರವೇ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಂತ್ರ ಪಂಚದಶಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರವೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಶ್ರೀಚಕ್ರವು ಲಲಿತಾದೇವಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು.[೪] ಅಂದು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಲಲಿತಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಠಿಸುತ್ತ ಶ್ರೀಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸಾಲಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಸುಮಂಗಲೆಯರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಲಲಿತಾ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಠನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಂಕುಮಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಪಠಣವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಭಕ್ತಜನಸ್ತಮವು ಏಕಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತ ಭಕ್ತಿ ಪರವಶರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಸರಣಕ್ಕೆ ಈ ಪೂಜೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆದ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಸ್ಥಾನವಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದ ಸೇವಿಸಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆದು ಧನ್ಯತಾಭಾವದಿಂದ ಮನೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ.

೪.೨.೫. ಲಕ್ಷ ಬಿಲ್ವಾರ್ಚನೆ

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷಬಿಲ್ವಾರ್ಚನೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬಿಲ್ವವು ಔಷಧೀಯ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಶಿವ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿ ಮಹಾತ್ಮೆಯನ್ನು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಮಹಾದೇವನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಇಂಥ ಬಿಲ್ವದಿಂದ ಪೂಜಿಸುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ನಿಶ್ಚಿಯವಾಗಿಯೂ ಶಿವನನ್ನು ಸುಪ್ರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿವರಾತ್ರಿ ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವದಿಂದ ಶಿವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ.[೫] ಶ್ರೀಮಠದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಏರಿಸಿದ ಬಿಲ್ವವು ಲಕ್ಷ ಬಿಲ್ವಾರ್ಚನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರು ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರಿಯನ್ನು ತಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹುಳು ತಿಂದ, ಜೀರ್ಣವಾದ ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರಿಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತ್ರಿದಳವಿರುವ ಬಿಲ್ವಪತ್ರಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೀಠಾಧೀಶರು ಪ್ರತಿದಿನ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸಮಾಧಿಯ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಈ ಬಿಲ್ವಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರ ಭಾವದಿಂದ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಎದುರಿನ ಪ್ರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಠದ ಗುರುಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದ ಹಾಗೂ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಮನೆಗೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿರಂತರ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾವಣದ ಕೊನೆಗೆ ಪತ್ರಿ ಇಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಧನ್ಯತಾಭಾವ ತಾಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತಾವು ತಂದ ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಮತ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪತ್ರಿ ಏರಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಇಳಿಸುವವರೆಗೆ ತಿಂಗಳಪರ್ಯಂತ ಲಕ್ಷ ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರಿ ಪೂಜೆ ನೆರವೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಜನರಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಾವ, ಸದ್ಗುಣ ಸದಾಚಾರ ಮೂಡಿಬರಲಿ ಎಂಬುದೇ ಶ್ರೀಮಠದ ಗುರುಗಳ ಆಶಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೪.೩. ಮುಖ್ಯ ಆರಾಧನೆ

ಆಶ್ವೀನ ಮಾಸ: ಅಶ್ವೀನ ಮಾಸದ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಈ ಆಚರಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಿಂದಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಾದ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು ಬಿಂದಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದರು. ಇದರಿಂದ ಈ ಪೂಜೆಯು ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು, ಪ್ರಶಿಷ್ಯರು ಜಗನ್ನಾಥಪ್ಪಯ್ಯ-ಅಪ್ಪಯ್ಯ-ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ-ಅಪ್ಪಯ್ಯ-ಬಾಪಯ್ಯ-

ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ-ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ಅದರಂತೆ ಇಂದಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರಾದ ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಮಾಶ್ಯಾಳದ ಅಂಬಾಜಿರಾಯ ಕುಲಕರ್ಣಿಯ ಭಕ್ತಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಗುರುಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಕೊಟ್ಟು ಗುರುಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುವಿಷ್ಣು ಗುರುಮಹೇಶ್ವರ ಗುರುಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಅರಿತು ಗುರುಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರನು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಕಾರ ಅಂದಿನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ಆಚರಣೆ ಮುಂದುವರೆದಿದೆ.

೪.೩.೧. ಹರಿಜನಕೇರಿಗೆ

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದು ಹೋದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆಗ ಸಿಂದಗಿಯ ದಲಿತ ವರ್ಗದವರು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ತಾವು ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರಬೇಕು, ಮಠ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ನಿಮಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದರು. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ದಲಿತರು ಕೊಟ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಠ ಕಟ್ಟಿದರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಲಿತ ಕೇರಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹರಿಜನಕೇರಿಯಿಂದ ಆರಾಧನೆಯ ಭಿಕ್ಷೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಂತರ ಪರ ಊರುಗಳಿಗೆ ಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಭಿಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದ ದವಸ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಭಕ್ತರ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಗಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರಾಧನೆಯ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇಡೀ ಮಠವನ್ನು ಸುಣ್ಣ-ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಸುಂದರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾವಿನ ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೪.೩.೨. ಸಂಗಮೇಶ್ವರಗುಡಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದಂತೆ ಶೀಗಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಮಂಗಲ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಪಠಣದೊಂದಿಗೆ ಪೂಜಾ ಕೈಂಕರ್ಯ ಪೂರೈಸಿ ಮುಂಜಾನೆ ೮ ಗಂಟೆಗೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಸಂಗಮನಾಥನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಶರಣೆಂಬೆ ನಾ ಶರ್ವಾಣಿ ವರನ ।
ಸಿರಿಪತಿ ಶಾರ್ಙ್ಗಧರನ ವರಸಿಂಧು ನಗರದೊಳು ।
ಸ್ಥಿರ ಭೋಗಗೊಂಬ ಸಂಗಮನ
ಬಾಲೇಂದು ಮುಡಿದ ಭಸಿತಾಂಗ । ಕಾಳಿಗರ್ಧಾಂಗಾ ।

[illegible]

ಪಾಲಿಸಿ ಕೊಡುವರೆ ದೊರೆಯು ಪೇಳಲಿಕಿನ್ನಾರನ್ಯದಾರೆ ।
ಭಾಲಾಕ್ಷನ ಲೀಲಾ ವಿಲಾಸ ಭೋಲಾ ದೇವೇಶ । ಕಾಲಿ
ಗೆರಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕರು ಕಾಲಾಂತಕನ ವರ ಪಡೆವರು ।
ನೀಲಕಂಧರನ ನಿಗಮೋದ್ಧಾರನ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರನ ಸುಖ
ಸಂಚಾರನ ಶೀಲಕ ದೂರನ । ಶಾಂತಾಕಾರನ ।
ಮಾಲಾಧರನ ಮಹಾ ಗುರುಹರನ

ಹೀಗೆ ಆರತಿ ಪದ್ಯ ಹಾಡಿ ಸಂಗಮನಾಥನನ್ನು ವಂದಿಸಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ ಆರತಿ ಪದ್ಯ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗಳೆನ್ನಿರೀ ಸಂಗರಹಿತಗೆ ಮಂಗಳೆನ್ನಿ ಅಭಂಗಾದ್ವೈತಗೆ ।
ಮಂಗಳೆನ್ನೀ ಕೃಪಾಂಗ ಮೂರುತಿ ಲಿಂಗ ಬಸವೇಶಗೆ ॥
ಮಂಗಳೆನ್ನಿ ಜಯ ಶುಭ
ಬ್ರಹ್ಮರೂಪದಿ ಜಗವನು ಪುಟ್ಟಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಜನಕನ
ನೆತ್ತಿಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಮೂರುತಿ ಬಾಲಬ್ರಹ್ಮದಿ
ಚರಿಸಿದಾತಂಗೆ ಮಹಾ । ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೋಟಿ
ಉದರದೊಳಿರಿಸಿ । ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ತುತಿಗೆ ನಿಲುಕದ
ಅವಿನಾಶಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸುರವಂದಿತ ರುದ್ರನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿ
ಜಗವನುದ್ಧರಿಸಲು ದೇಹವನು ಜಗದೀಶ್ವರನು ಅವತರಿಸಿ ಬಂದಿಹನು ।

ಹೀಗೆ ಮಂಗಳಾರುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಿದ್ಧಬಸವನನ್ನು ಭವ್ಯ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ವಾದ್ಯ ವೈಭವದೊಂದಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದು ಉಗ್ರಾಣ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರ ಅರ್ಪಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ ಪದ್ಯವನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಮಂಗಳಾ ವರಯೋಗಿ ರಾಯಗೆ । ಮಂಗಳಾ ಪರಮ ಅವಧೂತಗೆ ।
ಮಂಗಳಾ ಪರಮಾತ್ಮಶ್ರೀ ಗುರು ಸಿದ್ಧ ಬಸವಂಗೆ । ಜಯ ಜಯ ಮಂಗಳಾ
ಆದಿ ಮಧ್ಯಾವಸದಾನವಿಲ್ಲದ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲಾ ಶೂನ್ಯಗೆ ।
ಸಾಧಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಅಗಣಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನು ।
ವೇದ ವೇದಾಂತವ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಾದ ಋಷಿ ಅಪಾರ ಚಿಂತ್ಯನು ।
ಮೇದಿನಿಯ ಭಕ್ತರನುಗ್ರಹಕಿತ್ತ ಬಂದ ಬಸವರಾಜಯೋಗದಲಿ

ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಜನರು ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಿಂದಗಿಪುರದ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ತಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

೪.೩.೩. ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯನ ಆರಾಧನೆ

ಶೀಗೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಮರುದಿವಸ ಪ್ರತಿಪದೆ ದಿನದಂದು ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪೂರ್ವಜರಾದ ಶ್ರೀ ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಆರಾಧನೆ ಮಹೋತ್ಸವ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಾಧಿ ಸಿಂದಗಿ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿದೆ. ಇವರು ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಾಗಿ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಚನ, ಕೀರ್ತನ, ಗಾಯನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಸಂಜೆ ಸರ್ವ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ತೀರ್ಥ, ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಆರಾಧನೆಯ ದಿವಸ ಬೆಳಗಿನಜಾವದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಕಾಕಡಾರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರಾಚೆ ನಾಮ ಕರಾಸ್ಮರತಾಚೀ ವಾಚಾ ॥
ಜನ್ಮಮರಣ ಯೆರಝೂರ ಕುಂಠಲೆ ತೆಂವ್ಹಾಚಾ ॥
ಭಿನ್ನಭಾವ ವಿಮೋಚನ ಭಕ್ತಿಭಾವ ಉಚ್ಚರೀತಾ ॥
ಜೀವಶಿವ ಏಕಪಣ ವರ್ತಿತೇ ತತ್ವತಾ ಭೀಮಾ ॥
ಮಾಯಾಮೋಹ ಮಮತಾ ಜಾಳಿ ತಾಪತ್ರಯಾಚಿ ಯಾ ಹೋಳಿ ।
ದಯಾ ಧರ್ಮ ಸರ್ವಕಾಳಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಾಚಿ ನ್ಯಾಹಾಳಿ ॥
ಶಾಂತ ಹೋಯ ದೇಹಭಾವೊ ಅಂತೀಸ್ಮರಣೆಯಾತ್ಮಯಾ ॥
ಕಾಂತ ಪುತ್ರ ಮಿಥ್ಯಾ ಧನ ಹೇತು ತುಟತಿ ಲೇತಿ ತಯಾ ॥
ಕಾಮಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮಾರಿ ಶಮದಮ ದಿವ್ಯಹಾರಿ
ಆತ್ಮರಾಮಿ ತೂಚಿ ಪ್ರೇಮಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದೀ ನಿರಂತರೀ । ಭೀಮಾ ॥
ರಕ್ಷಿತೋಚಿ ಏಕ ರಾಜಾ ತ್ರೈಲೋಕಿಚಾ ಮಾತಾಪಿತಾ ।
ದಿಕ್ಷ ಶೀಕ್ಷ ಮೋಕ್ಷದಾನಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ಮರತಾ ॥[೫]

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಕೂಡಿ ಕಾಕಡಾರತಿ ಪದ್ಯವನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯಯವಾಗಿ ಹಾಡಿ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಭೋಪರಾಕ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಹುಪರಾಕ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ.

ಶಿಷ್ಯಕಾರ್ಯ ಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ
ಶ್ರೀಮದ್ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಯೋಗೀಮಹಾರಾಜ

ಅದ್ವೈತ ಅಭೇದ ನಿರಂಜನ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ
ಸಕಲ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶ್ರೀ ಶಿಂಧಾಪುರ ನಿವಾಸ
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ ।
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ ।
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ ।
ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ ।[೬]

ಜೈಕಾರದ ನಂತರ ಭೀಮಾಂಕರರಿಗೆ ಬೆಳಗಿದ ಆರತಿಯನ್ನು ತಾವು ಹಸ್ತದಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಮುಖ ತಲೆಗೆ ತಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಧನ್ಯತಾಭಾವವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಬಹುಪರಾಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುಗಳಾದ ಭೀಮಾಶಂಕರ, ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ, ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಮುಂತಾದವರು ಈ ಮಠದ ಪ್ರಮುಖ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಹಾಗೂ ಯೋಗಿರಾಜರು. ಧರ್ಮಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾರಾಜರೆಂದು ಭಕ್ತಜನ ಬಹುಪರಾಕದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತದೆ.

೪.೩.೫. ಸಮಾಧಿಲಿಂಗಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ

ಮುಂಜಾನೆ ೯ ಗಂಟೆ ಸುಮಾರಿಗೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಸಮಾಧಿ ಮೇಲಿನ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಠದ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ದೇವತಾ ಪೂಜಾಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಅನೇಕ ವೈದಿಕ ಪಂಡಿತರಿಂದ ರುದ್ರಮಂತ್ರ ಘೋಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಜನಸ್ತೋಮ ಈ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

೪.೩.೬. ಕುಂಬಾರರ ಮನೆಗೆ

ಮುಂಜಾನೆ ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ಪಾದಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಮಣ್ಣಿನ ಬಿಂದಿಗೆ(ಕುಂಭ)ಯನ್ನು ತರಲು ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈಭವದಿಂದ ಕುಂಬಾರರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಚೌಡೇಶ್ವರಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕುಂಬಾರನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಎರಡು ಹೊಸ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾನೆ. ಚೌಡೇಶ್ವರಿಗೆ ಕಾಯಿ, ಕರ್ಪೂರ ಅರ್ಪಿಸಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಕುಂಬಾರನು ಆ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಠದವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರಿಂದ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಠಕ್ಕೆ ತರಲಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಠಕ್ಕೆ ತಂದ ನಂತರ ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪೀಠಾಧೀಶರು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಬಿಂದಿಗೆಗೆ ಸುಣ್ಣ ಜಾಜದಿಂದ ಸುಂದರಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಆದಿನಾಥನಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರವರೆಗೆ ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂಜೆಗೆ ಅಣಿಗೊಳಿಸುವ ಈ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಥ ನಾಮಾವಳಿ ಬರೆಯುವುದು

ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ದ್ಯೋತಕವೇ ಆಗಿದೆ. ಮಠದ ಒಳ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಪಾದಪೂಜೆ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಬಾಳೆದಿಂಡು, ಕಬ್ಬು, ಟೆಂಗಿನ ಗರಿ, ಜಾಲರಿಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಮುಂಜಾನೆ ೯ ಗಂಟೆಯಿಂದ ಗಾಯನ, ಕೀರ್ತನ, ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ಬಂದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಸತತ ಉಪಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ.

೪.೩.೭. ಬಿಂದಗಿ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಬಿಂದಗಿಗೆ ಕುಂಭವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕುಂಭ ಸಂಕೇತವು 'ಮಹಿಮಾತಾ' ಪೃಥ್ವಿಹೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದುದಾಗಿದೆ. 'ಕು' ಅಥವಾ 'ಕುಂ' ಎಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿ, ಕುಕೀಲ(ಕು+ಕೀಲ=ಪರ್ವತ) ಕು+ಭೃತ್=ಪರ್ವತಾ ಕುಂಕಣಾ(ಕುಂ+ಕಣಾ=ರೇಣುಕಾ) ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಏಕಾಕ್ಷರಿ ಸಂಕೇತವು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಾತೃ ಗರ್ಭಾಶಯದ ಪ್ರತೀಕವೇ ಕುಂಭ ಎಂಬ ಊಹೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸುಧೀರ್ಘ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಿಫುಲವಾದ ಆಧಾರಗಳು ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿವೆ. ಕುಂಭದ ಈ ಪ್ರತೀಕಾತ್ಮಕತೆಯು ವಾಙ್ಮಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆಯೇ ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಅನೇಕಾನೇಕ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ನವರಾತ್ರಿಯ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿನ ಘಟಸ್ಥಾನಪನೆಯು ಈ ಕುಂಭ ಮಾತೃ ದೇವತಾರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮತ್ತೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತೃರೂಪಿ ಘಟದಿಂದಲೇ ನವಸೃಷ್ಟಿಯ ವಿಧಿಯು ಸುಶೋಭಿತಗೊಂಡಿರುವುದು. ನಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಕುಂಭ, ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ಘಟ ಎಂಬ ಪ್ರತೀಕಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಶೀಲತೆ, ಸಮೃದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಶುಭತೆ ಎಂತಹ ಕಾರಕಗಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಂಡಿರುವುದೂ ಕೂಡಾ ಈ ಮಾತೃ ರೂಪದಿಂದಾಗಲೇ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವವೂ ಈ ಕುಂಬದೊಳಗಣ ಜಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕಾರವೆತ್ತಿ ಕೆಲಕಾಲ ಜೀವನಾನುಭವ ಪಡೆದು ಪುನಃ ಈ ದೈವಿ ಕುಂಭವನ್ನೇ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಆಗುವುದು ಕೂಡ ಮತ್ತೆ ಜನುಮವನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಚಕ್ರ ಮಡಿಕೆಯು ತಿರುಗುತ್ತಿರುವುದು ಸಹ ಇದರ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿಯೇ.[೭]

ಅಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಚೌಕಾಕಾರದ ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ರಂಗೋಲಿಯಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರಂಧ್ರವಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ರಂಧ್ರವಿರುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಲೂ ಹಸಿ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಚೌಕಾಕಾರದ ಸಣ್ಣ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಜೇಡಿಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ವೈಧಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ ನೀರು ಹೊರಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋಗದೇ ನೇರವಾಗಿ ರಂಧ್ರದ ಮೂಲಕ ಕೆಳಗಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಬಿಂದಿಗೆಗೆ ಸೇರುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

೪.೩.೮. ಮುತ್ತೈದೆ ಪೂಜೆ

ಶಾಕ್ತ ಮತದ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ ಶಕ್ತಿ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವೇರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಾಂಖ್ಯ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಶಕ್ತಿಯ ಒಂದು ಅಂಶ. ಪ್ರಪಂಚದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಕಾರಣ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಒಂದು ಮಹಾಮಾಯೆಯಾಗಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಶ್ವತತ್ವವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಭರತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಪಂಥ ಕ್ರಿ.ಶ. ೬ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ೧೧ನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಪ್ರಭಾವಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಶಂಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಶಕ್ತಿಯ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವ ಬೌದ್ಧ, ಜೈನ ಧರ್ಮಗಳ ಮೇಲೆ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವ ಮಥಗಳ ಮೇಲೆ ಆಯಿತು.[೮] ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಶಕ್ತಿಯ ಆರಾಧಕರು. ಅವರು ತಂತ್ರಗಳ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರು. "ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈ ಪೀಠ ಛಿನ್ನಮಸ್ತ ಉಪಾಸನೆಯ ಪೀಠವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಶ್ರೀ ಭಿಡೆ ಎಂಬ ಸಂಶೋಧಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯವು ಪೂಜೋಪಯೋಗಿ ವಸ್ತು. ಮೊದಲು ಸುವಾಸಿನಿಯರ ಪಾದೋದಕ ಎಂಬ ತಂತ್ರವಿಧಾನ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಆಚರಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುಹಾಸಿನಿಯರ ಪಾಧ್ಯ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚುರವಿದೆ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಶಾಮಾ, ಮಾತಂಗಿ ಛಿನ್ನಮಸ್ತಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸುಹಾಸಿನಿಯರ ಪೂಜೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.[೯]

ಗೋಧೂಳಿ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಜನಸ್ತೋಮ ಭಾವಾವೇಷದಿಂದ ನೋಡುತ್ತದೆ. ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ತಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪೂಜಾ ವಿಧಿಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಶ್ರೀಶಕ್ತಿ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಸುರೆ(ಮದ್ಯ)ಯನ್ನು ಅವಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆಯು ಕೊಟ್ಟ ಉಚ್ಛಿಷ್ಠ ಸುರೆ(ಮದ್ಯ)ಯನ್ನು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಗುರುಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಆಚರಣೆಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಕ್ತರ ಉಪಾಸನೆಯ ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಕೋಣೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಭಕ್ತರಿಂದ ಭಜನೆ ನಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

> ಮಾಡೋ ಪರಮೇಶ್ವರ ಗುರುಧ್ಯಾನಾ
> ಬಿಡದಿರುವದು ಭಜನಾ ॥
> ನೋಡೋ ನಿನ್ನೊಳು ನಿಜ ಖೂನಾ ।
> ಪೂರ್ಣೈಕ್ಯದ ಜ್ಞಾನಾ

ಹೀಗೆ ಭಕ್ತರು ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಹಾಡನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಅನುಭಾವಿಗಳಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರೂ ಗುರುಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಸದ್ಗುರುಗಳ ಜೊತೆ ಅನುಸಂಧಾನದೊಂದಿಗೆ ಶಾಕ್ತ ಪರಂಪರೆಯ ಕುರುಹಾದ ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಯೋಗಚಕ್ರಗಳ ಆರಾಧನೆ ಮೂಲಕ ಪಡೆದ ಅನುಭಾವವನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಗುರುಗಳು ದೇವತಾ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಗುರುಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಗುರುಗಳನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಭಕ್ತರು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಜೀವಂತ ಸಮಾಧಿಯುಳ್ಳ ಗರ್ಭಗುಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಬಾಗಿಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಗೆ ಭಕ್ತರು ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮೈಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನೀನೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾ ಸತ್ಯವು ನೀನೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾ । ನೀನೆ
ಪರಶಿವ ನೀನೆ ಪರತರ ನೀನೆ ಪರಮ ಪರ ನಿನ್ನಿಂದ ನೀನ್ಯೆ
ಅನೇಕ ಕೊಡಗಳೊಳು ರವಿ ತಾ । ಅನೇಕನೆನಿಸಿರಲು ।
ಅನೇಕ ವಾ ಘಟ ಉಪಾಧಿಯಳಿಯಲು ।
ಅನೇಕವೆಲ್ಲವು ಒಬ್ಬನೇ ನೀನ್ಯೆ

ಇಂತಹ ಹಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕಂಡರಿಸಿದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೆಂಥದ್ದು ಎಂಬುದು ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನೇಕದಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸತ್ಯವೂ ನೀನೇ, ಪರವಸ್ತುವೂ ನೀನೇ, ಪರಮ ಪದವೂ ನೀನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೪.೩.೯. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ ಪೂಜೆ

ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಗುರುಗಳು ಭಜನಾ ಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಉಗ್ರಾಣದ ಕೋಣೆಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇವಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆರತಿ ಮಾಡುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಜಯ ಮಾಯಾ ಜಯ ತ್ರಿಪುರೀ । ಜಯ ಆನಂದಲಹರೀ । ಆರತಿ
ಓವಾಳೀನ । ಜಯ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ॥ಜಯ॥ ಓಂಕಾರ ರೂಪಿಣೇ
ಹೋ ವರದ ವೈಭವ ಮಾತೆ । ವಾಗ್ದೇವಿ ಸತ್ಯಸಿಂಧೋ । ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ
ಚಿನ್ಮಾತ್ರೆ ತ್ರಾಹಿ ತ್ರಾಹಿ ಭವಾನೀ । ಪರಮ ಪಾವನ ಮೂರ್ತಿ ॥ಜ॥
ಅಷ್ಟದಳೀ ಕಮಳೀ ಶೋಭಾ ದ್ವಿದಳಿತ ಗಾಭಾ । ಸ್ವಪ್ರಬೆಣೆ ಪ್ರಭಾಸತ
ನಾನಾವರ್ಣೀಚೆ ಗಾಭಾ । ರಕ್ತಶ್ವೇತ ಕೃಷ್ಣ । ನಿಳಾಚಾ ನೀಭಾ ॥ಜ॥
ಸುನೀಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ್ವಾರಿ ಸುದ್ಧಪೀತ ಝುಳಕತ ತ್ರೈಲೋಕ ವ್ಯಾಪುನಿಯಾ
ಅಸತೀ ತ್ಯಾ ಘರಾಂತ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಕ್ರೀಡನ ಜಯಜಯಕಾರ ಗರ್ಜನ ॥ಜ॥

ಶಿಖರ ಹೇ ಸಿದ್ಧಸ್ಥಾನ ಗುರುಮಂಡಲ ಜಾಣ ದೇವ ತೆತ್ತೀಸಕೋಟ ಬ್ರಹ್ಮ

ವಿಷ್ಣು ಅಪಣ ಕರಜೋಡೂನಿ ಉಭೆ ವಂದುನಿ ಚರಣ ॥ಜ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪಿಂಡ ದೋನಿ ಜೀವಶಿವ ಕರೂನಿ ಖೇಳತಾ ಖೇಳ ತುಝಾ

ಸ್ಥಿತಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಿದಾನಿ ತ್ಯಾಮಾಝು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮ್ಹಣೆ ನಮೊ ನಮೊ ಜನನಿ ॥ಜ॥[೧೦]

ಈ ಪದ್ಯ ಹಾಡಿದ ನಂತರ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಒಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪದ್ಯವು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಂದ ರಚಿತವಾದುದು. ಅದು ಹೀಗಿದೆ.

ಜಯ ಜಯ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಮೂರ್ತಿ

ಓವಾಳು ತುಝುಲಾ ಆರತಿ ಜಯ ಸದ್ಗುರು ಪ್ರೀತಿ ॥

ಚಿನ್ಮಾತ್ರ ಚಿತ್ಸರೂಪಿ ಚಿದಾನಂದಿ ನಿಸ್ಕಲ್ಪ

ಚೈತನ್ಯ ಆದಿ ಕಲ್ಪ ಚೇತನಾಚೇತನ ಸ್ವರೂಪೀ ॥

ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸುವರ್ಣರೂಪೀ । ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪೀ

ಶಿವಜೀವ ಭೇದ ಸ್ಥಾಪೀ । ವಿಶ್ವಮಂಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ॥

ಭ್ರಾಂತಿ ಭ್ರಮಣ ನಾಶಧೀ ಭ್ರಮರಪುರೀ ನಿವಾಸೀ ।

ಭಕ್ತಜನ ಸಂತೋಷಸೀ । ಭಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರಾಸೀ ॥[೧೧]

ಗುರುಗಳು ಮಾಡುವ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಸುಶ್ರಾವ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿತ್ಯಾನಂದಕರೀ ವರಾಭಯಕರೀ ಸೌಂದರ್ಯರತ್ನಾಕರೀ

ನಿರ್ಧೂತಾಖಿಲ ಘೋರಪಾವನಕರೀ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಹೇಶ್ವರೀ

ಪ್ರತಿಯಾಚಲ ವಂಶಪಾವನಕರೀ ಕಾಶೀಪುರಾಧೀಶ್ವರೀ

ಭಿಕ್ಷಾಂಧೇಹಿ ಕೃಪಾವಲಂಬನಕರೀ ಮಾತಾನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ[೧೨]

ಇದು ೧೨ ನುಡಿಗಳುಳ್ಳ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ದೇವಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಪುಷ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ನಂತರ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಭಟ್ಟನಿಗೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂಡುತ್ತಾನೆ. ಪೀಠಾಧೀಶರು ಅವನಿಗೆ ಹೂಮಾಲೆ ಹಾಕಿ, ಫಲ-ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅಡುಗೆ ಭಟ್ಟನಲ್ಲಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಮನೋಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ

ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಮಾಡಿದ ಅಡುಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆರಾಧನೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಭಕ್ತಜನರ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿಗೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಮಹಿಮೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೪.೩.೧೦. ಪಾದಪೂಜೆ

ಪೀಠಾಧೀಶರು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಭಜನಾಮೇಳದೊಂದಿಗೆ ಪಾದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಸೇವಾ ಬಾಬತ್ತಿನವರು ಪೂಜಾ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗುವ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಪೀಠಾಧೀಶರ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಗುರುಸ್ವರೂಪಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಚೌರಂಗದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯುವರು. ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ವರೆಸಿ ಗಂಧವನ್ನು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸರ್ವಾಂಗ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಿಂದಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರ ವಂಶಸ್ಥರು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೈ ಕೈ ಹಣೆಗೆ ಗಂಧ ಹಚ್ಚುವುದು, ಕೊರಳಿಗೆ ಹೂವಿನ ಹಾರ ಹಾಕುವುದು, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೂವು ಹಿಡಿಯುವುದು, ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಇಡುವುದು ಹಾಗೂ ಪಾದಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುಕೋಣೆಗೆ ಒಯ್ಯುವದಾಗಿದೆ. ಈ ಪಾದಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ನೀರನ್ನು ತರುವ ಹಾಗೂ ದಿವಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವ ಸೇವೆಯು ಸಗರ ಊರಿನ ಶಿಷ್ಯರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರ ಸೇವೆಯು ಪಾದಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಪಾದಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಎರಡೂ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಹಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಧನ್ಯತಾ ಭಾವ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಗುರುಗಳಾದವರು ತಮ್ಮ ಉನ್ನತ ಆಸನವನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಾದ ವೈಧಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಅವರ ಪಾದಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಚೌರಂಗದಮೆಲೆ ಇಡಿಸಿ ತಾವು ಪಾದದಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವುದಿಷ್ಟು- ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ, ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಾಣುವ ಪರಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಠದ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಆರಿಂದ ೧೦ ಕೊಡ ನೀರು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಬಿಂದಿಗೆ ತುಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಿಂದಿಗೆ ಪೂಜೆಯ ಮಹತ್ವವಾಗಿದೆ. ಈ ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಜಾತಿ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದ

ಬಿಂದಿಗೆಯುನ್ನು ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆಯುಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನೋಡುವವರು ತಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಕಾಣದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದ ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಗುರುಪರಂಪರೆಯ ಜೈಕಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಕ್ತಿ ಸಡಗರದಿಂದ ದೇವರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲಿನ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ಪ್ರಮಾಣದ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಬೆಳೆಯ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಪಾದ ಪೂಜೆಯ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಬೇರೆ ತಾಮ್ರದ ಗಿಂಡಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆ ಗಿಂಡಿಯನ್ನು ಭಕ್ತರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೇದೋಕ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಮಂತ್ರಘೋಷ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಆರತಿ ಪದವನ್ನು ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಯ ಮಂಗಳಂ ನಿತ್ಯ ಶುಭ ಮಂಗಳಂ ।
ದಯಾಂಬುಧಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾ ಪಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ

ಅಜ್ಞಾನ ಮಲನಾಶ ಮಾಡುವ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ।
ಜನ್ಮ ಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಹರಿಸುವ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ।
ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯವನು ಸಿದ್ಧಿಸುವ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ।
ಘನ ಗುರುವಿನ ನಿಜ ಪಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ॥ಜಯ॥

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರೀಗುರು ಪಾದಪೂಜೆಯ ಈ ಪಾದೋದಕವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಜನುಮ ಜನುಮದ ಕರ್ಮ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸುವ ಮಹಾ ತೀರ್ಥವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಈ ಮಂಗಳ ಗೀತೆಯ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಗುರು ಪಾದಪೂಜೆಯ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಪಡೆಯುವ ಪಾದೋದಕ ಮಹತ್ವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆರತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುವ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಸರ್ವ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಗಂಧವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಕೊನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗುರುಗಳು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆರಾಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಅಂದರೆ ತೃತೀಯಾ ತಿಥಿಯೆಂದು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಕಾಕಡಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಷೇಕ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ೧೦ ಗಂಟೆಗೆ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಜನೆ, ಭಾಗವತ ಪ್ರವಚನ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ

ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಸುಗಮ ಸಂಗೀತ, ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯ ಸೇವೆ ಜರುಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಪಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಉಪಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಂದರೆ ಅವಲಕ್ಕಿ ವಗ್ಗರಣೆ ಮತ್ತು ಕಡ್ಲಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ಚಟ್ನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರಿಗೂ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೪.೩.೧೧. ಗೋಪಾಳ ಕಾಲಾ

ಇದು ಆರಾಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ದಿನದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ೫ ಗಂಟೆಗೆ ಪೀಠಾಧೀಶರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಸಗರ ಊರಿನ ಭಕ್ತರು ಛತ್ರ ಚಾಮರದೊಂದಿಗೆ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಗಂಗಾ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಮಠದ ಆವರಣದಲ್ಲಿಯ ಭಾವಿಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಿಂದಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಬಾವಿಯಿಂದ ತೆಗೆದು ತಾಮ್ರದ(ಗಂಗಾಳ) ಅಗಲವಾದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಆ ನೀರಿಗೆ ಗಂಗೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಅರಿಷಿಣ ಕುಂಕುಮ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಪೂಜಿಸಿ ನೆನಸಿದ ಕಡಲೆ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆರತಿ ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಆರತಿಯ ನಂತರ ಸಗರ ಊರಿನ ಭಕ್ತರು ಶ್ರದ್ಧೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುಗಳ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪಾದಪೂಜೆಯ ನೀರನ್ನು ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗುಲಾಲ ಬುಕಿಟು ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಆನಂತರ ನೆನಗಡಲೆ ಮತ್ತು ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಂಚುತ್ತಾರೆ. ಈ ಗಂಗಾ ಹಾಗೂ ಗುರುಪೂಜೆ ಮುಗಿಸಿ ತಿರುಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಗುರುಗಳ ಮೇಲೆ ಅರಳು(ಅಳ್ಳು) ಹಾರಿಸುತ್ತ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಪೀಠಾಧೀಶರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸಂಗೀತ, ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಉಪಸ್ಥಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವಚನ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ಪ್ರಸಾದ ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದಿನ ಪ್ರಸಾದದ ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಪುಂಡಿಪಲ್ಯ, ಭಕ್ಕರಿ(ರೊಟ್ಟಿ)ಯನ್ನು ಪ್ರಸಾದವಾಗಿ ಉಣಬಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಹತ್ವದ ಪ್ರಸಾದವೆನಿಸುವುದರಿಂದ ಮರುದಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಕೊಡಮಾಡುವ ಪುಂಡಿಪಲ್ಯ, ಭಕ್ಕರಿ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಜೋಪಾನವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ತಮಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನದ ಕೊರತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ.

ಆರಾಧನೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಸೇವಾ ಮಾಡಿದ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಣಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸೇವಾ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ನಿರೂಪ(ಅಪ್ಪಣೆ) ಕೇಳಲು ಹೋದಾಗ ಪೂರ್ಣ ಫಲ ಕೊಟ್ಟು, ಶಾಲು ಹೊದಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರು ನಿರೂಪಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆರಾಧನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡ ಭಕ್ತಜನರ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣ ಮಂಡಳಿಯವರದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಜಾತಿ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಬಂದ ಭಕ್ತಾದಿಗಳ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಟೋಕನ್(ಗುರುತಿನ ಅಂಕಿ) ಕೊಟ್ಟು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಯಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿ ಮಠದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸುಗಮವಾಗುತ್ತದೆ.

೪.೩.೧೨. ಕಳ್ಳೂಟ(ಕರುಳ ಸಂಬಂಧದ ಊಟ)

ಮಠದಲ್ಲಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಸಗರದ ಊರಿನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಸಿದ್ಧಬಸವನೊಂದಿಗೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಸಗರದ ಭಕ್ತರು ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅಖಂಡ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಆರಾಧನೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅವರಿಗಾಗಿಯೇ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಳ್ಳೂಟ(ಕರುಳ ಸಂಬಂಧದ, ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಬಂಧ) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಊಟವಾದನಂತರ ಆ ಸಗರದ ಭಕ್ತರು ಭಾಜಾ ಭಜಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಕರ್ಪೂರ ಅರ್ಪಿಸಿ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರ, ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರ, ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಗುರುಗಳಿಂದ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಅವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡಲು ಮಠದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅನತಿ ದೂರದವರೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಸಗರದ ಭಕ್ತರು ಗುರುಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪೀಠಾಧೀಶರೂ ಕೂಡಾ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಇದಲು ಗುರು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಅಗಲಿಕೆ ನೋವು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಗುರು-ಶಿಷ್ಯರ ಮಧುರ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಜಾ ಭಜಂತ್ರಿಯವರು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಹೇಳುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ವಾದ್ಯ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಮಠದಿಂದ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೂ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಂಭಾವನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹರಸುತ್ತಾರೆ.

೪.೩.೧೩. ಸಿದ್ಧಬಸವನ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ

ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸ: ಈ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಠದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ಕಾರ್ತಿಕ ಪೌರ್ಣಿಮೆ

ಯಂದು ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸಂಗಮನಾಥನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಬಸವನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಕಾಯಿ ಕರ್ಪೂರ ಅರ್ಪಿಸಿ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ವೃಷಭಾರೂಢಗೆ ರವಿಶಶಿ ನಯನಗೆ ವೃಷಭಪಾವನ
ತ್ರಿಯಂಬಕಗೆ ॥ ವೃಷಭಸ್ವರೂಪದಿ ಮೆರೆವ ಆಕಾರ
ದೇವಗೆ । ವೃಷಭ ಕನ್ನಿಕೆಯರಾರುತಿ ಎತ್ತಿಗೆ ವೃಷಭಾ
ಶಿವಗೆ ಸಂಗಮಗ ಜಗದೀಶ ಮಹೇಶ-
ಗಾರುತಿಯನೆತ್ತಿರೆ ವೃಷಭ ಶಿವಗೆ ಸಂಗಮಗೆ

ಹೀಗೆ ಸಂಗಮನಾಥನಿಗೆ ಆರತಿ ಬೆಳಗಿ ನೈವೇದ್ಯ ಅರ್ಪಿಸಿ, ವಂದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಬಾಜಾ ಭಜಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಅಂದು ಸಂಜೆಗೆ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಬಾಜಾ ಭಜಂತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಗಮನಾಥನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಸಂಗಮನಾಥನಿಗೆ ಕಾರ್ತಿಕ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ದೀಪಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಮಠದ ಭಕ್ತಜನರಿಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೪.೪. ಗಾಣಗಾಪುರದ ಅಗ್ರಪೂಜೆ

ಮಾಘ ಮಾಸ: ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಗಾಣಗಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಗುರುಪ್ರತಿಪದ ದಿವಸ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರಿಗೆ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಾಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಚಕರಿಂದ ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಜಯಘೋಷದೊಡನೆ ಇವರಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರದಿಂದ ವಿಧಿಯುಕ್ತವಾಗಿ ವೇದಮಂತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಗಾಣಗಾಪೂರದ ದತ್ತ ದೇವಾಲಯದ ಅರ್ಚಕರು ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಗುರುಗಳ ಪಾದಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆಯ ನಂತರವೇ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಇದು ತಪ್ಪದೇ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೂ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದು ಇಂತಹ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ದತ್ತ ಪರಂಪರೆಯ ನರಸಿಂಹ ಯತಿಗಳ ದೇವಾಲಯದ ಪ್ರಧಾನ ಅರ್ಚಕರು ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶ್ವರರ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಈ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯ ಮಹತ್ವ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

೪.೫. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಆರಾಧನೆ

ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸ: ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಚೌತಿ ಪಂಚಮಿ ಈ ಎರಡೂ ದಿನ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಚೌತಿಯಂದು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು

[illegible]

ಪೀಠಾಧೀಶರು ಕಾಕಡಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಮುಂಜಾನೆ ೯ ಗಂಟೆಗೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕ, ಆರತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಭೀಮಾಶಮಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಸಂಗೀತ ಸೇವೆ, ಕೀರ್ತನೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ೫ ಜನ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅನಂತರ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಂಚಮಿಯಂದು ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಕಡಾರುತಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಂಜಾನೆ ೮ ಗಂಟೆಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಆರುತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಸಂಜೆ ೪ ಗಂಟೆಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿ ಆ ಆರತಿಯನ್ನು ಎರಡೂ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಆರತಿಯನ್ನು ಪೀಠಾಧೀಶರೇ ಹಿಡಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಗದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಲಕ್ಕಮ್ಮನ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮನ(ಲಕ್ಷ್ಮಿ) ದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಮುಂದೆ ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಪಾದಗಟ್ಟೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪಾದುಕೆಗಳಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರರು ರಚಿಸಿದ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಆರತಿಗಾರತಿ ಬೆಳಗಿತು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೆ ।

ಮಹಗುರುವಿಗೆ । ತನ್ನಿ । ಅರವೂ

ಮರವೂ ಎರಡಾದರುವಿಗೆ ಬೆಳಗುವ ತಾನೇ

ಈ ಆರುತಿಯನ್ನು ಆರದಂತೆ ಜಾಗರೂಕತೆ ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಣೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗಕ್ಕೆ(ಮೂರ್ತಿ) ಆರುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಡಲೆ, ಉಸುಳಿ, ವಗ್ಗರಣೆ ಅರಳಿಟ್ಟು, ಕೋಸಂಬ್ರಿ, ಹುಣಸೆಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸಾದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿತರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಮಠದ ಪೀಠಾಧೀಶರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಆರುತಿ ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ಮರಳಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತ ಸೇವೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಮತ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಜರುಗುವ ಆಚರಣೆಗಳ ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಪರಂಪರೆಯು ಭಕ್ತಜನರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಹಬ್ಬಗಳು ಮತ್ತು ದಿನಾಚರಣೆಗಳು, ಲೇ. ಸಂಪಟೂರು ವಿಶ್ವನಾಥ, ಪುಟ ೩೧

೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೩೫

೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೬೨

೪. ಪರಮಾರ್ಥ ಪದಕೋಶ, ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು- ಅ.ರಾ.ಸೇ., ಪುಟ ೩೩೯

೫. ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ ವಿರಚಿತ ಗದ್ಯ ರೂಪ, ಶ್ರೀ ಶಿವ ಮಹಾಪುರಾಣ, ಲೇ. ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಪುಟ ೧೦೬

೬. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂಗ್ರಹ, ಪುಟ ೬

೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೫

೮. ಲಜ್ಜಾಗೌರಿ, ಲೇ. ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ(ಮರಾಠಿ), ಅನು: ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ ಗಾಯಕ್ವಾಡ, ಪುಟ ೧೦೬

೯. ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ಮತ್ತು ಸಂತ ಕಬೀರ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಡಾ. ಆರ್.ಪಿ.ಹೆಗಡೆ, ಪುಟ ೬೩

೧೦. ತಂತ್ರಯೋನಿ, ಲೇ. ಸತ್ಯಕಾಮ, ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲೆ, ಪುಟ ೩೪

೧೧. ನಿತ್ಯ ಭಜನಾಮಾಲಾ, ಸಂಗ್ರಹ, ಪುಟ ೩೬

೧೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೩೫

ಅಧ್ಯಾಯ ಐದು

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ಐದು

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ತತ್ವಗಳು

೫.೧. ಪೀಠಿಕೆ

ಈ ದೇಶದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಬಂದಿತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೂ ತತ್ವಚಿಂತಕರಿಗೂ ಮಧ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಳವಾದ ಕಂದರವಿತ್ತು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರವಾಹದ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಧರ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ದೇವ ಭಾಷೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಒತ್ತಡಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜನತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ದೂರವಾಗಿತ್ತು. ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಆತ್ಮ ಎನಿಸಿದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿಯ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ನಿಲುಕದಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆಂದೆ ಮಧ್ಯಯುಗದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು ಬಹುಮಹತ್ವದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದವು. ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳು ಧಾರ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಾದವು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ಸ್ಥಿತಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೈನರು, ವೀರಶೈವರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ರಚಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾತ್ರ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತಡವಾಗಿ ಬಂದರು. ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಿಂದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಕಾಲದವರೆಗೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮಂಡನ ಗ್ರಂಥಗಳ ರಚನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಆದರೆ ಕೇವಲ ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದೊಂದರಿಂದಲೇ ಯಾವ ಸಮಾಜವು ಬದುಕಲಾರದು. ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಜೀವನಮುಖಿಯಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಜೀವನದಿಂದ ದೂರಾಗಬಾರದು. ತಿಳಿಯುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಶಬ್ದಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ದಾರಿ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ತಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಣಗೊಳಿಸಿ ಹರಿದಾಸ ಕೂಟವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿದರು.

೧೫ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರ ಅಂಕಿತ ರಂಗವಿಠಲ ಎಂದಿದೆ. ವೈಷ್ಣವ ಸಮಾಜವು ಅಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದರೆ ಪರಂಪರೆಯೇ ನಷ್ಟವಾದೀತೆಂಬ ವಿಚಾರ ಶ್ರೀಪಾದರಾಯರಿಗೆ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿರಬಹುದು. ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಅವರನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃತಿ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸರಾಯರು ತತ್ಕಾಲಿನ ಜನಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿ ಶಿಷ್ಯರ ಮೂಲಕ ದಾಸಕೂಟ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೆ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಕನ್ನಡದ ಜನತೆಗೆ ಮಹಾ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಜಯನಗರ ಪತನಾನಂತರ(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೬೫) ಕನ್ನಡಿಗರು ಚದುರಿಹೋದರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಕುತ್ತು ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಭಾಗ ವಿಜಾಪೂರದ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ಆಧೀನವಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾತ್ಮಕ ಪರಾಧೀನತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಆದಿಲ್‌ಶಾಹ ರಾಯಭಾರತ್ವದ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಬಹುತೇಕ ಕನ್ನಡವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪೂರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಪೋರ್ತುಗೀಜ ರಾಯಭಾರಿಗಳು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆಡಳಿತದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಫರಮಾನುಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸ್ಥಳೀಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದೂ ಪಂಡಿತರು ಬಹುಭಾಷಾ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಪರ್ಷಿಯನ್, ದಖನಿ, ಮರಾಠಿ, ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ತೆಲಗು ಈ ಐದು ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಣಿತರಾದ ಪಂಡಿತರನ್ನು, ಕವಿಗಳನ್ನು, ದಾಸರನ್ನು ವಿಜಾಪುರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.[೧] ಸಿಂದಗಿಯ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಅಗ್ನಿಪರೀಕ್ಷೆ ಖಂಡಕಾವ್ಯವು ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ ದ್ವಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಂದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಎರಡು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತ ಹೋದ ಉದಾಹರಣೆ ಬಹು ವಿರಳ. ಹೀಗೆ ವಿಜಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳ ಸಂಗಮವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಅದರಂತೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಉದಾರಿಸಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದ ಪಂಡಿತ, ಪಹಿಪತಿ ದಾಸ, ಕೃಷ್ಣದಾಸ, ಯತಿರಾಯ, ಶ್ರೀಪತಿ, ಶ್ರೀಪತಿ ತನುಜ, ಭೀಮಾಶಂಕರ, ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಶಿವರಾಮ, ಚಿದಾನಂದ, ಮುದುಗಲ್ ಕೃಷ್ಣದಾಸ, ಗಲಗಲಿ ಅವ್ವ, ಪ್ರಯಾಗ ಬಾಯಿ ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಅನುಭಾವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸತ್ಪುರುಷರು ಆಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಗೀತೆಗಳು ಜನರ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆಯವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಂದಗಿ ಸಂತರ ಕೆಲವು ಗೀತೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಶಿವರಾಮರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಕೃತಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವು ಸತ್ವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೌಲಿಕವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೌಖಿಕ, ವ್ಯವಹಾರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳಿಗಿಂತ ತಾತ್ವಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸಿಂದಗಿಯಂಥ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದ ಇವರು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾದವರು. ಅವರೊಡನೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡವರು. ಅವರ ಆಸೆ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡವರು. ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಆಚರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡವರು. ಹಬ್ಬ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಾರಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದವರು. ಇವರು ರಚಿಸಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೂರ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಪ್ರತಿಭಾ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಹೊಸತನವನ್ನು, ಸ್ವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇವು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಯನದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆಗಿಂತ ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ, ದಾರ್ಶನಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಕರವಾಗಿ, ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಭಕ್ತರ ಗೌರವ ಆದರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಇವರು ನಂಬಿದ ಮೌಲ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಇವರ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳ ವಿವರ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವುದರಿಂದ ಇಂಥವರ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಇವು ಆಕರಗಳೂ ಆಗಿವೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಅವರ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ. ಅವರ ಕೃತಿಗಳ ರಚನೆ ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಮರಾಠಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಹುಭಾಷಾ ಬಲ್ಲವರಾದ ಇವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದೇ ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಲೌಖಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಮೂಲಕ ತೃಪ್ತರಾದವರು.

[illegible]

೫.೨. ಮಠದ ಸಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ತತ್ವ ವಿವೇಚನೆ

ಇವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಸ್ತುವಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತೆರನಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

೧. ಗುರುಸ್ತವನ

೨. ಆರಾಧ್ಯ ದೈವತಗಳ ಸ್ತುತಿ

೩. ಭಗವನ್ನಾಮ ಮಹಿಮೆ

೪. ದಿವ್ಯ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅನುಭವವುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ೨೬ ಪದ್ಯಗಳು, ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ೪೫ ಪದ್ಯಗಳು ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನ, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಶಿವರಾಮರ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿವೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇವರ ಪದ್ಯಗಳು ಮಹತ್ವವಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಜೊತೆಗೆ ರೂಪಕ ಅಲಂಕಾರಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾದ, ಮಾದುರ್ಯ ಪದಲಾಲಿತ್ಯವಿದೆ. ಆದಿ ಪ್ರಾಸದ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸವು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ನಡುನಡುವೆ ಷಟ್ಪದಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿದೆ. ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಚಲವಾದ ನಿಷ್ಠೆ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿರಸವೇ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಜೀವಾಳವಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೆಂಕಟೇಶ, ಹನುಮಂತ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿಯಿದೆ. ಈ ಸತ್ಪುರುಷರು ಯಾವ ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರೊ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಾಮ ದೇವತೆ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಯತಿ ಮಹಂತರ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಠಯೋಗದ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಅಂದರೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ, ಅಧ್ಯಾರೋಪ, ಮಾಯಾವಾದ, ನಾಮರೂಪಗಳ ಅಸತ್ಯತ್ವ, ತತ್ವಮಸಿ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸದ್ಗುರು ಸ್ತವನ, ಧ್ಯಾನ ಪದ್ಧತಿ, ಅತೀಂದ್ರಿಯ ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿ ಹೀಗೆ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾರ್ಥ ಸೋಪಾನವೇ ಇದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆರತಿ ಪದ್ಯಗಳು, ಜೋಗುಳ ಪದ್ಯಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಈ ಸಂತರ ಅಂಕಿತಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಅಂಕಿತ ದತ್ತ ಮಹೇಶ ದಿಗಂಬರ ಸಹಜಾನಂದ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಅಂಕಿತ ಸದ್ಗುರು ಶಂಕರ ಗುರುಶಂಕರ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಶಂಕರ ಎಂದು ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಶಿವರಾಮರು ತಮ್ಮ ಅಂಕಿತವನ್ನು ಶಿವರಾಮ ಎಂದು ಹೆಸರಿದ್ದಾರೆ.

೫.೨.೧. ಸತ್ಯದರ್ಶನ

ಸಿಂದಗಿಯ ಈ ಸಂತರು ಸತ್ಯವನ್ನು ದರ್ಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ ಸಾಧಕರು. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯೋಗ, ರಾಜಯೋಗ, ಹಠಯೋಗ, ಲಯಯೋಗ, ಕರ್ಮಯೋಗ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಅವು ಅಸ್ಥಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದಿವೆ. ಯೋಗವೆಂದರೆ ಕೂಡು, ಸಂಯೋಗ, ಸೇರಿಹೋಗು, ಒಂದಾಗು ಎಂಬ ಹಲವು ಅರ್ಥಗಳವೆ. ಯೋಗ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಮಗಾದ ಅನುಭಾವ ಅನುಭೂತಿಗಳನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಯೋಗ ಸಾಧಕರು ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ.

ಅನುಭಾವಿಕ ರಚನೆ ಸಾಧಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ದರ್ಶನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಾನು ಕಂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ದರ್ಶನವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾನವನಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಪ್ರಪಂಚ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನುಭಾವ ಅನಿರ್ವಚನೀಯವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಶಬ್ದ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವ ಸಾಹಸದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಕವಿಗಳ ಕೌಶಲ್ಯ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಲೌಕಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವಾಗ ಅವನ ಅನುಭವ ಪ್ರಪಂಚದ ಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಕವಿಗೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಅರಿವಿನಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಯತ್ನವನ್ನು ಇವರು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಬಗೆಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ತಾನು ನಂಬಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬದುಕಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಡೆಸಿದ ಹೋರಾಟ, ಮಾನಸಿಕ ತುಮುಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಕನು ಅಚಲವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತನ್ನ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದ ಅಶಾಶ್ವತತೆ ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ವ್ಯರ್ಥ ವ್ಯಾಮೋಹ ಇಷ್ಟ ದೇವತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ತಾತ್ವಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುವಾಗ ಇವರ ಭಾಷೆಯ ಶೈಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆಡು ಭಾಷೆಯ ಸ್ಪರ್ಷವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಇವರ ಪದ್ಯಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಡುಗಬ್ಬಗಳ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೆ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದು ಪದ್ಯಕ್ಕೊಂದು ಪಲ್ಲವಿ ಕೊಚ್ಚಿತ್ತಾಗಿ ಅನುಪಲ್ಲವಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ನುಡಿಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅನುಪಲ್ಲವಿಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿರಳ. ಪಲ್ಲವಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎರಡು ಮೂರು ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪಾದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಆರರವರೆಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಏಕಪಾದ ಪಲ್ಲವಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯಂಥ ಸೀಮಿತ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಂಗಳಾರುತಿ ಕೃತಿಗಳ ಗಾತ್ರ ಪುಟ್ಟದಾಗಿದ್ದು ಪರಿಣಾಮ ಭಕ್ತಿಯ ರಮ್ಯವೆನಿಸಿವೆ.

ಇವರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವಿಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಿರಿದು. 'ಪದದರ್ಥ ಪಲ್ಲವಿಯಲ್ಲಿ' ಎಂಬಂತೆ ಇವು ತುಂಬಾ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವು, ಆಕರ್ಷಕವೂ ಆದ ಪಲ್ಲವಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೇಳುಗಳರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ.

[illegible]

ಒಂದೊಂದು ಪಲ್ಲವಿಯೂ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕಲಾಕೃತಿಯಂತೆ ಮೂಡಿಬಂದು ಮುಂದಿನ ನುಡಿಗಳತ್ತ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂತ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅರ್ಥಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸಜ್ಜನ, ಸದಾಚಾರಿ, ಪರೋಪಕಾರಿ, ಪವಿತ್ರಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಸದಾಕಾಲ ದೇವರ ಜಪ ತಪ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳವನು, ನಡೆ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಧವಿಲ್ಲದವನು, ಮಾನವೀಯತೆ ಯೊಂದಿಗೆ ನಿಷ್ಕರ್ಮಿಯಾಗಿ ಸೇವಾ ಮನೋಭಾವವುಳ್ಳ ಅಂತಃಕರಣವುಳ್ಳ ಹೀಗೆ ಇರುವ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸಂತ, ಸಾಧಕರು ಎಂದು ವ್ಯಾಪಕ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಂತ ಶಬ್ದವು ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಸಗುಣೋಪಾಸಕ ರಾಗಿರಬಹುದು ಇಲ್ಲವೇ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸಕರಾಗಿರಬಹುದು ಕ್ರಮೇಣ ಈ ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವು ನಿರ್ಗುಣ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಠ್ಠಲ ಹಾಗೂ ವಾರಕರೀ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂತರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತದೆಂದು ಡಾ. ಗುರುದೇವ ರಾನಡೆಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ಅವರ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ ಆಚರಣೆಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿಯ ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವ ಶ್ಲೋಕವಿದೆ.

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೆ ಶ್ರೀಮದಾದಿನಾಥಾಯ ॥
ಆದಿನಾಥ ಸಮಾರಂಭಾಂ । ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಧ್ಯಮಾಂ ॥
ಆಸ್ಮದಾಚಾರ್ಯ ಪರ್ಯಂತಾಂ । ವಂದೇ ಗುರುಪರಂಪರಾಂ ॥[೨]

ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವಂತೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ. ಇದು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ.

ಓಂ ವಂದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮರೂಪಾಯ । ಭಕ್ತಕಾರಣಶಿಂಧುವೇ ।
ಸದ್ಗುರುನಾಥ ವಿಖ್ಯಾತಂ । ಭ್ರಮರಾಪುರಯತೇ ನಮಃ ॥
ಓಂ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಸದಾಪೂರ್ಣೆ । ಶಂಕರ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭೆ । ಜ್ಞಾನ
ವೈರಾಗ್ಯ ಶಿದ್ಯರ್ಥಂ ಭಿಕ್ಷಾಂದೇಹೀಚ ಪಾರ್ವತಿ ॥[೩]

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

ಓಂ ಆದಿನಾಥಾಯ ದೇವಾಯ ನಮೋ ಮಛೇಂದ್ರ ರೂಪಿಣೆ
ಗೋರಕ್ಷ ಪ್ರಭುವೆ ಗಹಿಣೆ । ನಾಥಾಸ್ಮಿನ್ ನಿವೃತ್ತಯೆ ॥ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ

ಸೋಪಾನಾಯ ಮುಕುಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥ ಅಲಕ್ಷ್ಯಾಚಿಂತ್ಯ
ರೂಪಾಯಾ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಾಯತೇ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಭಿಕ್ಷುಕಾಯ ರಾಮಾಯ
ಗುರುನಾಥ ಭೃಂಗವಳೀ । ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುರೋರ್ವಂದೇ
ಭೀಮಾಶಂಕರ ಯತಯೇ ನಮಃ ॥[೪]

ಗುರುಪಂಥವುಳ್ಳ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನ ಪಾದ ಪೂಜೆಗೆ ಆದ್ಯತೆ ನೀಡುವ ಗುರುಮಂಡಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ಮರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀನಾಥಾದಿ ಗುರುತ್ರಯಂ ಗಣಪತಿಂ ಪೀಠತ್ರಯಂ ಭೈರವಂ ।
ಶಿದ್ಧೌಘಂ ಬಟುಕತ್ರಯಂ ಪದಯುಗಂ । ದ್ಯೂತಿಕ್ರಮಂ ಶಾಂಭವಂ ।
ವಿರಾದ್ಯಷ್ಟ ಚತುಷ್ಕ ಷಷ್ಠಿ ನವಕಂ ವೀರಾವಳೀ ಪಂಚಕಂ ।
ಶ್ರೀಮನ್ ಮಾಲಿನಿಮಂತ್ರ ರಾಜಸಹಿತಂ ವಂದೇಗುರೋರ್ ಮಂಡಲಂ ॥
ಗುರುಬ್ರಹ್ಮಾ ಗುರುರ್ವಿಷ್ಣು ಗುರುರ್ದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ ಗುರುಸಾಕ್ಷಾತ್
ಪರಬ್ರಹ್ಮಾ ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀ ಗುರುವೇ ನಮಃ ॥[೫]

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಶೃಂಗೇರಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಅನುಯಾಯಿ ಮಠವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸಂತರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ಮೂಲದ ಗುರುಪರಂಪರೆಯು ಹೀಗೆ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಂತ್ರ ಮೂಲಂ ಗುರೋರ್‌ವಾಕ್ಯಂ ಧ್ಯಾನಮೂಲಂ ಗುರೋರ್ ಮೂರ್ತಿಃ
ಪೂಜಾಮೂಲಂ ಗುರೋಃಪಾದಮ ಮುಕ್ತಿಮೂಲಂ ಗುರೋಃ ಕೃಪಾಃ ।
ಆಸೀನಾಯ ಶಯಾನಾಯ । ಗಮನಾಗಮನಾಯ ಚ ।
ಸರ್ವತೊ ಗುರು ರೂಪಾಯ । ಗುರುವೇ ಕರವೇ ನಮಃ । ಶಂಕರಂ
ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯಂ । ಕೇಶವಂ ಬಾದರಾಯಣಂ । ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಂ ಕೃತೌ ವಂದೆ ।
ಭಗವಂತೌ ಪುನಃ ಪುನಃ । ನಾರಾಯಣಂ ಪದ್ಮಭವಂ ವಶಿಷ್ಠಂ
ಶಕ್ತಿಂ ಚ ತತ್ಪುತ್ರ ಪರಾಶರಂ ಚ ವ್ಯಾಸಂ ಶುಕಂ ಗೌಡಪದಂ ಮಹಂತಂ ।
ಗೋವಿಂದ ಯೋಗೀಂದ್ರಮಥಾಸ್ಯ ಶಿಷ್ಯಂ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಮಥಾಸ್ಯ
ಪದ್ಮಾಪಾದಂ ಚ ಹಸ್ತಾಮಲ ಕಂಚ ಶಿಷ್ಯಂ ತಂತ್ರೋಟಕಂ ವಾರ್ತಿಕಕಾರ
ಮನ್ಯಾನ್ ಅಸ್ಮದ್ ಗುರುನ್ ಸಂತತ ಮಾನತೋಸ್ಮಿ ॥[೬]

ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಲು ಬಯಸುವ ಬಯಕೆಯು ಹೀಗಿದೆ.

ಓಂ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯ

ಕರ್ತೃಭ್ಯೋ ವಂಶ್ಯಷಿಭ್ಯೋ ಮಹದ್ಭ್ಯೋ ನಮೋ ಗುರುಭ್ಯಃ ।

ಓಂ ಅಸೋಮಾಂ ಸದ್ಗಮಯಾ ತಮಸೋಮಾಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಮಯಾ

ಮೃತ್ಯೋರ್ಮಾ ಅಮೃತಂಗಮಯಾ । ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ

ಓಂ ಸಹನಾವವತು ಸಹನೌಭುನಕ್ತು ಸಹವೀರ್ಯಂ ಕರವಾವಹೈ

ತೇಜಸ್ವಿನಾವಧೀತಮಸ್ತು ಮಾ ವಿದ್ವಿಸಾವಹೈ । ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ[೭]

೫.೨.೨. ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಸಮನ್ವಯ

ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯ ಸಾಧಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಬರುವ ಈ ಜೈಕಾರದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಪಾರ್ವತೀಪತೇ ಹರಹರ ಮಹಾದೇವ । ಸೀತಾಕಾಂತ ಸ್ಮರಣ ಜಯ ಜೈ ರಾಮ

ಪುಂಡಲೀಕ ವರದಹರೀ ವಿಠ್ಠಲ । ಶ್ರೀಮನ್ ನಾರಾಯಣ ಗೋವಿಂದಾಗೋವಿಂದ

ಶ್ರೀ ಗುರುದೇವ ದತ್ತ । ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ

ಸಬ್ ಸಂತನಕೀ ಜೈ ಜೈ ಜೈ ರಘುವೀರ ಸಮರ್ಥ ।[೮]

ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಅದ್ವೈತ ಅಭೇದ ತತ್ವದಿಂದ ಸಕಲರನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಜೈಕಾರದ ಈ ಶ್ಲೋಕವು ಹೀಗಿದೆ.

ಶಿಷ್ಯಕಾರ್ಯ ಕಲ್ಪದ್ರುಮ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ

ಶ್ರೀಮದ್ ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಯೋಗೀಮಹಾರಾಜ

ಅದ್ವೈತ ಅಭೇದ ನಿರಂಜನ ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ

ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ

ಸಕಲ ಮತೋದ್ಧಾರಕ ಶ್ರೀ ಶಿಂಧಾಪುರ ನಿವಾಸ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಹಾರಾಜ

ಬಹುಪರಾಕ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ ।

ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾಕ । ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ

ಮಹಾರಾಜ ಬಹುಪರಾ । ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಮಹಾರಾಜಕೀ ಜೈ ॥[೯]

ಹೀಗೆ ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೆ ಸುಪ್ರಭಾತ ಸ್ತೋತ್ರ, ಹಂಸಗುರು, ಧ್ಯಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾತ ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯ ವಿವರದ ನಂತರ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಬೆಳಗುವ ಕಾಕಡಾರತಿ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯವಿದೆ. ನಂತರದ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ತಾರಕ ಮಂತ್ರವಾದ ರಾಮನಾಮದ ಮಹತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯ ಇದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಶ್ರೀ ಗುರುಪಾದುಕಾ

ಸ್ತೋತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವ ಈ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ತತ್ವ, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

೫.೨.೩. ನಾಥ ಸ್ಮರಣೆ

ಸಿಂದಗಿ ಸಂತರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಯ್ಯನವರೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ, ಅಪ್ಪಯ್ಯ, ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ಹೀಗೆ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಇವರು ವಾರಕರೀ ಪಂಥದ ರುವಾರಿಯಾದ ಸಂತಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗುರುಪರಂಪರೆ ಹೊಂದಿದವರು. ಸಗುಣದೊಂದಿಗೆ ಇವರು ನಿರ್ಗುಣ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಿದವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಿವ ಸುಖದಲಿ ನೀ ನಲಿಯೊ
ನಿಜ ಮುಕ್ತಿಯ ಕಲಿಯೊ
ನಾಥನೆಂಬುವ ಭಾವವನಳಿಯೊ
ಚಿನ್ಮಯ ಜ್ಞಪ್ತಿ ಪ್ರಕಾಶದಿ ಸುಳಿಯೊ
ಮೋಹ ಮಹತ್ವದ ಕೋಹಂ ಅಳಿಯೊ
ಸೋಹಂ ಚಿನ್ಮಯ ಸ್ತುತಿ ತಿಳಿಯೊ
ಅಷ್ಟರಿಪುಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು ನಿಜ ಉಳಿಯೊ
ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಮಗುರು ದೀಪ್ತಿಲಿ ಹೊಳೆಯೊ[೧೦]

ಸಾಧಕನು ಸ್ವತಃ ನಾಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂದರೆ ಗುರುನಾಥನಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಹಮ್ಮು ಬಿಮ್ಮುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಿರ್ಗುಣ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಇವರ ಸಂದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಇವರು ಜೀವವನ್ನು ಎರಡು ರೀತಿಯಿಂದ ಕಂಡರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ಅಜ್ಞಾನಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜ್ಞಾನಿ. ಜ್ಞಾನಿ ಜೀವ ದೇಹದಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅಜ್ಞಾನಿ ಜೀವ ದೇಹವೇ ತಾನು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಮಾಯಾ ಮೋಹದಿಂದ ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಷಯದ ಬಲೆಯೊಳಗೆ ನಾ ಸಿಲುಕಿ
ಮರೆತೆನು ಸರ್ವಾಶಂಕೀ
ಪ್ರಾಯ ಪ್ರಾಯದ ಮದದಿಂದ ಬಹುಸೊಕ್ಕಿ
ಬಿಟ್ಟೆನು ನಿಗಿಂದು ಮೂರ್ತಿ

ರಜತಮ ಸಂಗದಲಿ ನಾಕೆಟ್ಟೆ

ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಬಿಟ್ಟೆ

ಕಾಮ ಕ್ರೋಧದಲಿ ಬಹು ಸುಟ್ಟೆ

ತಿಳಿಯದು ನಿನ್ನ ಗುಟ್ಟೇ

ಮನಸಿಗೆ ತರದಿರೆ ಎನ್ನದೋಷ

ಮಾಡೆನ್ನ ದುರಿತವಿನಾಶಾ

ಕಲಿಕಾಲಸುತನಾ ಭವಪಾಶಾ

ಭಜಿಸುವೆ ನಿನ್ನ ಮಹೇಶಾ[೧೧]

ಸಂತರು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವೇ ಜೀವನದ ಪರಮ ಗುರಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ನಿತ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಿಕಾರಿ. ಆದರೆ ಮಾಯಾ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಬೇಧಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತಾಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಂದಿಗ್ದತೆಗೆ ಒಳಗಾದಾಗ ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಕ್ಕುದಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕುರಿತು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲಾಗಿ । ಇಲ್ಲದ್ದೆಲ್ಲ ತಾನಾಗಿ ।

ತೋರುವದಾಶ್ಚರ್ಯ । ಆಶ್ಚರ್ಯ ।

ಸಂಶಯ ಪಾರಮಾಡಯ್ಯ ।

ಶಿಷ್ಯನ ಪ್ರಶ್ನೆವ ತಿಳಿದು । ಸದ್ಗುರು ಹರ್ಷದಿ

ಪೇಳಿದನೊಲಿದು

ಸತ್ಯ ಸ್ವರೂಪಾಶ್ರಯಿಸಿ ಅಸತ್ಯವು ಸತ್ಯಂತೆನಿಸಿ

ಸತ್ಯಕಿರಣವಿಡಿದು ಮೃಗಜಲವಸತ್ಯವೆ ಆಗಿಹುದು

ದಿಟರಜ್ಜವು ಶಿಂಪಿರುತ । ಆಶ್ರಯಿ ದಿಟವೆನಿಸುವದಹಿ ರಜತಾ

ಆಶ್ರಯದಾರೋಪೆಂದು । ತೋರುವದು ಸ್ವರೂಪದ

ಧ್ಯಾತಂ(ನೆಂ)ದೂ । ಅಧ್ಯಾರೋಪಾಪವಾದಾ ।

ಶಂಕರ ತಾನಿವು ಪುಸಿಯಂದೊರೆದಾ[೧೨]

ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇಲ್ಲದ್ದು ಇಲ್ಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಂಥ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ನಿಜವೆಂದು ತೋರುವುದು ಸೋಜಿಗ. ಈ ಶಿಷ್ಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಗುರುವಿನ ಉತ್ತರವೆಂದರೆ ಸತ್ಯವೇ ಅಸತ್ಯದ ಅದಿಷ್ಠಾನ. ಅದನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಯೇ ಅಸತ್ಯವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುವುದು. ಮೃಗಜಲವು ಅಸತ್ಯವಾದದ್ದು ಆದರೆ ಸತ್ಯವಾದ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣದಿಂದ ಸತ್ಯವೆಂದು ತೋರುವುದು. ಹಗ್ಗವೇ ಸತ್ಯವಿರಲು ಅದು

ಹಾವು ಎಂದು ಆಭಾಸವಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆ ಶಿಂಪು ಬೆಳ್ಳಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದು ತೋರಿಕೆ ಮಾತ್ರ. ಅಧ್ಯಾರೋಪ ಅಪವಾದ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಂದ ನಿಷ್ಪ್ರಪಂಚ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವವು ಸಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

೫.೨.೪. ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ವಿವೇಚನೆ

ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತಾಗಿ ಎದುರಾದ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಿಜಾನುಭವದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸತ್ಯವನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ದೇಹ ಮನೇಂದ್ರಿಯವೆಲ್ಲಾ
ಆತ್ಮಸಹಾಯದಿ ಚರಿಸುವವೆಲ್ಲಾ
ಮೂಡರು ತಿಳಿಯರು ಸುಮ್ಮೇ
ದೇಹವ ಕೂಡುತೆ ಮಾಡಿತು ಹೆಮ್ಮೆ
ವಪುಜಡವದು ಪ್ರಕಾಶಾ
ಸ್ವರೂಪವಿಡಿದಾಗುವದಾಭಾಸಾ
ಪಾವಕನಾಗಿರೆ ಲೋಹವಾಗಿರೆ
ಪಾವಕ ಲೋಹದ ಹತಿಗೆ
ಮೂಲಾ ಸರ್ವವದಾಗೆ
ತೋರದೆ ವ್ಯಾಳನಿಪುದು ಮಾಲ್ಹೋಗೆ(ಮಾಲೆಹೋಗೆ)
ಅಧಿಷ್ಠಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾ
ಪ್ರಾಣಿಗೆ ದೊರಕದು ಶಂಕರ ಪದಾ[೧೩]

ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಅಂತಃಕರಣಗಳೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ದೇಹದ ವ್ಯಾಪಾರಾಗಳಲ್ಲ ಆತ್ಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವವರೆಲ್ಲ ಮೂಢಮತಿಗಳು. ದೇಹವು ಜಡ, ಆತ್ಮನು ಚೈತನ್ಯ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ತಪ್ತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ್ದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯಲು ನಾವು ಕಬ್ಬಿಣಕ್ಕೆ ಹೊಡೆಯುತ್ತೇವೆಯೇ ಹೊರತು ಅಗ್ನಿಗಲ್ಲ.

ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖ ರೂಪವು ತಾನಿರೆ
ತನ್ನೊಳು ತೋರುವದಿಂತೆಲ್ಲ
ಘಟವದಾರೋಪಿಸಲದು ಮೃತ್ತಿಕಾ
ಪಟಗಳು ತಂತುವಿನ್ನೊರತಿಲ್ಲ

ವಾರಿಧಿಯೊಳು ತೆರೆ ನೊರೆಗಳು ತೋರಲ್ಕವು
ನೀರಲ್ಲದೆ ಅವು ಬ್ಯಾರಿಲ್ಲ
ಸಕ್ಕರೆ(ಇಟ್ಟ) ಫಲ ಸವಿಯಲ್ಲ
ಸಕ್ಕರೆ ಸ್ವಾದನ ಫಾಲಾಕ್ಷನುಬಲ್ಲ[೧೪]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತತ್ವಮಸಿ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಧಕನು ಯೋಗದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದ್ವೈತವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೆಲ್ಲ ಅದ್ವೈತವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬ ಅನುಭವ ಬರುತ್ತದೆ. ತೋರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ತೆರೆಗಳು ನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ತೋರಿಕೆಕಾಗಿ ಕಾಣುವ ಮಡಿಕೆಗಳು ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೇ ಕಂಡರೂ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವ ಭಾವವಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಜೀವ ಭಾವ ಅಳಿದು ಶಿವಭಾವ ಪ್ರಕಟವಾಗಲು ಎಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನ ನಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲಾ ಜೋತಿರ್ಮಯವಾಗುವುದು. ರಸ, ಬೆಲ್ಲ ಇವೆಲ್ಲ ನಾಮರೂಪಗಳು ಮಾತ್ರ. ಬರಿ ಶಬ್ದಗಳು, ಮಾತಿನ ಮೊಟ್ಟೆಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲ ಕಬ್ಬು ಒಂದೇ. ಮುತ್ತುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಕಾರದವುಗಳಿದ್ದರೂ ಅವಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆಧಾರ ಸ್ವಾತಿ ಬಿಂದುವು. ಅದರಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನಾತ್ವವಿದ್ದರೂ ಅದರ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ನಿತ್ಯ ನಿಜವಾದ ತತ್ವವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವನ ಕಳೆಗಳು ಮುಳುಗುವ ತನಕ
ಜೀವನ್ಮುಕ್ತನು ತಾನಲ್ಲ । ಜೀವನ ಕಳೆ ತಾನೇ
ತಾನಾದರೆ । ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವೀ ಜಗವೆಲ್ಲ
ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವು ಸೋಗಿನ ಪರಿಯಲಿ
ಪಸರಿಸಿ ತೋರುವದೆಲ್ಲಾ
ಬೆಲ್ಲದ ಮೂಲವು ಕಬ್ಬಿನ ರಸವನು
ಅನುಭವ ಯೋಗಿಯೆ ತಾ ಬಲ್ಲಾ
ಮುತ್ತಿನ ಆಕೃತಿ ಬೇರೆ ಬೇರಾದರೆ
ತೇಜವೆ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲಾ
ಮುತ್ತಿನ ಮೂಲವು ಸ್ವಾತಿ ಬಿಂದುವು
ಸಿಂಧುವಾದವನೆ ತಾ ಬಲ್ಲಾ
ಸುಮನ ಪರಾಗವು ಬೇರೆ ಬೇರಾದರೆ

ಘಮ ಘಮ ಮಕರಂದೆಲ್ಲಾ
ಸುಮನ ಪರಾಗವು ಭೃಂಗಾವಳಿ ಸುಖಿ
ಸದ್ಗುರು ಶಂಕರ ತಾ ಬಲ್ಲಾ[೧೫]

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ತತ್ವವು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮೂಡಿ ಬಂದಿದೆ.

ನೀನೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯವು ನೀನೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾ । ನೀನೆ
ಪರಶಿವ ನೀನೆ ಪರತರ ನೀನೆ ಪರಮ ಪರ ನಿನ್ನಿಂದ ನೀನ್ಯೆ
ಅನೇಕ ಕೊಡಗಳೊಳು ರವಿತಾ । ಅನೇಕವೆನಿಸಿರಲು ।
ಅನೇಕ ವಾಘಟ ಉಪಾದಿಯಳಿಯಲು ।
ಅನೇಕವೆಲ್ಲವು ಒಬ್ಬನೇ ನೀನ್ಯೆ
ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಾ ಕರಗಲು ಸರ್ವವು ಬಂಗಾರಾ
ಸರ್ವಜಗವೆಲ್ಲವು ನಿನ್ನೊಳಗಿರುವುದು
ಸರ್ವರಹಿತ ನಿಜ ಶರ್ವನೆ ನೀನ್ಯೆ
ಮಾಯಾ ಅವಿದ್ಯೆಯೊಳು ಶಿವ ಜೀವ ಕಾಯವು ಬಂದಿರಲು ।
ಮಾಯಾ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಪರದೆಯು ಅಳಿಯಲು
ಕೇವಲ ಅತಿ ನಿಜ ಶಂಕರ ನೀನೆ[೧೬]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ 'ತತ್ವಮಸಿ' ಈ ಶ್ರುತಿ ವಾಕ್ಯದ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ನೀನೆ ಬರಬ್ರಹ್ಮ ನೀನೆ ಪರಾತ್ಪರ ಸತ್ಯ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೀನು ಸ್ವಯಂ ಶಂಭೂ. ನಿನಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನೆ ಕಾರಣ ಕಾರ್ಯಾತೀತ ಸತ್ಯತ್ವ ಅನೇಕ ಕೊಡಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸೂರ್ಯನೊಬ್ಬನೆ ಸತ್ಯ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬಗಳು ಕೂಡ ಉಪಾದಿಯ ಮೂಲಕ ಅನೇಕವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಆಭರಣಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಮೂಲ ದ್ರವ್ಯ ಬಂಗಾರ ಒಂದು. ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕರಗಿಸಲು ಅವುಗಳ ನಾಮರೂಪಗಳು ಅಡಗುತ್ತವೆ. ಮೂಲವಸ್ತು ಬಂಗಾರ ಒಂದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಮಾಯೋಪಾದಿಯಿಂದ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವು ಶಿವವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅವಿದ್ಯೋಪಾದಿಯಿಂದ ಜೀವವೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾಯಾ ಅವಿದ್ಯಾ ಪರದೆಯು ಸರಿಯಲು ಕೇವಲ ನಿಜರೂಪ, ನಿತ್ಯತತ್ವ ಒಂದೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಂತರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ದೇವರ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಪರತತ್ವದ ಸ್ವರೂಪ ನಿರ್ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಗುಣ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದು ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಧ್ಯಾನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುರ್ತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಇವರು ಸಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಿರ್ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣುವುದನ್ನು ಇವರ ಪದ್ಯಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವವಾದ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಗುರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಆದಿ ಮಧ್ಯಾವಸದಾನವಿಲ್ಲದ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲಾ ಶೂನ್ಯಗೆ ।
ಸಾಧಿಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಅಗಣಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವನು ।
ವೇದ ವೇದಾಂತವ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಾದ ಋಷಿ ಅಪಾರ ಚಿಂತ್ಯನು ।
ಮೇದಿನಿಯ ಭಕ್ತರನುಗ್ರಹಕಿತ್ತ ಬಂದ ಬಸವರಾಜಯೋಗದಲಿ[೧೭]

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಗಮನಾಥನನ್ನು ಕುಲದೇವರೆಂದು ಸಗುಣದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದಂತೆ ನಿರ್ಗುಣ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಭಾನು ಕೋಟಿ ದಿವ್ಯ ತೇಜ ಪ್ರಕಾಶಗೆ
ಆನಂದಮಯಗೆ ಚಿನ್ಮಯಗೆ । ಮಾನಸದಿಂದಲಿ
ಮೆರೆವೆನ್ನ ದೇವತೆ ಮಾನ ಕನ್ನಿಕೆಯರಾರುತಿ ಎತ್ತಿರೆ ।
ವೃಷಭ ಶಿವಗೆ ಸಂಗಮಗೆ[೧೮]

ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಮನೆತನದ ಕುಲದೇವತೆಯಾದ ಬನಶಂಕರಿಯ ಕುರಿತಾದ ಅವರ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಏಕಾಕಾರೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಪಿಂಡ ಮೀರಿ
ಓಂಕಾರ ನಾದ ಬಿಂದು ಕಲಾಧಾರಿ
ಲೋಕೋದ್ದಾರಕ ಶಕ್ತಿ ಅವತಾರೀ । ಶಾಕಂಬರಿ[೧೯]

ಅದರಂತೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾತ್ರೇಯನನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನಿತ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬುದ್ಧ ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮಾ ।
ಸತ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಸಾಧು ದಯ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ ।
ಪ್ರತ್ಯಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಐಕ್ಯಮೇಕಾತ್ಮಾ ।
ನಿತ್ಯ ಅಪರೋಕ್ಷ ನಿರ್ಗುಣ ನಿಜ ಧಾಮಾ ಜೋ ಜೋ[೨೦]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹನಮಂತ ದೇವರ ಜೋಗುಳ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭೂತ್ಯೆದೆಂಬೊ ಕನ್ನಡಿ ಮಂಟಪದೊಳಗೆ ।
ಜ್ಯೋತಿ ದೀಪದ ಭಾಸ ಉನ್ಮನಿಯೊಳಗೆ ।

ಪ್ರೀತಿಂದ ಪ್ರಣವೆಂಬ ಮೇಲ್ಕಟ್ಟು ಕೆಳಗೆ ರಕ್ತಶ್ವೇತ
ಶ್ಯಾಮ ನೀಲ ಖಿಡಕಿಯೊಳಗೆ ಜೋ ಜೋ
ಪಂಚ ಭೂತವೆಂಬ ಮಂಚವ ನಿಲಿಸಿ ।
ಪಂಚವಿಂಶತಿ ತತ್ತ್ವ ನವಾರ ಬಿಗಿಸಿ । ಪಂಚ
ಕರಣವೆಂಬೋ ಹಾಸೀಗಿ ಹಾಸಿ । ಪಂಚ ಪ್ರಾಣವೆಂಬೋ
ಲೇಪ ತೀವಿಸಿ ಜೋ ಜೋ[೨೨]

ಹೀಗೆ ಸಗುಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ನಿಲುಕದವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ನಿರ್ಗುಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅವನು ಸಗುಣನೂ ಹೌದು, ನಿರ್ಗುಣನೂ ಹೌದು ಎಂಬ ನಿಲುವಿಗೆ ಬರುವ ಈ ಸಂತರು ದ್ವೈತರಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಅದ್ವೈತರಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತಗಳ ಸಮನ್ವಯಕಾರರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂತರು ಬಹಿರಂಗ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗುಣ ನಿರಾಕಾರ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಅಂತರಂಗ ದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರಿವು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಆಗದಿರುವುದು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಕೊರತೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸಾಧಕನ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಂಮಿಕೆ ನಾಶವಾಗುವತನಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ದರ್ಶನವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಂತರಂಗದ ಶುದ್ಧಿ ಆದ ಬಳಿಕವೇ ಅನುಭೂತಿ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಮಾಡೋ ಸವಿಚಾರ ಸಾಧನಾ ।
ಹವಣಿಕೆಯಲಿ ನಿನ್ನ ಮಾಡೊ
ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಕಡಿ ಮೋಹ ಬೇಡಿ ಘನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ
ಒಡಗೂಡಿ ಸರ್ಕನೆ । ಮಾಡೊ
ಶ್ರುತಿ ತತಿಯ ಪೇಳಿಹ ವಚನ ಸತತ ಮಾಡೊ
ನೀ ಮಥನದನಾ । ಇತರ ಭಾವನತಿಗಳೆದು ।
ಶಾಂತಿ ನಿಜ ಸ್ಥಿತಿಯ ತಾಳಿ ಸದ್ಗತಿ
ಪಡೆಯೊ ನೀ ಮಾಡೊ

ಪರಿ ಪರಿಯ ಜನ್ಮಂಗಳನು । ಧರಿಸಿ ಬಟ್ಟಿ
ಬಹುಕ್ಲೇಶವನು ಪರಿಹರಿಸಿ
ಗುರುವರನ ಕರುಣದಿಂದರಿತುಕೊಳ್ಳೊ

ನಿನ್ನರಿವು ನೋಡಿ ನೀ ಮಾಡೊ
ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣದುದಯಾ ।
ಮೂಲ ಉನ್ಮನಿ ಕೀಲ ಸಾಕ್ಷಿಯನುಕೂಲ
ಶಂಕರನ ಲೀಲೆ ನೋಡಿ ನೀ ಮಾಡೆ[೨೨]

ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮ ಮತ್ತು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸುಗುಣೋಪಸಾಕರು ರೂಪ ತತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ನಿರ್ಗುಣೋಪಾಸಕರು ನಾಮತತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂತರು ನಿರ್ಗುಣ ಪರವಾದ ಮನೋಭಾವ ಉಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರ ಒಲವು ನಾಮತತ್ವದತ್ತ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಶಮದಮಾ ಸಖರುಂಟು । ಪ್ರೇಮ ದಾಸಿಯು ಉಂಟು ।
ಹಮ್ಮುಹಂಕಾರವೆಂಬಳಿಯರುಂಟು ।
ನಾಮದಾ ಬಲವುಂಟು । ನಮನ ಸರ್ವರಿಗುಂಟು ।
ಚಿನ್ಮಯಾನಂದವೈಕ್ಯದಲುಂಟು[೨೩]

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇವರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ ರೂಪಿಯಾಗಿ ಕಂಡು ಆತನು ಅದಮ್ಯ ಅಗೋಚರನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ನಿರಂಜನ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಹಿರಂಗ ಮತ್ತು ಅಂತರಂಗ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತ ಸರ್ವಾಂತರರ್ಯಾಮಿ. ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಸಹ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅಸೀಮ, ಅಗೋಚರ, ಅನಂತವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಘನಾನಂದ ನಿಬಿಡವು ತಾನೇ ತಾ ।
ಮನಬುದ್ಧಿಗಳು ಏನಿಲ್ಲ
ಮಹಾ ಮಾಯಾ ಮಾಯಾ ಅವ್ಯಾಕೃತಿ ।
ಆ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ವಿರಾಟಿಲ್ಲ
ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಾರಣ । ಮಹಾಕಾರಣ
ಜಾಗ್ರತ್, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ ಉನ್ಮನಿ ಬೆಳಕಿಲ್ಲ ॥
ಇದ್ದದ್ದು ಶಂಕರನ ಸುಖವಲ್ಲವೆ ।
ವಿದ್ಯಾ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಕಲಕಿಲ್ಲ ॥[೨೪]

ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ ತತ್ವವು ನಿರಾಲಂಬ, ಚಿದಾನಂದ ಘನ ವಸ್ತುವು ಅದು ಮನಬುದ್ಧಿಗೆ ಅಗೋಚರ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಯೆಯ ಸ್ಪರ್ಷವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಸ್ವಪ್ರಪಂಚ ವಿರಾಟ್. ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭವೂ ಅಲ್ಲ, ಸ್ಥೂಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಕಾರಣ ಮಹಾಕಾರಣಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆ, ಅವಿದ್ಯೆಯ ಗಲಭೆ ಇಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಚಿತ್ ಪ್ರಕಾಶವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಕುರಿತಾಗಿ ಇದರ ಆದಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯ ಎರಡೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ರಹಸ್ಯ ಆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಯಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಇದು ಯಾರಿಂದ, ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಆಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂತರನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಅವರು ಭಾವಿಸುವಂತೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿರದೆ ವ್ಯವಹಾರಿಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಇದು ನಾಶವಾಗುವುದರಿಂದ ಇದು ಶಾಶ್ವತವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಿಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಕ್ಷಣಭಂಗುರವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಶ್ವರವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನ ದುಃಖಗಳಿಗಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜೀವ ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮದ, ಮತ್ಸರ, ಅಹಂಕಾರಗಳಿಂದ ತನ್ನತನವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ಮರುಕಪಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಪರತತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಮಾಡೋ ಪರಮೇಶ್ವರ ಗುರುಧ್ಯಾನಾ
ಬಿಡದಿರುವದು ಭಜನಾ ॥
ನೋಡೋ ನಿನ್ನೊಳು ನಿಜ ಖೂನಾ ।
ಪೂರ್ಣೈಕ್ಯದ ಜ್ಞಾನಾ
ಅಪರೂಪದ ನಿಜ ತನುವಿದು ನೋಡೋ
ಸೆಡಗರದೀ ಪಾಡೋ ॥
ಅಪಹಾಸ್ಯವ ಮಾಡದೆ ನೀ ಕೂಡೋ
ಘನ ಚಿನ್ಮಯ ಗೂಡೋ
ಆಜ್ಞಾ ಚಕ್ರದ ಬಳಿಯಲ್ಲೀ ।
ಎರಡೂ ಕಮಲದಲ್ಲೀ ।
ಪ್ರಾಜ್ಞಾ ಝುಗ ಝುಗಿಸುವ ಬೆಳಕಲ್ಲೀ ।
ತಿಳಿ ನಿನ್ನೊಳಗಿಲ್ಲೀ

ಮೇಲಿನ ಸ್ಥಾನದ ಸಹಸ್ರಾರ । ಗುರುತತ್ತ್ವದ ಸಾರಾ ॥
ಪೇಳಲಳವಲ್ಲವು ಸುಖ ಪೂರಾ ।
ಶಂಕರ ಪದವಿವರಾ ।
ಭೀಮಾ ಶಂಕರ ಪದವಿವರಾ[೨೫]

ಹೀಗೆ ಈ ಸಂತರು ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಿಥ್ಯ ಹಾಗೂ ದುಃಖಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯ ಜಗನ್‌ಮಿಥ್ಯ ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯುಳ್ಳವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವರು ಇಹಕ್ಕಿಂತ ಪರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಮಾಯಾಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಿ ಪಡೆಯುವ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ಲೌಖಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ತೆರನಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜೀವವು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲು ಬಿಡದೆ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಹಾಗೂ ಪರತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಿಕ್ಷುಕನ ನಿಜ ಸುಖವು ಲಕ್ಷಕಗದೆಲ್ಲಿಹುದು ।
ಮೋಕ್ಷದಾ ಮಾರ್ಗವು ಅವಗಿಲ್ಲವು

ಮೋಕ್ಷ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯುಂಟು । ಅಕ್ಷಯ ಧನವುಂಟು ।
ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಗುಂಟು ವಾ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವೂ ।
ಶಿಕ್ಷೆ ಮಾಡಲು ಉಂಟು । ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡಲೂ ಉಂಟು ।
ರಕ್ಷಿಸುವದುಂಟು ವಾ ಸದ್ಭಕ್ತರಾ

ಆನಂದ ಧನಿಯುಂಟು । ಸ್ವಾನಂದ ಸುಖವುಂಟು ।
ಧ್ಯಾನವೇ ಉಂಟು ಶ್ರೀಸದ್ಗುರುವಿನ ।
ಮೌನದಾ ಮನೆಯುಂಟು ಜ್ಞಾನದಾ ಪ್ರಭು ಉಂಟು ।
ಮನ್ನಣೇಯುಂಟು ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರ

ಶಾಂತಿ ಸತಿಯಳು ಉಂಟು ಮತಿಯು ಪುತ್ರರು ಉಂಟು ।
ಅಂತ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ರಾಮನಾಮ ಉಂಟು । ತಿತೀಕ್ಷೆ
ಸೊಸೆಯುಂಟು । ಭಕ್ತಿಭಾವನು ಉಂಟು ।
ಕೀರ್ತಿ ಬರಲುಂಟು ಈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದಿ

ಶಮದಮಾ ಸಖರುಂಟು । ಪ್ರೇಮ ದಾಸಿಯು ಉಂಟು ।
ಹಮ್ಮುಹಂಕಾರವೆಂಬಳಿಯರುಂಟು ।

ನಾಮದಾ ಬಲವುಂಟು । ನಮನ ಸರ್ವರಿಗುಂಟು ।
ಚಿನ್ಮಯಾನಂದವೈಕ್ಯದಲುಂಟು

ಬ್ರಹ್ಮ ಪದವುಂಟು ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ದಯವುಂಟು ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸಂದೇಹವುಂಟು ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಹಮಸ್ಮಿಯುಂಟು । ಬ್ರಹ್ಮವೇ ತಾನುಂಟು ।
ಭೀಮಾಶಂಕರ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲುಂಟು[೨೬]

ಹೀಗೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಆವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ಲೌಖಿಕ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ತೆರನಾದ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜೀವವು ಪಲಾಯನ ಮಾಡಲು ಬಿಡದೇ ಆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಹಾಗೂ ಪರತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಲು ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

೫.೨.೫. ಗುರುಮಹಿಮೆ

ಈ ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿಗೆ ಅಗ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆತನನ್ನು ಪೂಜ್ಯಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಗುರು ಬ್ರಹ್ಮ, ಗುರು ವಿಷ್ಣು, ಗುರು ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನನ್ನು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗುರುವಿನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನು ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಗುರುವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಮಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ತೋರುವವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ಗುರುವಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರುನಾಥರಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಯು ಅವರ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಸದ್ಗುರು ಮೂರ್ತಿ ರಕ್ಷಿಸೋ ನೀನು ।
ನಿನ್ನ ಪಾದವ ನಂಬಿದೆ ನಾನು

ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ಪ್ರಾರಬ್ಧದಿಂದೆ ।
ತಾಯಿ ಉದರದಲಿ ನಾನು ಬಂದೆ ॥
ಮಲಮೂತ್ರ ಜಠರಾಗ್ನಿಯಲಿ ನೊಂದೆ ।
ಒಂಬತ್ತು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಬೆಂದೆ
ಬಾಲತ್ವದಲಿ ದುರ್ಬಲನಾದೆ ।
ಯೌವನ ಕಾಲಕೆ ಅಹಂಮದನಾದೆ ॥
ಮುಪ್ಪು ಬರಲು ಚಿಂತೆಯೊಳಗಾದೆ ।
ಸ್ವಾಮಿ ಭಜನೆಗೆ ಅಂತರನಾದೆ

ಧರೆಯೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡವನೆಂದು ।
ಭವಭಯಕಂಜಿ ಬೆನ್ನದೆ ಬಿದ್ದೆ ॥
ದೀನೋದ್ಧಾರಕನೆಂದು ಶರಣು ಬಂದೆ ।
ಭೀಮಾಶಂಕರನ ಧ್ಯಾನಕೆ ತಂದೆ[೨]

ಭವ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆ ಬೇಕು. ಗುರುಶಿಷ್ಯನಲ್ಲಿಯ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ದೂರಿಕರಿಸಿ ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನು ದಾರೆಯೆರೆಯಬೇಕು. ಸದ್ಬೋದೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗದತ್ತ ಮುನ್ನಡೆಸಬೇಕು. ಅಂಥ ಸದ್ಗುರು ಲಭಿಸುವುದು ದುರ್ಲಭವು. ಆದರೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ದೊರಕಿದ ಸದ್ಗುರು ಸಮರ್ಥ ಸದ್ಗುರುವಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಧನ್ಯ ಜಗಮಾನ್ಯ ।
ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನ ವಸ್ತುವಾದವ

ಉತ್ತಮ ದೇಹದಿ ಬಂದೂ । ವಯೋ
ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು ಹಾಯೆಂದೂ ॥
ಮಿಥ್ಯಾ ವಿಷಯದಿ ಬೆಂದೂ ।
ನಿತ್ಯಾನಿತ್ಯ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದವ

ವೇದೋಪನಿಷದಗಳಿಂದ ಬಹು ।
ಸಾಧಿಸಿ ತಿಳಿಯದರಿಂದ ।
ಮೋದದಲ್ಲಿಹ ಸ್ವಾನಂದ ।
ತದ್ಬೋಧದಿ ಪರಮಾನಂದದಿ ರಮಿಪನು

ಜನ್ಮ ಮರಣ ಭಯ ನೀಗಿ ।
ಘನ ಉನ್ಮನಿ ಸ್ಥಾನದಿ ತೊಗಿ ॥
ತನ್ಮಯವೇ ತಾನಾಗಿ ।
ಚಿನ್ಮಯ ರಾಮನೊಳೈಕ್ಯವ ಪಡೆದವ[೮]

ಗುರುವಿನ ನಿಜವಾದ ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಸಾಧಕನು ಗುರುವಿನ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಸದ್ಗುರುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ನಿತ್ಯ ನಿರಂಜನನು ಜಗಮಾನ್ಯನು. ಮಿಥ್ಯವೆನಿಸುವ ವಿಷಯ ಸುಟ್ಟು ನಿತ್ಯವಾದ ವಿವೇಕವನ್ನು ತಿಳಿದವನು. ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಚಿದ್ಬೋದದಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವವನು. ಆತನೇ ಧನ್ಯನು.

ಅವನು ಜನ್ಮ ಮರಣ ಭಯದಿಂದ ದೂರ ಉಳಿದವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಘನವಾದ ಉನ್ಮನಿ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವನು. ಬ್ರಹ್ಮಮಯನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವ ಪಡೆದವನು. ಇಂತಹ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆಯು ತನಗೆ ದೊರಕಿತು. ಸದ್ಗುರು ತಾರಕಮಂತ್ರೋಪದೇಶ ನೀಡಿ ಭವ ಭಯ ನೀಗಿಸಿದನು. ಆತನಿಗೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಿ ಉದ್ಧಾರನಾಗುವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸದ್ಗುರುವಿಗೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಿ ಉದ್ಧಾರಾಗುವೆ ।
ನಾನಿನ್ನುದ್ಧಾರಾಗುವೆ । ದೇಹಾತೀತನಾಗಿ
ಚರಣಕಮಲಕ್ಕೆರಗುವೆ

ತಾರಕ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶ ಕರ್ಣದೊಳಿಟ್ಟಾ ಸದ್ಗುರು
ಕರ್ಣದೊಳಿಟ್ಟಾ । ಮಾಯಾ ಮೋಹದ ಬೇಡಿ ಕಡಿದು ।
ಭ್ರಾಂತಿಯ ಸುಟ್ಟಾ
ನೆತ್ತಿಯ ಮ್ಯಾಲೆ ಕರವನಿಟ್ಟು ನಿಜವೇ ನೀನೆಂದಾ ।
ಅಂತರಂಗವ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು
ಭವ ಭಯ ಬಿಡಿಸಿದಾ

ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ ಬೃಂಗವಳ್ಳಿವಾಸಾ ಆತನ
ದಯದಿಂದ । ಸಗುಣರೂಪನಾಗಿ ಮೆರೆವ ಸಹಜಾನಂದಾ[೨]

ಸದ್ಗುರುವಿನ ಮಹತಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸದ್ಗುರು ಮಾಡಿದ ಅನಂತ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ನೀ ಮಾಡಿದುಪಕಾರಾ ಕಿಂತು ಪಾಮರನ ಪ್ರತಿ
ಉಪಕಾರಾ । ಭಿಮಾಶಂಕರ ಗುರುವಾಗುವ ಪ್ರಕಾರಾ ।
ಈ ಮನಕೆ ಎಂದಿಗೆ ತೋರದಾಕಾರಾ ॥ಸ್ವಾಮಿ॥

ಲಕ್ಷ ಎಂಬತ್ತು ಮೂರೊಂದನು । ಯೋನಿ ಕುಕ್ಷಿಯೊಳಗೆ
ಹೊಕ್ಕು ಬಂದೆನೊ । ಭಕ್ಷ್ಯಾಭಕ್ಷ್ಯವ ಮೆದ್ದೆನು ।
ಅನುಪೇಕ್ಷಿಯೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿದ್ದೆನೋ । ಭಿಕ್ಷುಕರೊಡೆಯ
ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೃಪಾ ಕಟಾಕ್ಷದಿ ಸದ್ಗುರು ರಕ್ಷಿಸಿದಂಥಾ

ನೀರೊಳು ಜೀವಿಸುತಿದೆ ಮೀನಾ ।
ನೀರು ಕಾಣವರಿಯದು । ಆ ಮೀನಾ ।
ಪಾರವಿಲ್ಲದಂಥದೀ ಮೀನಾ ।
ಪರವಸ್ತು ಕೂನನರಿಯದು ಮನ ಮೀನಾ ।
ನಾನೇರ ನೋಟಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ತಾ ಹೋದೀತು ।
ಸಾರವಸ್ತುವ ತಂದು ತೋರಿಸಿದಂಥ

ತನುವು ತನ್ನೊಳಗೆ ತಾ ತೋರದು ।
ತನು ಮನದ ವೃತ್ತಿಗೆ ತಾ ಬಾರದು ।
ಜನನ ಮೃತ್ಯಂಗಳು ತೋರದು ।
ಎನಗೆ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನ ಸಂಗ ದೊರಕದು ।
ಘನ ಗುರುಶಂಕರ ಚಿನುಮಯರೂಪ ।
ದನುಭವಕೆ ತಂದು ಎನಗೆ ನೀ ಕೊಟ್ಟಂಥ[೩೦]

ಸದ್ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆ ಇಲ್ಲದೆ ಅಜ್ಞಾನವಳಿಯುವದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಜನನ ಮೃತ್ಯುಗಳು ನಿರಂತರ ಸಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಎಂಬತ್ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಜೀವಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹತಾಳಿ ವಿಷಯಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದೆ. ಮೀನವು ನೀರಿನ ಮೂಲಕವೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನೀರೇ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಆಧಾರ. ಇದು ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದು. ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರೂ ಅವನು ನನ್ನ ಮನ ಮೀನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಯಾಘನ ಗುರು ಚಿನ್ಮಯ ರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣೆದುರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತೋರಿದನು ಎಂದು ಗುರುವಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಗುರುವಿನನ್ನು ನರನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅನುಚಿತವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ನರ ಕುರಿ, ಗುರು ನರನೆಂಬಾ ಪಾತಕಿ
ನರಕಾಲಯ ಪಡಕೊಂಬಾ ।
ಹರ ಹರ ಪಶು ಪ್ರಾಣಿ ಪಶು ಪ್ರಾಣಿ ।

ಮಾಡಿದಿ ನರತನು ಹಾನಿ
ಹಾನಿಯರಿಯದೆ ಅಜ್ಞಾನಿ ತಿರುಗುವಿ ।
ನಾನಾ ಪರಿ ಪರಿ ಯೋನಿ

ಪರಿ ಪರಿಯೋನಿಗೆ ಬರುವಾ ಗುರುಗಳ ।
ಪರಿಚರ್ಯವ ಮರೆದಿರುವಾ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಮರವೆ ತನ್ನಿಂದಾಯಿತೇನೊ

ತಿರುಳು ತೆರೆ ಅನಂತಪಘಾತವನೂ

ಅಪಘಾತಕ ಮನದವಗೆ

ಶಂಕರ ಕೃಪೆಯೆಂತಾಗುವದವಗೆ[೩೧]

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸದ್ಗುರುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸದ್ಗುರುವನ್ನು ಮರ್ತ್ಯದ ಮಾನವನೆಂದು ತಿಳಿಯುವವರು ನರರಿದ್ದೂ ಕುರಿಗಳಂತೆ ಅವರ ಗತಿ. ಇಂಥ ಪಾತಕಿಗಳ ಜೀವನವೇ ನಾಶ. ನಾನಾ ಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ಕ್ಷುದ್ರರು ಗುರುವಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೆಂದೂ ಕಾಣರು. ಈ ಹೀನ ಮನದವರಿಗೆ ಗುರು ಶಂಕರನ ಕೃಪೆಯಾಗುವದೆಂತು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗುರುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುರುವಿನನ್ನು ನರನಂತೆ ಕಾಣದೆ ಆತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ಕಾಣಬೇಕೆಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವ ಜಗದೊಳಗೆ ಭವದಿ ಬಂದಿರೆ ಬಳಿಗೆ ।

ನರನಲ್ಲಾ ನರನಲ್ಲಾ ಗುರುವರ ಪರನು ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ

ಅಲ್ಲಹುದೆಂಬುದು ಭ್ರಾಂತೀ ॥

ಗುರುವಿಂದಲ್ಲದೆ ಆಗದು ಶಾಂತೀ ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ

ತಮ್ಮಂತಲೆ ನೋಡುವರು ॥ ದೇಹದ

ಹಮ್ಮಿಂದಲೆ ಕೆಡುತಿಹರೂ ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ

ಭ್ರಾಂತದ ಮಾತು ಗುಹ್ಯೇಕಾಂತದಿ ।

ಇಹುದೇನೋ । ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ

ಗುರುಶಂಕರ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೆ ಎಂದೊದರಿತೊ

ಶ್ರುತಿ ನಿಯಮಾ ॥ ನರನಲ್ಲ ನರನಲ್ಲ[೩೨]

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲು ಗುರುರೂಪದಿಂದ ಜಗದೊಳಗೆ ಬಂದಿರುವನು. ಅವನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ನರನಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಬೇಡ. ಗುರುಕೃಪೆ ಇಲ್ಲದೆ ಮನಶಾಂತಿ ದೊರೆಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಗುರುವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರಮೇಶ್ವರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರೆ ಯಾವ ಬಂಧನಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯದ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಾಮಿ ಶಂಕರನಿರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾಮದ ಕಳವಳಿಕೇಕೆ
ಗುರುನಾಮನಿಧಾನಿರಲಿಕ್ಕೆ । ಎನಗಿಲ್ಲೆಂಬುವದೇಕೆ
ಅನಾಥ ಬಂಧು ಅನುದಿನ ಎನಗಿರೆ ।
ಅನುಕೂಲದ ಚಿಂತ್ಯಾಕೆ ।
ತನುಮನಧನದೊಳು ತಾನೆ ತಾನಿರಲು ।
ಅನುಮಾನಿಸಲಿನ್ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ

ದಾತನೊಬ್ಬ ಶ್ರೀನಾಥ ಎನಗಿರಲು ।
ಯಾತಕೆ ಪರರ ದುರಾಶೇ ।
ಮಾತು ಮಾತಿಗೆ ತೋರುವ
ಸದ್ಗುರು ತೇಜಃ ಪುಂಜಗಳ್ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ

ದೊಡ್ಡದು ಸಣ್ಣದು ಧಡ್ಡನು ಜಾಣನು ।
ಎಂದೆಣಿಸುವದಿನ್ಯಾಕೆ । ಗುಡ್ಡದ್ಹಾಂಗ
ಶ್ರೀ ಶಂಕರನಿರಲು ದುಡ್ಡಿನ ಹಂಗುಗಳ್ಯಾಕೆ ಸ್ವಾಮಿ[೩೩]

ಸದ್ಗುರು ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹವಿರಲು ಕಾಮದ ಪೀಡೆಯಲ್ಲಿಯದು? ಗುರುನಾಮ ಭಾಂಡಾರವಿರಲು ನಾನು ಧರಿದ್ರನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಯಾಕೆ? ಅನಾಥ ಬಂಧುವು ಯಾವಾಗಲೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲು ಇತರರ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹುಡುಕುವ ಪ್ರಯಾಸ ಏಕೆ? ಗುಡ್ಡದ್ಹಾಂಗ ಗುರುಶಂಕರನಿರಲು ದುಡ್ಡಿನ ಹಂಗ್ಯಾಕೆ. ಹೀಗೆ ಗುರುವಿನ ಅನುಗ್ರಹ ನಿರಂತರವಿರಲು ಯಾವ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಗುರುನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವುದು ನಿಜ ಶಿಷ್ಯನ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಪದ್ಯದ ಸಾರವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ನಿರಂತರ ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯ ಸುಖದ ಆವರಣ ಕಳಚಿ ನಿಜ ಸುಖದ ಅನುಭವವು ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ನೀ ಹೋಗುತಲಿ ಬಾಗೂ ।
ಗುರುಕೃಪೆ ಪಡೆಯುತೆ ಪರಿಭವ ನೀಗೂ

ನಗಕನಕದ ಪರಿ ಈ ಜಗ ಸೋಗೂ ।
ಜಗದೀಶನ ಸುಖ ಪೊಂದಿ ನೀ ತೂಗೂ

ತತ್ತ್ವಂ ಪದಗಳ ಕಳೆದುಳಿ ವೇಗೂ ।
ಸಚ್ಚಿತ್ಸುಖ ಅಸಿಜ್ಞಪ್ತಿ ನೀನಾಗು

ಪ್ರೇಮಾಮೃತ ಸವಿಯುತೆ ನೀ ತೇಗೂ ।
ಕಾಮದಹನ ಶಿವಶಂಕರನಾಗೂ[೩೪]

ಸದ್ಗುಣಗಳ ಭದ್ರವಾದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಮ್ರತೆ ಇರಲಿ. 'ತತ್ವಮಸಿ' ಮಹಾ ವಾಕ್ಯದ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸು. ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ತೇಲಾಡು. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಘನವಸ್ತು ನೀನಾಗು. ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತ ಸೇವಿಸಿ ತೃಪ್ತನಾಗು. ಗುರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗು ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಸಂತರು ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿಸುವ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರಿಗೆ ಗುರುಭವದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡುವ ಭವ ರೋಗ ವೈದ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಕ್ತರ ಲೋಕವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇವರು ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರವರೆಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕಗೊಳಿಸುವದರೊಂದಿಗೆ ಭಕ್ತಿಗೂ-ಹುಟ್ಟಿಗೂ, ಭಕ್ತಿಗೂ-ವೃತ್ತಿಗೂ ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಯಾರೂ ಬೇಕಾದರೂ ಭಕ್ತರಾಗಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿ ಹೇಳಿದವರು ಮತ್ತು ಇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವದೇ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು.

೫.೨.೬. ಅನುಭಾವ ಹಂತಗಳು

ಸಿಂದಗಿ ಸಂತರ ಅನುಭಾವದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗುರುವಾದವನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕುರಿತಾಗಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅಗಲಿರುವ ನೋವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಮೂರನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸಲು ಮುಂದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಭಿಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಗುರುವಿನ ಮರಿಲ್ಯಾಂಗೆ ।
ಮರೆತು ನಾನಿರಲ್ಯಾಂಗೆ

ಮರೆತು ಹೋದ ಗಂಟಾ ।
ತೆರೆದಿಟ್ಟಾ ಕರೆದು ಕೈಯಲಿ ಕೊಟ್ಟಾ

ಬೋಧ ಗಜದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದಾ ।
ಭೇದಾಭೇದ ಒಡಿಸಿದಾ

ಸ್ಥಿರಚರ ಜಗವೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ

ಪರಶಿವ ತಾನೇ ಆದ[೩೫]

ನಾನು ನನ್ನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆ. ಅದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುರು ಕೊಟ್ಟನು. ಸದ್ಬೋಧ ಎಂಬ ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿದನು. ಜಗವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಹಾಗೂ ತಾನೇ ಪರಶಿವನಾದ ಸದ್ಗುರುವನ್ನು ಮರೆತು ನಾನು ಇರಲಾರೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದರಂತೆಯೇ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಭೋದದಿಂದ ವಿಷಯದ ಸುಖದ ನಿಜದ ಅರಿವಾಗಿ ಪರತತ್ವದ ಸುಖದ ಅನುಸಂದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ಸಾಧಕನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ತೇಲಿಸೊ ನೀ ಮುಣುಗಿಸೊ ।

ನಿನ್ನ ಮಾಯವ ತಿಳಿಯದ ಮೂಢ ಜನರನು

ವಿಷಯದೊಳಗೆ ಮನ ಬುದ್ಧಿ ಗರ್ಕಾಯಿತು

ಘಸಣೆ ಬಡುವ ದೇಹ ಹ್ಯಾಗೆ ಪಾರಾಯ್ತು

ಹರ ಬಿಡಿಸು ಮೊರೆಹೋದೆ ದೇವಾ

ಬಿರುಬೆಟ್ಟಿತು ಪರಿಹಾರ ಹ್ಯಾಗ

ಭವನದಿಯೊಳು ಸುಳಿದಾಡು ಹರಗೋಲಕ್ಕೆ

ಶಿವಶಂಕರ ಕಡೆಗೆ ಹಚ್ಚು ಧಡಕ್ಕೆ[೩೬]

ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ತ್ರಿವಿಧ ತಾಪದಿಂದ ಉದ್ವಿಗ್ನನಾಗಿ ಗುರುವಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯದೊಳಗೆ ಮನಬುದ್ಧಿಗಳು ತಲ್ಲೀನವಾಗಿವೆ. ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವೆ, ಪಾರಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಭವಸಾಗರದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಹರಗೋಲು ಸಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ತೀರಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಧಕನ ಮಾನಸಿಕ ಹೋಯ್ದಾಟವು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜೊತೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಆನಂದದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಅವಸ್ಥೆಯು ಸಾಧಕನ ಬದುಕಿನ ಮಹತ್ವದ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಸಾಧಕನ ಅನುಭವವು ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅದ್ವೈತವಾದಿಗಳು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಸೈ ಸೈ ಸದ್ಗುರುವಿನ ದಯದಿಂದೆಲ್ಲಾ ಮೈ ಮರೆತೆನೆ ।

ಐ ಅದು ಏನು ಕಾರಣ ಮೈ ಮರೆದು ಮತ್ತುಳಿದೆನೆ ।

[illegible]

ಕೈ ಕೈ ತಲೆ ಮೇಲಿಡಲು ವೈರಾಗ್ಯ ಪಡೆದೆನೆ ।
ಥೈ ಥೈಯಂತ ಕುಣಿಸಿ ತನ್ನಂತೆ ತಾ ಮಾಡಿದನೆ

ನಾನೂ ನೀನೆಂಬುದು ಮರೆಸಿ ತಾನೇ ತಾನಾದನೆ ।
ಮಾನ ಅಪಮಾನ ಎರಡೂ ಪಾನ ಮಾಡಿದನೆ ।
ಜ್ಞಾನ ಮಾರ್ಗವ ತೋರಿ ಧ್ಯಾನ ಹೇಳಿದನೆ ।
ಖೂನ ತೋರಿಸಿ ವಿನೋದ ಮಾಡಿದನೆ

ನಾದ ಶಬ್ದದಿ ಮನಲುಬ್ಧ ಮಾಡಿದನೆ ।
ವಾದಿ ದುರ್ವಾದಿಗೂಡ ಕಾದಿ ಗೆಲಿಸಿದನೆ ।
ಭೇದಾಬೇದವ ಅರಿಯದ ಹಾದೀ ತೋರಿದನೆ ।
ಈದ ಹುಲಿಯಂಥ ಮನಸು ಸಾದ ಮಾಡಿದನೆ

ಭೃಕುಟಿ ಮಧ್ಯದಿ ವಸ್ತು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದನೆ ।
ಆಸನ ದ್ವಾರ ಕವಾಟವ ಬಲಿಸಿ ಶ್ವಾಶಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿಲಿಸಿದನೆ ।
ನಾಸಿಕಾಗ್ರದ ಕೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾನು ಪ್ರಕಾಶವ ತೋರಿದನೆ ।
ಈಶನು ದತ್ತ ಮಹೇಶ ದಿಗಂಬರ ಘೋಷದೊಳಗೆ ಮನವೀಸಿದನೆ[೩೭]

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಸದ್ಗುರುವಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಲೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಪಡೆದೆ. ನನಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದ ನೀಡಿ ತನ್ನಂತೆ ಅಂದರೆ ಆತ್ಮರೂಪದಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ನಾನು-ನೀನು ಈ ದೇಹಭಾವ ಮಾನ-ಅಪಮಾನ ಇಂಥ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಗತಿಸಿದವು. ಸದ್ಗುರುವು ಭಗವಂತನ ಕುರುಹು ತೋರಿಸಿ ಈ ಆನಂದದಲ್ಲಿಯೆ ನನ್ನನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಅನಾಹತದ ನಾದದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಲುಬ್ದವಾಯಿತು. ವಾದಿ-ವಿವಾದಿಗಳ ಕೂಡ ಸಂವಾದ ಮಾಡಿ ಅವನ ಕೃಪೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಯಶಸ್ವಿಯಾದೆ. ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಮನೋನಿಗ್ರಹ ಈಗ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಭೃಕುಟಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್‌ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವನ್ನು ಸದ್ಗುರುವು ತೋರಿಸಿದನು. ಸ್ಥಿರಾಸನವು ದೃಢವಾಗಿ ಸಹಜ ಕುಂಭಕ ಅವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈಶ, ದತ್ತ, ಮಹೇಶ, ದಿಗಂಬರ ಈ ದಿವ್ಯ ನಾಮಘೋಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು ಎಂದು ಸಾಧನಾ ಅವಸ್ಥೆಯ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ. ಈ ಪದ್ಯವು ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರು ರಚಿಸಿದ ಸದ್ಗುರು ಸಾಕಿದ ಮದ್ದಾನೆ ಬರುತಿದೆ ಎಂಬ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತದೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಗುರು ಸಾಕಿದ ಗೂಳಿ ಭರದಿಂದ ಬರುತಿದೆ । ಸರಿಸಿ
ಹೋಗಲಿ ಬೇಡಿ ದುರ್ಜನರೇ ॥ ಸರಿಸಿ ಹೋದರೆ
ನಿಮ್ಮ ಬರು ಹೋಗುವ ಹಾದಿ ।
ತೆರ್ರನೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವದು ತಿಳಿದು ನೋಡಿ

ಆರು ಕೋಣಗಳನ್ನು ಅರಿದು ಮುಂದಡಿ ಮಾಡಿ । ಆರೆರ-
ಡಾನೆಯ ಅವಚಿಕೊಂಡು । ಕೋರೆತ್ತಿಕೊಂಡು ತಾ ಕೋಪದಿ
ಬರುವಾಗ । ಮೂರು ಮನಿಯ ದಾಟಿ ಮುಂಡಾಯಿತೊ

ಇಬ್ಬರನೊಗೆದು ಒಬ್ಬನ ಕೂಡಾ ಪೋದೀತು ।
ಅಬ್ಬರಿಸುತಲಾದ ಆನಂದದಿ । ಕಬ್ಬು ಬಿಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿಣವ
ಮೆದ್ದು ದಿಬ್ಬಿ ಗೂಡದಲಿಂದಲುಬ್ಬುತದೆ

ಮೋರೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುಂದಾಡು ಮುಂದಾಡುವ ಸರ್ಪಗೆ ।
ಮುದ್ದು ಇಕ್ಕುತ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವದು । ಆರು ನೆಲೆಯೆತ್ತಿ
ನೀರು ಕುಡಿದು ಗೊತ್ತು ಸೇರಿತಲ್ಲಿ ಮರಿವಾಸನಲ್ಲಿ[೩೮]

ಸದ್ಗುರುವಿನ ಪ್ರಿಯ ಶಿಷ್ಯನೆಂದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಹೋರಿ. ಇಂತಹ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಡ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀವು ಆ ಗೂಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಬರು ಹೋಗುಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಜನ್ಮ-ಮರಣಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡುವುದು. ಅದು ಷಡ್ರಿಪುಗಳನ್ನು ಪುಡಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಅಷ್ಟ ಮದಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ದ್ವೈತ ಭಾವವನ್ನು ಬದಿಗಿಸಿರಿ ಒಂದೇ ಸತ್ ತತ್ವ ಅಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡಗೂಡಿ ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರೇಮ(ವಿಷಯಸುಖ)ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಶ್ರೇಯ(ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣ)ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ. ಷಟ್‌ಚಕ್ರ ಭೇದಿಸಿ ಅಮೃತರಸ ಸೇವಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಅನುಭವವನ್ನು ಗೂಳಿಯ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು ಸಾಧಕನು ಸಾಧನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಸಾಧಕನು ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದು ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದ ಸಾಧಕನ ಅಂತಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಧಕನಲ್ಲಿ ದ್ವೈತ ಭಾವ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಪರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಆತನ ಆತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಈ ದ್ವೈತ ಲಯವಾಗಿ ಅದ್ವೈತದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ಏನು ಹೇಳಲಿ ನಿನಗಿನ್ನೂ ಗುರು ಧ್ಯಾನದ ಸುಖವನ್ನು
ಸ್ವಾನುಭವದಿ ನಿಂದು ಬೆಡಳಗಿನೋಳ್ ಬೆಳಗುವ ।
ತಾನೆಂದು ಕಾಂಬುವ ಘನ ನಿಜವಾಗಿಹ

ಚಿತ್ತದ ತಾಪವು ನೀಗಿ ಮಾಯಾವೃತ್ತಿಯ
ಗುಣಗಳು ಪೋಗಿ । ಎಷ್ಟತ್ತ ನೋಡಲು
ಅತ್ತತ್ತ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಘನ ನಿಜವಾಗಿಹ

ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಗಳೆಲ್ಲ ಪೋಗಿ ಶುದ್ಧ ಚೈತನ್ಯವೇ ತಾನಾಗಿ ।
ಮಾತು ಕಳೆದು ಮೌನವೆಂಬ ಏಕಾಂತದಿ ।
ಕೂತು ಲಕ್ಷಿಸುವ ಲಕ್ಷಣನೆ ತಾನಾಗಿಹ

ಮನದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮರೆದು ಹಮ್ಮು ತನುವಿನ
ಮಮತೆಯ ಜರಿದು । ಅನುದಿನದಲಿ ಗುರು ರಾಮ
ಪದಾಂಬುಜ ತಾನೆಂದು ಕಾಂಬುವ ಘನ ನಿಜವಾಗಿಹ[೩೬]

ಸಾಧಕನು ಸಾಧನೆಯ ಅಂತಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಆತ ಅನುಭವಿಸುವ ಆನಂದವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದು ಆತನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧಕನು ಹೇಳುವಂತೆ ಗುರುಬೋಧದಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಚಿತ್‌ವೃತ್ತಿ ಲಯವಾಗಿ ಮಾಯೆ ತ್ರಿಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ನಿಜವಸ್ತುವೇ ತುಂಬಿದೆ. ದ್ವೈತಾದ್ವೈತ ಗಲಭೆ ಹೋಗಿ ಶುದ್ಧ ಆತ್ಮ ತತ್ವದ ಅನುಭೂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಾತಿಗೆ ಮೀರಿದ ಅವಸ್ಥೆ. ಮೌನದ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಏಕಮೇವ ಲಕ್ಷ ಅಂದರೆ ಚಿದ್ಘನ ಬ್ರಹ್ಮ ತತ್ವವೇ ಸದ್ಗುರು ತಾನಾಗಿಹನು. ಮನದ ಕಲ್ಪನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಹಂಕಾರ, ದೇಹಾತ್ಮ ಭಾವವೆಲ್ಲ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಘನವಸ್ತು ಒಂದೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಅಪರೋಕ್ಷಾನುಭೂತಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗುರುಪಾದಾಂಬುಜ ಧ್ಯಾನದ ಆನಂದದಿಂದ ಹೀಗೆ ಆತ್ಮತತ್ವದ ಅನುಭೂತಿಯು ಸಾಧಕನ ಅಂತಿಮ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಅನುಭವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಿವಸುಖ ದಾರಿಯ ನೋಡಣ್ಣಾ ।
ಅದು ಕೂದಲ ಎಳೆಕಿಂತ ಬಲು ಸಣ್ಣಾ

ಭವದಲಿ ಮುಳುಗಿಹ ಪ್ರಾಣಿಯ ಕಾಣದೆ ।
ಘವ ಘವಿಸುವ ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣಾ

ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳಿಗೆ ಸಾಸಿರ ಭಾಗಕೆ ಮೀರಿ ಉಳಿದಿಹುದಣ್ಣಾ ।
ಘೋಷ ಸುಶಬ್ದದ ದಶಮದ್ವಾರದಿ ।
ಭಾಸುರ ಪರಮಣು ದ್ವಾರಣ್ಣಾ

ಸೂಜಿಯ ಮೊನೆಕಿಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕೆ ಅತೀತನು ।
ಶೂನ್ಯಕೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿಹುದಣ್ಣಾ ॥ ಈ ಜಗವೆಲ್ಲವು
ಮೃಗಜಲದಂದದಿ । ಸಚ್ಚಿತ್ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಣ್ಣಾ

ಅನುಭವ ಯೋಗಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿಹುದನಿಮಿಷ ದೃಷ್ಟಿಲಿ
ಬಗೆಯಣ್ಣಾ ॥ ಘನಗುರು ಶಂಕರ ತನ್ಮಯನಾಗಿಹ ।
ಚಿನುಮಯ ಗುರುತವೆ ನಿಜವಣ್ಣಾ[೪೦]

ಪರಮಾರ್ಥ ಮಾರ್ಗವು ಭಗವದಾನಂದ ಪಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಕೂದಲು ಎಳೆಗಿಂತ ಸಣ್ಣದು. ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳಿನ ಸಹಸ್ರ ಭಾಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣದು. ಅದು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಬಂಗಾರ ಬಣ್ಣದ್ದು. ಬ್ರಹ್ಮ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸತತವಾಗಿ ಸುನಾದ ಶಬ್ದ ನಡೆದಿದೆ. ಇಂಥ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ದಿವ್ಯ ಅನುಭವವು ನಾಶಿಕಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಎವೆ ಇಕ್ಕದೆ ದೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿರವಾದ ಯೋಗಿ ಪಡೆಯುವ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

೫.೩. ಶಿವರಾಮರ ಉಲಟ್‌ಬಾಂಸಿ ಪದ್ಯಗಳು

ಕನ್ನಡದ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಂತೆ ವಿಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ಪದಗಳನ್ನು 'ಉಲಟ್‌ಬಾಂಸಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿರೋಧದ ಮೂಲಕ ಉಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅನಿರ್ವಚನೀಯ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಮಾತಿನ ರೂಪ ಕೊಡುವ ಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಚೌರಾಸೀ ಸಿದ್ಧರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 'ಸಂಧಾಭಾಷಾ' ಸಂಧ್ಯಾಭಾಷೆ ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ. ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲು ಬೆಳಕುಗಳು ಕೂಡಿರುವಂತೆ ಇದೊಂದು ಮುಸುಕಿನ ಭಾಷೆ. ಇಂಥ 'ಉಲಟ್‌ಬಾಂಸಿ'ಗಳೇ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿರಬೇಕು. ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರ 'ಕೋಡಗನ ಕೋಳಿ ನುಂಗಿತ್ತ' ಎಂಬ ಗೀತೆಯನ್ನು ನೆನೆಯಬಹುದು. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಶಿವರಾಮರು ರಚಿಸಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿವೆ.

ಮಾಯದ ಮಾತೆಲ್ಲ । ಸುಳ್ಳದೆ ।
ಖರೆಯಾಗಿ ನಿಂತದೆ

ಗಂಧರ್ವಪುರದಿಂದ । ನೋಡಮ್ಮಾ । ಬಂಜೆಯ ಮಗ
ತಾ ಬಂದು । ಭೀಷ್ಮನ ಮಗಳಿಗೆ । ಮದುವ್ಯಾದ

ಸೊಂಟನ ಕೈಯಿಂದ । ನೋಡಮ್ಮಾ ।

ಗಗನ ಪುಷ್ಪವ ತರಿಸಿ ।
ಕೊರಳೊಳು । ಮಾಲೆಯು ಹಾಕಿದರಂತೆ
ಪರ್ವತ ಕೊನೆ ಮೇಲೆ । ನೋಡಮ್ಮಾ ।
ಮೃಗಜಲ ನದಿಯಂತೆ ।
ಅದರೊಳು । ಕಲ್ಲಿನ ಹರಗೋಲಂತೆ
ಮೊಲವೆದ್ದು ಇರಿಯಲ್ಕೆ । ನೋಡಮ್ಮ ।
ಹರಗೋಲನ ಹರಿದು ।
ಒಳಗಿದ್ದ ಬಂಜೆಯ ಮಗ ಹರಿದ್ಹೋದಾ
ಮೀನುಗಳಿಷ್ಟೂ ಕಂಡೂ । ನೋಡಮ್ಮ ।
ಶವ ತೆಗೆದು ಹೊರಗ್ಹಾಕಿ ।
ವನಕೋಯ್ದು । ದಹನವ ಮಾಡಿದವಂತೆ
ಇಷ್ಟು ಕುರುಡಾ ಕಂಡಾ । ನೋಡಮ್ಮಾ ।
ಹೇಳವಾ ಹೇಳಲಿ ಬಂದಾ ।
ಕಿವುಡನಿಗೆ । ಮೂಕ ಹೇಳಿದನಂತೆ
ಈ ಪರಿ ಸಂಸಾರ ನೋಡಮ್ಮಾ ।
ಮಾಯದ ವಿಸ್ತಾರ ।
ಶಿವರಾಮಾ ತಾ । ಕೇಳಿ ಬೆರಗಾದಾ[೮೯]

ಮಾಯೆಯ ಕುರಿತು ಶಿವರಾಮರ ಇನ್ನೊಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸುಖ್ಯವ್ಯಾಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ವಹಿತ ಹೇಳದನಕ ।
ಮಕ್ಕಳು ಯಾಕೆ ಪಿತೃಗಳ ಆಜ್ಞೆಯ ನಡೆಸದನಕ
ದಾತನ್ಯಾಕೆ ಬಯಕೆ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡದನಕ । ಬರಿ ।
ಮಾತು ಯಾಕೆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಲೇಶ ಇಲ್ಲದನಕ
ಸಂತನ್ಯಾಕೆ ಶಾಂತಿ ನೆರಳು ಹಿಡಿಯದನಕ । ತನು ।
ಕಂಥೆಯಾಕೆ ಶಿವಪದಕ್ಕೆರಗೋ ತನಕ
ನೇಮವ್ಯಾಕೆ ಹೃದಯ ಶುದ್ಧವಾಗದ ತನಕ । ಶಿವನ ।
ನಾಮವ್ಯಾಕೆ ನಾಮರೂಪ ಅಳಿಯದ ತನಕ

ಮತಿಗಳು ಯಾಕೆ ಶಿವರಾಮ ಪದಕೆ ನಿಲುಕದ ತನಕ । ಹರಿ ।
ಕಥೆಗಳು ಯಾಕೆ ಪ್ರೇಮ ತುಂಬಿ ತುಳುಕದ ತನಕ

ಜಾಣನ್ಯಾಕೆ ಸಮಯ ಉಚಿತ ಅರಿಯದ ತನಕ । ಬರಿ
ಗಾನವ್ಯಾಕೆ ಸ್ವರದ ಲಯುವ ಧರಿಸಿದ ತನಕ

ಧರ್ಮವ್ಯಾಕೆ ಸಮಯ ಕಾಲಕ ಒದಗದ ತನಕ । ಸ- ।
ತ್ಕರ್ಮವ್ಯಾಕೆ ದಂಭತನವು ದಹಿಸದನಕ

ಧನವಿದ್ಯಾತಕೆ ಶರಣರಡಿಗೆ ತರದನ್ನಕ ಈ
ಮನವಿದ್ಯಾಕೆ ತನ್ನ ಉಗಮ ಸೇರದನ್ನಕ

ಶಿಷ್ಯನ್ಯಾತಕೆ ಗುರುಗಳ ಹೃದಯ ತಿಳಿಯದನ್ನಕ । ಸರಸ
ಭಾಷ್ಯವ್ಯಾತಕೆ ಶ್ರುತಿಯ ಗರ್ಭ ಉಸುರದನ್ನಕ

ಜ್ಞಾನವ್ಯಾಕೆ ಜ್ಞೇಯಗುರಿತವರಿಯದನಕ । ಬರಿ ।
ಧ್ಯಾನವ್ಯಾಕೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ ಮರೆಯ ದನಕ

ಆರಾಮವ್ಯಾಕೆ ದುಃಖಸೀಮಿ ದಾಂಟದನಕ । ಶಿ- ।
ವರಾಮನ್ಯಾಕೆ ಪೂರ್ಣ ಸುಖದೊಳಾಡದ ತನಕ[೨]

೫.೪. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನ

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣವು ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮಹಾವೃಕ್ಷವೆಂದೇ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕದ ಒಂದು ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದು ಅನೇಕ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಹಾಗೂ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಮಹಾಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ರಾಮಾಯಣದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಿಂದಗಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ ರಾಮಚಂದ್ರಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಮೂಲ ರಾಮಾಯಣದ ಸುಲೋಚನಾ ಕಥೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅಂದರೆ 'ಸುಲೋಚನಾ ವಿಲಾಪ' ಹಾಗೂ 'ಸುಲೋಚನಾ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶ' ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಮರಾಠಿ ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ವಾರ್ಧಕ ಹಾಗೂ ಭಾಮಿನ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಬಳಸಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೊಟ್ಟ ವಿಶೇಷ ಕೊಡುಗೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದೊಂದು ಖಂಡಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಗುರುಗಳಾದ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹಾಗೂ ಕಾಶಿರಾಜ ಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಕೃಷ್ಣದಾಸ ಮುದಗಲ್ ಇವರ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಯುದ್ಧಕಾಂಡ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯವು ಮೂಲ ಆಕಾರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಈ ಕೃತಿಯ

ಸಂಪಾದಕರಾದ ಶ್ರೀ ಬಿ.ಆರ್.ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಇದು ತಾತ್ವಿಕ, ನೈತಿಕ ಹಾಗೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವ ಮೌಲಿಕ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

೫.೪.೧. ಸುಲೋಚನಾ ವಿಲಾಪ

ಈ ಕಥೆಯು ಮರಾಠಿಯ ಚಾಮರಿ ವೃತ್ತದ ಐದು ನುಡಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕನ್ನಡದ ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ನಿರೂಪಣೆಯು ಸೂತ್ರದಂತಿರುವ ಒಂದು ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಮುಂದೆಬರುವ ನುಡಿಗಳು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಂತೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಿಗ್ಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಆದಿಪ್ರಾಸವು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳವಾಗಿದೆ. ಇದು ಮರಾಠಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಕನ್ನಡ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮರಾಠಿ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮರಾಠಿಯ ಸವಾಯಿ ಹಾಗೂ ಚಾಮರಿ ವೃತ್ತಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಭಾವಾನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಭಾಗವನ್ನು ಹಾಗೆಯೆ ಇಟ್ಟು ಮರಾಠಿ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಂಪಾದಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯಗಳ ನಂತರ ಶಿವಧನುಷ್ಯ ಭಂಗ, ರಾಮನ ವನಗಮನ, ಸೀತಾಪಹರಣ, ಜಟಾಯು ಮತ್ತು ಶಬರಿ ಇವರ ಉದ್ಧಾರ ಸುಗ್ರೀವ ಹನುಮಂತರೊಡನೆ ರಾಮನ ಮಿತ್ರತ್ವ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡು ಲಂಕಾ ದಹನದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಲಂಕಾ ದಹನವಾದ ಮೇಲೆ ಹನುಮಂತನು ರಾಮನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಂದ ಸೀತೆಯ ವೃತ್ತಾಂತ ಕೇಳಿ ರಾಮನು ವಾನರ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಲಂಕೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯು ವಾರ್ಧಕ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ.

ಸಾಗರಕೆ ಸೇತುವಂ ಕಟ್ಟಿ ಅಂಬುಧಿದಾಟು
ತಾಗಳಂಗದನ ಕಳುಹಲು ರಾವಣನ ಬಳಿಂ
ಗಾಗರ್ವನಿಧಿ ಮಾತಿಗೊಪ್ಪದಿರೆ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯವು
ನಿಂತಿತೆಂದು ಬರಲು

ಸಂಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದ ಅಂಗದನಿಂದ ಸಂಧಿಕಾರ್ಯ ಕೈಗೂಡದದ್ದರಿಂದ ಆತ ನಿರುಪಾಯನಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅತ್ತ ರಾವಣನೂ ಸಹ ತನ್ನ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ರಾಮನ ಎದುರಾಗಿ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ರಾಮನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮುಂದೆ ರಾವಣನ ಆಟ ನಡೆಯದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಸಮಸ್ತ ಸೈನ್ಯವಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಮಹಾ

ಶೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಜಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಅಭಿಚಾರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಂದ್ರಜಿತನು ಕೈಕೊಂಡ ಅಭಿಚಾರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ರಾಮನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಕಪಿ ವೀರರು ಕೆಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಕ್ರೋಧಗೊಂಡ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಯತ್ನವನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಚತುರಂಗ ಬಲದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಸುತ್ತಲೂ ಕರಾಳ ಕತ್ತಲೆ ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅತ್ತಕಡೆ ರಾಮನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಇಂದ್ರಜಿತನ ಎದುರು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಹಾರೈಸುತ್ತಾನೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಂದಿಗೆ ಜಾಂಬವಂತ, ಹನುಮ, ನಂದಿನಾಮಕ ಹಾಗೂ ವಿಭಿಷಣರು ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಜಿತ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿತವಾದ ಬಾಣದಿಂದ ಇಂದ್ರಜಿತನ ಶಿರವನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರಜಿತ ಹಸ್ತವೊಂದು ಇಂದ್ರಜಿತನ ಮನೆಯಂಗಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಜಿತನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಲೋಚನ ಬಂಗಾರದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಗೆಳತಿಯ ರೊಂದಿಗೆ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಮಂಗಲ ಮೃಗನಯನಿ ಸುಲೋಚನಿ
ನೀರೆ ಗುಣಾಗ್ರಣಿ । ಚಾರು ಯೌವನ ಖಣಿ
ಕೀರವಾಣಿ ತರುಣಿ । ಶಿರೋಮಣಿ

ಸಂತೋಷದ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಲೋಚನೆಯು ಮುಂದಿನ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪಡುವ ದುಃಖಯಾತನೆ ಹೇಳತೀರದು. ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಶಿರವನ್ನು ವೃಷಭನೆಂಬ ಕಪಿಯು ಒಯ್ಯುತ್ತಾನೆ. ಶರೀರ ಮಾತ್ರ ನೆಲಕ್ಕುರುಳದೆ ಹಾಗೆ ನಿಂತು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇತ್ತ ಕಡೆ ಇಂದ್ರಜಿತನ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಹಸ್ತವು ಸುಲೋಚನೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಅದನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾಳೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಹಸ್ತವು ನವರತ್ನ ಮುದ್ರಿಕಾ ಮಂಡಿತ ನಾಗ ಚಿನ್ನಾಂಕಿತ, ಕಂಕಣವಿರಾಜಿತ ಭುಜದಂಡದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿ ಮುಖವಿದ್ದ ಕೈಯನ್ನು ಕಂಡು ಅದು ತನ್ನ ಪತಿಯದೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ಆ ಕೈಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಕಥೆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಕರದಿ ಕರವನು ಎತ್ತಿ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎನ್ನ
ಕರೆಯಲು ಬಂದುದು ಸತ್ಯವೇ ಸುದ್ದಿ ನಿನ್ನ
ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಮಾಡು ಮೌನದಿ ಶಂಕರೆನ್ನ
ಪರಮ ವೃತಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇದ್ದರೆ ಗೂಢ ನಿನ್ನ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡ ಕಥೆಯು ನಿರೂಪಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಪತಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಬಂದುದು ಸತ್ಯವೇ ಶಂಕರನ ಪರಮ ವ್ರತಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಇದ್ದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಮೌನವಾಗಿ ಬರೆದು ತೋರಿಸು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ. ಸುಲೋಚನೆಯು ಮನದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಬದುಕಿನ ನಿಗೂಢವಾದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ವಸ್ತುವಿನ ನಿರೂಪಣೆ ಪದದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಪತಿಯ ಹಸ್ತ ಚಿತ್ತದಲಿ
ಮಮ್ಮರುಗುತ । ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಂಥ
ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳು ಉಚಿತ

ತಾನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮಾನಸಾ ತ್ರಿಕರಣಪೂರ್ವಕ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವವೆಂದು ಪತಿ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ಶಂಕರನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆದು ತೋರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆ ಮರಾಠಿಯ ಸವಾಯಿ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಪತಿವ್ರತೆ ಭೂರ್ಜಪತ್ರವನು ತರಿಸಲು
ಜಲನೇತ್ರ ಸುರಿಯೆ । ಆತುರದಿಂ ವರ್ತನಳಿದು
ಸಖಿವ್ರಾತಾಲಿಸೆ ನಿವಾಂತದಿ । ನನ್ನ ಪ್ರೀಯಳೆ

ಧೂರ್ತೆಸುಜಾತೆ ಪರಮ ವಿಖ್ಯಾತೆ
ಸ್ವಲೇಖನ ವನರಿಪೆ । ತನು ಪಾತದೋಳಿತರ
ದರ್ಶನ ಹೇತುವೆನಗಾಯ್ತು ಆತ್ಮಶ್ರೇಯೆ

ಇಂದ್ರಜಿತನ ಕೈಯಿಂದ ಬರೆಸಲು ಸುಲೋಚನೆ ಬೂರ್ಜ ಪತ್ರ ತಂದಿರಿಸಲು ಕಣ್ಣಿಂದ ಅಶ್ರುಗಳು ಸುರಿದವು. ನನ್ನ ತನು ಕಳೆದು ಹೋಗಿ ಹೀಗೆ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲ ಆದದ್ದು ಆತ್ಮಶ್ರೇಯಸ್ ಯಜ್ಞದಿಂದ ನಾನು ರಾಮ ಮತ್ತು ಅವನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಜಯ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಕಪಿಗಳು ನಡೆಯದಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಆ ರಾಮಚಂದ್ರ ಕುಲಜ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಈಗ ನನ್ನ ದೇಹ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಶಿರ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮುಂದಿದೆ. ಕೈ ಇಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಈಗ ಕೈ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ನಿನ್ನ ಕರೆತಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನ ದರುಶನ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಸತಿಯರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕಾಣೆ ಎನ್ನುವ ಸ್ಥಿತಿ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿ ಪಡೆಯುವ ಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಿತು ಎಂದು ಕೈ ಬರೆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಕಾವ್ಯವು ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಮುನ್ನಲೀಶ್ವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲಿ
ತನ್ನ ತಾನೆ ಬಹುದು ದುಃಖ ಮ-
ಹಾರ್ಣವದಿ ಸುಖವೆರಡು ದೇವಾಸುರರಿಗೊಳಗಾಗಿ

ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲವೂ ನಡೆಯಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಹಣೆಬರಹವನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಕರ್ಮಗಳು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಅನುಭವಿಸದೆ ನನ್ನಪ್ಪ ಅನುಭವಿಸುವನೇ. ನನಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನಾನೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆ ಮೀರಿ ನಡೆಯುವದು ಯಾರಿಗೂ ಶಖ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ಕೈ ಬರೆಯುತ್ತದೆ.

ಕೊಟ್ಟ ಜೀತ ಪ್ರಮಾಣಕೆನ್ನ
ಕೊಟ್ಟು ಕೈಯ ಕಳುಹಿದನೆನ್ನ
ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವವು ತ್ವರಿತದಿ ಬಾಹುವಿನ
ಬಟ್ಟೆ ಲಕ್ಷಿಸುವ ಸರ್ಕನೆ ಬರೆವಣ

ನನ್ನ ದುಡಿತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕೂಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಈಗ ನೀನು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ದೇಹದತ್ತ ಬೇಗ ಹೋಗಬೇಕು. ನಾನು ಬಂದದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನತ್ತ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಕೈ ಕಳಿಸಿದೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ತನುವಿನ ಅಭಿಲಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆಯದಂತೆ ತಿಳಿ ಹೇಳಲು ಹಾಗೂ ಪತಿ ಭಕ್ತೆಯಾದ ನೀನು ಪತಿವೃತಾಧರ್ಮದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತಿಳಿಸಲು ಶಂಕರನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಭೂರ್ಜ ಪತ್ರದ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ವಿಷಯವನ್ನು ಓದಿದ ಸುಲೋಚನೆ ಮೂರ್ಛೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ನಂತರ ಎಚ್ಚತ್ತು 'ಮಾಯಾ ಮೋಹದಿಂದ' ನೀನು ಪರಾಕ್ರಮಿ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡಾ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮೃತ್ಯು ಬಂದೊದಗಿತು ಎಂದು ಪ್ರಲಾಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಕಂತುಹರ ಮುನಿದರೆ ದಲಿಸದಂಥ
ತಂತುಹುಳ ಧೀರವಾಯಿತು ಅಚ್ಚರಿ ಇಂಥ

ಶಿವನ ಅಗ್ನಿ ನೇತ್ರದೆದುರಿಗೆ ಕಾಮ ಸುಟ್ಟು ಹೋದ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣ ಕೀಟದ ಮಾತೇನು ಎಲ್ಲಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಬಂಧಿಸಲು ಹೋದಂತೆ. ಇಂದು ಲಕ್ಷಣ ಪ್ಲವಂಗ ವೃಂದ ಮುತ್ತಲು ಪ್ರೀಯವಾದ ನಿನ್ನ ಜೀವ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಹೋಯಿತು. ನರಿ ಜಿಂಕೆ ಕೂಡಿ ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹನ ಹಿಡಿದು ಮುತ್ತಿದಾಗ ಜೀವ ಅಳಿದಂತೆ ನೊಣಗಳು ಎರಗಿ ಆನೆ ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದಂತೆ ನರಕಪಿಗಳಿಂದ ನೀನು ಜೀವ ಹತನಾದದ್ದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಗಂಡನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾಳೆ. ದುಃಖತಪ್ತಳಾದ ಸುಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸಾಂತ್ವನ ಮಾಡುವ ಸಖಿಯರು

ಲೋಕಾರೂಢಿಯಂತೆ ಸ್ಮಶಾನ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ವೇದಾಂತ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಾಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶಶಿಮುಖಿಯರೆಂದರು ಸೃಷ್ಟಿಯೆಲ್ಲ ।
ಹುಸಿ, ತೋರುವ ತೋರಿಕೆ, ಸತ್ಯವಲ್ಲ ।
ಮೃಷಾ ಶೋಕದಿಂದಾಗುವ ಹಾನಿ ಸಲ್ಲ ।
ಅಸುರೇಂದ್ರಗೆ ಪೋಗಿ ಬಿನ್ನೈಸು ಸೊಲ್ಲ ।

ಬರೀ ಶೋಕದಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನೀನು ರಾವಣನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗು ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಾದ ಅಹಲ್ಯಾ, ಸೀತಾ, ತಾರಾ, ಮಂಡೋದರಿಯರಂತೆ ಸತಿಧರ್ಮ ನಡೆಸಿದ ನಿನಗೆ ಏನು ಹೇಳುವದು. ಆ ಇಂದ್ರಜಿತ ಲಕ್ಷ್ಮಣರಾದಿಯಾಗಿ ದೇವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆ ಶಿವನಿಗೂ ದುಃಖ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಬರೆ ತೋರುವದೆಲ್ಲ ತೋರಿಕೆ, ಕಡೆಯಲ್ಲಡಗುವದು ।
ಶರೀರ ತಾನಲ್ಲ ತನ್ನೊಳು ತೋರಿಕೆ ತೋರುವದು.

ಪರಮ ವಿವೇಕದಲಿ ತಿಳಿ ಶಂಕರನೆ ಗತಿಯೆಂದು
ಹರಿದು ಬಿಸುಡು ಶೋಕ ಬಹು ನಿನಗೆ ಹೇಳುವದೇನಿಹುದು

ಸತಿ ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಸುಲೋಚನೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಸಖಿಯರು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಲೇಖಕರು ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಖಿಯರ ಸಾಂತ್ವನದಿಂದ ಶಾಂತಳಾದ ಸುಲೋಚನೆ ಕೊನೆಗೆ ತನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಗತಿಯೆಂದು ರಾಜ್ಯ ವೈಭವವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಸಂಪಿಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಮಾಡಿತಳಿಕುಲ ।
ಸಿಂಪಿಯ ಬಿಟ್ಟಿತು ಮುಕ್ತಾ ಫಲ ।

ಸಂಪೂರ್ಣಶಶಿ ತನ್ನಳಿದ ಪೂರ್ಣಕಲಾ ।
ಸಂಪತ್ತು ಬಿಟ್ಟ ಬಲಿ ಭೂಪಾಲ ।

ನಶ್ವರವಾದ ಶರೀರ ಒಂದು ದಿನ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪಿಗೆ, ಸಿಂಪಿ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಶಶಿ ಸಂಪತ್ತು ಕ್ಷಯವಾಗುವಂತೆ ಮೃತ್ಯು ಕೂಡ ಯಾರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ.

ಮಂದಿರ ದ್ವಾರ ವಂದಿಸಿ ಕರ
ಅಂದಣದೊಳು ಇರಿಸಿ ಸತ್ವರ
ಬಂಧನವನಳಿಸಿ ಪಕ್ಷಿಮೃಗವರ
ನೊಂದು ನಡೆದಳು ಪತಿಯಗೋಸ್ಕರ

ಸತಿ ಸುಲೋಚನೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಸ್ಥಿರ ಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ನಿಜದ ಅರಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಮನೆಯ ತಲಬಾಗಿಲಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಗಂಡನ ಕೈಯನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಗಿಳಿ ಪಾರಿವಾಳ ಜಿಂಕೆಗಳನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ ಪತಿಯ ದಂಡವಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಪಯಣ ಬೆಳೆಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ತನ್ನ ಮಾವನಾದ ರಾವಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಲೇಖಕರು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುತ್ತ ಮಾಯಾ ಮೋಹದಿಂದ ಬಂಧಿಯಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗೆ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿ ಮುಕ್ತಿ ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದ ಬೋಧೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸತಿ ಸುಲೋಚನೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲದೆ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಮಾವನಾದ ರಾವಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ನಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದಳು ಲಂಕೆಗೆ
ಎಲ್ಲಿ ಪತಿಪಿತನಲ್ಲಿಗೆ

ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಮನೆಗೆ ಅಂತಿಮ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಕನಸಿನಂತೆ ಕಂಡ ಭೋಗಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದುಃಖದಿಂದ ಭಾರವಾದ ಮನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವಳು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದ ಆಪ್ತವಾದ ಹಾಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯ ವಿದಾಯ ಹೇಳುವ ರೀತಿ ಕಣ್ವ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಶಕುಂತಲೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಕರುಣಾಜನಕ ದೃಶ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದು ಓದುಗರಿಗೆ ಎದೆ ತುಂಬಿಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.

ಶುಕಸಾರಿಕಾ ಮಯೂರ ಮರಾಳಿರೇ ।
ಬಕ ಲಾವಕ ತಿತ್ತಿರಗಳಿರೇ ।
ನಕುಲ ಕಸ್ತೂರಿಮೃಗ ಸಾರಂಗ ಹರಣೀಯರೇ ।
ಭಕುತಿ ಇರಲಿ ಬಹುಪ್ರೇಮಿಯರೇ ।

ಪುತ್ಥಳಿಗಳಿರೇ ನಾನು ಹೋಗುವೆ ಸ್ನೇಹವಿರಲಿ ।
ಮತ್ತೆ ನಿಮ್ಮನು ಶಂಕರನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ ।
ಅತಿ ಶೋಭವಂತರಾಗಿಹುದು ಎಂದಿಗಿಲ್ಲಿ ।
ಪಥ ಹತ್ತಿ ನಡೆದಳು ಮಾವನಲ್ಲಿ ।

ಹೀಗೆ ಗಿಳಿ, ಹಂಸ, ನವಿಲು, ಸಾರಂಗಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಯ ವಿದಾಯ ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭವು ಕರುಣಾಜನಕವಾಗಿ ಈ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಧಾನಗುಣವಾದ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳವಾದ ಕರುಣರಸವು ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದ ಕಥಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಲೋಚನೆಯು ಮನೆಯಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾವ ರಾವಣನಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ರಾವಣ ತ್ರಿಕೂಟ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವಾನರ ಸೈನಿಕರು ಇವಳನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಕಂಡು ವಾನರ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳ ಸೈನ್ಯವು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗಿ ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಕೋಟೆಯ ಮಹಾದ್ವಾರವನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಸುಲೋಚನೆ ದೂತನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳಿಸಿ ತಿಳಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೋಟೆಯ ಸಣ್ಣ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಒಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುಲೋಚನೆ ರಾವಣನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಹಸ್ತವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹಾಗೂ ಆ ಹಸ್ತ ಬರೆದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಪತ್ರವನ್ನು ರಾವಣನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.

ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ತಾನು ಪುತ್ರ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನು
ಶತ್ರುರಿಂದಾದದೇನು ಧಾತ್ರಿಗುರುಳಿ ಬಿದ್ದನು.
ಪುತ್ರ ನಿನ್ನ ಬಲದಿ ಧರಿತ್ರಿಸುತೆಯನು ತಂದೆ
ಶತ್ರುವೆಂದು ರಾಮನ ವೈರದಿ ವಿಚಿತ್ರವಾಗುವದರಿಯದೆ

ರಾವಣನು ತನ್ನ ಮಗ ಇಂದ್ರಜಿತನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಸುತನ ಬಲದಿಂದಲೇ ತಾನು ಸೀತೆಯನ್ನು ತಂದೆ ಆದರೆ ರಾಮನು ನನ್ನನು ಮೀರಿಸುವ ಶತ್ರುವಾಗುವನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು ಎಂದು ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಮಗನ ಮರಣವಾರ್ತೆ ತಿಳಿದ ರಾವಣನಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ದುಃಖ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೂರ್ಛೆಗೊಂಡು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ತನಗಾದ ಪುತ್ರ ವಿಯೋಗ ತಡೆಯದೆ ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಶಚಿಪತಿ ದೇವರು ನಿನ್ಹೆಸರು । ವಚನದಿ ಕೇಳುತ ನಡುಗುವರು
ಅಚಲಜಾವರ ಶಂಕರ ಕೋಪಿಸಿದನೆ । ಶುಚಿಸುತ ಬಿಟ್ಹೋದ್ಯಾ ದೂರು

ರಾವಣನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ದೇವಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಯಭೀತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು. ಆದರೆ ಶಂಕರನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಅಳುಕುವ ರಾವಣನ ಶಿವನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶಿವಪಾರಮ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಗುರುನಾಮ ಪಾರಮ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ರಾಮನನ್ನು ನಿಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡ ರಾವಣ ತನ್ನ ಮಗನ ಮರಣದಿಂದ ವಿಸ್ಮಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಅವನ ಭಾಗ್ಯವು ವರ್ಣಿಸೆನೆಂದರೆ
ಸಾವಿರ ವದನುಳ್ಳವಗಳದಲ್ಲ-
ಪಾವಕ ಶಶಿ ರವಿ ದಿವಾಧಿಪವಾಣೀ
ವರ ಶಿವ ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ

ಸೇವಕರೆನ್ನಯ ಸೇವೆಯ ಮಾಳ್ಪರು
ಅವನು ಭುವನದೊಳೆನಗಿದಿರಿಲ್ಲ
ಈ ವೈಭವದೆ ರಾಮನ ತಡೆಯೆ
ವಿಭುಶಂಕರ ಹುರಿದನಿದೆಲ್ಲ

ರಾವಣನು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅತಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ರಾಮನು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ತನಗೆ ಸರಿಸಾಟಿಯಲ್ಲ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಈಗ ಒದಗಿದ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಶಂಕರನ ಅವಕೃಪೆಯು ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ತನ್ನ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮೌಢ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಳುಗಿದ ಚಿತ್ರಣ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದರೆ ಅದು ತಾನೊಬ್ಬನೆ. ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆಯರು ಯಾರು? ಇಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲದೇ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಂತ ದೇವಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಆಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರ ತಿಳಿಸಲು ಪಂಚಾಂಗವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯ ಮಂದ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನನಗಾಗಿ ಆಕಾಶ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಗಾಳಿ ಚಾಮರ ಬೀಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ವರುಣ ತಂಪಾದ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇಂದ್ರ ದಿನನಿತ್ಯ ಶಿವನ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪರಿಚಾರಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಯದಿಂದ ಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವರು. ಪಂಚಮುಖದ ಪರಮೇಶ್ವರ ತಾನೆ ಸ್ವತಃ ತನ್ನ ಪೂಜೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಖಜಾಂಚಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಆದಿಶೇಷನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಗಳನ್ನು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ತಾನೆ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮೃತ್ಯು ರೂಪಿಯಾದ ಯಮನು ವಿಶೇಷವಾದ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಗರುಡ ಗಂಧರ್ವ ಗುಹ್ಯ ಸುರಾಸುರರೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನು ಓಲೈಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯ ನರಮಾನವರು ತಾವು ಅರಸುಗಿರಸುಗಳೆಂದು ಎನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದರೆ ಅವರ ಜೀವ ಉಳಿದೀತೆ ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಏನೆಲ್ಲ ಇದ್ದರೂ ಶಂಕರನ ಅವಕೃಪೆಗೆ ಒಳಗಾದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂತ ಹೃದಯವುಳ್ಳ ಕವಿ ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ರಂಕರರೆಲ್ಲರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಕಕೊರತಿಯ ನೋಡಿ
ಹಂಕಾರದಿಂದ ಕಾಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯ
ಮಂಕುತನ ಕಂಡು ಶಂಕರನವಕೃಪೆ ಪಡಕೊಂಡು
ಲಂಕೇಶನೈಶ್ವರ್ಯ ಬಯಲಾಯಿತ್ಕೆ

ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆದು ಬದುಕು ನಡೆಸುವವರಿಗೆ ರಾವಣನ ದುರ್ಗತಿಯೇ ಬರುವದು ನಿಶ್ಚಯ ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರಾವಣನಿಗೆ ಸವಾಲುಹಾಕುವಂತೆ ಸೊಸೆಯಾದ ಸುಲೋಚನೆ ತನ್ನ ಮಾವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. 'ಮಾವನವರೇ ವ್ಯರ್ಥ ಶೋಕ ಕ್ರೋದದಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ನಾನು ನನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡಿದರೆ ಆತ್ಮಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ ಪತಿ ಶಿರ ಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಸತಿ ಎಂದಳು ಮಾವ ನೀವೆನ್ನ ಕೈಯ
ಪತಿ ಶಿರವ ತಂದು ಈಯುದುರಾಯ
ಸಹಗಮನಕುದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿಸುವದೈಯ್ಯಾ
ವೃಥಾ ಶೋಕದಿಂದಾಗುದು ಏನು ಕಾರ್ಯ

ಪತಿವೃತಾ ಧರ್ಮದಂತೆ ಅರಿತು ನಡೆಯುವದು ಸತಿಧರ್ಮ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಲೋಚನೆಯು ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನ ಮಾಡುವ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಜೊತೆಗೆ ಮಗನ ಸಾವಿನಿಂದ ವ್ಯಾಕುಲಗೊಂಡ ಮಾವನಿಗೆ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಅಂತ ಶೋಕಮಾಡುವಿರಿ ಈ ಶೋಕಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳುತ್ತ ಈಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರಬೇಕು. ಮುಂದೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ರಾಕ್ಷಸರರಸ ಮಾಡೆನ್ನಮೇಲುಪಕಾರ
ಮೊಕ್ಷಕ್ಹೋಗುವೆ ತಂದುಕೊಡು ಶಿರವ
ಆವಕಾಲದಿ ಏನೇನಾಗುವದೆಲ್ಲ
ಮಾವ ಚಿಂತ್ಯಾಕೆ? ಶಂಕರನೆ ಬಲ್ಲ.

ಸುಲೋಚನೆ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಮಾವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನೀವು ನನಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವದಾದರೆ ನನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿರಿ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನಾಗಬೇಕು ಅದು ಆಗುತ್ತದೆ. ಚಿಂತೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಶಂಕರನಿಚ್ಛೆ ಇದ್ದಂತೆ ಆಗುವದು. ಅವನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಸೊಸೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಒಂದು ತಲೆ ತರುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಇಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಎಂಟು ತಲೆ ತರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಕೇಳಿ ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ತ್ವರಿತ ಸೈನ್ಯ ಸಜ್ಜ ಮಾಡಿರಿ
ಮೌಳಿಯೊಂದಕೆ ಎಂಟು ಮಂದಿ
ತಲೆಯ ತಾಹೆನು ನೀವ್ ಕೇಳಿರಿ
ಬಾಲಾರಿ ಸಹರಾಮ ಮಿತ್ರ ತನುಜ ಭ್ರಾತಾಂಜನೇಯಂ ತರಿ
ವಾಲಿಜ ವರ ಜಾಂಬವಾದಿ ಶಿರ ಛೇದಿಪೆ ಇನ್ನೇಳಿರಿ

ರಾವಣನು ತನ್ನ ಮಗ ಇಂದ್ರಜಿತನ ಸಾವಿಗೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಅವರ ತಲೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತೇನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಹನುಮಂತ. ವಾಲಿ, ಜಾಂಬುವಂತರು ಪ್ರಮುಖ ವೈರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪುತ್ರ ಶೋಕವು ಕ್ರೋಧದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಆವೇಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ರಾವಣನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸಿ ಶಿವನ ಆತ್ಮಲಿಂಗವನ್ನು ತಂದಂಥವನು. ತನಗೆ ಶಂಕರನ ಕೃಪೆಯಿದೆ ಎಂದುಕೊಂಡವನಿಗೆ ಪರರು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಬಾರರು ಎಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ನುಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಷ್ಟಗಳಿಲ್ಲ ಆದರೆ ನಡತೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಮುಂದುವರೆದ ಮರಾಠಿ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಂಡೋದರಿಯ ಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಕಥೆಯು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ.

ಮಂಡೋದರಿಯ ಪ್ರವೇಶವು ಆಕೆ ಕಂಡ ಕನಸಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಕೆ ಕಂಡ ಕನಸಿನ ವಿಷಯ ಹೇಳುವದು ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಸುಲೋಚನೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಹೀಗಿದೆ "ಅಮ್ಮಾ ನಾನು ಸ್ವಪ್ನವೊಂದನ್ನು ಕಂಡೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂದ್ರಜಿತನನ್ನು ಕೊಂದನು. ನಂತರ ರಾಮನು ರಾವಣನನ್ನು ವಧಿಸಿದನು. ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಮರಾಜ್ಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾಯಿತು. ಇದು ಸ್ವಪ್ನವಲ್ಲ ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಘಟನೆಗಳ ಮುನ್ಸೂಚನೆ." ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು ಹಾಗೂ ಪತಿಶಿರವನ್ನು ಬೇಡು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟರು ಯಾರಾದರೇನು ಶಿಷ್ಟತೆಯ ಮೌಲ್ಯ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಉಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುವೆನೆನ್ನುವ ರಾವಣನ ಹೆಂಡತಿ ಮಂಡೋದರಿ ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಕನಸನ್ನು ನೆನೆಸಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿತಳಾಗುವ ಹಾಗೂ ಆ ಮೂಲಕ ವ್ಯಥೆಪಡುವ ರೀತಿಯು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ವಿಕ ಆದರ್ಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾತ್ವಿಕವಾದ ಬದುಕಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಂಬಲವಾಗುವ ಆಶಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಈ ಕಥೆಯು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಆ ಮಯಜಾ ಎಂದಳು ಶೇಷಕನ್ಯಾ
ರಾಮನರನಲ್ಲ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಅವತಾರ ಪೂರ್ಣ
ಈ ಮೌಳಿ ರಾಯಗೆ ಬರುವದು ಎಂದೂ ಶೂನ್ಯ
ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪೋಗಿ ಶರಣೊಕ್ಕರೆ ಅಧಿಮಾನ್ಯ

ಮಂಡೋದರಿ ಸುಲೋಚನೆಗೆ ಬೋಧನೆ ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮ ನರನಲ್ಲ. ಆತ ಅವತಾರಿ ಪುರುಷ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಾವನನ್ನು ನಂಬಿ ಇರಬೇಡ. ಅವನನ್ನು ನಂಬಿ ಪಡೆಯುವದು ಏನು ಇಲ್ಲ. ಅವನಿಂದ ಬರುವದು ಬರೀ ಸೊನ್ನೆ ಮಾತ್ರ. ಈಗ ನೀನು ಮಾನ್ಯನಾದ ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬೇಡಿಕೊ. ಆತ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ಶಿರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿದ ಕಥೆಗೆ 'ಪದ' ಭಾಗವು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಇಂದು ಮುಖಿ, ಸಂಗಡೆ ರಾಮನ ರಾವಣ ।
ಎಂದಿಗೂ ಜಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಕದನದಿ ದಶಾನನ ।
ಸೀತಾಪತಿ ಮನುಜನಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವಿನವತಾರ ।
ಆತನಿಂದ ಹೋಗುವನು ಕೆಟ್ಟು ದಶಶಿರ
ಶಿರ ಈತನಿಂದ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಿದು ।
ನಿರಾಹಾರ ಮಾಡಿ ದಣಿದೆ ಬಹಳ ಒದಗದು
ಶಂಕರ ಸಖಿಗೆ ಸ್ವತಃ ನೀನು ಹೋಗು ಶಿರ- ।
ಪಂಕಜ ಬೇಡುದರಿಂ ಸ್ವದರ್ಮವಾಗುದು ದ್ವಾರ

ಮಂಡೋದರಿ ಮುಂದುವರಿದು ಸುಲೋಚನೆ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗಂಡ ರಾವಣನ ನಿಜ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ರಾವಣನಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ರಾಮ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ. ಆತ ವಿಷ್ಣುವಿನವತಾರಿ. ನೀನು ಬರೀ ನಿರಾಹಾರ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಬರೀ ಆಯಾಸ ಮಾತ್ರ ಆಗುವುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಏನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಬಿಟ್ಟು ನೇರವಾಗಿ ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು ಎಂದು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಾಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕಥೆಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಮರಾಠಿ ಸವಾಯಿ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿದೆ. ಅದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ರಘುಪತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆಂದರಿ ।
ಜಗಕೆ ಜನನೀ-ಜನಕ ಆದ ಹರಿ ।
ಅಗತಿಗಳಿಗೆ ಸುಗತಿಯನೀವನು ದೊರಿ
ಭಗವಾನ ಸಹೋದರ ಪರನಾರಿ ।

[illegible]

ನಗೆ ಮೊಗಳೆ ನಿನ್ನ ನಾಡಿಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿ ।
ಮುಕುತಿಯ ಸಹ ತಲೆ ಕೊಡುವ ಮುರಾರಿ ।
ಅಘಮನಸುಳ್ಳವರಿಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಿರಿ ।
ನಗರೊಡೆಯಗ ಹೇಳಿ ನಡೆ, ಹರಿ ಏರಿ

ಇಲ್ಲಿ ಕವಿಯು ರಾವಣನ ಸತಿ ಮಂಡೋದರಿಯ ಮುಖೇನ ಆಕೆ ಕಂಡ ಕನಸು ನನಸಾಗುವ ಆಶಯದೊಂದಿಗೆ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಮ ಪಥವನರಿತ ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಹೇಳುವಂತೆ ರಾಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಂದೆ ತಾಯಿ ಪತಿತರಿಗೆ ಪಾವನಗೊಳಿಸುವ ಆತನು ಪರನಾರಿ ಸಹೋದರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಗಂಡನ ತಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಕೊಡುವ ಮಹಾದೇವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಡಮಾಡದೆ ನೀನು ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು. ನಿನ್ನ ಮಾವ ತಿಳಿದಂತೆ ಅವನು ಪಾಪಿಷ್ಠನಲ್ಲ. ತೀವ್ರವಾಗಿ ನಗರೊಡೆಯ ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿಹೋಗು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಸುಲೋಚನೆಗೆ ತನ್ನ ಅತ್ತೆ ಮಂಡೋದರಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಒಪ್ಪಿತವೆನಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಾವ ರಾವಣನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಪಡೆದು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ರಾವಣನು "ನೀನು ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ರಾಮನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಹೋದರೆ ನಿನ್ನ ಹರಣವಾದೀತು" ಎಂದು ರಾವಣನು ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾವಣನ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸುಲೋಚನೆಯು ಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಮಾವಾ ಅವನು ಪಾಪಿಯೆಂಥ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ।
ದೇವರೆಲ್ಲರು ಕ್ಷೋಭಿಸುವರು ಪತಿವ್ರತಾಶೆವಿಡುವನ ।
ಜೀವನ ಎನ್ನ ಅರಿರಾಯನ ಎದುರಿಲಿ ಮಾಡುವೆನು ತ್ಯಾಗವನು ।
ಈವುದಾಜ್ಞೆ ತ್ವರಿತ ಕೂಡಿ ಪತಿಯ ಪಡೆವನು ಸಾಯೋಜ್ಯವ

ಸುಲೋಚನೆಯು ತನ್ನ ಮಾವ ರಾವಣನಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಉತ್ತರವನ್ನೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಹೇಳುವಂತೆ ರಾಮ ಪಾಪಿಯುಲ್ಲ, ಪರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಆಶೆ ಪಡುವವನಲ್ಲ. ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆಸೆಪಡುವವನಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಕ್ಷೋಭೆಯಾಗುವದು ಖಚಿತ. ನನಗೆ ಈಗ ಜೀವನವೇ ಒಂದು ವೈರಿಯಾಗಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ದೇಹ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಸುಲೋಚನೆಯ ಪಾತ್ರದ ಮೂಲಕ ನೈತಿನ ಬದುಕನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸುಲೋಚನೆಯು ಮಾತು ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೇ ಮುಂದಿನ ಪದ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ

ಭೂಷಣವಾದ ಹಾಗೂ ರಾವಣನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಭಂಗವಾಗುವಂತೆ ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ನಿಷ್ಠುರ ಹಾಗೂ ಕಠೋರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ.

ಮಾವಾ, ಪರಸತಿಯರಿಗೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ।
ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂಥ ಪಾಪಿನರ
ಅವನು ಪತಿವ್ರತೆಯರಾಶೆ ಬಿಡದಿರೆ ।
ಆ ವೇದ ಪುರುಷಾರ್ಥ ವಿಮುಖನಿರ್ಧಾರ

ಇಂದ್ರ ಸತಿಗಾಗಿ ಸಹಸ್ರಭಗನಾದ ।
ಚಂದ್ರಕಳೆಗುಂದಿ ಕಳಂಕನಾದ ।
ಸುಂದೋಪಸುಂದರು ಹೋದರಸುವಿಂದ ।
ಛಂದ ಭಂಗರಾದರು ನಾರಿಯರಿಂದ

ಸುಲೋಚನೆಯು ತನ್ನ ಮಾವ ರಾವಣನಲ್ಲಿಯ ದುರ್ಗುಣ ದುಷ್ಟ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವಳು. ಹೀಗಾಗಿ ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಬಯಸಿದವರ ಗತಿ ಏನಾಯಿತು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಇಂದ್ರ ಪರಸತಿಗೆ ಆಶಿಸಿ ಸಹಸ್ರಭಗನಾದ ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೀಗೆ ಸುಂದ್ರೋಪ ಸುಂದರರು ಎನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಘಾಸಿಗೊಂಡರು. ಹಾಗೂ ಛಂದ ಭಂಗರಾದರು ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರುವ ಛಂದ ಭಂಗ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಛಂದಗೇಡಿ ಈ ಪದವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿಷ್ಟವಾಗಿಸಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ತ್ರೀಗೆ ಆಶೆ ಪಟ್ಟವರ ಗತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ತಾನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ ಮಾವನ ಮಾತಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ರಾಮನೆಡೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವಳ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವಳ ಸೈನ್ಯ ಅವಳ ಸಂಗಡವಿತ್ತು. ಆಕೆ ಪರ್ವತದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ವಾನರ ಸೇನೆಯು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಹಾಕುವ ಜಯ ಜಯಕಾರ ಧ್ವನಿ ಕೇಳತೊಡಗಿತು. ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ದೂರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಕಾಣತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸುಲೋಚನೆಯು ತಾನು ಕುಳಿತ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಗೌರವದ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಕಾಲು ನಡಿಗೆಯಿಂದ ರಾಮನಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಾಳೆ.

೫.೪. ಸುಲೋಚನಾ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶ

ಸುಲೋಚನೆಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಕಂಡ ಕಪಿಸೈನ್ಯವು ಸೀತೆಯೇ ಬಂದಳು ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ರಾಮನು ರಾವಣನ ವಧೆಯಾಗದೆ ಸೀತೆ ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾಳೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಪಿ ವೀರರು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡಬಾರದು ಎಂದು

ಎಲ್ಲರೂ ತಲೆ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ರಾಮನು ಇವಳು ಯಾರು ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂದ ವಿಭೀಷಣನತ್ತ ನೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ವಿಭೀಷಣ ಸುಲೋಚನೆಯುನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ರಾಮನು ಇವಳು ನಿನ್ನ ಸೊಸೆಯಲ್ಲವೇ ಯಾವದೋ ಕಾರ್ಯನಿಮಿತ್ಯ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ವಿಭಿಷಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಮನತ್ತ ಬಂದು ಸುಲೋಚನೆಯು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಐಕ್ಯಳಾದೆ. ಆಚಾರ ಪ್ರತಿಪಾಲನಕ್ಕಾಗಿ ಪತಿ ಸಮೇತ ನನ್ನ ದೇಹ ಹೋಮವಾಗಬೇಕು. ನನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ಪತಿ ಶಿರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸು ಎಂದು ರಾಮನ ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಜೊತೆಗೆ ರಾಮನ ಪಾದ ಸೇವೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ.

ರಾಮು ರಮಾಪತಿ ಪದಸೇವೆಯೆಂದು ।
ಪ್ರೇಮುಳ್ಳ ಭಕ್ತರೆಡೆ ನಡೆಗಾಲ ಬಂದು ।
ಆ ಮಯಜಾಸೊಸೆ ದಣಿವಿಕಿ ಹೋಹಲೆಂದು
ರೋಮಾಂಚವೆದ್ದು ಸುಖದಿಂ ಪಿಡಿದೊತ್ತಲಂದು

ರಾಮನು ತಾನು ಪ್ರೇಮುಳ್ಳ ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸಂಚಾರಗೈಯ್ಯುತ್ತ ಸೇವೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಆಯಾಸಗೊಂಡ ರಾಮನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದೊತ್ತಿ ಆತನಿಗೆ ನಡೆದಾಟದಿಂದಾದ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತೆ ಪಾದಸೇವೆ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದಳು. ಹೀಗೆ ಶ್ಲೋಕಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಗೊಂಡ ಕಥೆ ಪದಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಸವು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತದೆ.

ಭುವನ ಪತಿಯಾಗಿಹ ಬಲಿರಾಯನ ಶಿರಸವ
ಕಿಟ್ಟೊತ್ತಿಸುತಲಿ ಶ್ರಮವು । ಗವ(ಗೌ) ತಮ
ಸತಿಶಾಪದಿ ಶಿಲೆಯಾದಳ ಭವ ಉದ್ಧರಣ
ಮಾಡಿದ ಶ್ರಮವು । ಸ್ತವಿಸಿದ ಗಜರಾಜನಿಗೆ
ಗರುಡನ ಬಿಟ್ಟು ಲವಲವಿಕೆಯಲಿ ನಡೆದ ಶ್ರಮವು

ರಾಮ ಇಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತೊಟ್ಟ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಾಮನಾವತಾರವೂ ಒಂದು. ಈ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೌತಮ ಋಷಿಯ ಶಾಪಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಕಲ್ಲಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಅಹಲ್ಯೆಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ವನದಲ್ಲಿ ಸೀತೆ ಕೇಳಿದ ಬಂಗಾರದ ಜಿಂಕೆಯ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಅಲೆದಾಡಿ ಶ್ರಮಪಟ್ಟಪಾದವನ್ನು ಸುಲೋಚನೆಯು ಸ್ಮರಿಸಿ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಅನಂತನ ಪಾದವ ಕಂಡು ಎನ್ನ।

ಅನಂತ। ಜನ್ಮ ಅವಸಾನ ಶೂನ್ಯ।

ಅನಂತ ಭಕ್ತಾಶ್ರಯ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ।

ಅನಂತಜಾ ಮೂಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಲಕ್ಷ

ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಅನಂತ' ಪದವು ಅನಂತ ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಅನಂತನ ಎಂದರೆ ರಾಮನ ಪಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವಾಗ ಭಕ್ತಿಯ ಉನ್ಮಾದವು ಮೈಮನ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ರಾಮನಾಮತಾರಕ ಮಂತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅವನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾದಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಹೀಗಾಗಿ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸುಲೋಚನೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಇಂದು ಚರಣ ಕಂಡೆನ್ನ ಭವಭಂದ ಹರಣ

ಅಂದು ಬೆಳೆದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ನಖದಿಂದ ಒಡೆದು

ಮಂದಾಕಿನಿ ತ್ರಿಜಗಕ್ಕೆ ಪಾವನೆ ಪಡೆದಂಥ

ಇಂಧುಧರನ ಹೃತ್ಪದ್ಮದಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದಂಥ

ಸಿಂಧುಸುತೆಯ ಕೈಯಿಂದ ಸೇವೆಯನು ಕೊಂಬಂಥ।

ಕಂದಜ ಇಂದ್ರಾದಿದೇವ ಋಷಿ ಕಾಣದಂಥ

ಕಂಜಸಂಭವಸುತೆಯ ಶಾಪ ಭಂಜ ಮಾಡುವ

ಕಂಜ ಸಖ ಕೋಟಿ ತೇಜ ಪುಂಜ ನಖವುಳ್ಳಂಥ

ಜಂಜಡ ಜಗದ ಕಾಣುವಾಕ್ಷಣದಿ ಅಳಿವಂಥ

ಮಂಜುಳ ಮಾಮರದ ಎಳೆ ತಳಿರವರ್ಣದಂಥ।

ಅಜನಯ್ಯನ ಪ್ರೀತಿಂದ ವಂದನೆಗೊಂಬುವಂಥ

ರಾಮ ಚಂದ್ರನ ಕಂಡು ಪದ ತಾಮರಸದ

ಭೂಮಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಾಹೋರಣ ನಿಂತಿತಲ್ಲ

ನಾಮರೂಪ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿ ನಿಂತೆನಲ್ಲ

ಆ ಮಹಾಮಹಿಮುಳ್ಳ ಪದಗೋಚರವಾದವಲ್ಲ।

ಸ್ವಾಮಿ ಶಂಕರ ಪ್ರೀಯನ್ನ ನೋಡಿ ಧನ್ಯಳಾದೆನಲ್ಲ

ಹೀಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಿಯಾದ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಹಿಮಾಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಯ ರಸವು ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ಹರಿದು ಬರುವದು. ಕಥೆಯು ಶೋಕದೊಂದಿಗೆ ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ಪ್ರವಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿನ್ನ ಮಹಿಮಾರ್ಣವ ಶೃತಿ ವರ್ಣಿಸಿ ।
ತನ್ನತಾ ಕರಗಿ ಹೊಯಿತು ಮೋಹಿಸಿ ।
ಪನ್ನಗೇಂದ್ರ ವಿಧಿ ಸಹ ಬೆರಗಾಗಲು ।
ಎನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಿಲುಕದು ಪೊಗಳಲು

ಇಲ್ಲಿ ಕವಿ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಗುಣ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ಬುದ್ದಿ ಸಾಲದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಹೇಳುವಂತೆ ಶೃತಿಗಳೇ ನಿನ್ನ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಲು ಹೋಗಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಕರಗಿ ಹೋದವು. ಅಲ್ಲದೇ ವಿಧಿ ಸಹ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಯಿತು ಅಂದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪಾಡೇನು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕವಿಯ ವರ್ಣನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಿಲ್ಲದೇ ಪದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ. ಆತನ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ 'ಯಾವ' ಶೃತಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ನೇತಿ ನೇತಿ ಎನ್ನುತ್ತಲೇ ಮೌನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವು. ನಿನ್ನ ವರ್ಣಿಸಲು ಹೋದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಮತಿಮಂದವಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಸಾವಿರ ಮುಖದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲು ಹೋದ ಆದಿಶೇಷನಿಗೆ ನಾಲಿಗೆ ಎರಡಾಗಿ ನಾಚಿಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರ ಬೇಕಾಯಿತು. ಹೀಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸುಲೋಚನೆಯು ತನಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ರಾಮ ವಿಕ್ರಮ ಭೀಮ ಕೋಮಲ ವಪು ಶಾಮ
ಸುರೇಂದ್ರಾರ್ಚಿತ ।
ಧಾಮ ಭಕ್ತಜನೋತ್ತಮಾಶ್ರಯ ಹರಿ
ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಶಾಶ್ವತ ।

ಸ್ವಾಮಿ ಪ್ರೇಮದಿ ಈವುದು ತಲೆಯನು
ಕಾಮಪಿತ ವಾಮನ ।
ಕಾಮ ಕಾಮಿತದಾಯಕ ಕರುಣಿಸು
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ

ಹೀಗೆ ಸತಿ ಸುಲೋಚನೆಯು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಣಾಭಾವದಿಂದ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತ ಭಗವಂತನ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸೌಮ್ಯಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಪತಿತ ಪಾವನ ನೀನು । ಪತಿತಳು ನಿನ್ನ ನಾನು ।
ಗತಿರಹಿತರ ಗತಿ ನೀನು ಗತಿವಿರಹಿತಳು ನಾನು ।
ಅತಿಮತಿ ನೀನು । ಮತಿ ಹೀನಳು ನಾನು ।
ಧೃತಿವಂತ ನೀನು । ದೃತಿ ಹೊರತು ನಾನು ।

ಸತಿ ಪೂಜ್ಯನು ನೀನು । ಸತಿ ಜಡ ನಾನು ।

ಪಿತನಹೆ ನೀನು । ಸುತೆ ನಿಮ್ಮ ನಾನು ।

ಶೃತಿಗ ಗೋಚರನು ನೀನು । ಶೃತಿಯರಿಯೇ ನಾನು ।

ಜಗದೀಶ್ವರನು ನೀನು । ಜಗಜನಕ ಜನಕನು ।

ನಿಗಮಸಾರನು ನೀನು ಸಗುಣಸ್ವರೂಪಕನು ।

ಜಗಜೀವನನು । ಜಗಪಾವಕನು ।

ಜಗದ್ರೂಪಕನು । ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಕನು ।

ಖಗವಾಹನನು । ನಗಧಾರಕನು ।

ಅಗಣಿತಗುಣನು । ಜಗದಾತ್ಮಕನು ।

ತ್ರಿಗುಣ ರಹಿತನು । ಅಗಾಧ ಮಹಿಮನು ।

ಪಾಮರ ಪ್ರಿಯನೆ । ಕಾಮನ ಪಿತನೆ

ನಾಮ ತಾರಕನೆ । ರಾಮು ಶಂಕರನೆ

ಇಲ್ಲಿ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ದ್ವೈತ ಅದ್ವೈತವನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಪರಾತ್ಪರ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ನರಮಾನವನಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದುದೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾಮನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಂಡಾಡುವ ಸುಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕಂಡ ಸುಗ್ರೀವನು ಈಕೆ ಬಂದದ್ದು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ನೆನಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭುವನ ನಾಯಕಗೆಂದನು ಹರಿಪತಿ ।

ಭುವನ ಪೊತ್ತಿಹನಾತ್ಮಜಳೀ ಸತಿ ।

ಚತುರತನವ ನೋಡುವದೇನು ।

ಪತಿ ತಲೆ ನಿಮಗೆ ಬೇಡುವಳು ತಾನು

ಸುಲೋಚನೆಯ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಯ ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಆಕೆಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಆದಿಶೇಷನ ಮಗಳೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಆತನ ಕರುಣೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವುದು ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಮನ ತುಂಬಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಾವ್ಯದ ಮುಂದಿನ ಭಾಗವು ವಾರ್ಧಕ ಶಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ಸುಲೋಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದ ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಶ್ರೀರಾಮನ ಸ್ತುತಿಗೈಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

ರಘುಕುಲ ಶಿರಸರತ್ನ ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯದ ತೇಜ
ಝುಗ ಝುಗನೆ ಬೆಳಗುತಿದೆ ಲೋಕತ್ರಯದೊಳೆಲ್ಲ
ಹಗೆಗಳಿದಿರಾರಿಲ್ಲ ಶಕ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಏನಾಗಿ ಹೋದರವರು
ಖಗವಾಹನನು ಶರಣು ಬಂದ ಶತ್ರು ಸತಿಗೆ ತಲೆ
ಭಗವಂತ ಕೊಟ್ಟು ಮಾಂಗಲ್ಯದಾನವನೆರೆದು
ನಗೆ ಮೊಗಳ ಕಳುಹೆನುತಲಾ ಸುಲೋಚನೆಯ
ಭಾರು ಸ್ತುತಿಸಿ ಮಣಿದರಾಗ ।

ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುವ ಸೈನಿಕರ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಾವು ಇಂದ್ರಜಿತನ ಶಿರವನ್ನು ತಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸುಲೋಚನೆಯು ನನ್ನ ಪತಿಯ ಹಸ್ತವು ಬಂದು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಬರೆದು ತೋರಿಸಿತು ಎಂದು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ತಂದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳು ವಿಸ್ಮಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವಳು ಹೇಳುವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಇದು ಸುಳ್ಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಇದು ಸತ್ಯವೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಈ ಶಿರದಲ್ಲಿ ನಗುವನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಚಮತ್ಕಾರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದರೆ ನಾವು ನಂಬುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ದ್ಯುತ್ಪತಿ ಮೊದಲಾಗೆಲ್ಲರು ನೆರೆದು ।
ಗುಪ್ತದಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಕರ್ತನ ಕೂಡೆ ।
ತತ್ಪರದಿಂ ಕರ ಬಂದುದು ಹುಸಿ, ಸಾ-
ಕ್ಷಾತ್ಪರಮೇಶ್ವರ ನೀನೆ ಬಲ್ಲೆ

ಸುಲೋಚನೆಯತ್ತ ಈ ಕೈ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು? ಎಲ್ಲಿಯ ರಣರಂಗ ಎಲ್ಲಿಯ ಮನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಇದು ನಮಗೆ ಸತ್ಯವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ಜರ ಪತಿ-ಶತ್ರು-ಸತಿಯೆಡೆಗೆ ಇದು ವರ್ಜನೆ ಮಾತೆಂದು ತೋರುವದು ಎಂದಾಗ ಆ ಮಾತಿಗೆ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಈ ಸುಲೋಚನೆಯು ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಬಲದಿಂದ ಶಿರವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ನಗುವಂತೆ ಮಾಡುವಳು ಎಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಶಿವನ ಭಕ್ತರು ಎನ್ನಯ ಭಕ್ತರು ।
ಶಿವನ ಮಿತ್ರರೆ ಎನ್ನಯ ಮಿತ್ರರು ।

ಅವರಿಗೇನರಿದು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವು ।
ಅವರ ಕಾರಣಕೆ ನಾನೆ ಸಾಹ್ಯನು ।

ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತ ತತ್ವವು ಹೀಗಿದೆ. ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಭೇದ ತೋರುವುದು ಉಚಿತವಾದುದಲ್ಲ. ಶಿವನ ಭಕ್ತರೂ, ನನ್ನ ಭಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆತನ ಮಿತ್ರರು ನನ್ನ ಮಿತ್ರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವರ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಅಭಯ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳು 'ಪದ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿರೂಪಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕೇಳಿ ರಾಮನೆಂದನಾಗಳೆ ಆಲಿಸಿ ನೀವೆಲ್ಲರಿಗೆ ।
ಭಾಳದೊಡ್ಡಿಸ್ತನವಲ್ಲವೇನಿದು ಮೌಳಿನಗಿಸುವುದು

ಪತಿವೃತಾ ಸತ್ವದಿಂದ ಪತಿಹಸ್ತ ತಾನೆ ಬಂದು ।
ಹಿತಪತ್ರ ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟುದು ಅತಿಚಿತ್ರಲ್ಲಿದು
ಹ್ಯಾಗೆ ಪತಿತಲೆಯನು ಈಗ ನಗಿಸುವಳು ತಾನು
ಆಗುದೆಂಬುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ । ಆಗುದು ಕಾರ್ಯ
ಹರಿಶಂಕರರೊಬ್ಬರೆಂದು ಅರಿತವರಿಗೇನಾಗದು ।
ಶಿರಕೆ ಹಾಸ್ಯವ ತೋರವುದು ಅರಿದಿಲ್ಲ ನೀವು

ದೇವತೆಗಳ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಸುಲೋಚನೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹ ದೊರಕುವುದರಿಂದ ಈ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಇಂದ್ರಜಿತನ ಶಿರವನ್ನು ವೃಷಭನು ತಂದು ಸುಲೋಚನೆಯ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮೀಸೆ ಗಡ್ಡ, ಎಲ್ಲವೂ ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ನಾಲಿಗೆಯು ಗಡ್ಡದವರೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು, ಎಡಗಣ್ಣು ತೆರೆದಿತ್ತು. ಬಲಗಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವ ಶಿರವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುಲೋಚನೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ನಂತರ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಶಿರವನ್ನು ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು ಒರೆಸಿ ಆಸನದ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ. "ನನ್ನ ಪಾತಿವೃತ್ಯವು ಸತ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗು ತಂದು ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಘಟನೆಯು ಸತ್ಯವಾದುದೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿ ತೋರಿಸು" ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಶಿರವು ನಗದೇ ಇರಲು ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಮೌನವೇಕೆ? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀವು ಕೋಪಗೊಂಡಿದ್ದೀರಾ? ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಶಿರಚ್ಛೇಧ ಮಾಡಿದ ಯಾತನೆಯ ಮೂಲಕ ಶಬ್ದ ಕುಂಠಿತವಾಯಿತೇ? ಇಲ್ಲವೇ ಹೋಮವು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಜಯಶ್ರೀ ವಿಮುಖಳಾದಳೆಂದು ಮೌನವೋ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಕೈಯಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಬಂದು ಸಾಯುಜ್ಯ ಸುಖ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ಸಹಜ ಮೌನ

ಬಂದಿತೇ ಎಂದು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತಿಗೆ ಇಂದ್ರಜಿತನ ಶಿರವು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಸಾಯೊಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಶ್ರೀರಾಮನನಿಂದ
ಆಯಿತು ಎಂಬೀ ಆನಂದದಿಂದ
ಬಾಯಿಗೆ ಮೌನ ಬಂದು ಮುದ್ರೆ ಬಿತ್ತು
ನಾ ಏನು ಬಲ್ಲೆ ವಿಪರೀತ ಇಂತು

ಇಲ್ಲಿ ಶಿರವು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ತಾನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಾಯುಜ್ಯದಿಂದ ಆನಂದ ಹೊಂದಿ ಮಾತು ನಿಂತು ಹೋಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗೆ ಅಂತಿಮ ಗುರಿಯಾದ, ಶಾಶ್ವತ ಸತ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಅಥವಾ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಜಿತನ ಶಿರವು ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತದೆ.

ರಾಮನ ದರುಷನ ಮುಕ್ತಿ । ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಾಂಬುದೇ ಮುಕ್ತಿ
ರಾಮ ತಾನಾಗುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ । ಈ ರಾಮ-
ನೊಳಗೈಕ್ಯವೇ ಮುಕ್ತಿ

ಕ್ಷೀರಾಬ್ಧಿಯತರಂಗವು । ಆ- । ಕಾರಾದಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಭಂಗಾ ।
ಕ್ಷಿರಾಬ್ಧಿಗೆ ವಿಯೋಗಾ । ತೋರುವುದೆ ಐಕ್ಯದ ಭೋಗಾ
ತನುವಿರೆ ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ। ಘನ ಸಾಯೋಜ್ಯಕೆ ಕರ್ತಾ
ತನುಪಾತಾದ ಮೇಲೆ ತಾ ಮಾ- ।
ತೇನು ಮೌನವೇ ಘನಸತ್ಯ
ರಾಮಾಶಂಕರರೆರಡಿಲ್ಲ। ಶ್ರೀರಾಮ ಜಗದ್ಗುರುವೆಲ್ಲ ।
ರಾಮನೊಳಗೆ ದ್ವೈತಿಲ್ಲ । ನನ್ನೀ ಮಾತಿಗೆ ನುಡಿ ಇಲ್ಲ

ರಾಮನ ದರುಶನದಿಂದ ನಾ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮನೊಳಗೆ ಐಕ್ಯವಾಗುವ ಮೂಲಕ ನಾನು ಮುಕ್ತಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳು ಕಾಣೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಂದದಿ ಈ ಜೀವನ ಲೀಲೆ ಆ ಅಲೆಗಳು ಮತ್ತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ನೀರಾಗಿ ಹೋಗುವಂತೆ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಮಯನಾದ ಆ ರಾಮನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮನಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ದ್ವೈತವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ನುಡಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಕಥೆಯ ಮುಂದಿನ ಭಾಗ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ. ರಾಮನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಭೂಮಿ ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸುಗ್ರೀವಾದಿ ಮಹಾ ಕಪಿವೀರರು ಸೇರಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ಸುಲೋಚನೆ ಪತಿಗೆ ಹೀಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಇವರೆಲ್ಲರೊಂದುಗೂಡಿ । ಪತಿವೃತಕೆ
ವೃಣ ಹಚ್ಚುವರೈಯ್ಯ
ಶಿವಶಿವ ನಸುನಗು ಮೊಗದೊಳುದಿಸದಿರೆ
ಠವುಳಿಕಾರ್ತಿ ಎಂಬುವರು

ಪತಿರಾಯ ನೀನು ನಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪಾತಿವೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ನನ್ನ ಪಾತಿವೃತ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿತಲ್ಲಾ. ಶಿವನೇ ನೀನೇ ನನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಬೇಕು. ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಾ ನನ್ನ ಮಾನ ಅಭಿಮಾನದ ಹಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೂ ಕುಂದು ಬರುವುದು. ಕಾರಣ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಪತ್ರ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಂತೆ ಈಗ ಇವರೆಲ್ಲರೆದುರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗುವನ್ನು ತೋರಿಸು ಎಂದಾಗ ಶಿರದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಗು ಮೂಡಿಬಂದಿತು.

ಕೇಳಿ ನಕ್ಕಿತು ಶಿರಸ ಬಲದ ಕಣ್ಣು
ಢಾಳಾಗಿ ತೆರೆಯು ಕಂಡು ।
ನೀಲಾದಿಕರೆಂದರು ಈಕೆ ಮೀರಿದ ಸತಿ ।
ಪಾಲಕನು ಶಂಕರನು ಈಕಿಗಪ್ಪಾ

ಶಿರವು ನಕ್ಕಿತು ಎಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸರ್ವರೂ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತ ಈಕೆ ಮಹಾಸತಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈಕೆಗೆ ಶಂಕರನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೃಪಾ ಕಟಾಕ್ಷವಿದೆ. ಈಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾಪತಿವೃತೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಹರಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ನೆರೆದ ಸಮೂಹವೆಲ್ಲ ರಾಮನಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತದೆ. ಆಗ ರಾಮ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಸುಲೋಚನೆಯ ತಂದೆ ಅಂದರೆ ಆದಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಆದಿಶೇಷನ ಅವತಾರವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಜಿತನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಮೊದಲೆ ನೋಡಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಎಡಗಣ್ಣು ತೆರೆದದ್ದೆ ಇತ್ತು. ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಲಗಣ್ಣು ಪೂರ್ಣ ತೆರೆಯಿತು ಎಂದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ನಾನೇ ನನ್ನ ಅಳಿಯನನ್ನು ಕೊಂದೆನಲ್ಲಾ, ನಾನೆಂಥ ಪಾಪಿ ಎಂದು ಶೋಕಾವಿಷ್ಟನಾದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಮನು ಮುಂದುವರೆದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. "ಧರ್ಮ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತಾ, ಪುತ್ರ, ಶ್ವಶುರ, ಅಳಿಯ ಇಂಥ ಬಳಗತನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದ ಪಾಪ ಘಟಿಸಿಲ್ಲ ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ. ನೀನು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರೆ ಇಂದ್ರಜೀತನನ್ನು ಪುನರ್ಜೀವಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳುವ ರಾಮಚಂದ್ರರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಸುಲೋಚನೆಯು ಕೇಳಿ ಆಕೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಾಳೆ.

ಶ್ರೀರಾಮ ನೀನು ಅಧ್ವಯಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು
ಹೋರಾಡಿ ವೇದಾಗಮ ನಿಂತವಂದು

ಕಾರುಣ್ಯಸಿಂಧು ಶಕ್ರಾರಿ ಪ್ರಾಣ
ನೀ ರಕ್ಷಿಸುವೆನೆಂದರೆ ಆಗದೇನಾ

ಶ್ರೀರಾಮ ನಿನಗೆ ಅದ್ವಯ ಬ್ರಹ್ಮವೆಂಬರು ನಿನ್ನನ್ನು ಶೃತಿಗಳು ಏಕಾಮೇವಾ ದ್ವಿತೀಯ ಬ್ರಹ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತವೆ. ನಿನಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ನೀಡುವಿಯಾದರೆ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಬರುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಕೂಡಿಸುವಂತಾದರೆ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಕೀರ್ತಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ರಾಮ ಎಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಜಿತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ನೀಡುತ್ತಾನೋ ಎಂದು ಕಪಿವೃಂದಕ್ಕೆ ಗಾಬರಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಜಿತನು ಪುನಃ ಜೀವಿಸಿದರೆ ಮಹಾ ಅನರ್ಥವೇ ಸಂಭವಿಸುವದು ಎಂದು ರಾಮನಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗದಂತೆ ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಮನು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಅಭಯ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.

ಸುಗ್ರೀವನು ಸುಲೋಚನೆಗೆ ಪತಿಯ ಶಿರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಆಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿನಂತೆ ಸುಲೋಚನೆ ಪತಿಯ ಶಿರವನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡುವಾಗ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. "ನಿಮ್ಮ ಅಣ್ಣ ಸೀತಾಪಹರಣ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಪಾಪದ ದುಃಖವನ್ನು ನಾವು ಭೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏನೇ ಇರಲಿ ನೀವೆಲ್ಲ ಸುಖವಾಗಿರಿ, ಸ್ನೇಹವಿರಲಿ ನಾವು ವಿಷ್ಣು ಸದನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ರಾಮಚಂದ್ರನಗೆ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಒಂದು ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಲಂಕೆಯ ಜನರೇ ನನಗೆ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಪರ್ಷಮಾಡಬೇಕು. ವಾನರರು ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದಾಗ ರಾಮನು ತಥಾಸ್ತು ಎಂದು ವಚನ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ರಾಮನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸುಲೋಚನೆ ರಾಮನನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಸುಗ್ರೀವನ ಆಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಲಂಕೆಯತ್ತ ಯಾರೂ ಹೋಗಕೂಡದೆಂದು ಡಂಗುರ ಸಾರಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಕಥೆ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತದೆ.

ಶಿರಾರವಿಂದ ಪಿಡಕೊಂಡು ಲಂಕಾ
ಪುರಿ ಮಾರ್ಗ ಹತ್ತಿ ನಡೆದ್ಹೋಗಲಾಗ
ಕರವೆತ್ತಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಿ ಜನವೆಲ್ಲ
ಪರೇಶನ ಕೀರ್ತಿಯ ಘೋಷ ಸೊಲ್ಲ

ಸುಲೋಚನೆಯ ಸೈನಿಕರು ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಪುಣ್ಯವಿದ್ದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಾಮಚಂದ್ರನ ದರುಶನದ ಭಾಗ್ಯ ಸಾಧ್ಯ. ಈ ಸುಲೋಚನೆಯು ಪುಣ್ಯವಂತಳು. ಇವಳಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸಾಯುಜ್ಯ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು ಎಂದು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಿರವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸಂಸಾರವೆಂಬ ನಗರದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪರ ದ್ವೀಪಾಂತರಕ್ಕೆ ಸುಲೋಚನೆಯು ಜೀವನ

ನೌಕೆಯು ಸಾಗಿತು. ವಿವೇಕ, ವೈರಾಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸರಕು ಅದರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ನೌಕೆಯ ಸ್ತಂಭದ ಗಾಳಿಪಟವು ಹಾರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ರಂಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಪತಿಯ ಕಬಂಧವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಅದನ್ನು ರತ್ನಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ತಂದಳು. ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕುಂಡ ತೆಗೆಯಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪತಿ ದೇಹವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದಳು.

ಬ್ರಹ್ಮವೇ ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ । ಬ್ರಹ್ಮವೇ ಯಜ್ಞ ।
ಇದು ಭಾವಿಸಿ । ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದಳು ।
ಪತಿ ವಪು ಬ್ರ್ತಹ್ಮಶಿಖಿಯೊಳಂದು ತಂದು

ಪತಿಯ ದೇಹವನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಸುಲೋಚನೆಯು ಸಮುದ್ರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನುಳ್ಳ ರತ್ನ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಭಾಗಿಣವನ್ನು ಬಂಗಾರದ ತಾಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಳು. ನಂತರ ಆ ಪತಿವೃತೆಯು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಧರ್ಮಶಿಲೆಯನ್ನೇರಿದಳು. ಕಡಲಾಗ್ನಿ, ರೂಪಜ್ವಾಲೆ ಕುಂಡದೊಳಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಶಂಕರನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಳು.

ಹೀಗೆ ಸುಲೋಚನೆಯು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ರಾವಣನಿಗೆ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಸಾಯುಜ್ಯ ಪದವಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ದೇಹಾವಷೇಶ ಏನೂ ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹಿರಿಯ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಸೊಸೆಯೂ ಹೋಮವಾಗುತ್ತಲೆ ಮಂಡೋದರಿ ರಾವಣರು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದರು. ಈಶ್ವರನ ಕೋಪದಿಂದ ನಮಗೆ ದುರವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತೆಂದು ಅವರು ಮನದಲ್ಲಿ ಮಮ್ಮಲ ಮರುಗಿದರು. ರಾವಣನು ತನ್ನ ಮೋರೆಯ ಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಲಂಕೆಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು.

ತ್ರೇಯಾಯುಗದ ರಾಮಾಯಮದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದು ಎನ್ನಲಾದ ಈ ಘಟನೆಯ ಕಥೆ ವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನ ಎಂಬ ಖಂಡಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮನ ಅವತಾರವಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ಮಹಿಮೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಶಿವಸರ್ವೋತ್ತಮತೆಯನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ.

ಅಸುರಾಪುರದ ಮಹಾಜನಗಳು ಅನೇಕ ವದನ ।
ಪಸರಿಸಿ ರಾಮನ ಸ್ತುತಿಸಲು
ಕುಸುಮ ವೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ನುಡಿಗಳು ಸು-
ರಿಸುತ ಬಹಳ ಕಂತಾರಿಯ ಗುಣಂಗಳು

ಧನ್ಯರಹುದು ಜನನಿ ಜನಕರು ।
ಈತನ ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯವಂತರೆಂಬುದೇನಯ್ಯ ।
ಧನ್ಯ ಧನ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ರಾಯ ಸುಲೋಚನೆಯ ।
ಧನ್ಯಳೆನಿಸಿ ಜಗಕೆ ಖ್ಯಾತಿಯ

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಗುಣಗಾನ ಹಾಗೂ ಸತಿಸುಲೋಚನೆಯ ಪವಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮದ ಖ್ಯಾತಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾವ್ಯವು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಾವ್ಯದ ಫಲಶ್ರುತಿ

ಗಂಟಿಕ್ಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೋ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ।
ಉಂಟು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೈಕುಂಠಪದ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ
ರಾಮನಾಮೆಂಬೋದು ರಮಣೀಯ ರತ್ನ
ಕಾಮ ಕಾಮಿತ ಫಲಪ್ರದರೂಪವು ।
ಪ್ರೇಮವೆಂಬ ಹೇಮ ಸೂತ್ರದಿ ಪೋಣಿಕೆಯ ಮಾಡಿ ।
ಶ್ರೀ ಮಹಾಗುರು ಮುಖದೊಳಾ ಮಣಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡು

ಹೀಗೆ ರಾಮನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಗುರುನಾಮಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಕಾವ್ಯ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕರುಣಾರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ, ವೀರ, ಅದ್ಭುತ, ಹಾಸ್ಯ ರಸಗಳು ಈ ಕೃತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಬಂದಿವೆ. ಹಾಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕೌಶಲ್ಯ ಶೈಲಿಯ ಸೊಗಸು ಮತ್ತು ರಾಮ, ರಾವಣ, ಇಂದ್ರಜಿತ ಮತ್ತು ಸುಲೋಚನೆ ಈ ಪಾತ್ರಗಳು ಅಪ್ರತಿಮವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ.

ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದಂತೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧಕರಾದುದರಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಥೆಯ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯು ತೋರಿಕೆ ರೂಪದ್ದು ಹಾಗೂ ಅದು ಅಸತ್ಯವಾದದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೆ ಸತ್ಯ, ಅವನೇ ಪರಾತ್ಪರನು, ಜೀವವು ಅಜ್ಞಾನ ಬದ್ಧವಾದದು ಶರೀರ ತಾನಲ್ಲ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಧಿ ಲಿಖಿತವನ್ನು ಮೀರುವುದು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳು ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿಷ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನಿಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಅವನೇ ನಿಯಾಮಕ ಅವನು ಆಡಿಸಿದಂತೆ ನಾವು ಆಡಬೇಕು. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರ. ಅವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಭವಭಯವನ್ನು

ನೀಗಿಸಿ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನೀಯುವ ಕೃಪಾಕರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಗುಣ, ನಿರ್ಗುಣ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

೫.೫. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ

ಗಾಣಗಾಪೂರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಯವರ ವಾಸ್ತವ್ಯದಿಂದಾಗಿ ದತ್ತೋಪಾಸನೆಯ ಪ್ರಸಾರವು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಫುಲವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತು. ದತ್ತ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗಾಧರನು ಕರ್ನಾಟಕದವನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಇವತ್ತಿಗೂ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೇರಳವಾಗಿದೆ. ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ವರೂಪದ ಮೇಲೆ ದತ್ತದೇವತೆಯ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಭಾವ ವಿರುವುದೇನೊ ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದರ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ದತ್ತಾವತಾರಿ ಮಹಾಪುರುಷರದ್ದೂ ದೊಡ್ಡ ಪಾಲಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಕುರವಪುರದ ಶ್ರೀಪಾದ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭ ಮತ್ತು ಗಾಣಗಾಪುರದ ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ಸರಸ್ವತಿಗಳು ದತ್ತಾವತಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದು ದತ್ತ ಗುರುಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರು ದತ್ತಾರಾಧಕರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಅವರು ರಚಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮೂಲ ದತ್ತನ ಕುರಿತಾಗಿರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ವಸ್ತುವುಳ್ಳ ದತ್ತ ಆಖ್ಯಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಈ 'ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ' ಖಂಡಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಸ್ತುವಿನ ಆಯ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಸೋಜಿಗವಾಗಿದೆ. ಮಾನಿನಿಯ ಸಂಗದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿದವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾನಿನಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂಬ ಸಂದೇಶ ಈ ಕಥನ ಕವಿಗೆ ಹಿಡಿಸಿದಂತಿದೆ.

ಈ ದತ್ತಾತ್ರೆಯ ಷಟ್ಪದಿ ಕಥೆಯ ನಿರೂಪಣೆಯು ಕನ್ನಡದ ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ ರೂಪಕ ಉಪಮಾ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಶಾಂತ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿ ರಸಗಳಿಂದ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳೆಕಟ್ಟಿದೆ. ವಾತ್ಸಲ್ಯ ರಸವು ಕಥೆಯ ಜೀವಾಳವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಪರಂಪರಾಗತ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಗಣಪತಿ ಸರಸ್ವತಿ ಹಾಗೂ ಸದ್ಗುರು ಸ್ತವನದಿಂದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸದ್ಗುರು ಸ್ತವನ ಹೀಗಿದೆ.

ತಂದೆ ಸದ್ಗುರು ದ್ವಂದಪದ
ಪದ್ಮೊಂದು ಭಾವನೆಯಿಂದ ವಂದಿಸೆ
ಮಂದತನ ಮತಿ ಬೆಂದು ಹೋಯಿತು ಚೆಂದದಿಂದಿಂದು
ಕುಂದು ತಾರದೆ ಕೃತಿಗೆ ಪರಮಾ-
ನಂದ ಕೇಳುವರ ಕಿವಿಗೆ ಬೇ-
ಕಿಂದು ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕೆ ಕರುಣಿಸಿದ ಪೂರ್ಣ

ಈ ಸ್ತುತಿಯ ನಂತರ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನ ಕಥೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವತಾರಿ ಗುರವಾದ ದತ್ತನ ಜನನ ಹಾಗೂ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ದತ್ತಚರಿತ್ರೆಯಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕವಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಆದಿ ಕಾಲದೊಳಾದುದವತಾರಾದಿಗುರು ದತ್ತ ಅನಸೂ-
ಯಾ ದಯಾರ್ಣವನೆನಿಪನತ್ರೇಯದುದರದೋಳ್‌ಮಾಡೆ
ಭಾದಿಸುವ ಸಂಸಾರ ಪಾಶವ ಛೇದನಂಗೈವುತ್ತ ಸದ್ಗತಿ
ಹಾದಿಗೆಳೆದೊಯ್ವವನ ಕೃತಿ ಮನಗೊಟ್ಟು ಕೇಳುವುದು

ಕಥೆಯು ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳ ಒಡ್ಡೊಲಗದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಓಲಗದ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ಸತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಉಚಿತ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಾರದರ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾರದರು ಸ್ತುತಿಯೊಂದಿಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ನಾರದರಿಗೆ ತಾವು ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದಿರಿ? ಏನಾದರೂ ಹೊಸವಾರ್ತೆಯಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆಗ ನಾರದರು 'ನಾನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು' ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ರಿ ಋಷಿಯ ಸತಿ ಅನುಸೂಯೆಯೊಂದಿಗೆ ವನದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅನಸೂಯೆಯ ಮಹಿಮೆ ಅಗಾಧವಾದುದು. ಆಕೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೆ ಎಂದು ಆಕೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ರಿ ಋಷಿಪತ್ನಿ ಅನಸೂಯಾ ಭುವನತ್ರಯಾದೆಲ್ಲರಿಗೊಂದಳೆ
ಸಾವಿತ್ರಿ ಶಿರಿ ಶರ್ವಾಣಿಗೊಂದರಿಗೆ ಸರಿಬಾರೆ ।
ಮಿತ್ರನಿದರಿನೊಳೆಸೆದ ಪರಿ ನಕ್ಷತ್ರಪತಿ ಕವಿ ಗುರುಗಳೆಂತು ಪ-
ವಿತ್ರಕರ ಪತಿವ್ರತೆಯರವಯವ ಮೌಳಿ ಎನೆ ಸ್ತುತಿಸಿದ

ಸತಿ ಅನುಸೂಯೆಯ ಪಾವಿತ್ರ್ಯತೆಯು ಅಗಾಧವಾದುದು. ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಕವಿ ಗುರುಗಳೆಲ್ಲ ಆಕೆಯ ಸರಿದೂಗರು, ಅಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವಿಯರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸರಸ್ವತಿ ಪಾರ್ವತಿಯರೂ ಆಕೆಯ ಸರಿಸಮವಾಗಲಾರರು. ಆಕೆಗೆ ಪತಿಯೇ ಪರದೈವ ದಿನಾಲು ತನ್ನ ಗಂಡನೇ ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ತನುಮನ ಮತಿಗಳ ಎಲ್ಲ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಪತಿ ಪಾದಕಮಲಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಅತಿಶಯವಾದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತ ದೇವಿಯರು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರೋಷಾವೇಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸುರಮುನಿಯ ಸ್ತುತಿ ವಾಕ್ಯವಾಲಿಸಿ
ಗಿರಿಜೆ ರಮೆ ವಾಣಿಗಳು ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಹಿರಿದು

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ರೋಷದಿ ಹೋಗಿ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಅಪಾಯ ತರಬಹುದು

ಲೋಕದರಸರಿಗರಸರೆನಿಪ

ಏಕರೂಪರು ತಾಳಿ ಮುತನು

ಬೇಕು ನಾವು ನಿಮಗೆಂಬ ಬಯಕೆಯನ್ನುಳ್ಳರತಿಮುದದಿ

ನಾರದರ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಗಿರಿಜೆ, ರಮೆ, ವಾಣಿಗಳು ವಾಣಿಗಳು ಅಸೂಯೆಪರರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನಸೂಯೆ ನಮಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗುವಳು. ನಿಮಗೆ ನಾವು ಬೇಕು ಎಂಬುದಾದರೆ ಈಗ ನೀವು ಮೂವರು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಯ ಸತ್ವ ಹರಣ ಮಾಡಿ ಬನ್ನಿರಿ ಎಂದರಲ್ಲದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀವು ಅತಿಥಿಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಆಕೆಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಂದ ಪಾಕ ಮಾಡಿಸಿ ಉಂಡು ಬಂದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ಸವಾಲು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ಸತಿ ಸಾಧ್ವಿಯ ಅನಸೂಯೆಯ ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಹೆಂಡಂದಿರ ಒತ್ತಾಸೆಯಿಂದ ಬಂದ ಅತಿಥಿ ವೇಷದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರಯ ಈ ಅನಸೂಯೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅನುಸೂಯೆಯು ಅವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಅವರ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ ಶಾಂತ ಕೋಮಲವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಉಪಚರಿಸಿ ನಂತರ ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ವಿನಯದಿಂದ ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಪತಿ ಅತ್ರಿ ಋಷಿಗಳು ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸುಸಮಯವೆಂದುಕೊಂಡು ಆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ತಾವು ತಂದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ನೀಡಿ ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಉಣಿಸು ಹಾಗೂ ನಾವು ಈ ಪಾಯಸ ಉಣ್ಣಬೇಕಾದರೆ ನೀನು ನಮಗೆ ನಗ್ನಳಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅನುಸೂಯೆಗೆ ಮನೋಕ್ಲೇಶ ಉಂಟಾದರೂ ಪತಿ ಪಾದದ ಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ನಗು-ನಗುತ್ತ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಗಳಿಂದ ಸುಪಾಕವಮಾಡಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಹಸಿದಿರ್ಪ ತ್ರೈಮೂರ್ತಿಗಳು ಸಂತಸದಿ

ಉಣಲೇಳೆನುತ ಸ್ವಸುಖದಿ ಋಷಿ ಕಮಂಡಲು ಜಲವ

ತಲೆಯಲಿಕ್ಕವರು ಶಿಶುವಾಗೆ ।

ನೋಡಿ ಮಗುಗಳ ಹರುಷದುಬ್ಬಿಲಿ ನೀಡಿ

ಕರಗಳ ನೆಗವುತ ಅಪ್ಪಿ ಈಡುತುಡುಗೆಯ

ನಗ್ನ ರೂಪದಿ ತೊಡೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ

ಅಥಿತಿಗಳ ರೂಪದಿ ಬಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಆ ಸಾಧ್ವಿ ಕರೆದು ಹಸಿದಿದ್ದಿರಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಏಳಿ ಎಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ನಗ್ನಳಾಗಿ ಬಡಿಸುವ ಮುಂಚೆ ಪತಿಯ ಕಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯ

ಜಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅತಿಥಿಗಳ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಆ ಮೂವರು ಶಿಶುಗಳಾಗಿ ಆಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ ಹರುಷದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಾಡಿದಳು ಮತ್ತು ಹಾಲನೆರೆದು ಒಳ್ಳೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ.

ಜೋ ಜೋ ಜಗಜನನಕೆ ಜನಕನೆ
ಜೋ ಜೋ ಜನಕಂಗೆ ಜನಕನೆ
ಜೋ ಜೋ ಜನಕಾದಿ ವಂದ್ಯನೆ ಜಾಹ್ನವಿಯಧರನೆ.

ಜೋ ಜೋ ರಕ್ತಸೀತಾಂಗಾಸಿತಪ್ರಭ
ಜೋ ಜೋ ನಿಮ್ಮನು ಪೊಗಳುವವರ
ಜೋ ಜೋ ಜೋ ಪಶುಪತಿ ಪದ್ಮನೇತ್ರನೆ ಪದುಮ ಸಂಭವನೆ

ಈ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಪದಗಳ ಮಾಲಿಕೆಯುಳ್ಳ ಪದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಜಗಜನನಜನಕ. ಜನಕಂಕೆಜನಕ, ಜಾಹ್ನವೀಯಧರನು "ರಕ್ತಸಿತಾಂಗಾಸಿತಪ್ರಭ" ಎಂಬುದು ರಕ್ತಪ್ರಭ ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಿತಾಂಗಪ್ರಭ ಅಂದರೆ ಶಿವ ಅಸಿತಪ್ರಭ ಎಂದರೆ ವಿಷ್ಣು ಹೀಗೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ತೂಗುತ್ತಾ ಜೋಗುಳ ಹಾಡಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹಾಡುವ ಜೋಗುಳ ಧ್ವನಿ ಕೇಳಿ ಅತ್ರಿ ಋಷಿ ಅಚ್ಚರಿಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಏನಿದಚ್ಚರಿ ಇಂದು ಉತ್ಸವ
ಏನು ಮನೆಯೊಳಗೆಂದು ಮುನಿವರ
ಮಾನಿನಿಯ ಬೆಸಗೊಳಲು ನೀವರಿಯದ ಪ್ರಸಂಗ ಉಂಟೆ
ಸಾನುರಾಗದಿ ಬಂದವರ ಸ-
ನ್ಮಾನಿಸಿದ ಪರಿಗಳನು ಪೇಳಲಿ-
ಕಾನತನು ತಾನಾಗಿ ಶಿಶುಗಳ ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗಿದನು

ಅತ್ರಿಋಷಿ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಮದೊಳಗೆ ಬಂದು ಸತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅನಸೂಯೆ ನಡೆದ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿದಾಗ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಗೈದು ಸತಿಧರ್ಮ ಪರಾಯಣೆಯಾದ ಸತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ತ ಕಡೆ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸರಸ್ವತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಪಾರ್ವತಿಯರು ತಮ್ಮ ಪತಿಗಳು ಹೋಗಿ ಆರು ತಿಂಗಳಾದರೂ ಬರದಿರಲು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಮರುಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಗಮನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅವರ ಆಗಮನದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ದೇವ ಪತ್ನಿಯರು ಅವರನ್ನು ಇದಿರುಗೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಉಚಿತ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಸದುಪಚಾರದಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿ ನಂತರ ಅವರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮಿಂದಾದ ತಪ್ಪನ್ನು ಎಣಿಸದೇ ಮನ್ನಿಸಬೇಕು. ತಾವು ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗಳು. ತಾವು ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವಿಲ್ಲ. ಆರು ತಿಂಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಪತಿಗಳು ಹೋದವರು ಇನ್ನೂ ತಿರುಗಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ತಮ್ಮಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಈಗ ತಾವು ಬಂದುದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ಈಗ ತಾವೇ ನಮಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಉರಗ ಸೋಂಕಿದ ಪಸುಳೆವೋಲ್ ತನು
ಮರೆವುತೆಚ್ಚರಿತಿರುವದಿರವನು
ವರ ಮುನಿಪ ಕಂಡಾಗ ಕರಗುತ ನುಡಿದನವರೊಡನೆ
ಬರಿಯ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಕೇಳಾ
ಒರಲದಿರಿ ತಾಯಿಗಳಿರಾ ನಿಮ್ಮಯ
ಪುರುಷರಿಪ್ಪರು ಕ್ಷೇಮರೂಪದಿ ನೋಡಿ ಬಂದಿರುವೆ

ಆಗ ನಾರದರಿಗೆ ದೇವತೆಗಳ ಅಗಲಿಕೆಗೆಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕನಲಿದ ದೇವಿಯರ ಮನಸ್ಥಿತಿ ತಿಳಿಯಿತು. ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದ ಮಗುವಿನ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಂತೆ ಇರುವ ದೇವಿಯರ ಇರುವಿಕೆ ನಾರದರಿಗೆ ಕರುಣೆ ತುಂಬಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತ ನೀವು ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದರು.

ಸಾವಧಾನದಿ ಕೇಳುದಿಲ್ಲಿಂ
ದಾವ ಕಾಲದಿ ಹೊರಟು ನಿಮ್ಮೀ
ಜೀವ ಪತಿಗಳು ದಹಕರ ವೇಶವ ಧರಿಸಿ ನಡೆದು
ಪಾವನಾಶ್ರಮಕಾಗ ಹೋಹಲು
ದೇವಿಭಾವನೆಕೆಡಿಸಲಿಕೆ ಮೂ-
ದೇವರಿವರನು ಕಾಂತೆಯರಗಿದಳತ್ರಿ ಸತಿ ಬಂದು

ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯಂದಿರು ಯಾವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರೋ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ವನದಲ್ಲಿರುವ ಸತಿ ಅನಸೂಯೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು 'ನಮಗೆ ಹಸಿವಾಗಿದೆ' ಉಣಬಡಿಸು ಎಂದು ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಆ ಸಾಧ್ವಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ವಿಮುಖ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಗೊಳಿಸಬಾರದು ಎಂದು ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪತಿ ಅತ್ರಿಋಷಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ನದಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಗಂಡನ ದಾರಿ ಕಾಯದೇ ಅತಿಥಿಗಳು ದೇವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ರಂಗೋಲಿಯಿಂದ ಸಿಂಗಾರಗೊಳಿಸಿ ಊಟದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ವಿದ್ಯುಕ್ತಳಾಗಿರುವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯಂದಿರು ಆಕೆಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯ ಪಾಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಉಣಬಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ತಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಆಕೆ ಆ ಕಡಲೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಕ ತಯಾರಿಸಲು ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಹೊತ್ತುಗಳಿಯಲಿ ಬೇಡಿ ಕ್ಷುದಿತರು
ಹೊತ್ತು ಬಹಳಾಯಿತೇಳೆನಲಿಕೆ
ಬತ್ತಲೆ ಬಡಿಸಿದರೆ ಉಂಬೆವೆನಲು ನಸುನಕ್ಕು ।

ಮತ್ತೆ ಗಜಗಾಮಿನಿ ಒಳಗಿನಿಂ
ದುತ್ತಮ ಕಮಂಡಲ ಜಲ ತಂ
ದುತ್ತಮಾಂಗದಿ ಇತ್ತಲಾಕ್ಷಣ ಶಿಶುಗಳವರಾಗೆ

ಅತಿಥಿ ವೇಷದ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯಂದಿರು ಹೊತ್ತಾಗಿದೆ ಹಸಿವು ಉಲ್ಬಣವಾಗಿದೆ ಉಣಬಡಿಸು ಎಂದು ಅವಸರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಊಟಕ್ಕೆ ಅನಸೂಯ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ಅತಿಥಿಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ಸತ್ವಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಮುಂದೊಡ್ಡುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಬೆತ್ತಲೆಯಾಗಿ ಊಟಕ್ಕೆ ಬಡಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾವು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಷ್ಟುರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ವ್ಯಾಕುಲಗೊಳ್ಳದೆ ಪತಿಯ ಕಮಂಡದಲ್ಲಿಯ ಜಲವನ್ನು ತಂದು ಆ ಮೂವರೂ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಸಿಂಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಅವರು ಶಿಶುಗಳಾಗಿ ಆಡತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಅವರನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತೂಗಿ ಜೋಗುಳ ಹಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅತ್ರಿಋಷಿ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ ಹೀಗೆ ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಆವ ತಪಸಿನ ಫಲವೊ ಮಹಾ-
ದೇವಾವ ಯಜ್ಞದ ಫಲವೋ ಶಿವನೆ-
ಮ್ಮಾವ ಸುಕೃತದ ಫಲವೋ ಸದ್ಗುರು ಕರುಣಿಸಿದ ಫಲವೊ

ಆವ ಹಿರಿಯರು ಪಡೆದ ಫಲವೈ ।
ಯಾವ ಜನುಮದ ಪುಣ್ಯ ತಿಳಿಯದು
ದೇವ ದೇವರು ಮೂವರೊದಗಿದರೇಕ ಕಾಲದೊಳು

ಹೀಗೆ ಸತಿಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ದರ್ಶನ ಸ್ಪರ್ಶನದ ಸೇವಾ ಭಾಗ್ಯವನು ಪಡೆದೆವೆಂಬ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ನಾರದರು ಪತಿಧ್ಯಾನಪರಳಾಗಿದ್ದ ಅನಸೂಯೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾ ಅವಳ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ದೇವಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಏನು ಏನನೆಬಹುದನಸೂಯಾಪತಿ
ಧ್ಯಾನ ಪರಳಾಗಿರ್ಪಮಾನಿನಿ
ಮಾನಭಂಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿದಿರಿ ಪತಿಗಳನು ನೀವಾಗೆ
ಆ ನಿಜಾಶ್ರಮಕ್ಕೋಗಲಿಂತಾಯಿ
ತೇನು ಗತಿ ನಿಮಗಿನ್ನು ಸ್ವಪುರುಷ
ರಾನನವಲೋಕಿಂದಿಗಾಗುದು ತಿರುಗಿ ಬಾರೆಂತೋ

ಹೀಗೆ ಪತಿಪರಾಯಣಳಾಗಿದ್ದ ಸಾಧ್ವಿಯ ಮಾನಭಂಗಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀವಾಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದಿರಿ ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ನಿಮಗೆ ಈ ಗತಿ ಬಂತು ಇನ್ನೂ ಯಾವಾಗ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯಂದಿರು ತಿರುಗಿ ಬರುವರೋ ಯಾವಾಗ ನೀವು ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವಿರೋ ಎಂದು ನಾರದರು ದೇವಿಯರ ಭ್ರಮನಿರಸನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ದೇವಿಯರು ನಾರದರಿಗೆ ನೀವೇ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂತರಾದ ನಾರದರದ ಶಿವಪಾದಕೆರಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಎಂದ ಮಾತಿಗೆ ನಕ್ಕು ಜಗದಾ
ನಂದಕಂದವರೆತ್ತಿ ಚಿಂತೆಗ-
ಳಿಂದ ಕರಗದೆ ಇಂದು ಪತಿಗಳ ನೀವು ಕೂಡುವಿರಿ
ಒಂದುಪಾಯವ ಮಾಡುದೀಗಲೆ
ಹಿಂದು ಮುಂದಣೆ ಎಣಿಕೆ ಬಿಟ್ಟಿ
ಲ್ಲಿಂದ ಋಷಿಪತ್ನಿಯ ಸ್ಥಾನಕೆ ಪೋಗಿ ಶರಣೊಕ್ಕು

ದೇವ ಪತ್ನಿಯರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಆಲಿಸಿದ ಋಷಿನಾರದರು ನಗುತ್ತ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ ಕಂದರೂಪದ ಪತಿಗಳನ್ನು ಇಂದೇ ನೋಡಬಹುದು. ಏನೊಂದು ವಿಚಾರಮಾಡದೇ ನೀವು ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಋಷಿಪತ್ನಿ ಅನಸೂಯೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ ಮತ್ತು ಆಕೆಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಿ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ ದೇವಿಯರು ಒಪ್ಪಿ ನಾರದರೊಂದಿಗೆ ಅನಸೂಯೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನಾರದರು ದೇವಿಯರಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಅನಸೂಯೆಗೆ ದೇವಿಯರು ಬರುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಬಂದ ದೇವಿಯರಿಗೆ ಅನುಸೂಯೆಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಎದುರುಗೊಂಡು ಗಾಢಾಲಿಂಗನಗೈದು ಅವರನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆದು ಉಚಿತ ಆಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳ್ಳರಿಸಿ

ಷೋಢಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾಳೆ ಹಾಗೂ ಆನಂದಿತಳಾದ ಅನಸೂಯೆ ದೇವಿಯರಿಗೆ ಹೀಗೆ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ದೇವಿಯರು ದೂರಿಂದ ಬಂದಿರಿ
ಪಾವನಾಶ್ರಮಕಿಂದು ದಣಿದಿರಿ
ಪಾವನಕೆ ಪಾವನರು ಮಾಡಿದಿರೆಮ್ಮ ಪಾವನವ
ಆವ ತಪಸಿನ ಫಲವೊ ನೋಡಲು
ಜೀವ ಜೀವರೀ ಬರವಿದಚ್ಚರೆ
ಯಾವ ಕಲ್ಪನೆ ಉಳಿಯದಾಯ್ತು ಧನ್ಯರಾವ್ ಜಗಕೆ

ದೂರದ ದೇವಲೋಕದಿಂದ ಬಂದು ದಣಿದಿರುವರೆಂದು ಅನಸೂಯೆ ದೇವಿಯರಿಗೆ ಹಂಸದ ತುಪ್ಪಳದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಶ್ರಮ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ ಎನ್ನುತ್ತ, ನೀವು ಬಂದುದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯ, ತಮ್ಮ ಪಾದ ಸೇವೆಯ ಪುಣ್ಯ ಘಟಿಸಿದೆ ಎಂದು ಸಂಭ್ರಮಪಡುತ್ತಾಳೆ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಮಕ್ಕಳ ಅಳುವು ಕೇಳಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸತಿ ಅನಸೂಯೆ ದೇವ ಕಂದರನ್ನು ಸಂತೈಸಲು ಧಾವಿಸಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ.

ಬಂದು ತೊಟ್ಟಿಲೊಳಿದ್ದ ಶಿಶುಗಳಿ
ಗೆಂದು ಹಸಿದಿರ್‍ರೈ ಬನ್ನಿರ್‍ರೈ ನಿ-
ಮ್ಮಿಂದಲೇ ಸಂಸಾರದೊಳ್ ನಾವ್ ಧನ್ಯರೆನಿಸಿದೆವು
ಬಂದಿಹರು ಕಾಂತೆಯರು ಕರೆಯಲಿ
ಕೆಂದು ಅವರೊಡನೆ ಪೋಗಲಾದಿರೆ
ತಂದೆಗಳು ನೀವೆಂದು ತೆಗೆದಪ್ಪಿದಳು ನಂದನರ

ಅನಸೂಯೆ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿರುವ ಹಸಿದ ಮಕ್ಕಳನೆತ್ತಿ ಹಾಲನೆರೆದು ಸಂತೈಸಿ ನಿಮ್ಮಿಂದಲೇ ನಾವು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯರಾದೆವು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಯರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ ಆದರೆ ನೀವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದು ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು ಸಾಧ್ವಿ. ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಹೊರಬಂದ ದೇವಿಯರು ತಮಗೆ ಎದುರಾದ ಅತ್ರಿ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಕೈ ಮುಗಿದರು. ಆಗ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಅತ್ರಿ ಋಷಿಗೆ ಮನ ಕರಗುತ್ತದೆ.

ಕಂಡವರ ಕರಗುತ್ತ ಕರುಣದಿ
ಪಂಡಿತನು ಪರರಂತರಂಗದೊ

ಳಂಡಲೆವ ದುಃಖವನತೀಂದ್ರಿಯನರಿದು ನಕ್ಕು
ಗಂಡರನು ಕೊಡುವಿರೆನುತ ಮುನಿ
ಮಂಡೆಗಳ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಹಸ್ತವ
ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿಯರ ಕಳುಪಿದ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿಗೆ

ದೇವಿಯರ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತ ಅತ್ರಿ ಋಷಿ ಅವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ವರದ ಹಸ್ತವನಿಟ್ಟು ಚಿಂತೆ ಬೇಡ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ದೊರಕುತ್ತಾರೆಂದು ಅಭಯ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು ಅನುಸೂಯೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದುವರೆದ ಕಥಾಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅನುಸೂಯೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮನದುಂಬಿ ಕೊಂಡಾಡುವ ಮತ್ತು ಅವಳಿಗೆ ಶರಣು ಶರಣಾರ್ಥಿ ಹೇಳುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಅನುಸೂಯೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಂಭುಕಂಬುಧರ ಸ್ವಯಂಭು ದಾ-
ರಾಂಬಿಕೆಯರತ್ರಿ ಸತಿ ಪಾ-
ದಾಂಬುಜಕೆ ಶರಣೊಕ್ಕು ದಂಡಪ್ರಾಯದಂದದಲಿ
ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಜೀವ ಕ-
ಬಂದವ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಕುಣಿಸುವ
ರಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕಿ ಆಡಿಸುವ ಮಹಿಮಾಂಬುಧಿಗೆ ಶರಣು

ಅನಸೂಯೆಯ ಮಹಾತ್ಮೆ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು. ಎಂಬತ್ತು ನಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಕಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಕುಣಿಸುವವರು ಈ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ಇಂಥ ದೇವ ದೇವರನ್ನು ಕಂದರಂತೆ ಸಲಹುವ ಅವರನ್ನು ಅಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕಿ ಆಡಿಸುವ ಮಹಾ ಮಹಿಮಾಂಭುದಿಗೆ ಶರಣ ಶರಣಾರ್ಥಿ ಎಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ದೇವಿಯರೊಂದಿಗೆ ಧ್ವನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪರಮ ಪುರುಷೋತ್ತಮರನೀ-
ಪರಿ ದರ ಮಾಡಿ ಸಲಹುವ
ಪಿರಿದು ಮಹಿಮೆಯ ಕೇಳಿ ಬಂದೆವು ಶರಣು ನಿಮ್ಮಡಿಗೆ ।
ಜರಿದುದಪರಾಧೆಮ್ಮ ನೋಡದೆ
ಮರೆದು ಕರುಣಿಸಿ ಮುನ್ನಿನಂದದಿ
ಪುರುಷರಾಕೃತಿ ಮಾಡಿ ತೋರುದೆನಲಿಕನಸೂಯಾ

ದೇವ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಈ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆವು. ತಿಳಿಯದೇ ಮಾಡಿದ ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರನ್ನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮಾಡಿ ಕರುಣೆ ತೋರಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತಳಾದ ಅನುಸೂಯೆ ದೇವಿಯರನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ದೇವಿ ಅವರೆದೆಗಪ್ಪಿ ನಿಮ್ಮಿಂ-
ದಾವು ಕಂಡೆವು ವೇದ ವೇದ್ಯರ
ನೀವು ಮಾಡಿದಪಕಾರದುಪಕಾರ ಸಾಹಸ್ರವಿದು ।
ದೇವಿಯರು ಸಹ ದೇವರನು ಕಾಂ-
ಬುವದಿದೆಡೆಯೊಳಗಪೂರ್ವ-
ವೇ ವಿಪಿನ ವಾಸಿಗಳು ನಾವೆತ್ತೆಮಗೆ ನೀವೆತ್ತ

ಅನುಸೂಯಾ ದೇವಿಯು ದೇವಿಯರನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು 'ನೀವು ನಮಗೆ ಅಪಕಾರ ಬಗೆದಿಲ್ಲ' ಬದಲಾಗಿ ನನಗೆ ನೀವು ಮಾಡಿದ ಉಪಕಾರ ಸಹಸ್ರವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನಲ್ಲದೇ ನಿಮ್ಮ ಪತಿದೇವರನ್ನು ನೋಡುವ ಅಪೂರ್ವ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ್ದೀರಿ. ನಾವು ಕಾಡುವಾಸಿಗಳು, ನೀವು ದೇವಲೋಕದವರು. ಇದು ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ಆನಂದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಬೆಲ್ಲ ಇರುವೆ ನೊಣಗಳನು ಕರಸದೆ
ಬೆಲ್ಲ ತಾವೇ ಬಂದು ಮುತ್ತುವ-
ವೆಲ್ಲಿ ಭೇಷಜರಿರಲಿ ರೋಗಿಗಳಲ್ಲಿಗೊದಗುವರು ।
ಬಲ್ಲವರ ಬೆಸಗೊಂಬುದಕೆ ಪರಿ
ಎಲ್ಲರಿಯದವರು ಹೋಗುವಂತಿಂ-
ದಿಲ್ಲಿಗೆಮ್ಮಯ ಬರವು ಎಮ್ಮಿಂದೆಮಗೆ ಆಯ್ತೆನಲು

ಆಗ ದೇವಿಯರು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅನುಸೂಯೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೆಲ್ಲ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಇರುವೆ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ವೈದ್ಯರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ರೋಗಿಗಳು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಇರುವೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ, ರೋಗಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ವೈದ್ಯ ಹೋಗುವಂತೆ ನೀವು ಇದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ನಾವೇ, ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ನಾವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವಂತಾಯಿತು ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ವಿಸ್ಮಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಂಡ ಅನುಸೂಯೆ ಅವರ ಗಂಡಂದಿರು ಮೊದಲಿನಂತಾಗಲು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಎಂದ ಮಾತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುತೊಳಗಿನ
ತಂದು ಮಂತ್ರೋದಕವ ಪತಿ ಪದ
ದ್ವಂದ್ವ ಸ್ಮರಣೆಗಳಿಂದ ಶಿಶುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿಮ್ಮಿಸಲಿಕೆ
ಬಂದವಾಕಾರಗಳು ಮುನ್ನಿ
ನಂದದೊಳ್ ತ್ರೈಮೂರ್ತಿಗಳಿಗಾ
ನಂದದಿಂ ಪೊಡಮಡುವದನುಪಮ ಸ್ತೌತ್ರಗಳ ಮಾಡೆ

ಅನಸೂಯೆ ಪತಿಯ ಪಾದಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಂತ್ರೋದಕವನ್ನು ತಂದು ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಶಿಶುಗಳ ಮೇಲೆ ಚಿಮ್ಮಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಮೊದಲಿನ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಅನಸೂಯೆಯು ಆನಂದದಿಂದ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಹಾಗೂ ರನ್ನದ ಆಸನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೂರೂ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತದಿಂದ ಭಕ್ತಿಪರವಶಳಾಗಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾಳೆ ಹಾಗೂ ಆ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಬೇಡಿಕೊಂಡರು ದೇವ ದೇವರ
ನೋಡಿ ಕಂದರಂತೆಲ್ಲರು
ಗೂಡಿ ಆಡುವ ದೇವರನು ಕೊಂಡಾಡುತಲಿಮುದದಿ
ಬೇಡುದೇನೊಂದದನು ಸಿದ್ದಿಯ
ಮಾಡಿಕೊಡವುದು ನೀವು ಮೂವರು
ಗೂಡಿ ಒಂದಾಗೆಮ್ಮ ಬಸುರಿಂ ಬರವ ಬಯಸುವೆವು

ಅತ್ರಿ ಋಷಿಗಳು ಆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವರವದು ಹೀಗಿದೆ. ನೀವು ಮೂವರು ಕೂಡಿ ಒಂದಾಗಿ ನಮ್ಮ ಉದರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬರಬೇಕು ಎಂದಾಗ ಕೇಳುವುದೇ ತಡ ಇತ್ತವೆನುತ ವರವನು ಕರುಣಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸತಿಯರೊಂದಿಗೆ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಋಷಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಿರ್ಗಮಿಸಿದರು. ದೇವತೆಗಳ ಅಭಿವಚನದಂತೆ 'ದೋಷ ಯೋನಿಯ ಜನನವಿಲ್ಲದೆ ಭಾಸುಮಾನದಿ ಕೂಸು ಪಡೆದಳು ಶುಭ ಮೂಹೂರ್ತದೊಳ್' ಒಳ್ಳೆಯ ಮೂಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗಂಡುಮಗ ಜನಿಸುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ದಶದಿನವಾದಬಳಿಕ
ತ್ಮುತ್ತಮಗೆ ನಾಮಾಭಿದಾನವ
ಹೆತ್ತ ಜನನಿ ಜನಕರಿವ ದತ್ತಾತ್ರೇಯಂದನಿತು

ಇತ್ತು ನಾಮವ ನಾಮಕರಣವ
ಚಿತ್ತದುಲ್ಹಾಸಿಂದ ಮುಗಿಸ
ಲ್ಯುತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ವರ್ಧಿಸುತಿರ್ದ ದಿನ ದಿನಕೆ

ಅತ್ರಿ ಋಷಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅಯೋನಿಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿಗೆ ೧೦ ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನೆಂದು ಹೆಸರನ್ನಿಟ್ಟು, ನಾಮಕರಣ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಮಗು ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದನು ಮುಂದೆ ಎಂಟನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳು ಮಗುವಿನ ಉಪನಯನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಾಂಗತನಾದನು. ಮುಂದೆ ದತ್ತಾತ್ರೆಯನು ಗುರುವಾಗಿ ಜಗದೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಅದರಂತೆ ಈ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಅತ್ರಿಪುತ್ರನ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬ
ಧರಿತ್ರೆಯಮರದೊಳುತ್ತಮನು ಸಚ
ರಿತ್ರನಾ ದತ್ತಾತ್ರೇ ಮೇಲೊಂದಾರತಿಯ ಪದಕೆ ।

ಮಿತ್ರ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಎನ್ನಪ-
ವಿತ್ರ ಮಾಡುದಕಾಗ್ರಹಮಾಡಲಿ-
ಕುತ್ತಮನ್ನಿಸಲಿಂತು ಹಬ್ಬಿತು ತಿಳಿಯದಾದ್ಯಂತ
ಪರಾಪೇಕ್ಷಿಂದಾದ ಕಥೆಯಿದ-
ನರಿಯದಗ್ರತೆಯಿಂದಲುಸುರಿದೆ
ಪರಮ ಪುರುಷರು ಪೂರ್ಣ ಕರುಣದಿ ನೋಡುದಿದರೊಳಗೆ

ಹರಿದು ಹೋದನುಸಂಧಾನವಾಲಿಸಿ
ಹಿರಿಯರು ತಿದ್ದಿಕೊಂಬುದು
ಪರಮ ಮೂರ್ಖನ ಬಿನ್ನಪವನತಿಗಳೆವುದನುಚಿತವು

ಈ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೂಲ ಕಾರಣವನ್ನು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯನ ಮೇಲೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಂತೆ ಇವರಿಗೆ ಇವರ ಮಿತ್ರರೊಬ್ಬರು ಆಗ್ರಹಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಮುಂದೆ ಅದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಪರರ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ರಚನೆಗೊಂಡ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಮ ಪುರುಷರು ಕರುಣದಿಂದ ನೋಡಿ ನಾನು ಹೇಳದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡ

ವಿಷಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಓದಬೇಕೆಂದು ಮೂರ್ಖನಾದ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಆರಿಗುತ್ತಮ ಸದ್ಗತಿ ಬೇಕಾ
ಋಷಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾದಿ ಗುರುವಿನ
ಚಾರು ಚರಣಾಂಬುಜವನನುದಿನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವರ
ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು ದೇಹಭಾವವು

ಸಾರತರ ಸದ್ಗುರು ಕೃಪಾತು -
ಪಾರದಿಂ ನಡೆದೀ ಕಥಾಮೃತ ಶಂಕರಾರ್ಪಿತವು.
ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ ಸಂಪೂರ್ಣಮಸ್ತು ಶಂಕರಾರ್ಪಣಮಸ್ತು .

ಹೀಗೆ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸದ್ಗುರುವಾದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೧

೨. ನಿತ್ಯ ಭಜನಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೧

೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೧

೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೧

೫. ಅದೇ, ಪುಟ ೨

೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೨

೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೨

೮. ಅದೇ, ಪುಟ ೩

೯. ಅದೇ, ಪುಟ ೩

೧೦. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು, ಲೇ. ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೧

೧೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೨೭

೧೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೫

೧೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೭

೧೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೯

ವಿಷಯವನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಓದಬೇಕೆಂದು ಮೂರ್ಖನಾದ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಆರಿಗುತ್ತಮ ಸದ್ಗತಿ ಬೇಕಾ
ಋಷಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾದಿ ಗುರುವಿನ
ಚಾರು ಚರಣಾಂಬುಜವನನುದಿನ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುವರ
ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು ದೇಹಭಾವವು

ಸಾರತರ ಸದ್ಗುರು ಕೃಪಾತು -
ಪಾರದಿಂ ನಡೆದೀ ಕಥಾಮೃತ ಶಂಕರಾರ್ಪಿತವು.
ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ ಸಂಪೂರ್ಣಮಸ್ತು ಶಂಕರಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಹೀಗೆ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸದ್ಗುರುವಾದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕೊನೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

೧. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು, ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೧

೨. ನಿತ್ಯ ಭಜನಮಾಲಾ, ಸಂ. ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಪುಟ ೧

೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೧

೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೧

೫. ಅದೇ, ಪುಟ ೨

೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೨

೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೨

೮. ಅದೇ, ಪುಟ ೩

೯. ಅದೇ, ಪುಟ ೩

೧೦. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು, ಲೇ. ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪುಟ ೧

೧೧. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦, ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ಪುಟ ೧೨೭

೧೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೫

೧೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೭

೧೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೯

೧೫. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೯

೧೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೮

೧೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೮

೧೮. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೬

೧೯. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೯

೨೦. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೦

೨೧. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧೩

೨೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧೬

೨೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೩

೨೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦

೨೫. ಅದೇ, ಪುಟ ೯೭

೨೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೨

೨೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦

೨೮. ಅದೇ, ಪುಟ ೫

೨೯. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧

೩೦. ಅದೇ, ಪುಟ ೬

೩೧. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೫

೩೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೩

೩೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೪

೩೪. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೫

೩೫. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೨

೩೬. ಅದೇ, ಪುಟ ೯

೩೭. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೦೧

೩೮. ಅದೇ, ಪುಟ ೭

೩೯. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೧೨

೪೦. ಅದೇ, ಪುಟ ೭

೪೧. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೨೭

೪೨. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೩೪

೪೩. ಅದೇ, ಪುಟ ೧೩೫

ಅಧ್ಯಾಯ ಆರು

ಸಮಾರೋಪ

ಅಧ್ಯಾಯ ಆರು

ಸಮಾರೋಪ

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕರ್ನಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಭಾಷಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಪರಕೀಯರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸಂಕರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿದೆ. ವಿಜಾಪುರವು ಆದಿಲ್‌ಶಾಹಿಗಳ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಅಂತ್ಯಗೊಂಡು ಔರಂಗಜೇಬನ ಕೈವಶವಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ಮರಾಠರು, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನೀಡಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರಿಂದ ಆಕ್ರಮಣಗಳು ಮಾತ್ರ ನಡೆದವು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಶಾಂತಿ ತಾಂಡವಾಡತೊಡಗಿತು. ಜನರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಳಲಿದರು. ಇದರಿಂದ ನೆಮ್ಮದಿ ಇಲ್ಲವಾಯಿತು. ಜೊತೆಗೆ ಬರಗಾಲ, ರೋಗಗಳು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಜನಸಮುದಾಯ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಜಾಪುರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಅನೇಕ ಸಂತ ಮಹಂತರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಧುಪಂಚಕರೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಐವರಲ್ಲಿ ಸಿಂದಗಿಯ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಒಬ್ಬರು. ಅವರನ್ನು ಜೋಗಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜೋಗಿ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯುಳ್ಳ ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಇದೆ.

ನಾಥ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಶಸ್ತವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುವಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಕಣ್ಣನು ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಯ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಗುರುಕೊಟ್ಟ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಎಂಬ ನಾಮಾಭಿದಾನದಿಂದ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದರು. ಸಿಂದಗಿಯ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ಸಂಕಣ್ಣನಿಗೆ(ಶಂಕರ) ಗುರುಗಳ ಮೊದಲ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅನುಭವವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದು ಶಿಷ್ಯತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆಸೆ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನದ ಭೀಮಣ್ಣನ ಮೂಲಕ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಕರೆದು ಗುರುಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರುಹುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಉತ್ಸುಕನಾದ ಭೀಮಣ್ಣನು ಈ ಕುರಿತು ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿ ತಮಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಗುರುಗಳು ಈಗ ಬೇಡ ಕಾಲ ಕೂಡಿಬಂದಾಗ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲ ದಿನಗಳ ನಂತರ ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಸಜೀವ ಸಮಾಧಿ ಪಡೆಯುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಲು ತಮ್ಮ ಮಗ ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅದರಂತೆ ಬಳಗಾನೂರಿಗೆ ಸುದ್ದಿ ಮುಟ್ಟಿತು. ಆಗ ಭೀಮಣ್ಣ ಊರಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಸಂಕಣ್ಣನೊಬ್ಬನೆ ಭೃಂಗವಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಅಂತಿಮ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟು ಬರದೇ ಇದ್ದ ಭೀಮಣ್ಣನಿಗಾಗಿ ಮರುಕಪಟ್ಟು "ನೀನೇ ಭೀಮ, ನೀನೇ ಶಂಕರ" ಗೆಳೆಯರಿಬ್ಬರ ಹೆಸರನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ 'ಭೀಮಾಶಂಕರ' ಎಂದು ನಾಮಾಭಿದಾನವಿತ್ತು ನಾಥ ಗುರುಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವಂತೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಿಂದಗಿಯ ಸಂಕಣ್ಣ ಭೀಮಾಶಂಕರರಾದರು.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೋಳಕೂರ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಕುರುಹಾಗಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಇವರನ್ನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ ಅನೇಕ ಊರಿನ ಜನರು ಬಂದು ದರ್ಶನ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ವರ್ಗ, ವರ್ಣ, ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುವ ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಒಂದು ಮರಾಠಿ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಪಾರಮಾರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಸುಂಕದ ಕಟ್ಟೆಯ ಕಾಯಕವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದತ್ತ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯವಾಗತೊಡಗಿತು. ಇದರಿಂದ ತಾವು ಸ್ವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಇವರ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಆದಿಲಶಾಹಿ ರಾಜ ಇವರಿಗೆ ಜಮೀನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ಆದಿಲಶಾಹಿಗಳ ಆಡಳಿತ ಕೊನೆಗೊಂಡು ಬರ ಹಾಗೂ ಬೇನೆಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಆಗ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗೋಕರ್ಣದತ್ತ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಬಳಗಾನೂರಿನಿಂದ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಗೋಕರ್ಣಕ್ಕೆ ತಲುಪುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಕಳೆದು ಮರಳಿ ಊರಿಗೆ ಬರುವಾಗ ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿರುವಾಗ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಶಿವರಾಮರ ಜನನವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ೧೨ ವರ್ಷ ವಾಸವಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ

[illegible]

ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನ ಭೇಟಿಯಾದುದು. ಈ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನು ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಗುರುವಾದನು. ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷ ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಅಷ್ಟಸಿದ್ಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವೆಂದು ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಭೀಮಾಶಂಕರರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬಂದು ಹೋದರು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸಿಂದಗಿಯ ದಲಿತ ವರ್ಗದವರು ಭೀಮಾಶಂಕರರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ "ತಾವು ಮರಳಿ ಸಿಂದಗಿಗೆ ಬರಬೇಕು, ಮಠ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾವು ನಿಮಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುತ್ತೇವೆ" ಎಂದರು. ಅದರಂತೆ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಲಿತರ ಕೇರಿಯಿಂದಲೇ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಪದ್ಧತಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರದಿಂದ ಬಂದ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಸಿಂದಗಿಯಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಹೆಣ್ಣು ಮಾಯೆ, ಮೋಹ, ಸಾಧನಾ ಪಥಕ್ಕೆ ಕಂಟಕ ಎಂದು ಇತಿಹಾಸ ಅವಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಗಿರಿಜಮ್ಮನವರು ಪತಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ತೊಡಕಾಗದೆ ಪೂರಕವಾದರು. ಅದರಂತೆ ಹಿರಿಯ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ಶಿವರಾಮರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಅನುಸಂಧಾನವುಳ್ಳ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೆ ಆಗಿದ್ದರು. ತಂದೆಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಇವರು ಮಹಾಪುರುಷರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಿಂದಗಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾಶಂಕರರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಗುರುವಿನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಚರಣೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಗವಾದ ಪಾದಪೂಜೆಯನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ತಂದೆಯ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಪಾದಪೂಜೆ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತ ಜನರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಲೋಕಾಂತಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿರುವ ಆರಾಧನೆಯು ಮಹತ್ವದ ಉತ್ಸವವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಠ ಪರಂಪರೆಯ ಅಸಂಖ್ಯ ಭಕ್ತರು ಆಗಮಿಸಿ ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಿಂದಗಿಪೂಜೆ ಆದಿಯಾಗಿ ಗೋಪಾಳಕಾಲಾದವರೆಗೂ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠವು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತವೆ. ಸಿದ್ಧ, ನಾಥ, ಶಾಕ್ತ, ದತ್ತ, ಅವಧೂತ ಇವೆ ಮುಂತಾದ ಧಾರೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಆಚರಣೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ನೆರೆದ ಜನಸ್ತೋಮದ ಮೇಲೆ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆಗುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಆರಾಧನಾ ಮಹೋತ್ಸವವು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠದ ಸಂತರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಗ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಶಾಕ್ತ ಹಾಗೂ ದತ್ತ ಉಪಾಸಕರಾಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವತೆಗಳ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಸಗುಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಇವರು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ನಿರ್ಗುಣ

ಉಪಾಸನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸಿದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವರ ಕೃತಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾಥ ಪಂಥದ ಯೋಗ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ಇವರು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಪೂರ್ವವಾದುದುದಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ ಸಂತರು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಗುರುಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರು ಪಟ್ಟ ಪರಿಶ್ರಮ ಅನನ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ರಚಿಸಿದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ್ರಾನುಸಂಧಾನ ಹಾಗೂ ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಷಟ್ಪದಿ ಈ ಎರಡು ಖಂಡಕಾವ್ಯಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಅಪೂರ್ವ ಕೊಡುಗೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನುಬಂಧಗಳು

೧. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೨. ಶ್ರೀಪತಿ ಗುರುವಿಠ್ಠಲಾಂಕಿತ 'ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ'

೩. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ವಿರಚಿತ 'ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ'(ಮರಾಠಿ ಪದ)

೪. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ವಿರಚಿತ 'ಸದ್ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ'(ಮರಾಠಿ ಪದ)

೫. ಶ್ರೀ ಜಕ್ಕಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ 'ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ'(ಮರಾಠಿ ಪದ)

೬. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಮರಾಠಿ ಪದ(ಸಂದಿಗ್ದ ಅಂಕಿತ)

೭. ಶ್ರೀಚಕ್ರ

೮. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ ಸಿಂದಗಿ- ವಂಶಾವಳಿ

೯. ಪರ್ಷಿಯನ್ ಸನದಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ

೧೦. ಮುಂಬೈ ಗೆಝೆಟಿಯರ್

೧೧. ಮಠದ ವಾಟ್ನಿ ಪತ್ರ

೧೨. ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪತ್ರ

೧೩. ಛಾಯಾಚಿತ್ರಗಳು

೧. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು: ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೬

೨. ಅದ್ವೈತ ದರ್ಶನ: ಚಿದಂಬರಾನಂದ, ಅದ್ವೈತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೯

೩. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರ ಪುರಾಣ: ಕುಟನೂರ ಮಲ್ಲಕವಿ, ೧೭ನೆಯ ಶತಮಾನ

೪. ಅಮೃತ: ಡಾ. ಬಿ.ಆರ್.ನಾಡಗೌಡ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಬಿ.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರಸಾರ ಮಂಡಳಿ, ಸಿಂದಗಿ, ೧೯೮೦

೫. ಕಡವ ಶಂಭುಶರ್ಮರ ಕೃತಿ: ಃ ಡಾ. ಶ್ರೀಧರ ಎಚ್.ಜಿ., ೨೦೦೫

೬. ಕನ್ನಡ ಸಾಂಗತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಲೇ: ಡಾ. ವೀರಣ್ಣ ರಾಜೂರ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೮೫

೭. ಕರ್ನಾಟಕತೀಲ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಪರಂಪರಾ: ಲೇ: ಡಾ. ಭೀಮಾಶಂಕರ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಆಳಂದ, ೨೦೦೩

೮. ಕರ್ನಾಟಕ ದೇವಾಲಯ ಕೋಶ(ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆ): ಡಾ. ವಾಸುದೇವ ಬಡಿಗೇರ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ

೯. ಕರ್ನಾಟಕದ ನಾಥಪಂಥ: ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ, ಪ್ರಸಾರಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ, ೨೦೦೬

೧೦. ಕುಂಡಲಿನಿ ಯೋಗ: ಶ್ರೀ ಆರ್.ಎನ್.ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೦೦

೧೧. ತಂತ್ರಯೋನಿ: ಲೇ. ಸತ್ಯಕಾಮ, ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ಧಾರವಾಡ, ೨೦೦೩

೧೨. ದತ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸ: ಮರಾಠಿ ಮೂಲ, ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ,

ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಃ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ, ಕನ್ನಡ ಜಾಗೃತಿ ಪುಸ್ತಕ ಮಾಲೆ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಜನಕಲ್ಯಾಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸಿದ್ಧಸಂಸ್ಥಾನ ಮಠ, ಚಿಂಚಣಿ, ತಾ. ಚಿಕ್ಕೋಡಿ, ಜಿ. ಬೆಳಗಾವಿ, ೨೦೦೯

೧೩. ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಇತಿಹಾಸಃ ಮೂಲ ಮರಾಠಿಃ ಡಾ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ, ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದಃ ಚಂದ್ರಕಾಂತ ಪೋಕಳೆ, ೨೦೦೬

೧೪. ನಿತ್ಯ ಭಜನಮಾಲಾ ಸಂಗ್ರಹಃ ಮಲ್ಹಾರ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೋಲಾಪೂರಕರ, ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ, ೧೯೬೯

೧೫. ಪರಮಾರ್ಥ ಪಥಃ ಡಾ. ಆರ್.ಡಿ.ರಾನಡೆ, ಅನುವಾದಕರುಃ ಎಂ.ಎಸ್.ದೇಶಪಾಂಡೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೬

೧೬. ಪರಮಾರ್ಥ ಪದಕೋಶಃ ಪ್ರ.ಸಂ. ಅ.ರಾ.ಸೇ. ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೯೯

೧೭. ಲಜ್ಜಾಗೌರಿಃ ಲೇಃ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಢೇರೆ, ಅನುಃ ಡಾ. ವಿಠಲರಾವ್ ಗಾಯಕ್ವಾಡ್, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ, ೨೦೦೩

೧೮. ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಂಚಪವಾಡ ಪುರುಷರುಃ ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಆರ್.ರೋಹಿಡೆಕರ, ೨೦೦೪

೧೯. ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ ಮತ್ತು ಸಂತ ಕಬೀರ ಒಂದು ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನ, ಡಾ. ಆರ್.ಪಿ.ಹೆಗಡೆ, ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಸಮಿತಿ, ೧೯೯೫

೨೦. ಶ್ರೀಗುರು ಲೀಲಾಮೃತಃ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಆರ್.ಜೋಶಿ, ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ, ಸಿಂದಗಿ ೧೯೯೦

೨೧. ಶ್ರೀಚಕ್ರ ಚಕ್ರೇಶ್ವರಿಃ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎಚ್.ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಶ್ರೀನಿಧಿ ಪಬ್ಲಿಕೇಶನ್, ಬಳೇಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೯

೨೨. ಶ್ರೀ ಮಹಿಪತಿರಾಯರುಃ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಮರಾಠಿ ಕನ್ನಡ ಸ್ನೇಹವರ್ಧನ ಕೇಂದ್ರ, ಪುಣೆ, ೧೯೮೯

೨೩. ಶ್ರೀ ಶಿವಮಹಾಪುರಾಣಃ ಲೇಃ ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ಪಿ.ಸಿ.ಶಾಬಾದಿಮಠ, ಗದಗ, ೨೦೦೪

೨೪. ಸಗರ ನಾಡಿನ ಶಿವಶರಣರುಃ ಲೇಃ ಡಾ. ವಿ.ಶಿವಾನಂದ, ಕ.ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ, ೧೯೭೨

೨೫. ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆಃ ರಾಮಲಿಂಗ ಕವಿ ವಿರಚಿತ, ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ, ೨೦೦೩

೨೬. ಸಮಗ್ರ ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪುಟ ೨೦ಃ ಸಿಂದಗಿ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂತಕವಿಗಳ ಕೀರ್ತನೆಗಳು, ೨೦೦೩

೨೭. ಸಿಂದಗಿ ಬಿಂದಗಿಃ ಡಾ. ಕೃಷ್ಣಕೊಲ್ಹಾರ ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಸಿಂದಗಿ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ, ೧೯೮೭

೨೮. ಸಿದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ: ಮ.ಸೂ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ, ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು, ೧೯೮೨

೨೯. ಹಬ್ಬಗಳು ಮತ್ತು ದಿನಾಚರಣೆ: ಲೇ: ಸಂಪಟೂರ ವಿಶ್ವನಾಥ, ಅಂಕಿತ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೨೦೦೭

೩೦. ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಾಡು ಪಾಡು: ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ, ಡಾ. ಅಮರೇಶ ನುಗಡೋಣಿ, ೨೦೦೩

೨. ಶ್ರೀಪತಿಗುರುವಿಠಲಾಂಕಿತ "ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ"

ಸಿದ್ಧ ಬಸವ ಪ್ರಸಿದ್ಧನ ಮಹಿಮೆಯ ಕೇಳಿರಿ ನೀವಿನ್ನು
ವಿದ್ಯಾ ಬುದ್ಧೀ ಧನ ಧಾನ್ಯವನು ಸಿದ್ಧಿಸುವವಿನ್ನು

ಶಿವನ ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಶಿವಕಂಚಿಯೊಳಗೆ ।
ಪಾವನ ಚರಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟಿದನು ಬೇಗ ।
ದಿವಸ ದಿವಸಕೆ ಬೆಳೆದನು ಬಿದಗೀ ಚಂದ್ರಮನ ಹಾಗೆ ।
ಜಾವ ಜಾವಕ್ಕೆ ಶಿವನ ಧ್ಯಾನವ ಮಾಡುವ ಮನದೊಳಗೆ ।

ಮುಂಜಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡನು ಸಿದ್ಧನು ಮದುವೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ।
ರಂಜಿಸುತಿಹನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೋರುವ ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ।
ಬಂಜಿ ಒಬ್ಬಳು ಇದ್ದಳು ಆಕೆಗೆ ಮಗನ ಕೊಟ್ಟನಲ್ಲ ।
ಸಂಜಿ ಹಗಲು ಕಾಣದ ಕುರುಡಗ ಕೊಟ್ಟನು ಕಣ್ಣುಗಳಾ

ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಕೇಳಿದನಾಗ ಪೋಗುವೆ ನಾನೆಂದು ।
ಕಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪೋಗುವದುಚಿತವೆ ನಿನಗೆಂದು ।
ಅಂದ ತಾಯಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೇಳಿದ ಮಗನಾಗುವೆನೆಂದು ।
ಸಂದೇಹವು ಬೇಡೆಂದು ಪೇಳುತ ತೆರಳಿದ ದಯಾಸಿಂಧು

ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ಕಂಡನು ಸಿದ್ಧನು ದೇಶ ತಿರುಗುತಲಿ ।
ಆಯಾ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳದ ನೀರು ನಿರ್ಮಳ ನೋಡುತಲಿ ।
ಆಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತನು ಶಿವನ ಧ್ಯಾನವ ಮಾಡುತಲಿ ।
ಆ ಸಮಯದಿ ಬಂದನು ಕರಣಿಕ ಹೊಲಗಳ ನೋಡುತಲಿ

ಕರಣಿಕ ಕಂಡು ಸಿದ್ಧನ ನಮಿಸುತ ಕರಗಳ ಮುಗಿದಿಹನು ।
ವರವ ಬೇಕಾದದ್ದು ಬೇಡು ಕೊಡುವೆನು ನಾನಿನ್ನು ।

ಗುರುವೆ ಸಂತತಿ ಇಲ್ಲವು ಬೇಗನೆ ಕೊಡಬೇಕೈ ನೀನು ।
ಹರುಷದಿ ಹರಿಸಿದ ಉದ್ದಂಡ ಸಂತತಿ ಆಗಲಿ ಇನ್ನು ।
ನಿನ್ನಯ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡುವದ್ಹೇಗೆ ಹೇಳೋ ನಮಗೀಗ ।
ಮನ್ನಿಸಿಯವಗೆ ಪೇಳಿದ ಸಿದ್ಧ ಪರುಷನು ತಾ ಬೇಗ ।
ಸಂಣಬಿಂದಿಗೆಯನಿಟ್ಟು ದ್ವಿಜರ ಪಾದೋದಕವೀಗ ।
ಸಂಖ್ಯವಿಲ್ಲದ ಕೊಡಗಳ ಹಾಕಲು ತುಂಬದು ಯಂದೀಗೆ

ಅಂದಿಗೆ ಉಂಟು ಇಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಎನಲಾಗದು ನೀನು ।
ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ ಅಶ್ವೀನ ವದ್ಯ ದ್ವಿತೀಯದ ದಿನವು ।
ಇಂದಿಗೆ ಕರಣಿಕ ವಂಶದವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನೂ ।
ಮುಂದಕೆ ತೆರಳಿ ಕೋಳಕೊರಕೆ ಬಂದ ಸಿದೇಧ ತಾನು

ಗಾಣಿಗರ ಮನೆಯೊಳಗಿದ್ದು ಗಾಣಾ ಹೊಡಿದನು ।
ಪ್ರಾಣ ತೊಲಗಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಿತ್ತಾನು ।
ಗೋಣಿಯೊಳಗೆ ಹೊಲಿದು ನದಿಯಲಿ ಪಾಚ್ಛಾಹಾಕಿದನು ।
ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಬೇಗನೆ ಹೊರಯಕೆ ಹೊರಟು ಬಂದಾನು

ಹೆಸರು ನಿನ್ನದು ಏನು ಎಂದು ಪ್ರಾಚ್ಛಾ ಕೇಳಿದನು ।
ಹೆಸರು ನಿನಗೆ ಬಸವನೆಂದು ಕರಿತಾರೆಯಿನ್ನು ।
ಪಶು ನೀನಾದರೆ ಸೊಪ್ಪಿಯ ಬೇಗ ತಿನಬಾರದೇನು ।
ನಸು ನಗುತಲಿ ಸೊಪ್ಪಿಯ ತಿಂದು ಡುರಕೀ ಹೊಡೆದಾನು

ಗೊಂಬಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಸೀರೆಯನುಡಿಸಿ ಸಿಂಗಾರ ಮಾಡಿದನು ।
ರಂಭೆಗೆ ಸರಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಿಗೆ ಮದುವ್ಯಾಗೋ ನೀನು ।
ಅಂಬುಜ ಮುಖಿ ಬಾರೆಂದು ಕರೆದನು ಸಿದ್ಧ ಮುನೀಶ್ವರನು ।
ತುಂಬಿದ ಬಸರೊಳು ಮಗನ ಪಡೆದಳು ವಂಶಾದೆ ಇನ್ನೂ

ನೇಮವ ಮಾಡಿ ಕೋಳಕೂರದಿ ಇರುವೆನು ನಾನೆನುತ ।
ಈ ಮಹಿಯೊಳಗೆ ಭೀಮಾ ದಕ್ಷಿಣವಾಹಿನಿ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರ ।
ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು ಅಡಗುವೆ ನಾನೆನುತ ।
ನೀವು ಮಾತ್ರ ನಾವಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನು ನೋಡಬೇಡೆನುತ ।

ಕಲಿಕಾಲವನು ಕಂಡು ಸಿದ್ಧನು ಅದೃಶ್ಯನಾದನು ।
ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿದವವರಿಗೆ ವರಗಳ ಕೊಡುತಿಹನು ।
ಸುಳಿವನು ಕಂಣೆಗೆ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಿದ್ಧ ಬಸವ ತಾನು ।
ಹಲವು ಹಂಬಲ ಮಾಡಲು ಬೇಡಿರಿ ಇರುವ ನಾನಿನ್ನೂ

ಹನ್ನೆರಡು ನುಡಿ ಸಿದ್ಧನ ಸ್ತೋತ್ರಪದ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ।
ಮುನ್ನ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಬೇಗ ।
ಧನ್ಯನಾಗುವ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಲೋಕದ ಒಳಗೆ ।
ಚನ್ನಾಗಿ ಶ್ರೀಪತಿ ಗುರುವಿಠಲನು ವಲಿವನು ತಾ ಬೇಗ

೩. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ವಿರಚಿತ 'ಬಸವೇಶ್ವರ ಚರಿತ್ರೆ' (ಮರಾಠಿ ಪದ)

ತ್ರಿಭುವನೀ ಮಾಜೀ ಥೋರಿ ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ನಗರೀರೆ ।
ಉದಂಡಕಾರೀ ಕುಳೀಯವತಾರೀ ಕರಣೆಕ ಮಿರಾಸೀರೆ ।
ಕೋಳಕೂರೀ ವಾಸಕರೀ ಬಸವೇಶ್ವರ ಘರೀರೆ ।
ವರ್ಣಾಚ್ಯಾರೀ ಮಾಜಿ ಥೋರಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಗುರುವಾಹರೀರೆ

ಪರಾತ್ಪರೀ ಪರ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರೀ ತೇಥುನೀ ಆಲಾ ತ್ವರೀರೆ ।
ಶಾಮಸುಂದರೀ ಮೋಕ್ಷ ಸಾದರೀ ಕ್ರೀಡಾ ನಾನಾ ಪರೀರೆ ।
ಮಾತಾ ಪಿತರೀ ಪುತ್ರಭ್ರಾತೃರೀ ದೇಹ ಸಂಬಂಧ ಪತ್ನೀರೆ ।
ಘರಾಚಾರೀ ಮಠ ಮಂದಸರೀ ಭಕ್ತಿ ಭಗವದ್ಭಾವರೇ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೀ ಸದ್ಗುರು ತಾರೀ ವೈರಾಗ್ಯ ಮಂದಿರೀರೆ ।
ಕಾಶಿಧೀಪುರೀ ವಾಸಕರೀ ರಾಮಜೀ ಗೋಸಾವೀರೆ ।
ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀ ಬೋಧಿಕರೀ ಮ್ಹಣವುನಿ ತ್ಯಾಚಾ ಶಿಷ್ಯಾರೆ ।
ಆತ್ಮವಿಚಾರೀ ಜಗತ್ರಯ ತಾರೀ ರಾಹುನಿ ಭರ್ಣರಮರಾಪುರೀರೆ

ತುರ್ಯಾತ್ಕಾರೀ ಕರೂನೀ ಭರೀ ಉನ್ಮನೀಚಾ ಘರೀರೆ ।
ಉದಯುವ ಘಾರೀ ಏಕಾಕಾರೀ ತ್ರಿಭುವನೀ ಪ್ರಭಾರೇ ।
ಭಕ್ತ ಕೈವಾರೀ ಭವ ಸಾಗರೀ ತಾರೀ ಚರಣಸ್ಮರಣಾರೇ ।
ರಂಕ ಕಿಂಕರೀ ವಿನಂತಿ ಕರೀ ಸದ್ಗುರು ತಾರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರಾರೆ

ಮಂಗಳ ಜಯಮಂಗಳಾ ಮಂಗಳಾ ಗುರುನಾಥಾರೆ ।
ತತ್ವಮಾಳಾ ಭೂಷಿತಗಳಾ ಮುಕ್ತೀಚಾ ಕುಂಡಲಾರೆ ।
ತಂತಿ ಮೇಖಳಾರತೀ ಸ್ವೋಜ್ವಳಾಸ್ವಾನಂದ ಮುದ್ರಿಕಾರೆ ।
ಶೋಭೆಮಾಳಾ ಆನಂದಗಳಾ ಚಿನ್ಮಯಾ ಚಂದ್ರನಾರೆ

೪. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ವಿರಚಿತ 'ಸದ್ಗುರು ಚರಿತ್ರೆ' (ಮರಾಠಿ ಪದ)

ಆದಿ ಓವಾಳು ಆರತಿ ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ ಶ್ರೀ ಗುರುನಾಥಾ
ಸದಾ ಸದ್ಭಾವ ತೂಚಿ ತೂಜಿ ತತ್ವತಾ

ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ಸೋಳಾಸೇವರೀ ರೌದ್ರೀ ಸಂವತ್ಸರೀ ।
ವರ್ಷೀಸುಸರೀ ಪರಂಧಾಮ ಗುರುನಾಥ ಹರ್ಷೇನಿಭರೀ ।
ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ಭ್ರಮರಾಪುರೀ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಗುರುನಾಥ ।
ಭೃಂಗವಳೀವಾಸೀ ಅಶ್ವತ್ಥಾ ವೃಕ್ಷ ಛಾಯಾ ಸುಮರಸೀ

ಶಕ್ತಿಶಂಕರೀ ಉಭೇ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗೀ ।
ಪಾಪಣ ತೆಣಪಾಪಣಚ ಆಂಗೀ ।
ಮಲ್ಲೇಶ ಬಸವೇಶ ಆಣೆ ಭೈರವ ಜೋಗಿ ।
ಮಲಹರೀ ಮಹಾರಾಜ ವಾಸ ಕೈಲಾಸಯೋಗಿ

ಪಾಠೀ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗೀ ಪಂಢರಿನಾಥ ।
ಪಾಯಾ ಜೋಡುನೀ ಉಭೆ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಸಹಿತ ।
ಪಕ್ಷಿರಾಜ ಪುಂಡರೀಕ ಉಭೇ ತಿಷ್ಠತ ।
ನಾರದ ತುಂಬರ ತೇಥೆ ಜಯ ಜಯ ಗರ್ಜತ

ಆತ್ಮಶಕ್ತಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೀ ಚಿನ್ಮಯ ಮೂರ್ತಿ ।
ಅಮೃತ ಘೇವುನೀ ಉಭೆ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತಿ
ಭಾನುದಾಸ ಸಮೀಪಸ್ಥ ಉನ್ಮನೀ ಸ್ಥಿತೀ ।
ಹರೀ ಆನಂದ ಡೋಳತ ತೇಥೆ ಮಂಗಳ ಮೂರ್ತಿ

ನಂದಿ ನಾಗೇಶ ಭೃಂಗೀ ಸಂಗಮನಾಥ ।
ಸಕಳದೇವ ವಾಸತಿ ಪೂರ್ಮಿೀಚಾ ಪಂಥ ।
ವೃಂದಾವನ ಮಾಜೀ ತುಲಸೀ ರಾಮಾಚಾ ದೂತ ।
ಸಂತ ಮಹಂತ ತೇಥೆ ಹರಹರ ಮ್ಹಣತ

ನರನಾಗ ಸುರಹರೀಹರಾಚಾ ದಾಟೀ ।
ಜಯಜಯಕಾರ ವರ್ಷತಿ ಪುಷ್ಪಾಚಾ ವೃಷ್ಟೀ ।
ಇಂದ್ರ-ಚಂದ್ರ ಆದಿತ್ಯ ತೇಜಾಚಾ ಕೋಟೀ ।
ಮಹಾಪ್ರಭಾ ಪ್ರಕಟೀಲ ತೇಥೆ ಸದ್ಗುರು ದೃಷ್ಟೀ

ಶಾಂತೀ ಸಿಂಹಾಸನೀ ಬೈಸತೀ ಸಭೆ ।
ಸದ್ಗುರು ಆನಂದ ಮಂಟಪ ತೇಥೆ ಗೋಕುಳ ಉಭೆ ।
ನಾನಾವಾದ್ಯ ವಾಜತಿ ಭೇರಿ ದುಂಧುಭಿ ।
ಮಹಾಸಿದ್ಧಿ ನಾಚತಿ ಆನಂದಸ ಗರ್ಜೀ

ಛತ್ರಚಾಮರ ಧ್ವಜಸ್ಥಂಭ ಪತಾಕ ।
ವೇದಾಧ್ಯಯನೀ ತೇಥೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಲೋಕ ।
ನಾನಾ ಆಗಾಮಿ ಮಹಾಸಿದ್ಧ ಸಾಧಕ ।
ಪುರಾಣಹೀ ಸಾಂಗತೀ ಆನಂದ ಲೋಕ

ಭಕ್ತಭಾವಿಕ ಆಣಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ।
ಭುಕ್ತೀ ಮುಕ್ತೀ ಏತೀ ಇಹಪರಲೋಕ ।
ಭಕ್ತರಾಜ ಗೋವಿಂದರಾಜ ಖೇಡಕ ।
ತಾ ವಾರಹಾರ ದೇಶಸ್ಥ ಬಾಹ್ಮಣಲೋಕ

ಬ್ರಹ್ಮಭಾವನೀ ತೂ ಪೂರ್ಣ ಭಾವಿಕ ।
ಗುರುನಾಥ ಬೋಲಿಲಾ ಭಕ್ತತೋ ಏಕ ।

ಅನುಭವಯುಕ್ತಜ್ಞಾನೀ ಯೋಗೀಚಾ ಜೀವ ।
ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರೀ ಸಾಂಗತೋ ಆತ್ಮಾನುಭವ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಚಾಲವಿತೋ ಗುರೂಚಾ ಭಾವೇಸಭಾವೋ ।
ದೇವೋಮ್ಹಣತಾತಿ ಸಂಸಾರ ವಾವೋ ।
ಕೃಷ್ಣದಾಸ ಗುರುಪುತ್ರ ಆಹೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ।
ತಾರಕ ಉಪದೇಶ ಕರೀ ಭಕ್ತಾಚಾ ಮಿತ್ರ

ಭೀಮಾಶಂಕರ ತೇಥ ಆನಂದಗಾತ್ರಾ ।
ಸ್ವಾನಂದಗಾತ್ರಾ ಸದ್ಗುರು ಚರಣಾವರಿ ಲೋಳೆ ನಿರಂತರಾ
ಆದಿ ಓವಾಳು ಆರತಿ ಸದ್ಗುರುನಾಥಾ, ಶ್ರೀ ಗುರುನಾಥಾ
ಸಾದಾ ಸದ್ಭಾವ ತೊಚಿ ತೂಜಜಿ ತತ್ವತಾ ॥

೫. ಶ್ರೀ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ವಿರಚಿತ 'ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಚರಿತ್ರೆ' (ಮರಾಠಿ ಪದ)

ಮಾಝಾ ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರುರಾಜ ಶಿಂಧಾಪುರೀ ನಿವಾಸೀ ।
ಆಜನ್ಮೋ ಜನ್ಮಾಸಿ ಯೇವುನಿ ಶಂಕರನಾಮ ವಿಳಾಸಿ

ಮೂಳಾಶಕ್ತೀ ಕುಳಸ್ವಾಮಿಣೇ ಬಾದಾಮಿ ಶಂಕರೀ ।
ಭೌಳಾದೇವೋ ಸಂಗಮನಾಥ ಅಶ್ವತ್ಥ ನರಹರೀ
ಮಹಾಲಿಂಗಾಚಾ ಅವತಾರ ಲಿಂಗರಸ ಪಾಹಾ ।
ಮಹಾಗುರೂಚೀ ಸಪ್ತಮ ಶೀರ್ಷ ಮೂಳಪುರುಷ ತೋಹಾ

ಲಿಂಗರಸ ನಾಮಧಾರೀ ಮೂಳಪುರುಷ ಯಾಚಾ ।
ಮುಂಗೀ ಸಮೂಹ ಅಂಗೀಧರುನೀ ನಾಮತೇಚಿ ತ್ಯಾಚಾ

ಗೋತ್ರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಋಷಿಪ್ರವರ ಕೌಶಿಕಾಚಾ ।
ಪುತ್ರ ಸಾತಾಮಧ್ಯೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮುದಗಲ್ಲ ತೋ ಸಾಚಾ

ತ್ಯಾಚಾ ಪೋಟೀ ಥಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯಾ ಜಗದುದ್ಧಾರ ಕೇಲಾ ।
ಆಚರೋನಿ ಚೌಥಾಶ್ರಮ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ ಝಾಲಾ

ತತ್ಪುತ್ರ ಗುರುದೇವ ತ್ಯಾಚಾ ಉದರೀ ಸಂಗೋಪಂಥ ।
ತತ್ಪತ್ನೀ ಚಂದಾಯೀ ಗರ್ಭೀ ಗುರುನಾಥ ಮ್ಹಣವೀತ

ಧನ್ಯತೋ ಗುರುನಾಥ ಧನ್ಯ ಸಾವಿತ್ರೀ ಚೀ ಕೂಸೀ ।
ಧನ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಕಟಿಲಾ ಭೀಮಾಶಂಕರ ವೇಶೀ

ಧನ್ಯ ಮಾತಾ ಧನ್ಯ ಪಿತಾ ಧನ್ಯ ಕುಳಾಚಾರ ।
ಧನ್ಯವಂಶು ಧನ್ಯ ದಿವಸು ಧನ್ಯ ತಿಥಿ ಚಾರ

ಬಾಲಲೀಲಾ ವರ್ಣವಯಾನ ಪಚವೇ ವಾಚ್ಯಾ ಶಕ್ತಿ ।
ಖೇಳಾ ಮೇಳ ವುದ್ಧರಿಲ ಚರಾಚರ ವ್ಯಕ್ತಿ

ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಜನ್ಮಾಸೀಯೆವುನಿ ಮೌಂಜಿ ಬಂಧನ ಕೇಲಾ ।
ಶರಣಾಗತ ಜನೀಸಿಃ ಅರ್ಥಗಾಯತ್ರೀಚಾ ಬೋಲಾ

ಮಹಾಮಾಯಾ ಚಿಚ್ಛಕ್ತಿ ಗಿರಿಜಾ ವೇಡೀ ಅಮ್ಮಾ ।
ಜೀಚೀ ಗ್ರಹಿಣಿ ವೆಂಕೂಬಾಯೀ ಗರ್ಭೀಜನ್ಮುಲೀಹೋ ಸಾಟೀ
ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಲಗ್ನ ಜಾಹಲಾ ಸದ್ಗುರುಸೀ ಜಾಹಲಾ ।
ಹರಿಹರಾದಿ ಡೋಲವಿತೀ ಮಸ್ತ ಆಪ ಆಪುಲಾ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚಾ ಗ್ರಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಧರುನಿಯಾತ್ಮರಾಮ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕಾ ನ ಕಳೆ ಯಾಚಾ ಗೃಹಾಚಾರ ಧರ್ಮ

ಲೋಕಾಚಾ ಸ್ವಹಿತಾ ಸಾರೀ ನೇಣವೀ ಧರುನೀ ।
ಏಕೋಭಾವ ಶರಣ ಭೃಂಗವಳೀ ಸೀ ಜಾವುನೀ

ಪಿತಾ ನಾಮ ಧರೂನಿ ಭ್ರಮರಾಪುರೀ ಗುರುನಾಥ ।
ಅತೀ ಕೃಪಾ ಕಟಾಕ್ಷ ಠೇವೀ ಮಸ್ತಕೀ ಸ್ವಹಸ್ತ

ರಾಮ ಮಂತ್ರ ಉಪದೇಶೋನೀ ಮಹಾವಾಕ್ಯ ವಿಪರೀತ ।
ಆತ್ಮಾರಾಮೀ ಮೀಠೀ ಪಡೂನಿ ವಿದೇಹಿಮಹಾಂತ
ಗುರುಖೂಣ ಪಾಹುನೀ ಸದ್ಗುರುವಚನೀ ಅತಿವಿಶ್ವಾಸು ।
ಗುರುರೂಪ ಕರೂನೀ ಸರ್ವಾಸೀ ಸರ್ವದಾ ಉಲ್ಲಾಸು

ಗುರುಭಕ್ತೀಚಾ ಮಹಾಗುರೂಚಾರಾಧನಾಚಾ ಮೋಠೀ ।
ಕರುನೀ ಸಮಾರಂಭ ಕೇಲೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೀ ಸಂತುಷ್ಟಿ

ಭಕ್ತಿ ಮುಮುಕ್ಷು ಭಾವಿಕ ಗುರು ಸಂಪ್ರದಾಯ ಕಾಶೀ ।
ಭಕ್ತಿ ವಿರಕ್ತ ಭಗವದ್ಬೋಧೇ ಸಾಯೋಜ್ಯ ಪದಾಸೀ

ಲೀಲಾರೋಳ ಬಳಗಾನೂರೀ ಸದ್ಗುರು ಕೇಲೀ ಫಾರ ।
ಭೌಳಾಲೋಕ ಗುರುಭಕಿತನೇ ಝೂಲಾಹೋ ಉದ್ಧಾರ

ಕೋಳಕೂರ ಬಸವೇಶಾಸೀ ಸ್ವಹಸ್ತ ಸಂಸ್ಥಾಪೀ ।
ಟಾಳಗೋಳ ನಾಮ ರೋಳಹೋ ತೋ ನಿತ್ಯಾಧ್ಯಾಪೀ
ಸ್ತ್ರೀಶಧೂದ್ರಾದಿಕಾದಿ ಸದಾ ಸತ್ಯಶ್ರವಣ ಆವಡೀ ।
ಕಾಶಿಕ ಕರುಣಿಕ ಇತರ ತನುಮನಧನ ಕುರಮಡೀ

ಭಕ್ತರಾಜ ಮ್ಹಣುನೀ ಜಗೀ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಹೋ ಖ್ಯಾತಿ ।
ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಚರಣ ಲೋಳೆ ಮಹಿಮಾ ಶ್ರೀಗುರೂಜೀಚೀ

ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜಗದುದ್ಧಾರ ಅವತಾರ ಪರಿಸಾ ಮೋಠಾ ।
ಅವತಾರ ಪಾಹುನೀ ಜಗೀ ಸರ್ವಾಚಾ ಸಂತೋಷ

ವೇದಶಾಶ್ತ್ರಾದಿ ಸ್ತವನ ಮೌನ ಠೇವಿಲ ಶಂಕಿ ।
ಸಾಧುಸಂತ ಮಹಾನುಭಾವಾಚಾ ಅಂತಸ್ಥನ ಓಳಖೀ

ಸ್ವಸ್ಥಾನ ಸೋಡುನಿ ಸದ್ಗುರು ಸ್ವಕುಟುಂಬ ಸಮವೇತ ।
ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಕೇಲಾ ಹೊ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರಿ ರಾಹೇ ವನಸ್ಥ

ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಚಾ ಆಶ್ರಮಾ ಆಚರೋಣೆ ತೇಥೆ ।
ಸ್ವಾನಂದ ಸಹೃದಯಿ ಸದಾ ಸದ್ಗುರು ಪಾದ ಧ್ಯಾನಸ್ಥ

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಿದ್ಧ ಮಹಾಪುರುಷಾಚಾ ಭೇಟ ತಿಕಡೆ ಝೂಲೆ ।
ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಹೋವುನಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರಿ ಸ್ವಸ್ಥ ವಸ್ತಿ ಕೇಲೀ

ದ್ವಾದಶಾಬ್ದೆ ಹೋತಾ ತಿಕಡಿ ಪರತೋನಿ ಸ್ವಸ್ಥಳಾಸೀ ।
ಬೋಧಶಿಂಧು ಸದ್ಗುರು ಆಲಾ ಆಪಲಾ ಸಂಭ್ರಮೆ ಸ್ವ ಸ್ಥಳಾಸೀ

ಆಲಾ ಸದ್ಗುರು ಭಕ್ತಜನ ಕೃಪಾಳು ।
ಹಾಚೀ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾ ಮ್ಹಣೂನಿ ಜಾಣತ ಸಂತ ಸ್ನೇಹಾಳು

ಕ್ಷೇತ್ರ ಮರಳೀ ಮಠೀ ತುರ್ಯಾಶ್ರಮ ಅಂಗೀಕಾರು ।
ಉತ್ತರಾಷಾಢ ಶುಭ ಕೃಷ್ಣಶ್ರಾವಣ ತ್ರಯೋದಶಿ ಶನಿವಾರು
ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾರ್ಯ ಯೇವುನಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕೇಲಾ ।
ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ನಾಮ ಸಂಸ್ಥಾಪಿಲಾ

ಪರಮಹಂಸ ತೊ ರೂಪ ಪಹಿಲಾ ತೇಚಿ ಶ್ರೀಮತ ಸ್ಥಾಪಿ ।
ಪರಮಪುರುಷ ಆಚರಿತಾ ಸಹಜೀ ಜಗತಾಪತ್ರಿಯ ಲೋಕಿ

ಸದ್ಗುರು ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಜಾ ಮಾತಾ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಆಪುಲಿ ।
ಸದ್ಗುರು ಮಿಳುನಿ ಮಿಳುನಿ ಗೇಲಿ ಮರಳೀಚಾ ಸ್ವಸ್ಥಳಿ

ಕ್ರೋಧಿ ಸಂವತ್ಸರೀ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿ ಗುರುವಾರಿ ।
ವೇದ ಘೋಷ ನಾಮ ವೇಳಾ ಹರಿಕಥಾ ಗಜರಿ

ಬಾಲ ಭೌಳಾ ಸಂಗಮ ಗುರುಜೀ ಕ್ರೀಡಾಕೇಲಿ ಫಾರ ।
ಕಾಲ ಸಾರ್ಥಕ ಕರುನಿ ಮಗ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರ

ಕೃತ್ಯಾ ಕೃತ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧಿಕಾರ ಸ್ವಹಸ್ತ ।
ಅತಿಶಯ ಆನಂದ ಐಕ್ಯ ಹೋಯ ಸಮಾಧಿಸ್ಥ

ವಾಚತಿ ಶಕೆ ಸೋಳಾಸೆ ತ್ರಿಪನ್ನ ವಿರೋಧಿಕೃತು ವತ್ಸರಿ ।
ಪ್ರಕಟ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಶರತ್ಕಾಲ ಸೌಮ್ಯ ವಾಸರೀ

ದ್ವಿತಿಯಾ ಬಹುಳ ಆಶ್ವಿನ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಹರಿ ತುಲಾಲಗ್ನ ।
ಅತಿ ಗರ್ಜಾಕರನ ಭರಣಿ ಶಿವನಾಮ ಯೋಗ ಜಾಣ

ಮೀನಸ್ಥಿತಿ ಶನಿಮೇಷ ಚಂದ್ರೇ ಸುಗುರು ಕನ್ಯಾಜಾಣ ।
ನಾನಾ ನವಗ್ರಹ ಅಪಣ ಹೋತೆ ಆಪುಲಾ ಸ್ವಸ್ಥಾನ

ತ್ಯಾಕಾಳೀ ಗುರುನಾಥ ದೇಹ ಠೇವೆ ಶಿಂಧಾಪುರ ।
ಸದ್ಗುರು ಮಿಳೋನಿ ಪೀಠಾ ತಾಳಿ ನಾಮ ಘೋಷ ಕಾಳಿ
ನ ಕಳೇ ನ ಕಳೆ ಮಹಿಮಾ ಗುರೂಚಿ ಮ್ಹಣತೀ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಕ ।
ಸಕಳ ಲೋಕ ಮಿಳವೂನಿ ಸಾಹತೀ ಕೌತುಕ

ಆನಂದ ನಾಚತೀ ಭಕ್ತದೇವೋ ಸ್ವರ್ಗ ಜಾಣ ।
ನಾನಾ ವಾದ್ಯ ವಾಜವೊನಿ ವಸತೀ ಸುಮನ

ಛತ್ರ ಧ್ವಜ ಪತಾಕಾಶೀ ಗಗನ ಠಾವ ನಾಹೀ ।
ಪತ್ರಪುಷ್ಪ ವರ್ಷ ತೇವ್ಹಾ ವರ್ಷಾಕಾಳ ಹೋಯೀ

ಆನಂದರಾಮ ಮಠೀ ನಿರ್ಮಾಣ ಆದೀ ಕೇಲಾ ಹೋತಾ ।
ಸ್ವಾನಂದೇ ಮಂಟಪಾತಳೀ ಬೈಸಲೆ ನಿಜ ದಾತಾ

ಜಲಗಹರ ಪಹಾಚಾ ನೀಲ ವಿರತಿ ತೈಸಾ ಸದ್ಗುರು ರಾಜು ।
ಕಳೇವ ರಾಜ್ಯ ಭಾವ ಹೋತಾ ಸಹಜಾನಂದೆ ಸಹಜು

ಸಹಾಜಾನಂದೇ ಸಹಜ ಸಮಾಧೀ ಸಹಜಾ ಸಹಜೀ ಝೂಲಾ ।
ಸಹಜ ಸಮಾಧೀ ಸಚ್ಚಿತ್ಸುಖದೀ ಸದ್ಗುರು ಶಂಕರ ಭೌಳಾ

ಸದ್ಗುರು ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣಾಮಯ ಶೃತೀಸ ಧರೋ ಮೌನ ।
ಸದ್ಗುರು ತೋ ಹರಿಹರಾದಿ ಕಾಚಾ ನಿಜ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಸ್ಥಾನ

ಶಿಂಧಾಪುರೀ ಸದ್ಗುರು ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ।
ಕೇಳೆ ನಾನಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೀಲಾ ಕರೂಣಿತ ರಕ್ಷತಿ

ಜಗದುದ್ಧಾರ ಕರಾವಾರ್ಥ ಅವತರಲಾ ಶಂಕರು ।
ಸಗುಣರೂಪ ಘೇವುನೀ ದಾವೆ ಅವಘೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಕಾರು

ಸಗುಣ ನಿರ್ಗುಣ ದೋನ ಅಂಗವಸ್ತು ವಿಲಾಸಮವೇಕ ।
ದೃಗ ಯುಗ್ಮಾ ಜೀವಾ ಕಂಡ ತೇಜ ನಿಷ್ಕಲಂಕ
ನಿರಾಕಾರ ಸಾಕಾರಾಚೆ ಭೇದ ಕೈಚೆಕಾಯಿ ।
ದೋರ ವುರಿಗ ಭಾವ ಹೋತಾ ಏಕೆ ವಸ್ತು ಪಾಹಿ

ಏಕಾನೇಕ ಏಕ ಕರೂನಿ ಏಕತ್ರ ಪಹಾತೋ ।
ಲೋಕೋಪಕಾರಾರ್ಥೆ ಲಿಂಗಾಕಾರ ಮೂರ್ತಿಮಂತೋ

ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರೆ ದೇತೋ ಮುಕ್ತಿ ಸ್ಪರ್ಶ ಆತ್ಮ ಜಾಣ ।
ಗುರುಚರಣೇಚಾ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀಕಾ ನೇಣಾ

ಸಾಧು ಸಂತ ಮಹಾನುಭಾವಾಚಾ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಿ ನಮನ ।
ಆದಿನಾಥ ಮಛೇಂದ್ರ ಗೋರಖ ಗೈಣಿ ಜಾಣ

ಶ್ರೀ ನಿವೃತ್ತಿ ಜ್ಞಾನದೇವವೋ ಸೋಪಾನ ಮುಕುಂದ ।
ಆನಂದ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಅಚಿಂತ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಾ ಭಿಕ್ಷು ವಂದು

ರಾಮನಾಥ ಶ್ರೀ ಗುರುನಾಥ ಭೃಂಗವಳೀ ವಾಸೀ ।
ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸದ್ಗುರು ರಾವೊ ಶಿಂಧಾಮರ ನಿವಾಸಿ

ಉದಂಡ ಕರೀ ಕುಳಿಯವತಾರಿ ಈಶ್ವರ ಯೋಗೀ ಜಾಣ ।
ಉದಾಲೀಲಾ ವರ್ಣಾವಯಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕೋಣ

ಮಹಾಶಿವಾಲಯ ನಿತ್ಯ ನಿವಾಸಿ ಕೃಪಾನಿಧಿ ನಯನಾಚಾ ।
ಮಹಾಗುರೂಚಾ ಗುರುಬಾಂಧವ ತೊ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮಾತ್ಯಾಚಾ

ಮತಿ ಮಂದೆ ಮಜ ಜ್ಞಾನ ಕೈಚಾ ಗುರುಚರಿತ್ರ ವದವಯಾ ।
ಪತಿತ ಪಾವನ ಸಂತ ತುಮ್ಹಾಪ್ರತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನ ನಾಹಿ ಕರಾವಯಾ

ಸಂತ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಬಂದು ಸದ್ಗುರು ಅವತಾರ ।
ಅಂರ ಬಾಹ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಕೀಜೆ ವರ್ತನ ಸಾಕಾರ

ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಸ್ಫುರಣ ಸದ್ಗುರುವೀಣ ವದತಾ ಪದವೀ ಕೋಣ ।
ಅಲ್ಪ ಮತೀನೆ ಧರಿಲೆ ಚರಣ ಸದ್ಗುರು ರೂಪೆ ಖೂಣ

ಅರ್ಪಣ ಕೀಜೆ ಪೂರ್ಣ ಬೋಲೆ ।
ಬೋಬಡ ಬೋಲೆ ವಾಚಾವದಲೋ

ಅರ್ಥ ಮಜ ಸಮಜೇನಾ ತ್ರಿಭುವನ ಚಾಳಕ ।
ಸಂತ ದಯಾನಿಧಿ ಪೂರ್ಣ ಕೃಪೇನೆ ಶುದ್ಧಕಾರ ಸಂಪೂರ್ಣ

ಶೃತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಜಾಣೋ ನೇಣೋ ಕವಿತಾ ರಚನ ಕರಾವಯಾ ।
ಪತಿತೋದ್ಧಾರಕ ತಾರಕ ಸಜ್ಜನ ಮಹಿಮೆ ನ ಕಳೇ ವದವಯಾ

ಶಂಕರ ಸ್ಮರಣ ಭವಾಬ್ಧಿತರಣ ಕಾಯಾ ವಾಚಾ ಮನ ।
ಶಂಕರಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ ವರ ವಿರಹಿತ ಅನನ್ಯೆ ಜಾಣ

೬. ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು
(ಮರಾಠಿ ಪದ)

ಜಯ ಜಯಾದಿ ಸದ್ಗುರು । ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕಾರು ।
ಸಂತ ಸಾಧು ವೃಂದ ಮೇರು । ಭಕ್ತ ಜನ ಕಲ್ಪತರು

ಅಗ್ರವರ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಸಕುಳಿ । ಲಿಂಗರ್ಸ ವಂಶಾವಳೀ ।
ಸಪ್ತಶಿರೌಘ ಮೇಳೀ । ಉತ್ಪನ್ನ ಭೂ ಮಂಡಳೀ

ಶಂಕರನಾಂದ ಸರಸ್ವತಿ ಉದರಿ ಸಂಭವೊನೀ ।
ವ್ಯಕ್ತಿ ದ್ವಿ ಸಪ್ತಭುವನೀ ಖ್ಯಾತೀ ಕರುನಿ ವಿಸ್ತಾರೆ ಸತ್ಕೀರ್ತಿ

ತ್ರೈಲೋಕ ಉದ್ಧರುನೀ । ನಾನಾ ಚರಿತ ದಾವುನೀ
ರಾಜ ರಂಕ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮನೀ । ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣ ಸಂತರ್ಪಣೇ
ರಾಮಕೃಷ್ಣವತಾರ ಲೋಲಾಪರೀ ಸಫಾರ ।
ಕರೂನಿ ಸದ್ವಿಚಾರ ಮಹಿಮಾನಲಗ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ

ಅವತಾರ ಕೃತ್ಯ ಸಾರುನೀ ತುಳಜಪ್ಪಯ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಚಾದಿನಿ ।
ಮೋತ್ಸಾವ ಸಮಾರಾಧನಿ ಮಿಳುನಿ ಗೇಲಿ ಸಮರಸೋನಿ

ವಿರೋಧಿ ವತ್ಸರೇಸಿ ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ಚೌತೀ ।
ಗುರುವಾರ ಪುಣ್ಯತಿಥಿ ಅಶ್ವಿನಿ ಉಡುಕಾಂತಿ

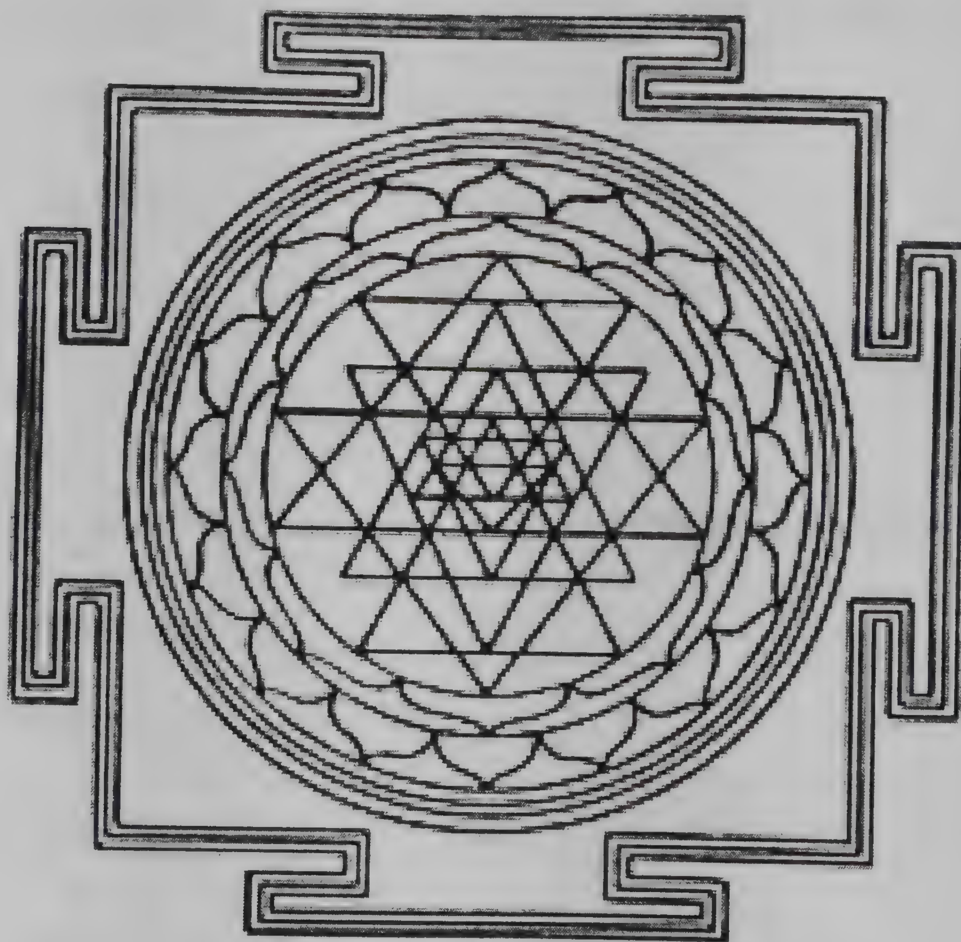
ಪ್ರಾತಃಕಾಳ ತ್ರೈಮೂರ್ತಿ । ಸ್ನಾನ ಕೃಷ್ಣಾ ಭಾಗೀರಥಿ ।
ಸಂಪಾದುನಿ ಗಮನ ಸ್ವಾತೀ । ಜಾಹಲೆ ಆಪಲೆ ಸು ವಿಸ್ರಾಂತಿ

ಸರ್ವಭಕ್ತಸ್ತೋಮ ಮಿಳುವುನೀ । ನಾಮ ಘೋಷ ಸಂಕೀರ್ತನೀ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣು ಶೂಲಪಾಣೇ ಸುಮನ ವರ್ಷತಿ ವಿಮಾನೀ

ವಾಚ್ಯಾಂಶ ಹೆ ವಿರೋನೀ । ಶುದ್ಧ ಲಕ್ಷ್ಯ ಚೈತನ್ನೀ ।
ಸಮಾಧಿ ಸೌಖ್ಯ ಉನ್ಮನೀ ಜ್ಞಪ್ತಿಕೈವಲ್ಯ ಸ್ಥಾನೀ

ಸಹಜೀ ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿ । ಸಹಜಾ ನಂದೀ ನಿವೃತ್ತಿ ।
ಸ್ವ ಪ್ರಕಾಶ ಖಿಲ ಫಾಕತೀ । ತೇಜೀ ತೇಜ ಮಿರವತೀ

ಪಂಚಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಸಕಳಾ । ಕಾರ್ಯಕಾರಣೆ ಮಿಳಾಲಾ ।
ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿ ಸೋಹಳಾ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರೀ ಮಿಳಾಲಾ



ಶ್ರೀಚಕ್ರ

ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಮಠ, ಸಿಂದಗಿ - ವಂಶಾವಳಿ

ಮಲ್ಹಾರಿ
↓
ಲಿಂಗರಸ (ಏಳು ಜನ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು)
↓
- ಮುದಗಲ್ಲ
  ↓
  ಥೊಬ್ಬಪ್ಪಯ್ಯ
  ↓
  ಗುರುದೇವ
  ↓
  ಸಂಗೋಪಂತ
  ↓
  ಗುರುನಾಥ
  ↓
  ಭೀಮಾಶಂಕರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೬೦-೧೭೩೧
- ಸಿಂದಗಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಮನೆತನ

ಸಿಂದಗಿ ನಾಥ ಸಂಪ್ರದಾಯ
↓
ರಾಮನಾಥ
↓
ಸದ್ಗುರುನಾಥ — ಭೀಮಾಶಂಕರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೬೦-೧೭೩೧

ಭೀಮಾಶಂಕರ ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೬೦-೧೭೩೧
- ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯ(ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೮೫-೧೭೬೯)
  - ಜಗನಾಥಪ್ಪಯ್ಯ → ಅಪ್ಪಯ್ಯ → ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ → ಅಪ್ಪಯ್ಯ → ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ (ಬಾಪಯ್ಯ) → ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ → ಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ → ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಇಂದಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರು)
  - ಶಂಕರಪ್ಪಯ್ಯ → ದೇವಪ್ಪಯ್ಯ → ಶಂಕರಪ್ಪಯ್ಯ (ಯರಗಲ್ಲ ಮಠ ಪ್ರಾರಂಭ) → ಜಗನಾಥಪ್ಪಯ್ಯ → ಸಾಂಬಯ್ಯ → ಶಂಕರಪ್ಪಯ್ಯ → ಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ → ಸಿದ್ಧರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಇಂದಿನ ಪೀಠಾಧೀಶರು)
- ಶಿವರಾಮಸ್ವಾಮಿ(ಬಾಗಲಕೋಟ)

ಪರ್ಶಿಯನ್ ಸನದಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅನುವಾದ

Alamgeer Padashaha Guji's Humble Servant

Mir Mahamad Sherifkhan

Bahadur Basa'atjang

Imauddauala Satra 2

Know all the present officers and the Land lords and the officers and the Land Lords to be appointed here in after Shindagi suba darul Jafar bijapur.

In part of the land at the Sindagi a most holy Brahmin Fakir named Sankapaiya Shnkarapaiya is living from very ancient times and the boundery of the said land begins from Rampur road, East West Boundary 165 cubits; North South 155 cubits upto the nala . he has obtained this land long ago. He has built a math and a house on this land and is living in them. He is enjoying this space uninterruptedly by conceding the house to his relatives and tenants. Government servant should take a warning that they should not empty him or his neighbours viz Weavers, Blanket(.....) weavers, Black-smiths, oil-men etc;on free labour(a tax on the physical labour of all the above said persons is called Motarf) They are to live free of all these taxes and troubles. Because this will cause his neighbours to sbandon this place and thus this space will lie uninhabited. As aforesaid , in the interest of the most holy

Brahmin Fakir jakkappaiya Bin Sankappaiya is made free of all the government civil free labour and Motorfa(tax) this Great person may live on this forever with pleasure and pour his blessings on the government. This warning has issued for this purpose and will not need any repeatition. Written on the 11th day of jilkad 1170Hijari(25-7-1757).

(ಸಿಂದಗಿ ಮಠದಲ್ಲಿ ದೊರೆತ ಪರ್ಶಿಯನ್ ಸನದಿನ ಇಂಗ್ಲಿಷ ಅವತರಣಿಕೆ)

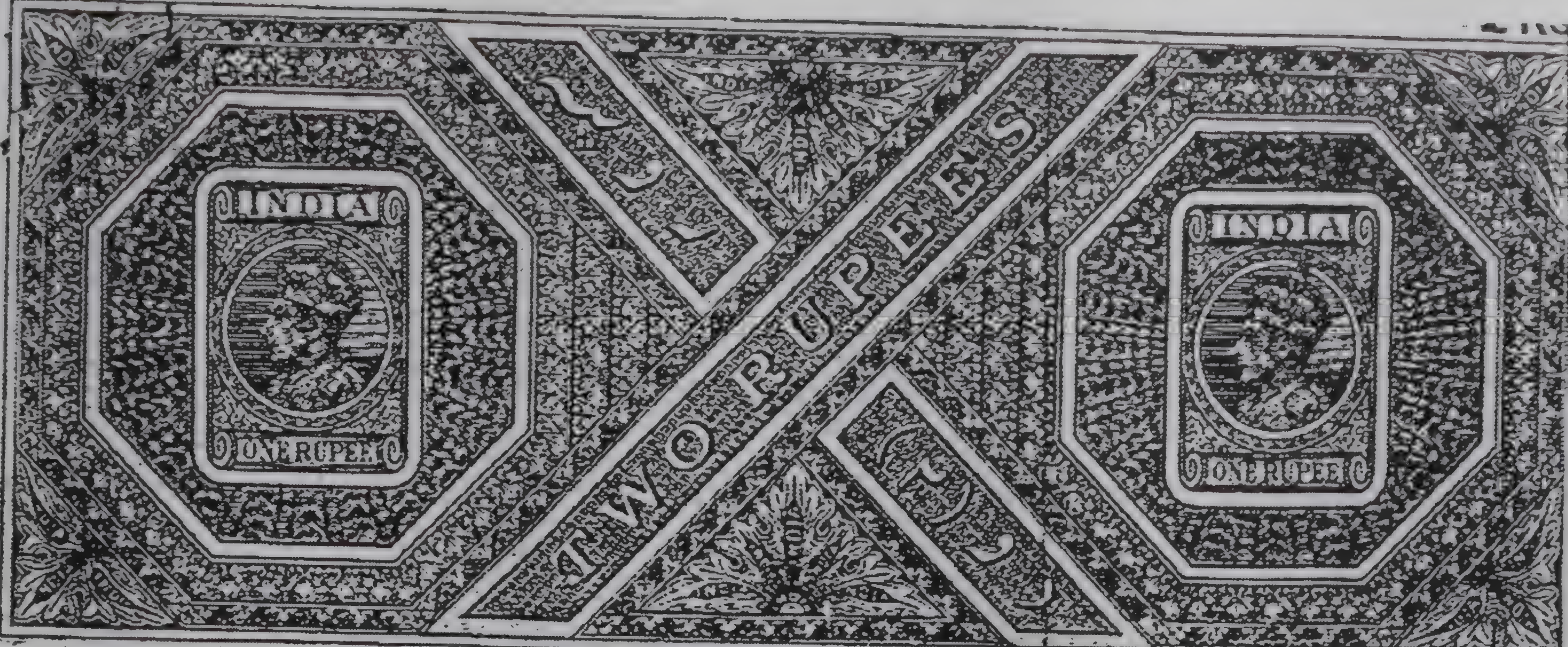
Extract from the gazetteer of the Bombay Presidency(Karnataka) volume 23. 1884 AD Bijapur, page 676

Sindgi ***

The Village has a monestary of math of the sage Jakkapaya's an old kulkarni of Sindagi Jakkapaya 's Father was a recluse and is buried on the monestery and a ling called shankar stands on his tomb a Yearly festival is held in memory of his death for 3 days from the full moon to the dark third of ashivn of September October on the dark second the anniversary of the death of the recluse the feet of Brahmins are Washed the bath Water falling in to a small Jar which however large the quantity of water it receives is said never to become full.

The story of the Jar has given rise on a local proverb like the Bindagi of Sindagi.

ಮಠದ ವಾಟ್ನಿ ಪತ್ರ



दो रूपया

[illegible handwritten Kannada lines]

गुरुपैयानवरुआपैयानवरुमठपीठदगी

Serial No	Endorsement & Certificate	Copy of instrument
908	ಕೇಜ ನಂಬರ 922. ಸನ್ 1932 ಇಸ್ವಿ ನವಂಬರ 24 ತಾರೀಖಿನ 4 ಮತ್ತು 5 ರ ನಡುವೆ ಹಿಂದಿನ ಸಬ್. ರಜಿಸ್ಟ್ರೇ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೊಟ್ಟರು. (ಸ.ಹಿ) दतपैयाजिनशंकरपैया मठपदिगी —	ಸ್ಟಾಂಪು. ರೂ. ಆ. 6—0 [illegible handwritten Kannada text]
	Sd/. S.B. Kammar. ಸಬ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಹಿಂದಿನ	ಸ್ಟಾಂಪು. ರೂ. ಆ. 2—0 [illegible handwritten Kannada text]
	ಪ್ರಕಾರ ಫೀ ಮುಟ್ಟಿತು:—	
	ನೋಂದಿಸುವ ರೂ. 6-0-0	
	ನಕಲು (ಫ್ಲೋಲಿಯೋ 22) ,, 4-2-0	
	ಶರಾ ,, 0-4-0	
	ಟಪಾಲ ,, 0-6-6	
	ಒಟ್ಟು ,, 10-12-6	
	Sd/. S.B. Kammar. ಸಬ್ ರಜಿಸ್ಟ್ರಾರ ಹಿಂದಿನ	[illegible handwritten Kannada text]
	1 ದತ್ತಪ್ಪಯ್ಯ ಶಂಕರಪ್ಪಯ್ಯ ಮಠ =	

908 3 ಜಗನ್ನಾಥಪ್ಪಯ್ಯ ತಂದಿ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಠ. ———	1 ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಿನ್ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸೌಂದಗಿ. ———
4 ಶಿವಪ್ಪಯ್ಯ ತಂದಿ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಠ ———	3. ಜಗನ್ನಾಥಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಿನ್ ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸೌಂದಗಿ ———
[illegible] 30-54- [illegible] 32 [illegible]	4 ಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಬಿನ್ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸೌಂದಗಿ ———
[illegible]	[illegible] 30 [illegible]
(ಕ್ರಮ) दतपैया बिन गुरु रपैया मट सौंदगी	[illegible]
(ಕ್ರಮ) गुरपैया अपैया नवर, मट सौंदगी	[illegible]
(ಕ್ರಮ) जेगनाथपैया अपैयानवर, मटसौंदगी	[illegible]
(ಕ್ರಮ) सोमपैया मट जकपैया मट सौंदगी	[illegible]
[illegible] 24-11-1932. Sd/. S. B. Kaumar(?) [illegible]	[illegible]
1 ನೇ ನಂಬರದ ಬುಕ್ಕಿನ 182 ನೇ ವಾಲಮಿನ 367 ನೇ ಯಿಂದ 375 ನೇ ಪಾನುಗಳ ಮೇಲೆ 908 ನೇ ನಂಬರಕ್ಕೆ	[illegible]

Bombay Province

1 R.

ONE RUPEE

INDIA

एक रुपया [illegible]

[illegible]

गुरुपैयानवरु आपैयानवरु

मठसींदगी

908	Sd/- S. B. Kammar. [illegible]	[illegible]

[illegible]

SUB-REGISTRAR OF [illegible]

ಮುರುದ ಜಾಗಾ ಶಿವರುದ್ರಯ್ಯನವರ [illegible] ಬಾಲಗಿರೆಪ್ಪ ದತ್ತೇಗೌಡ [illegible] ಶಿವ

ರುದ್ರಯ್ಯನವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಜಾಗಾ [illegible] ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ [illegible]

[illegible] ಉತ್ತರಕ್ಕೆ [illegible] ಉತ್ತರ [illegible] ಇವರ

ಖುಲ್ಲಾ ಜಾಗಾ [illegible] ಖರೀದಿ ತೆಗೊಂಡ ಜಾಗಾ [illegible]

ಕಬಂದಿ [illegible] ಖುಲ್ಲಾ ಜಾಗಾ ಇವರ ಇಮಾರತಿ [illegible]

(—) ರೂಪಾಯಿ [illegible] ಖುಲ್ಲಾ ಜಾಗಾ [illegible] ಇವರ ಪೂರ್ವ ಪಶ್ಚಿಮ

[illegible] ಉತ್ತರ ದಕ್ಷಿಣ [illegible] ಇವರ ಚತುಕಬಂದಿ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ [illegible]

ಜಯ್ಯ [illegible] ದತ್ತೇಗೌಡ ಗುರುಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ

ಜಾಗಾ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ [illegible] ಖರೀದಿ ತೆಗೊಂಡ ಖುಲ್ಲಾ ಜಾಗಾ [illegible]

[illegible] ಚತುಕಬಂದಿ [illegible] ಖುಲ್ಲಾ ಜಾಗಾ

ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ [illegible] ಜಾಗಾದ [illegible]

(ನೇರು)

[illegible] ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿ

[illegible]

[illegible] (—) ರೂಪಾಯಿ ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ [illegible]

[illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು ೧ [illegible]

[illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು 3 [illegible]

[illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು ೪ [illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು [illegible]

[illegible]

[illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು [illegible]

[illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು ೧೦ [illegible]

ಕಳ್ಳಿಗಳು ೧೧ [illegible] ಕಳ್ಳಿಗಳು ಇವರ [illegible]

[illegible] ಇಮಾರತಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತ (—) ರೂಪಾಯಿ.

3 ಜನ ನಾಗಪ್ಪಯ್ಯನವರು [illegible] ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಪಾಲಿಗೆ

[illegible] ಜಾಗಾ ಮುರುದ [illegible] ಖುಲ್ಲಾ ಜಾಗಾ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ನಮ್ಮ [illegible]

[illegible]

(೨೬) [illegible] ಶಂಕರನ [illegible]

[illegible] ನಮ್ಮ [illegible]

[illegible] ಶ್ರೀ [illegible] ಶಂಕರ [illegible]

[illegible]

[illegible]

ನಮ್ಮ [illegible] ನಮ್ಮ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ಶಂಕರನ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

౧౫ ౩

[illegible]

[illegible]

౧ [illegible] ౨ [illegible] ౩ [illegible]

[illegible] ౧౫	౧౫	౨౫	౭౫
[illegible] ౩౦ ౧	౨౫	౨౫	౨౫
	౧౫౦	౧౫౦	౧౦౦

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

१ (सहीमोडी) हणमंत मार्तंड भट्ट   १ (सहीमोडी) गोविंद कृष्ण

जोशी सोंदगी —   कुलकर्णी सोंदगी

Copied by me }
Compared by me } Sd. S. B. Kammar.
[illegible]

True Copy

Sd. S. B. Kammar.
[illegible]

Copied and read by me
[signature]
SRK

Compared by me
[signature]
District Registry Karkun,
Bijapur.

TRUE COPY

[illegible]

[illegible] (4) :— (1) (2) [illegible] (3) 5 (4) [illegible]

[signature]
Hd. Q. Sub-Registrar,
Bijapur.

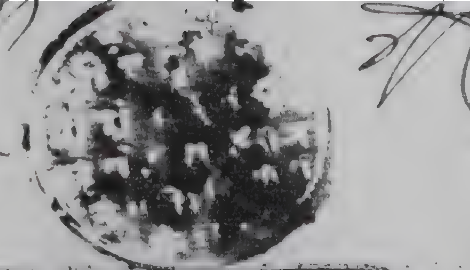
THE SEAL OF THE SUB-REGISTRAR OF BIJAPUR

[illegible]

30-10-63
[signature]

14-3-68.

[signature]





ಶ್ರೀ ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸಿಂದಗಿ ಮಠದ

ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪತ್ರವು.

ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಜಗದ್ಗುರು ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಶ್ರೀಂಗೇರಿ, ಶ್ರೀವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಂಪಿ, ಮತ್ತು ಶ್ರೀಸಂಸ್ಥಾನ ಕೂಡಲಗಿ, ವ ಶ್ರೀಸಂಸ್ಥಾನ ಶುಕೇಶ್ವರ, ಮಹಾತ್ಮರ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಸವಿನಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ವಿನಂತಿ.

ವಿಜ್ಞಾಪನಾ:—

ಶ್ರೀಮಂತ ಶ್ರೀಸದಾಶಿವಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಉರ್ಫ ಬಾಪು ಅಯ್ಯನವರು ಶ್ರೀಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಸಿಂದಿಗಿ ತಾಲೂಕ ಮುಜಕೂರ, ಜಿಲ್ಹಾ ವಿಜಾಪುರ ಇಲಾಖಾ ಮುಂಬಯಿ ಇವರಕಡಿಂದ ಶ್ರೀಜಗದ್ಗುರು ವ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಂಡಿತ ಸೋತ್ತಮ ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷ ಇವರಿಗೆ ವಿನಂತಿ ಉಳಿದ ಸರ್ವತ್ರ ಮಂಡಳಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು.

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕ ಸೂಚನೆ ಏನಂದರೆ:—

೧. ಖುದ್ದ ಸಿಂದಿಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮೂಲ ಪುರುಷ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಮಠವಿದ್ದು ಈ ಮಹಾ ಪುರುಷರ ಪೀಠವನ್ನು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಜಗದ್ಗುರು ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನ ಶ್ರೀಂಗೇರಿ, ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಂಪಿ, ಇವರು ಶಕೆ ೧೬೫೬ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಗಾದಿ ಸ್ಥಾನಾಪನ್ನ ಮಾಡಿ, ಸಿಂಹಾಸನವನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಮಹಾ ಸಿಂಹಾಸನ ಪೀಠವು ಆದಿನಾಥ ಮಚ್ಛೇಂದ್ರ ನಾಥ ಗೋರಕ್ಷನಾಥ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಮುಕ್ಕುಂದರಾಜರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದೆ. ಈ ಮಹಾ ಪುರುಷರು ನಮಗೆ ಸಪ್ತ ಶೀರ್ಷ (೭) ನೇ ಪುರುಷರು ಆಗಬೇಕು. ಈ ಗಾದಿಯು ಪುತ್ರ ಶಾಖೆಯಿದ್ದು ವಂಶ ಪರಂಪರೆ ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದೆ. ಅವರ ಹಿರೆ ಮಕ್ಕಳು ಚಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು. ಇವರಾದರೂ ಸತ್ಪುರುಷ ಮಹಾಸಾತ್ವಿಕರು. ಜಗದುದ್ಧಾರಕ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಅಮಾನುಷ ಕೃತಿಗಳು ಇವರಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯ ಘಡಾಯಿಸುತ್ತವೆ. ಇವರ ಹೆಸರು ಸರ್ವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿರುತ್ತದೆ. ಇವರು ಈ ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದಾಗ್ಯೆ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜ ಖುದ್ದ ವಿಜಾಪುರ ಬಾದಶಹಾ, ಶ್ರೀಮಂತ ಪೇಶವೆ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಅವರ ಸರದಾರರು ಪುಷ್ಕಳ ಜನರು ಇವರ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸುರಪುರ ರಾಜ್ಯಸಾಹೇಬರು, ಪರಮ ಸತ್ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ದಿವಾಣರು ನಿಪ್ಪಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಇವರು ಸಹಾ ಇವರಲ್ಲಿ ಅಂಕಿತರಾಗಿದ್ದರು.

೨. ಶ್ರೀಮಂತ ಪೇಶವೆ ಸರಕಾರದ ಮುಖ್ಯ ಸರದಾರರಾದ ಆನಂದರಾವ ಭಿಕಾಜಿರಾವ ರಾಸ್ತೆ ಮುಕ್ಕಾಮ ಪುಣೆ ಮತ್ತು ತಾಳೀಕೋಟಿ ಇವರು ಮುಖ್ಯ ಸತ್ ಶಿಷ್ಯರಿದ್ದಪರಿಂದ ಈ ಸತ್ಪುರುಷ ಚಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ, ಶಕೆ-೧೬೭೩ನೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಇಮಾರತು ತಯಾರಿಸಿ, ಅರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರು; ರಾ.ಸೆ. ಸರದಾರ ರಾವ ರಾಸ್ತೆ ಇವರು ತಯಾರಿಸಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಇಮಾರತು. ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ, ಜೀರ್ಣ, ಪ, ಶೀರ್ಣ ಮೋಡ ಆಗದೆ ಮಜಬೂತ ಇದ್ದು, ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು.

೩. ಶಕೆ ೧೮೪೦ನೇ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ, ಅತಿಶಯ ಮಳೆಯಾಗಿ, ನಾವು ಸಂಚಾರಾರ್ಥ ಪರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದ ಗೋಡೆಯು ಏಕದಂ ಬಿದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಇಮಾರತು ಏಕಾ ಏಕಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಏನೂ ಅಪಘಾತವಾಗಲಿಲ್ಲ ಇದು ದೇವರ ಕೃಪೆಯೇ ಸರಿ! ತುರ್ತಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನವರು ಒಳಗೆ ಬರಬಾರದೆಂದು, ಆ ಬಾಜೂಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನವರೆಗೆ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

೪. ಸದರಿ ಪವಿತ್ರ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾ ಇದ್ದ ಗಾದಿಯ ಜಾಗೆಯಲ್ಲಿ, ದೇವತಾರ್ಚನಾ. ಅನುಷ್ಠಾನ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ವಗೈರೆ, ಮಾಡತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವಿದ್ದು, ಇವರಿಗೆ ಏನೇನು ಬೇಕಾಗುವವೋ ಅದರಂತೆ ತಯಾರ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು.

೫. ಈ ಇಮಾರತಿಗೆ ಹೊಂದಿ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳವರ ಸಮಾಧಿಯಿದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಮೆಹನತು ಮಾಡಿದ, ಕಲ್ಲಿನ ಇಮಾರತಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದ್ದು, ಅಮೌಲ್ಯವಾದಂಥ ಈಶ್ವರನ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕದಿಂದ, ಪ್ರಾತಃಪೂಜಾ, ತ್ರಿಕಾಲ ಆರತಿ, ನಿತ್ಯ ನೈವೇದ್ಯ, ನಂದಾದೀಪ ಈ ಎಲ್ಲ ಸೇವೋಪಚಾರಗಳು ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ, ಈ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ನಡೆಯುತ್ತ, ಬಂದದ್ದು, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತೇ ಉಂಟು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಅತಿಥಿ, ಅಭ್ಯಾಗತ ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರು, ಬಂದವರು ಹೋದವರು ಎಲ್ಲ ಮಂಡಳಿಗೂ, ಅವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುರೂಪ ಆದರ ಸತ್ಕಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು; ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಅನ್ನೋದಕ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಖುಷಿ ಇಲ್ಲದ ಜನರಿಗೆ ಸದಾವ್ರತವನ್ನೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

೬. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ದರ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಉತ್ಸವಗಳು ಅನೇಕ ಆಗುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ದೊಡ್ಡವು. ಮೊದಲನೇ ಉತ್ಸವವು ಆಶ್ವಿನ ಶು॥ ೧೫ ಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಐದು ದಿವಸ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕ ಮಹತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವೇನೆಂದರೆ:— ನಮ್ಮ ಸಿಂದಗಿ ಗ್ರಾಮದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಶೆಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕುಲಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದ್ದು, ಈ ದೇವರು ನಮ್ಮ ವಂಶ ಪರಂಪರ ಕುಲ ಸ್ವಾಮಿ ಇರುವನು. ಹಗಲು ಹನ್ನೆರಡು ಬಡಿಯುವ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಿಂದ ದೇವರ ಕರೆಯಲಿಕ್ಕೆ

ಹೋಗುವ ನೇಮದ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಸ್ವಾಮಿಯ ಗುಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಳೆ, ಬೆಳೆ, ಸರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ. ಅವರ ಅನುಗ್ರಹ ಪಡಕೊಂಡು, ನಂದೀಶ್ವರ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಒಳ್ಳೇ ವೈಭವದಿಂದ ಮಠಕ್ಕೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದು, ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಾಮುಗ್ರಿ ಇರುವ ಉಗ್ರಾಣ ಖೋಲಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸರ್ವ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಆ ಹೊತ್ತಿನ ದಿವಸ ಅವನಿಗೋಸ್ಕರ ಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆಯುವದು. ವದಿ ೧ ಪ್ರತಿಪದೆ ಶ್ರೀ ಭೀಮಾ ಶಂಕರ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪೂರ್ಣಾರಾಧನೆಯು ವದ್ಯ ೨ ದಿವಸ ಶ್ರೀ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ರುದ್ರಾಭಿಷೇಕ. ಸಹಸ್ರ ಬಿಲ್ವಾರ್ಚನಾ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನಾ, ಗಾನಾ ಬಜಾನಾ, ಆರತಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯ ಯುಕ್ತವಾಗುವದು, ಆ ಮೇಲೆ, ಸರ್ವ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತೀರ್ಥ, ಲಗ್ನ ವೈಭವ ದಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಫಲಹಾರ; ನಂತರ ಕುಂಬಾರನು ಎರಡು ಮೃಣ್ಮಯ ಕುಂಭಗಳನ್ನ ತರುವನು. ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಅದರ ಪೈಕಿ ಒಂದು ಕಲಶವನ್ನು ಪಾಸ ಮಾಡಿ, ಆ ಕಲಶವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ. ಮಠದ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಚ್ಚಿನ ಕುಂಡವಿರು ವದು ಆ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿ ಮೇಲೆ ಪಾದುಕಾ ಸ್ಥಾಪನಾ ಇರುವದು. ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದಿನಾಲು ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವದು ಒಂಭತ್ತು ತಾಸಿನ ಸುಮಾರಕ್ಕೆ ಮೇಲಿನ ಪಾದುಕಾ ಒಳಗಿನ ಮಣ್ಣು ತೆಗೆದು, ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಿ ಈ ಕಲಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನಾ ಮಾಡುವದು. ಅದರಮೇಲೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತಾಟಾಣ ತೂತು ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಆ ಬಿಂದಿಗೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಸುಣ್ಣ ಮತ್ತು ಕೆಸರು ಹಚ್ಚಿ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಆಕೃತಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆ ನಂತರ ಸ್ನಾನ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ. ಒಂದನೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ದೇವತೆಯ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಜಗತ್ತು ರಕ್ಷಿಸೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಕಲಶ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಕೂಡ್ರತಕ್ಕದ್ದು, ಆ ಮೇಲೆ ಹಾತಿಗಳ ಪೂಜಾ ಆಗತಕ್ಕದ್ದು. ನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಪೂಜಾಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತಂಬಿಗೆ ನೀರು ಪಾದ ಪೂಜೆಯಸಲುವಾಗಿ ಖರ್ಚಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಕಡೆಯ ಪಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಕುಲ ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಪ್ತಿ ಆದ ನಂತರ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದ ಅಲಂಕಾರ ಯುಕ್ತ ಅನ್ನವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಸಾದ ಪೂರ್ಣ ಆದ ನಂತರ ಕುಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನಾ ಆದ ಕಲಶವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ದೇವತಾರ್ಚನಾ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಲಶವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಗಾದಿಯ ಮಾಲಕರು ಪೂಜಾ ಮಾಡಿ, ತೆರೆದು ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನ ಮಳೆ, ಬೆಳೆ ಸುಭಿಕ್ಷ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಗಳು ತಿಳಿಯುವವು. ಇದು ಪರಂಪರೆಯು ಈಶ್ವರ ವಿಭೂತಿ ಸತ್ವವುಂಟು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಸಂತರ್ಪಣೆ ನಡೆದ ದಿವಸ ಜನಸೋದಿ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದು ಪರಂತು ಅಶ್ವಿನ ವ॥ ೨ ದ್ವಿತಿಯಾ ಮಹಾ ಉತ್ಸವದ ದಿವಸ ನೇಮದ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹಾಕತಕ್ಕದ್ದು. ಎಷ್ಟು ಜನರಾದರೂ ಸಾಕಾಗುವದು. ಈ ಉತ್ಸವವು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ (೨೦೦) ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಲಾಗಾಯ್ತ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು. ಈ ಹೊತ್ತು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅನ್ನ ಕಮ್ಮಿಬಿತ್ತು, ಪುನಃ ಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ಎಂದೂ ಆಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಪೂರ್ವಜರ ಕೃಪೆಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ನಂತರ ಮರು ದಿವಸ ಆ ಕುಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ತಿಕಾ ತುಂಬಿ ಮೇಲೆ ಪಾದುಕಾ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದು. ನಂತರಾ ಕಥಾ ಕೀರ್ತನೆ, ಗಾನಾ ಬಜಾನಾ ರಾಜ ದರ್ಬಾರ ಸಭಾ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವೇದಾಂತ ಶ್ರವಣ ಸದುಪದೇಶವಾಗುವದು. ಈ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಅಸಂಖ್ಯವಾದ್ಯಗಳು ಬಂದಿರುವವು ಮತ್ತು ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರು ಬರುವರು. ದೇಸಾಯಿ ದೇಶಪಾಂಡೆ, ನಾಡಗೌಡಾ ಶೇಟ ಸಾವಕಾರ ವಗೈರೆ ಅನೇಕ ಜನ ಶಿಷ್ಯರು ಬರುವರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸಹಿತ ದೇವರಿಗೆ ಆರತೀ ಮಾಡಿ, ಸಭಾ ವಿಸರ್ಜನೆ ನಂತರಾ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತೀರ್ಥ ಪ್ರಸಾದವು,

೮. ವದ್ಯ ೪ ದಿವಸ ಜರೂರ ಇದ್ದ ಜನರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಆಶೀರ್ವಾದ ಫಲ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ವದಿ ೫ ದಿವಸ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಕಥಾ ಕೀರ್ತನಾ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಿಗಳು ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ನಡೆದು, ಸಭಾ ವಿಸ ರ್ಜನಾ ಮಾಡಿ, ದೇವರಿಗೆ ಆರತಿ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಪ್ತಿ,

೯. ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಗುಣವಾನ್ ಪಂಡಿತರಿಗೆ, ಕಾಲಾನುಸಾರ ಯೋಗ್ಯತಾನುರೂಪ ವಸ್ತ್ರ, ದ್ರವ್ಯ ಸಂಭಾವನೆ ಕೊಟ್ಟು, ಸರ್ವಸಮುಸ್ತರಿಗೂ ಪೂರ್ಣ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ, ಫಲ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಟ್ಟು, ನಿರೂಪ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಮಠದ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಮಹತ್ವವು, ವಿಜಾಪುರ ಜಿಲ್ಹೆಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಭೂಗೋಲದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ, ಇದು ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಸವವು.

೧೦. ಫಾಲ್ಗುಣ ಶು, ೪·೫ ಈ ಎರಡು ದಿವಸಗಳ ಉತ್ಸವ ಇದು ಎರಡನೇ ನಂಬರು ಉತ್ಸವವೆನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು. ಅಶ್ವಿನ ಬಹುಳ ೧೨ ದ್ವಾದಶಿ (ಗುರುದ್ವಾದಶಿ) ಇದು ಮೂರನೇ ಉತ್ಸವವು ಕಾರ್ತಿಕ ಶು॥ ೧೫ ಆ ಹೊತ್ತಿನ ಉತ್ಸವವೆಂದರೆ:– ಆಶ್ವಿನ ಶು॥ ೧೫ ದಿವಸ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಪೂಜಾ ವಗೈರೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಹೊತ್ತು ಒಳ್ಳೇ ಅಲಂಕಾರ ಯುಕ್ತ ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ಗುಡಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಮುಟ್ಟಿಸುವರು; ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ತರದ ಉತ್ಸವವು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶು॥ ೧೫ ದತ್ತ ಜಯಂತಿಯು ಐದನೇ ಉತ್ಸವವು. ಮಾಘ ಬಹುಳ ಗುರುಪ್ರತಿಪದ ಇದು ಆರನೇ ಉತ್ಸವವು. ಮಾಘ ಬಹುಳ ೧೪ ಮಹಾ ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಪೂಜಾ ಉತ್ಸವ ಇದು ಏಳನೇ ಉತ್ಸವವು. ಅಕ್ಷತೃತಿಯಾ ಎಂಟನೇದು ಜೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧ ೧ ಇದು ಒಂಭತ್ತನೇದು ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ೧೪ ಚತುರ್ದಶಿ ಹತ್ತನೇ ಉತ್ಸವವು.

೧೧. ಈ ಎಲ್ಲ ಹತ್ತು ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೇ ಉತ್ಸವ ದೊಡ್ಡದು. ಎರಡನೇ ಆರಾಧನಾ ಮಧ್ಯಮ ಉಳಿದ ಎಂಟು ಉತ್ಸವಗಳು ಸಾಧಾರಣ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ. ಈ ಹತ್ತು ಉತ್ಸವಗಳು ಆಗುವದೆಶಯಿಂದ ಮೊದಲು ಶ್ರೀಮಂತ ಸರಕಾರ ಪೇಶವೆ ಬಾದಶಹಾ ವಿಜಾಪುರ, ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು, ಇದಲ್ಲದೆ ಸುರಪೂರದ ರಾಜ್ಯಾ ಸಾಹೇಬರು ಇವರೆಲ್ಲ ಮಹನೀ ಯರು ಮಠಕ್ಕೆ ಉತ್ಸವ, ನಿತ್ಯನೇಮ, ಅನ್ನ ಛತ್ರ, ಸದಾವರ್ತ ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಗಳು ಯಥಾಸಾಂಗ ನಡೆಯುವ ಕುರಿತು, ಸದ್ಭಕ್ತಿ ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಜಹಾಗೀರಿಯ ಸನದು ಮಾಡಿ ತಂದು, ಅರ್ಪಿಸಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪ ಲಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹದದೆಶೆಯಿಂದ ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಉತ್ಸವಾದಿ ನೇಮಗಳು ಯಥಾಸಾಗ ನಡಿಯುವ ಕುರಿತು, ದೇಶ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ. ಋತು ತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕ ಕ್ರಮಸಹಿತ, ಸಾತ್ವಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಗತಕ್ಕ ಕಷ್ಟಾರ್ಜಿತ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಉತ್ಸವ ನೇಮಾದಿಗಳು ಈವರೆಗೂ ನಡೆಯುತ ಬಂದದ್ದು. ಪ್ರಸಿದ್ಧವದೆ.

೧೨. ದರ ಹಮೇಷಾ ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವರು ಅಥವಾ ಉತ್ಸವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬರತಕ್ಕವರು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕ ಖರ್ಚು, ನಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಸತ್ತಾ ಇವೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗುವವು, ಯಾರಿಗೆ ಈ ಮಠದ ಮಾಹಿತಿ ಇರತಕ್ಕ ಸಂಭವ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂಥಾ ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದರ ಸಲುವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ತಪಶೀಲು—

೧೩. ಶ್ರೀ ಭೀಮಾಶಂಕರ ಸ್ವಾಮೀ ಮಹಾರಾಜರವರು ಜೀವನ್ಮುಕ್ತ ಸಮಾಧಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟದ್ದು ಅವರ ಇತಿಹಾಸ ಚರಿತ್ರವು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಎರಡನೇದು ಬಿಂದಿಗಿ ಮಹತ್ವವೆಂದರೆ:—ಎಷ್ಟೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜಾ ಮಾಡಿದಂಥಾ ಉದಕ (ನಿದಾನ ಒಂದು ನೂರು ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕಾಲಾನುಸಾರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಮ್ಮಿ ಜಾಸ್ತಿ) ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಿಂದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶವಾ ಗುವದು, ಇಷ್ಟಲ್ಲದ ಮೂರನೇದು ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ಮಹತ್ವ, ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೇವಾ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನ ಕಾಮನಾ ಪೂರ್ಣ

ವಾಗತಕ್ಕ ವಿಭೂತಿ, ಇದಲ್ಲದೆ ಎಷ್ಟೋ ಚಮತ್ಕಾರಗಳು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶೇವಾ ಮಾಡತಕ್ಕ ಜನರಿಗೆ ಸಿಂದಿಗಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶೇವಾಮಾಡಿದರೆ ನೀವು ಉದ್ಧಾರ ಆಗುವಿರಿ ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶೇವಾಮಾಡಿ, ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ಉದ್ಧಾರ ಆಗಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಕಾಲಕ್ಕಾದರೂ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶೇವಾ ಮಾಡುವ ಜನರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕೃಪಾ ಆಗಿ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಾರೆ ಒಂದೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ ಗಾಣಗಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಉದ್ಧಾರವಾಗಿರೆಂದುಅಪ್ಪಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶೇವಾಮಾಡಿ ಪುನ್ನಿ ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಹೊರ್ತಾಗಿ ಶ್ರೀ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಸವ ಮಾಘ ಬಹುಳ ೧ (ಗುರು ಪ್ರತಿಪದಾ) ದಿವಸ ಇಡೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪೂಜಾ ಮಾಡಿದ ನಂತರಾ ಕಡೆಪೂಜಾ ಮಹಾ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಈ ಮಠದ ಪೀಠಾ ಧೀಶರಿಗೆ, ಅವರ ಗೈರಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ವತಿಯಿಂದ ಕಳಿಸಿದವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮತ್ತು ನಾಲ್ಕನೇ ದಿವಸ ಗೋಪಾಳ ಕಾವಲಿ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಈ ಮಠದವರು ಆರತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಾನುಸಾರ ಮಾಡಿ, ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅಸಂಖ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಗಳು ಭೂತ ಸಂಚರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂದು, ಸ್ಪಷ್ಟ ಉಚ್ಚಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಿ ಪುನೀತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆರತಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತರಾದ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರು ಇತರ ಜನರು ದ್ರವ್ಯ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗ ಳನ್ನು ಅರ್ಪಣಮಾಡತಕ್ಕ ನೇಮವುಂಟು ಈ ಹಕೀಕತು ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ನೋಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಮುಖ್ಯ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ, ಗಾಣಗಾಪುರ ಸ್ಥಾನ, ಸಿಂದಿಗಿ ಸ್ಥಾನ ಏಕರೂಪದಲ್ಲಿ ಉಂಟು.

೧೪. ಈ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ (ಸಿಂದಿಗಿ ಮಠದ) ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಜನರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊಗಲಾಯಿ ದೇಶದ ಜನರು ಬಹಳವಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು, ವಿದ್ವಾಂಸ ಪಂಡಿತರು, ಕವಿ ಗವಾಯಿಗಳು, ಮೃದಂಗ, ಸಾರಂಗ, ಪಿಟಿಲು, ಬಾಜಾ ಪೇಟಿ, ನಾನಾತರದ ವಾದ್ಯ ಬಾರಿಸುವ ಜನರು, ಹರಿದಾಸರು. ಎಲ್ಲ ತರದ ಗುಣವಾನರು ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಯೋಗ್ಯ ತಾನುಸಾರ ಕಾಲಾನುರೂಪ ಮರ್ಯಾದಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪದ್ಧತಿ, ಎಲ್ಲ ಉತ್ಸವಗಳ ಖರ್ಚು, ಮಠದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯ ನೈಮಿತ್ತದ ಖರ್ಚು ಸದಾ ವರ್ತದ ಖರ್ಚು, ನಂದಾದೀಪ, ಅರ್ಚಕ ಸೇವಕ ಜನರಿಗೆ ಸಂಬಳ ಎಲ್ಲ ಖರ್ಚು ಎಷ್ಟು ಆಗುವದು, ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅಥವಾ ಬಲ್ಲವರಿಂದ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

೧೫. ಈ ಮಠದಲ್ಲಿ ನಡಿಯುತ, ಬಂದ ಪರಂಪರ ಮರ್ಯಾದೆಯು—ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ ಜಗದ್ಗುರು ಸಂಸ್ಥಾನ ಶೃಂಗೇರಿ, ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಂಪಿ, ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆ ಇರುತ್ತದೋ, ಅಷ್ಟೇ ನಡಿಯುತ್ತಿದ್ದು, ಛತ್ರ ಅಡ್ಡ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಮಕರ ತೋರಣ, ಹಗಲು ದೀವಟಿಗೆ ಈ ಮೂರು ಬಾಬುಗಳು ಮಾತ್ರ ಸಿಂದಿಗಿ ಮಠಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲ.

೧೬. ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆ ಅಂದರೆ ವಿಜಾಪುರದ ಬಾದಶಹರ ಮತ್ತು ನಿಜಾಮ ಸರಕಾರ (ಹೈದರಾಬಾದ) ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ವಗೈರೇರ ಸನದುಗಳುಂಟು. ಈ ಪರಂಪರ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು (ಬ್ರಿಟಿಶ ಸರಕಾರದವರು ನಡಿಸುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

೧೭. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಮಠದ ಎಲ್ಲ ಖರ್ಚು ವಂಶಪರಂಪರ ಸಂಚಾರದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದದೆ. ಈಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಈ ಮಠವು ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದು. ಅದನ್ನು ಈಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದುರಸ್ತ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಸಂಚಾರ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಮಠದ ಖರ್ಚು ಪುರವಣಿ ಮಾಡಬೇಕಾದನೆ ಈ ದುಷ್ಕಾಳ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಸಾಕುಸಾಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಸಲುವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸೋತ್ತ್ರವು ಜನರು ಸಹಾಯ್ಯ ಮಾಡಿ ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರಿ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕ ಸೂಚನಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಸನಕೆ ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯಮಂಡಳಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹೀಗಿರುತ್ತದಲ್ಲಾ:—ಕಟ್ಟಿಗೆ ಇಮಾರತುಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ನಾದುರಸ್ತ ಆಗಿ, ಕೆಡುವದು ಇದ್ದರಿಂದ ಶಿಲಾಮಯ ಮಂಟಪವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಾ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಇಮಾರತಿಯ ಕಲ್ಲಿನ ತೊಲೆಗಳು ಮೊಗ ಲಾಯಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುರಪುರದ, ಹತ್ತರ ಬಳ್ಳಾರಿ ಗ್ರಾಮದ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ತೆಗೆಸಿ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಉದ್ದ ಎಂಟು ಮೊಳಾ ದಪ್ಪ ಒಂದೊಂದು ಮುಗ್ಗಲಿಗೆ ಸವ್ವಾ ಫೂಟು. ಎರಡು ಸಾರೆ ಮೊಳೆಯಿಂದ ಮೇಲಿನ ಜಾಜವಿ ದುರಸ್ತ ಮಾಡಿದ (೩೦) ಮೂವತ್ತು ತೊಲೆಗಳು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಮತ್ತು ಆ ತೊಲೆಗಳು ಸಿಂದಿಗಿಗೆ (ಅಂದರೆ ೬೦ ಮೈಲು ದೂರದಿಂದ) ತಂದು ಮುಟ್ಟಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆ ಗ್ರಾಮದ ಕುಲಕರ್ಣಿ (ಶಾನಭೋಗ) ಮುಕ್ಕುಂದರಾವ ಗುಂಡೇರಾವ ಇವರು ಜವಾಬದಾರಿ ತಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಕಲ್ಲಿನ ಹಲಿಗೆ, ಕಂಬ, ಕಮಾನ ಕಲ್ಲು, ಇಂಗ್ರೇಜಿ ಇಲಾಖಾ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಹಾ ತಾಲೂಕ ರಾಣೆಬೆನ್ನೂರ ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದ ತರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸರ್ವಾನುಮತದಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಗೋಡೆ ಕಟ್ಟುವ ಕಲ್ಲುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನಾದರೂ ಏಳು ಮೈಲಿನ ಮೇಲಿಂದ ತರಬೇಕಾಗುವದು. ಉಸುಕನ್ನು ಮೂರು ಮೈಲಿನ ಮೇಲಿಂದ ತರಬೇಕಾಗುವದು. ತುರ್ತಕ್ಕೆ ಅಂದಾಜ ಖರ್ಚಿನ ಇಸ್ಟಮೆಂಟು. ತೊಲೆ, ಕಂಬ, ಕಮಾನು ಮೇಲಿನ ಹಲಿಗೆಕಲ್ಲು, ಕಲ್ಲು ಕುಟಕರು, ಗವಂಡಿ, ಗೋಡೆಯ ಮಜೂರದಾರ, ಇಪ್ಪಲಿ , ಸುಣ್ಣ, ಉಸುಕು ಗಾಡಿಗಳು, ಕಾರಕೂನ, ಕಾರಭಾರಿ ಈ ಎಲ್ಲದರ ಅಂದಾಜು (೭೫೦೦೦) ರೂಪಾಯಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೮. ಇವಲ್ಲದೆ ಭೋಜನ ಶಾಳಾ, ಸಭಾಸ್ಥಾನ, ಉಗ್ರಾಣ, ದೇವತಾರ್ಚನೆಯ ಮನೆ, ಪಾಕ ಗೃಹ ಈ ಇಮಾರತಿ ಕಟ್ಟಿ ಗೆಯವು ಇದ್ದು, ಅವು ಸಹ ಬಹಳ ಹಳೇ ಇಮಾರತಿ ಇದ್ದು, ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಅತಿಶಯ ಜೀರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಅವುಸಹ ಈಗಿನಕಾಲಕ್ಕೆ ದುರಸ್ತ ಆಗುವದು ಅತಿಶಯ ಜರೂರ ಉಂಟು ಅದರ ಇಸ್ಟಮೆಂಟು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಧರ್ಮ ಶಾಳಾ ಸರಕಾರಿ ಇದ್ದದ್ದು ಲೋಕಲಬೋರ್ಡ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟರು ಸಿಂದಿಗಿ ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲತರದ ಪ್ರವಾಸಿ ಜನರಿಗೆ ಇಳುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅತಿಶಯ ಗೈರಸೋಯಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಹೊರ್ತು ಎರಡನೇ ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರವರ ವರ್ಣಾ ಶ್ರಮದ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಶಿವಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವರ ಪೂರ್ತೆ ಮತ್ತು ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂರು ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಠದ ಜಾಗಾದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಹಾಯದಿಂದ ನೂತನ ಕಟ್ಟಿಸುವದೆಶೆಯಿಂದ ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಮಠದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಇಮಾರತಿ, ಧರ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಇಮಾರತಿ ಒಟ್ಟು ತುರ್ತ ಅಂದಾಜ ಇಸ್ಟಮೆಂಟು ([illegible]೦೦೦೦) ರೂಪಾಯಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೯. ಈ ಮಠದ ಎಲ್ಲಾ ಇಮಾರತಿ ಕುರಿತು ಮದ್ದತ ಮಾಡುವ ದೆಶೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ರಾಜೆ ಮಹಾರಾಜೆ ಸರಕಾರ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕ ದಿವಾಣ, ಕಾರಭಾರಿ, ರಾಜಕಾರಭಾರ ಮಾಡುವ ಅಮಲದಾರರು, ಜಹಾಗಿರದಾರ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಆಫೀಸ ರರು ಜಡ್ಜ, ಅಸಿಸ್ಟಂಟ ಜಡ್ಜ. ಕಲೆಕ್ಟರ, ಅಸಿಸ್ಟಂಟ ಕಲೆಕ್ಟರ, ಡಿ. ಕಲೆಕ್ಟರ, ಮಾಮಲೇದಾರ ಸಬ್ ಜಡ್ಜ, ಪೋಲಿಸ ಖಾತೆಯ ಅಮಲದಾರರು, ದೇಸಾಯಿ, ದೇಶಪಾಂಡೆ, ನಾಡಗೌಡ, ಪಾಟೀಲ, ಕುಲಕರ್ಣಿ, ಶೇಟಸಾಹುಕಾರ, ವ ಭಿಕ್ಷುಕ ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಜನರಿಗೆ ಈ ಮಜಕೂರು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಮಂಡಳಿಗೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ ಪೂರ್ವಕ ಸೂಚನಾ ಹೀಗಿರುತ್ತದಲ್ಲಾ:— ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ, ಸರಕಾರ ಆನಂದರಾವ ಭಿಕ್ಕಾಜಿರಾವ ರಾಸ್ತೆ ಮತ್ತು ಸುರಪುರ ರಾಜಾಸಾಹೇಬ ಇವರು ಈ ಮಠ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು ಜನ್ಹದ್ದು ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಮದ್ದತಮಾಡಿ ಇಹದಲ್ಲಿ [illegible] ಪಾರತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಪಡೆಯಬೇಕು.

೨೦. ಇದರ ಸಂಬಂಧ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಿದ ತಪಶೀಲು—

— ಮುಖ್ಯ ಪಂಚರು —

೧. ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ರಾಯಪ್ಪ ಪಾ॥ ಕ॥ ಕೊಕಟನೂರ ತಾ॥ ಶಿಂದಗಿ ೨. ದ್ಯಾವಪ್ಪ ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಾ॥ ಚಾಂಪಕವಟೆ. ಸಿಂದಗಿ
೩. ಕಾಂತಪ್ಪ ಶಂಕರಪ್ಪ ಪಾ॥ ಬಮ್ಮನಹಳ್ಳಿ ತಾ॥ ಬಾಗೇವಾಡಿ. ೪. ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ ಶಿವಪ್ಪ ಪಾ॥ ನಾರಕೆಜ್ಜನಹಳ್ಳಿ ಬಾಗೇವಾಡಿ
೫. ಮಲ್ಲನಗೌಡಾ ಈರನಗೌಡಾ ಪಾ॥ ಬಬಲೇಶ್ವರ ತಾ॥ ವಿಜಾಪುರ- ೬ ಮಲ್ಲನಗೌಡಾ ಪಾ॥ ಗೂಳಾಳ ಬಾಗೇವಾಡಿ
೭. ವೆಂಕನಗೌಡಾ ಸಿಂಗನಗೌಡಾ ಪಾ॥ ಉಕ್ಕಲಿ ತಾ॥ ಬಾಗೇವಾಡಿ. ೮. ಭೀಮನಗೌಡಾ ಪಾಟೀಲ ಪಾ॥ ಉಕ್ಕಲಿ ತಾ॥ ಬಾಗೇವಾಡಿ
೯. ಸೋಮಲಿಂಗಪ್ಪ ಪಾಟೀಲ ಮನಗೂಳಿ ತಾ॥ ಬಾಗೇವಾಡಿ. ೧೦. ಧಾನಪ್ಪ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಬಾಗೇವಾಡಿ
೧೧. ಅಣ್ಣಾರಾವ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಯಾಳವಾರ ತಾ॥ ಬಾಗೇವಾಡಿ. ೧೨. ಧೋಂಡೋ ಸಾಂಬಾಜಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಉಕ್ಕಲಿ ಬಾಗೇವಾಡಿ

ಈ ಮಂಡಳಿ ಮೋತಬರಿ ಮತ್ತು ಲಾಯಖಿ ಇದ್ದದರಿಂದ ಮುಖ್ಯ ಪಂಚರನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.

೨೧. ಇದರ ಸಂಬಂಧ ಖಜಿನದಾರ ನಾಮದಾರ ಪಾಂಡುರಂಗರಾವ ಅನಂತರಾವ ದೇಸಾಯಿ ಬಿ. ಎ. ಎಲ್. ಎಲ್. ಬಿ ಮುಕ್ಕಾಮ ವಿಜಾಪುರ ಇವರ ಒಳ್ಳೇ ಶ್ರೀಮಾನರೂ ಉನ್ನತ ಕೀರ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿ ಮೋತಬರ, ಲಾಯಖಿ, ಯೋಗ್ಯತಾವಾನರಿದ್ದು, ಬಹುದಿವಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಠದ ಮಾಹಿತಿಗಾರ ಪೂರ್ಣ ಇದ್ದದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಖಜೀನದಾರರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದೇವೆ.

೨೨. ನಾವು ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗ ಬೇಕಾದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿರುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲನೋಡಿಕೊಂಡು ಈ ಮಠದ ಕುರಿತು ಸಂಚಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗುವೆವು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಕಡೆ ಈ ಮಠದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರದ ಪ್ರಯತ್ನದ ದೆಶೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸ ಖಾತ್ರಿ ಲಾಯಖಿ ಮೋತಬರಿ ಜನರನ್ನು ನಿವಡಕಮಾಡಿ ನೇಮಿಸುವೆವು. ಅವರವರ ಹತ್ತರ ಈಗಿನ ರೀತಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಮುಖತ್ಯಾರ ಪತ್ರಕೊಡುವೆವು. ಅದು ಡಿ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ ಜಿಲ್ಹಾ ವಿಜಾಪುರ ಇವರ ಮೊಹರ ಸಹಿನಿಶಿ ಇರುವದು, ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಅಧಿಕಾರ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಗದದಮೇಲೆ ಮಠದ ಮೊಹರು ನಮ್ಮ ಸಹಿನಿಶಿ ಇರುವದು. ಅವರ ಹತ್ತರ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಬುಕ್ಕು ಪಾವತಿ ಬುಕ್ಕು ಇರುವದು. ಎಲ್ಲಾ ಜನರಿಗೆ ಈ ಕೆಲಸ ಸತ್ಯವು ನಡವುವದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವ ಕುರಿತು. ಈ ನಿಯಮ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಯಾರಾದರೂ ಲಬಾಡಿಯಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಫಸಾಯಿಸಿ ವರ್ಗಣಿ ವಸೂಲಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಮುಖತ್ಯಾರ ಪತ್ರ ವ ಮಠದ ಮುದ್ರಾ ಕಾಗದ ಇರದಿದ್ದರೆ ಅವರು ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜನರು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ವಚ್ಛ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಅಧಿಕಾರ ಪತ್ರಗಳುಳ್ಳವರೇ ಸಂಬಂಧಿಕರೆಂದುತಿಳಿಯಬೇಕು.

೨೩. ಈ ಕಾಮಗಾರಿಗೆ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಮಹಾರುದ್ರ ಅಪ್ಪಾಜಿ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಸಿಂದಗಿ ಪೆನ್‌ಶನ್‌ದಾರ ಇವರು ಇಮಾರತಿ ಹಾಕಿಸುವ ಮಾಹಿತಿಗಾರರಿದ್ದದರಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಅವರಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಿವೆ. ಅವರು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಭಾರಿ ದಿವಾಣ ನಮ್ಮ ಖಾಸ ಕಡೆಯ ತಮ್ಮ ಜಗನ್ನಾಥಪ್ಪಯ್ಯ ಇವರಿಗೆ ನೇಮಿಸಿರುವದು, ಈತನ ಹತ್ತರ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಬುಕ್ಕು ಒಟ್ಟು ವರ್ಗಣಿದಾರರ ಯಾದಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಡೆಯ ವರ್ಗಣಿದಾರರು ರೂಪಾಯಿ (೫) ಐದು ಮದ್ದತ ಮಾಡಿದವರಹೊರತು ಎಲ್ಲಾ ಮದ್ದತಮಾಡಿದ ಜನರಿಗೆ ಸಾಲ ಅಖೈರಕ್ಕೆ ಜಮಾಖರ್ಚಿನ ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಜನರಿಗೆ ಕಳಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥಾ ಮಾಡಿದೇವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಇಮಾರತಿಗಳ ನಕಾಶೆ ಇಸ್ಪಮೆಂಟು ಪಕ್ಕಾ ತಯಾರಿಸಿ ಇಡುತ್ತೇವೆ. ಮೋತಬರ, ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಸದ್ಭಕ್ತರು ನೋಡುವ ಇಚ್ಛಾ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಡೆಗೆ ಇಸ್ಪಮೆಂಟ ನಕಾಶೆ ಕಳಿಸಬಹುದು-

೨೪. ನಮಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ (೬೭) ವರ್ಷಗಳಾಗಿರುವವು- ನಮ್ಮ ತಂದೆಗಳಾದ ಸದ್ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಇವರು ಗಾದಿಯ ಮೇಲೆ ಇರುವವರೆಗೆ ಅವರ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವ ಕುರಿತು ಅವರ ಸೇವಾ ತಾಬೇದಾರಿ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿ, ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದೆವು. ಅವರು ಶಕೆ ೧೮೪೯ ನೇ ಮಾಘ ೧ ದಿವಸ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರತಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

೨೫. ನಂತರಾ ಈ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕೂಡ್ರುವ ನಿಯಮ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತದಲ್ಲಾ:— ಯಾರ ಕಾಲಕಿರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸರಕಾರ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅವರ ತರ್ಫೆಯಿಂದ ಇದ್ದ ಬಡೆ ಆಫೀಸರರಿಗೆ ಗಾದಿ ಆರೋಹಣದ ಮಿತಿ ತಾರೀಖು ನಿಯಮಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ನಂತರ ಸರಕಾರ ತರ್ಫೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದು ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸುದಿವಸ ಸುಮುಹೂರ್ತದ ಮೇಲೆ ಪರಂಪರ ಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ರೀತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಪ್ರತಕ್ಕ ನಿಯಮ ಇದ್ದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಮ್ಮ ಕಾಲ ಕಿರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹಾ ಇಂಗ್ರೇಜಿ ಸರಕಾರ ಇರುತ್ತದೆ, ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಫೈಲಿ ಕಳಿಸಿದಾನ್ವಯ ಸರಕಾರ ಹುಕುಂ ಅನುಸರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯ ರಾವಸಾಹೇಬ ರಾಜಾಚಾರ್ಯ ಬಿಂದಾಚಾರ್ಯ ಮಾಮಲೇದಾರ ದೀಪದ ಇವರು ಸರಕಾರೀ ಹುಕುಂ ಅನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ನಿಯಮ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದ ರೀತಿಯಿಂದ ಶಕೆ ೧೮೫೧ ನೇ ಸಾಲಿನ ಆಶ್ವಿನ ಶು॥ ೧೫ ಮೊದಲನೇ ಪ್ರಹರದ ನಂತರ ಎಲ್ಲ ಸಭಾಸದ ಜನರು ಕೂಡಿ ಮತ್ತು ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಾರಭಾರಿಗಳು ಬಂದು ಸುಮುಹೂರ್ತದ ಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ಗಾದಿಯಮೇಲೆ ಕೂಡ್ರಿಸಿದರು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಮೂವತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋದವು ಅಂದರೆ ಮಠದ ತಾಬೇದಾರಿ ಒಟ್ಟು ೫೨ ವರ್ಷ ಆಯಿತು ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಯಸ್ಸು ೫೫ ಆಗಬೇಕು ೩೫ ವರ್ಷ ನೌಕರಿ ಆಗಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಸರಕಾರೀ ನೌಕರದಾರ ಜನರಿಗೆ ಸರಕಾರದವರು ಪೆನಶನ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಅಂದ ಮೇಲೆ ನಾವು ಎರಡೂ ರೀತಿಯಿಂದ ಮೋಕಳೀಕ ಆಗಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ. ಈ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಯಾ ೬೭ ವರ್ಷ ಆಗಿದೆ ಮಠದ ತಾಬೇದಾರಿ ೫೨ ವರ್ಷ ಆಗಿದೆ. ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ನಾವು ಪೆನಶನ್ ಲಾಯಖರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

೨೬. ಆನಂದರಾವ ಭಿಕ್ಕಾಜಿ ರಾವರಾಸ್ತೆ, ಶ್ರೀಮಂತರ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರದಾನ ಇವರು ಸುರಪುರ ರಾಜಾಸಾಹೇಬರಪರು ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಾದ ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಮಠ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ನಮ್ಮ ಕಾಲಕಿರ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದದ್ದು ಮೇಲೆ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ದುರುಸ್ತಿ ಆಗಿ ಬೇಗನೆ ಮುಗಿಯಲಿ ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ಪರಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ:—

೨೭ " ಅನಿತ್ಯಾಣಿ ಶರೀರಾಣಿ ವೈಭವೋ ನೈವ ಶಾಶ್ವತ: । ನಿತ್ಯೆ ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಮೃತ್ಯು । ಕರ್ತವ್ಯಂ ಧರ್ಮ ಸಂಗ್ರಹ: " ಹೀಗೆ ನೀತಿ ಯಿದ್ದದರಿಂದ ಆದಷ್ಟು ತೀವ್ರ ಈ ಕಾಮಗಾರಿ ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವ ಆತುರಿಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ, ಸರ್ವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಯಾವತ್ತು ಜನರ ಯಾದಿ ಇದರ ಲಗತ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ರಾಜ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರೂ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಪುಣ್ಯ ಪುರುಷರೂ ಮಹಾತ್ಮಿಕರೂ ಅಸಂಖ್ಯ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಮುರಾತಬ ಪ್ರಕಾರ ಅವರ ಹೆಸರಿನ ಮಾನಪತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಳಿಸುವೆವು ಇದೇ ನಮ್ಮ ಮನಸಿನಿಂದ ಪ್ರೇಮ ಸೂಚನೆಯಿರುವದು ಮಿತಿ. ... ಶು॥ ... ಶಕೆ ೧೮೮೬

ಇದನ್ನು ಲ. ರಾ. ಐರಣಿ ಇವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಸಾದ ರಾಘವ ಪ್ರೆಸ್ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದರು.



ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಸಮಾಧಿ, ಕೋಳಕೂರು, ಜೇವರಗಿ ತಾ., ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ



ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಗುರಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಾಧಿ, ಭಿಂಗೊಳ್ಳಿ, ಅಫಜಲಪುರ ತಾ., ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ



ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಭೀಮಾಶಂಕರರ ಸಮಾಧಿ, ಸಿಂದಗಿ



ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಾಧಿ, ಸಿಂದಗಿ



ಶ್ರೀ ಸಂಗಮೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ, ಸಿಂದಗಿ



ಪೀಠಾಧೀಶರು ಹರಿಜನಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಪಡೆಯುವುದು



ಪಾದಪೂಜೆಗಾಗಿ ಕುಂಬಾರರ ಮನೆಯಿಂದ ಬಿಂದಿಗೆ ತರುತ್ತಿರುವುದು



ಬಿಂದಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಾಥ ನಾಮಾವಳಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದು



ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು



ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು



ಗೋಪಾಳ ಕಾಲಾ ಚಿತ್ರ



ಜಕ್ಕಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಾಧಿಗೆ ಆರತಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುವುದು



ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಬಸವೇಶ್ವರರ ಮೂರ್ತಿ, ಬಳಗಾನೂರ, ಸಿಂದಗಿ



ಯೋಗಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಸಮಾಧಿ, ಮಾಶ್ಯಾಳ, ಅಫಜಲಪುರ ತಾ. ಗುಲಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆ



ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ಸಿದ್ಧಶಂಕರಾನಂದರ ಸಮಾಧಿ, ಯರಗಲ್ಲು, ಸಿಂದಗಿ



ಶ್ರೀ ಸದ್ಗುರು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿಗಳ ಸಮಾಧಿ ಗಂವ್ಹಾರ, ಜೇವರಗಿ ತಾ. ಗುಲಬರ್ಗಾ